

עדות על מלחמת חרבות ברזל

לי מרדכי, היסטוריון ואזרח ישראלי
5.12.2024 (גרסה 6.5.5)

תוכן עניינים

4	תקציר
6	הצהרה מקצועית ואתית (כולל אזהרת טריגר)
8	מבוא
8	המלחמה ותמיכה ציבורית
9	פשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות וג'נוסייד (רצח עם)
14	הקשר
16	הטבח בפלסטינים
16	מספרים
17	תגובות בינלאומיות
18	התקפות חסרות אבחנה ופרופורציה
20	תמותה והשפעות על קבוצות בחברה הפלסטינית
21	מקרי טבח, נהלי פתיחה באש ודוגמאות
25	גרימת מוות לאוכלוסיה אזרחית
26	רעב והרעבה
26	דצמבר עד אפריל
29	מאי ויוני
30	ממצאים נוספים
31	מחסור שאינו מזון (חשמל, תרופות, מים)
32	מערכת הבריאות בעזה
34	השיח הישראלי ודה-הומניזציה של פלסטינים
34	דה-הומניזציה במוסדות המדינה וצה"ל
35	דה-הומניזציה בצה"ל
39	דה-הומניזציה בחברה הישראלית
41	השפעות דה-הומניזציה על פלסטינים מעוכבים ועצורים
45	טיהור אתני
51	חטופים
53	הגדה המערבית
54	עדויות להרג פלסטינים
54	התעללות, השפלה ומעצר של פלסטינים
56	מדיה, תעמולה והמלחמה (הערה)
57	הדגשת זוועות התקפות ה-7.10
59	ביטול קולות ביקורתיים מחוץ לישראל
60	הגבלת זרימת המידע מעזה
60	ליכוד הציבור הישראלי סביב המלחמה
61	המדיה והשיח בישראל
63	עמדת התקשורת הישראלית בעד המלחמה וללא ביקורת

64	מדיה בארה"ב
65	היחס לאונר"א כמקרה של הטיה בייצוג תקשורתי
67	דוגמא נוספת של תעמולה מוצלחת: הטלת ספק בהערכת התמונה הפלסטינית
71	מעורבותה של ארה"ב במלחמה
71	סיוע צבאי לישראל
72	שימוש פעיל בצבא האמריקאי
73	סיוע דיפלומטי
74	פיקוח אמריקאי ודין וחשבון ישראלי
77	יחסי ארה"ב-ישראל
81	התנגדות בממשל האמריקאי ובחברה האמריקאית
83	זום-אין 1 – הפשיטה השניה של ישראל על בית החולים אל-שיפא (18.3-1.4)
85	זום-אין 2 – המחאות בקמפוסים בארה"ב (17.4 – מאי)
86	סיקור ותגובות
89	זום אין 3: טיהור אתני בצפון עזה, אוקטובר-נובמבר 2024
89	תוכניות, קולות וסיקור תקשורתי
91	המצור וטיהור אתני
91	המצור
93	המבצע הצבאי
97	מערכת הבריאות
102	נספח 1 – הסיבות שבגללן בחרתי להגדיר את פעולות ישראל במלחמה כג'נוסייד
104	נספח 2 – מתודולוגיה

אני, לי מרדכי, היסטוריון במקצועי ואזרחי ישראלי, מעיד במסמך זה, במהלך האירועים המתפתחים, על המצב ברצועת עזה. הכמות העצומה של העדויות שראיתי, שהרבה מהן מקושרות בהמשך מסמך זה, מספיקות עבורי כדי להאמין שישאל מבצעת ג'נוסייד (רצח עם) באוכלוסייה האזרחית בעזה. אסביר את בחירתי להשתמש במונח בהמשך המסמך. המלחמה הנוכחית היא כביכול התגובה הישראלית לטבח שביצע חמאס ב-7.10.23, אשר בו בוצעו פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות בהקשר של העימות המתמשך בין ישראל והפלסטינים – עימות שחוזר ל-1917 או 1948 (או תאריכים אחרים). בכל המקרים, אינני מאמין שעוולות היסטוריות ומעשי זוועה בעבר מצדיקים מעשי זוועה נוספים בהווה. לכן, אני מאמין שהתגובה הישראלית למעשי חמאס ב-7.10 היא חסרת פרופורציה ונפשעת.

הפסקאות בתקציר המנהלים הזה כוללות את תמצית החלקים הארוכים בהרבה בהמשך מסמך זה, פסקה לכל חלק. כל אחד מהחלקים כולל עשרות עד מאות הפניות לעדויות שעליהן ביססתי את הערכתי. גרסה זו של המסמך מרחיבה מאוד את הגרסה הקודמת מה-18.6.2024 באמצעות תוספת של מידע ועדויות רבות, תוספת של שני חלקים (נספח על מתודולוגיה וחלק שבוחן לעומק את המבצע בצפון רצועת עזה באוקטובר-נובמבר 2024) ותגובות לדיון שעוררה הגרסה הקודמת. בשל הכמות הרבה של החומר והתרחבות המלחמה, אני עובר בגרסה זו מעדכון של כל המסמך בבת אחת למודל שמעדכן חלקים בנפרד, החל מתחילת המסמך.

בשנה האחרונה, ישראל ביצעה טבח בפלסטינים בעזה, ועד לזמן הכתיבה גרמה למותם של למעלה מ-44,000 פלסטינים – לפחות 60% מהם נשים וילדים. לפחות מאה אלף אחרים נפצעו ולפחות עשרת אלפים עדיין נעדרים. יש עדויות רבות לכך שהתקפותיה של ישראל נעשות ללא אבחנה ואינן פרופורציונליות, ויש דוגמאות רבות למעשי טבח והרג נוספים. רשימה ארוכה של מוסדות בינלאומיים ביקרו בחריפות את התנהלות ישראל במלחמה.

ישראל ניסתה באופן אקטיבי לגרום למוות בקרב האוכלוסייה האזרחית בעזה. ישראל הרעיבה את עזה כמדיניות שבה השתמשה ככלי נשק במלחמה, וכך גרמה למותם של עשרות אזרחים (בעיקר ילדים) מרעב. ישראל יצרה מחסור במים, תרופות וחשמל. ישראל גם פירקה את מערכת הבריאות ואת התשתית האזרחית בעזה. כתוצאה מכך, אנשים רבים מתים ממצבים ברי טיפול, וטיפולים מורכבים כמו קטיעות איברים וניתוחים קיסריים נעשים ללא הרדמה. סך כל התמותה בעזה אינו ידוע, אבל כמעט בוודאות גדול בהרבה מהערכת התמותה הרשמית.

דה-הומניזציה שעברו הפלסטינים בשיח הישראלי חזקה כל כך עד שרוב גדול של יהודים ישראליים תומך בפעולותיה של ישראל במלחמה. דה-הומניזציה הובלה על ידי בכירים במדינת ישראל, וממשיכה לקבל תמיכה דרך מוסדות המדינה והצבא. דה-הומניזציה נוכחת מאוד גם בחברה האזרחית הרחבה יותר. דיבור על פלסטינים תוך שימוש בשפה שכוללת התייחסות לרצח עם היא לגיטימית בשיח הישראלי. דה-הומניזציה מובילה להתעללות רחבה והפעלת אלימות כלפי פלסטינים מעוכבים ואוכלוסייה אזרחית בעזה ורכושה, כמעט ללא השלכות. הרוב הגדול של התוכן שמעיד על דה-הומניזציה משותף ברשת על ידי ישראליים. עדויות מהצד הפלסטיני על חוויות המלחמה מאששות ממצאים אלו.

מכלול העדויות שראיתי ושבנו אני דן מצביע על כך שסביר מאוד שאחת ממטרותיה של ישראל היא לטהר אתנית את רצועת עזה, באופן חלקי או מלא, באמצעות סילוק מספר רב ככל האפשר של פלסטינים. דמויות מפתח בממשלת ישראל העידו על מטרה זו וכמה ממשרדי הממשלה בישראל תכננו טיהור כזה או פעלו להוציאו לפועל, לפעמים על ידי ניסיונות שכנוע או לחץ על מדינות אחרות. ישראל כבר טיהרה אזורים נרחבים משטח הרצועה באמצעות הרס ובולדוזרים, וניסתה גם להרוס את התשתית החברתית של החברה הפלסטינית באמצעות נזק ממוקד למוסדות אזרחיים כמו אוניברסיטאות, ספריות, ארכיונים, מבני דת, אתרים היסטוריים, מבנים חקלאיים, בתי ספר, בתי קברות, מוזיאונים ושווקים. עד כה נהרסו או נפגעו יותר מ-60% מהמבנים ברצועה.

¹ ברצוני להודות לחנוך שיינמן על הערותיו לגרסה של חלק זה מנובמבר 2024.

אחת ממטרות המלחמה, על פי ממשלת ישראל, היא לשחרר את החטופים אשר 101 מהם נותרו בשבי חמאס נכון לזמן כתיבת מסמך זה. הראיות מצביעות על כך שביחס לטיהור האתני של הרצועה, שחרור החטופים נמצא בעדיפות נמוכה מצד הממשלה. עד כה ישראל שחררה שבעה חטופים בפעילות צבאית, ובמקביל הרגה חטופים רבים אחרים באופן ישיר או עקיף בשל פעולותיה ברצועה. קיימות עדויות רבות לפיהן במקרים רבים ישראל עיכבה את המשא ומתן לשחרור החטופים או ניסתה להכשילו. חברי ממשלת ישראל תקפו מילולית את משפחות החטופים, ומקורבים להם ניסו להפעיל לחץ על משפחות החטופים כדי למנוע מהם לדבר באופן פוליטי.

תשומת הלב העולמית לעזה, ולעיתים ללבנון, איראן וסוריה, הסבה את תשומת הלב מהגדה המערבית. שם, פעולותיה של ישראל באמצעות הצבא ומתנחלים מאז תחילת המלחמה הרגו למעלה מ-700 פלסטינים, טיהרו אתנית לפחות 20 קהילות מקומיות, והובילו לעליה חדה ברמות האלימות, ההתעללות וההשפלה של פלסטינים מצד מדינת ישראל והמתנחלים.

כל האמור לעיל התאפשר בשל תמיכה חזקה של רוב התקשורת הממוסדת בישראל ובמערב – במיוחד בארה"ב, בריטניה, וגרמניה. מתחילת המלחמה, ישראל ניהלה מלחמת מידע שהדגישה את זוועות ה-7.10 באמצעות מידע מהימן ולא מהימן, הגבילה את זרימת המידע הנגיש מעזה, ביטלה קולות ביקורתיים מחוץ לישראל, והגבילה את השיח בישראל כדי ללכד את הציבור הישראלי סביב המלחמה. כתוצאה מכך, התקשורת והשיח בישראל נותרו כמעט לחלוטין בעד המלחמה באופן לא ביקורתי, ורבים ממוסדות ואנשי התקשורת מצנזרים את עצמם. תקשורת המיינסטרים בארה"ב חולקת רבים ממאפיינים אלו. בחינה מעמיקה יותר של התקפות ישראל נגד ארגון אונ"א והספקות החוזרים שמוטלים בהערכות התמותה הפלסטיניות מצאה ששני המקרים מבוססים על תעמולה חסרת יסוד. כל האמור לעיל מנרמל את האלימות הישראלית ואת פעולותיה של ישראל באמצעות הצגתן כלגיטימיות, מסב את תשומת לב הציבור מהתרחשויות רבות בעזה, ומסייע לדה-הומניזציה של הפלסטינים.

התמיכה האמריקאית הכמעט מוחלטת הייתה נחוצה לאופן שבו ניהלה את המלחמה. תמיכה זו התבטאה בסיוע צבאי, שימוש פעיל בצבא ובמשאבים אמריקאים אחרים, סיוע דיפלומטי, ושחרור ישראל מפיקוח אמריקאי ומדרישה לדין וחשבון על פעולותיה של ישראל. למרות שהרטוריקה האמריקאית הייתה לפעמים ביקורתית, דה פקטו ארה"ב סיפקה לישראל תמיכה חסרת תקדים. למתנגדים למדיניות האמריקאית – בין אם עובדי מדינה ובין אם קבוצות משמעותיות בציבור האמריקאי – לא הייתה השפעה על המדיניות האמריקאית בנושא.

אני בוחן אירועים ספציפיים בשלושה חלקים ממוקדים כמקרי בוחן למרבית המגמות המתוארות למעלה:

1. הפשיטה השנייה של ישראל על בית החולים אל-שיפא בסוף מרץ
2. גל המחאה בקמפוסים בארה"ב באפריל ובמאי
3. המבצע הצבאי בצפון רצועת עזה באוקטובר ונובמבר 2024 (מתמשך)

העדויות שראיתי ושאותן אני מתאר בהמשך הספיקו עבורי להאמין שמה שישראל עושה לאוכלוסיה האזרחית בעזה עונה להגדרה של ג'נוסייד למיטב הבנתי. בשני הנספחים למסמך, אני מסביר מדוע בחרתי להשתמש במונח זה ודן במתודולוגיה שלי.

מסמך זה כולל את ההבנה שלי את המלחמה בעזה. המסמך נכתב על ידי בלבד, מלבד תת-פרק על מערכת הבריאות (מסומן בהמשך) שנכתב ביחד עם עמיתה, ליאת קוזמא. לא קיבלתי על מסמך זה כל תשלום, וכתבתי אותו מתוך מחויבות לזכויות אדם, למקצועי ולמדינה שלי. רובו המוחלט של המסמך נכתב בשפה יבשה ולא רגשית כדי להימנע מלנסות להשפיע על הקורא.ת באמצעות רגש, הטיה נפוצה בשיח. ניסיתי להיצמד לעובדות כפי שאני מבין אותן. אני מפרט את המתודולוגיה שבה השתמשתי בנספח למסמך זה. המסמך כולל תוכן קשה רב, במיוחד בכל הקשור לאלימות, אכזריות, דה-הומניזציה והרעבה. אין במסמך תמונות. מעט התיאורים הגרפיים שהמסמך כולל הם קצרים. התוכן שאליו אני מפנה בהערות השוליים הוא קשה בהרבה, והפניות רבות כוללות תכנים גרפיים קשים לצפייה.

לאורך המסמך נמנעתי משימוש במושגים טעונים שקשה להגדירם כמו ציונות, אנטישמיות, טרור/טרוריסט, ברטליות³ וכן הלאה. כל אלו הם boundary objects (מושג טכני שמשמש לתיאור מושגים שאנשים שונים מבינים בדרכים שונות. בתקשורת אנחנו משתמשים במושגים אלו מבלי להגדירם),⁴ שבדרך כלל משמשים ככלי נשק בשיח על ידי דוברים שונים כאמצעי לגיטימציה או דה-לגיטימציה ביחס לאנשים, מוסדות או פעולות. אינני מאמין ששימוש במושגים אלו יהפוך את המסמך הזה לקריא יותר או את הניתוח שבו לטוב יותר. יוצא הדופן החלקי הוא אנטישמיות, שמופיע בעיקר דרך האופנים שאחרים השתמשו בו.

אני מעדכן מסמך זה לאורך זמן. למרות שאין ספק שפרטים ועובדות חדשים ימשיכו להתגלות בעתיד, מאז שהתחלתי לאסוף מידע דרך מסמך זה (לפני כשנה, נכון לזמן הכתיבה), מידע רב נוסף הצטבר בעוד שהתיקונים שאותם הייתי צריך לבצע היו מינוריים. קוראים המעוניינים בכך יוכלו לגשת לכל הגרסאות הקודמות של המסמך באתר האינטרנט של המסמך.

מסמך זה שינה את מטרתו לאורך הזמן. מטרתו המרכזית המקורית של המסמך הייתה להצהיר על עמדותי באופן ציבורי כדרך להעיד על האירועים להם נחשפתי. הסיבה שכתבתי הייתה תחושת המחויבות שלי לערכי זכויות אדם. לאחר שהגרסה הרביעית של המסמך באמצע מרץ שותפה באופן נרחב בטוויטר, התמיכה הציבורית שקיבלתי מקוראים עודדה אותי לחשוב מחדש על מטרת המסמך. אני כותב עכשיו עבור רבים אחרים ברחבי העולם ובישראל שרוצים להבין את הנסיבות בימים מורכבים אלו בהווה ובעתיד. מטרה משנית היא לרכז ולשמר לפחות חלק מהעדויות אליהן נחשפתי במהלך הקריאה שלי על המלחמה, ולהנגיש אותם לקוראים המעוניינים בכך. עם התקדמות גרסאותיו, המסמך הפך למסודר יותר, ואני מספק הפניות רבות בהערות השוליים שעשויות להעשיר ולהועיל לקוראים. אני מקווה שאתה, הקורא.ת, תמצא.י את המסמך שימושי – בין אם בשביל להבין את מאורעות הימים האלו דרך המסמך או כדרך להשיג מידע נוסף דרך הערות השוליים שלו.

עמדתי מבוססת על מידע רב שאספתי בעיקר החל מסוף דצמבר 2023. אופן הניתוח שלי, שאותו אני מסביר באופן מפורט בנספח המתודולוגיה של מסמך זה, נתתי העדפה למידע שמגיע מגורמים מבוססים כמו האו"ם ומשרדיו השונים, כמו גם דו"חות של מספר ארגונים העוסקים בסיוע הומניטרי וזכויות אדם. ארגונים אלו ניטראלים (לפחות כביכול) ולכן פחות נוטים להטיות. בנוסף, יש להם את המשאבים למחקר מבוסס ראיות, אשר בהם השתמשו במספר רב של מקרים שאינם קשורים לישראל/פלסטין. השתמשתי גם באמצעי התקשורת המסורתיים, הן במקרים עובדתיים (למשל: מישהו שאמר משהו) והן בתחקירים שביצעו. כדי לתמוך בסיפורים הרחבים השתמשתי גם במידע משני הצדדים שמגיע מהמדיה החברתית. ככל שהמלחמה התמשכה, המדיניות כלפי עזה והתנאים ברצועה השתנו לאורך זמן. כדי להכיר במציאות זו ולהקל על הבנת המצב, לעיתים תכופות אני כולל את החודש ביחס לטענות ופרטי מידע ספציפיים בחלקים הרלוונטיים, למשל זה על הרעב בעזה או על מעורבות ארה"ב במלחמה.

² ברוצני להודות לחנוך שיימן על הערות לגרסה נובמבר 2024 של חלק זה.

³ <https://fair.org/home/brutal-is-a-word-mostly-reserved-for-palestinian-violence/>

⁴ Baggio, Jacopo A., Katrina Brown, and Denis Hellebrandt. "Boundary Object or Bridging Concept? A Citation Network Analysis of Resilience." *Ecology and Society* 20, no. 2 (2015). <http://www.jstor.org/stable/26270178>.

להערכת, מאז תחילת המלחמה, קראתי אלפי מאמרים – אקדמיים, כאלו שנכתבו על ידי אקדמאים או עיתונאים, ואחרים. בנוסף, צפיתי באלפי סרטונים ותמונות מהרצועה, בעיקר מהצד הישראלי. רבים מהסרטונים האלו כוללים תכנים הקשים לצפייה – אלימות, אכזריות, דה-הומניזציה ותוצאותיהן, וכללתי אותם בהערות השוליים של המסמך כדי להעביר ולהבהיר את גודל האירוע ושכיחות הזוועות שאותן אני מתאר. להערכת, הרוב הגדול של המידע שאספתי מהמקורות השונים וכללתי במסמך זה הוא מהימן. במקרים בהם נתקלתי במידע אשר הייתה לי סיבה לפקפק באמינותו בחרתי שלא להשתמש בו. אני כולל במסמך זה הערות שוליים רבות אשר מפנות למקורות בהם השתמשתי, כדי לאפשר לקוראים המעוניינים בכך לחזור למקורות כדי לבדוק את דבריי. אשמח לקבל ביקורת ותיקונים בנוגע לכתוב, ואני מודה לכל אלו שקראו את המסמך הזה והעירו עליו באופן פרטי או ציבורי.⁵

כמה מילים ביחס לעצמי ולתחום המומחיות שלי. גדלתי בישראל ואני חלק מהחברה האזרחית בישראל. הוכשרתי כהיסטוריון מקצועי עם תארים מהאוניברסיטה העברית (ב"א) ופרינסטון (דוקטורט), ואני עובד בהווה כהיסטוריון באוניברסיטה ישראלית מובילה. הכישורים המקצועיים הרלוונטיים שלי כוללים ביצוע מחקר מקיף, הערכת מקורות כתובים ומהימנותם, חשיבה ביקורתית, וסינתזה של חומר רב לנרטיב קוהרנטי. העבודה שלי על מסמך זה דומה מאוד מטבעה לעבודה המקצועית שלי שאותה אני מבצע מדי יום. למרות שהמלחמה הנוכחית החלה כנושא חדש עבורי, השקעתי בה הרבה יותר משאני משקיע במאמר אקדמי ממוצע. המחקרים שלי מפורסמים בעמודי ה-[academia.edu](https://www.academia.edu) וה-[Google Scholar](https://scholar.google.com) שלי. הגרסה המעודכנת של מסמך זה, ביחד עם לינקים לפרסומים אחרים שלי בנושא עזה, נמצאים באתר "יעודי שפתחתי בנובמבר 2024, <https://witnessing-the-gaza-war.com/>.

⁵ מסמך זה מעדכן ומרחיב גרסאות מוקדמות יותר של הבנתי את המתרחש בעזה שאותן פרסמתי בתחילת ינואר, בסוף ינואר, באמצע פברואר, באמצע מרץ, באמצע אפריל, ובאמצע יוני 2024, בהמשך לרעיונות והצעות שקיבלתי מאז, כמו גם תוכן נוסף שהתפרסם מאז. אני מודה כאן לקורא אנונימי אחד שחיווה דעה על כל טיוטות המסמך, ל-Merle Eisenberg שהעיר על הטיטה של הגרסה הראשונה ול-Joshua Meyrowitz (פרופ' אמריטוס לתקשורת מאוניברסיטת ניו המפשייר) שבדק לעומק ובאופן מקיף את כל הגרסה הרביעית לאחר שפורסמה כהכנה לכתיבת הגרסה החמישית של המסמך ואף סיפק מספר מקורות חשובים. אני מודה לקוראים שסייעו אחרי יוני 2024 בחלקים הרלוונטיים של המסמך. כל אלו סיפקו פידבק והצעות מועילות, שכללתי בגרסה זו. הכתוב כאן הוא על דעתי ולא בהכרח על דעתם. באופן דומה, כל הטעויות הן שלי בלבד. אני גם מודה לקוראים שלא הסכימו עימי מכיוון שהביקורת שלהם סייעה לי לשפר את המסמך.

אני, לי מרדכי, היסטוריון ואזרחי ישראל, מעיד במסמך זה, במהלך האירועים המתפתחים, על המצב הנורא ברצועת עזה. אני כותב את דעתי האישית מתוך אחריות כפולה: כאזרח שמדינתו מבצעת מה שאני רואה כפשעים חמורים, וכאקדמאי, שמאמין שמאחר והקדשתי את הקריירה שלי עד כה למחקר והוראה עליו להצביע על אי-צדק, במיוחד כשהוא מתרחש כל כך קרוב. אני כותב גם בשל השתיקה הארוכה והמאכזבת בנושא בקרב מוסדות אקדמיים רבים בישראל ובעולם, במיוחד כאלו שהיה מצופה מהם להשמיע את קולם בבירור. קומץ העמיתות והעמיתים שלי שבחרו לדבר באופן אמיץ מוקדם יותר במלחמה היוו עבורי השראה.⁷ אינני מאמין שמסמך זה ישכנע רבים לשנות את דעתם. כתבתי אותו באופן ציבורי כדי להעיד שבזמן המלחמה היו וישנם גם קולות ישראליים שלא הסכימו עם פעולותיה של ישראל. אני שומר את הגרסאות הקודמות של מסמך זה כדי להמחיש עד כמה דברים היו ידועים עוד משלבים מוקדמים של המלחמה.

החל מנובמבר 2024, בשל כמות המידע הזמין התחלתי לעדכן את המסמך בחלקים, החל מההתחלה. בנוסף, השקתי אתר ייעודי שבו ניתן לקרוא את שתי הגרסאות של המסמך – <https://witnessing-the-gaza-war.com/>, וכדי לאפשר לקוראים לקרוא את החלקים והגרסאות השונים של המסמך. הגרסה האחרונה של המסמך בעברית ובאנגלית נמצאת גם באתר ה-academia.edu שלי. אני משתמש בעמוד [הטוויטר](https://www.youtube.com/watch?v=1001473815) שלי כדי להודיע על פרסומם של חלקים חדשים.

ב-7.10.23, חמאס וחמושים אחרים תקפו את ישראל. במתקפה נהרגו כ-1,150 בני אדם, רובם אזרחי ישראל. רובם הגדול של הנרצחים נהרגו בידי חמאס וחמושים אחרים, והמעטים האחרים נהרגו מאש ישראלית בכאוס הכללי שהתרחש. בערך 250 בני אדם, רובם אזרחים ישראלים, נחטפו לעזה. אירועי זוועה אלו, בראש ובראשונה ההרג חסר האבחנה והחטיפה של אזרחים, מהווים פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות (של רצח ולקיחת בני-ערובה, בין השאר).⁸ רבים אחרים כבר כתבו על הנושא בתקשורת הישראלית והבינלאומית, ואין לי מה לחדש בעניין בשלב זה. האירועים הנוראיים של ה-7.10 – שבעצמם נעשו בהקשר ההיסטורי של הסכסוך המתמשך בין ישראל והפלסטינים – שימשו וממשיכים לשמש להצדקת המלחמה הנוכחית שמסמך זה בוחן.

המלחמה ותמיכה ציבורית

למרות מעשי הזוועה האמורים של חמאס, אני מאמין שתגובתה של ישראל לאירועי ה-7.10 במהלך למעלה משנה ממשיכה להיות נפשעת, לא מוסרית וממשיכה להיות חסרת פרופורציה. ברור לי שעמדותיי בנושא משקפות דעת מיעוט קטנה בחברה הישראלית. בסקרים בנושא רק 1.8% (אוקטובר 2023), 7% (דצמבר 2023), 3.2% (ינואר 2024), ו-4% (מרץ-אפריל 2024) מהנשאלים היהודים בישראל האמינו שצה"ל משתמש ביותר מדי כוח בעזה או שהתגובה הצבאית מוגזמת.⁹ במרץ 2024, 81% מהישראלים חשבו שישראל עושה את כל שביכולתה כדי לא לפגוע באזרחים (כולל 19% שחשבו שישראל עושה יותר מדי),¹⁰

⁶ ברצוני להודות לחנוך שיינמן על הערותיו על גרסת חלק זה מנובמבר 2024, ול-Sonja Brentjes וקורא אנונימי אחר שהעירו על הגרסה מיוני 2024 (הקורא האנונימי גם בדק את הערות השוליים).

⁷ בחרתי לכתוב את ההצהרה הנוכחית בנוגע לנעשה בעזה לאחר שקיבלתי השראה לעניין מפרופ' ג'ון מירשהיימר, שכתב מסמך דומה בדצמבר 2023 (<https://mearsheimer.substack.com/p/death-and-destruction-in-gaza>). בנוסף, המסמך שחיברה צפון אפריקה לבית הדין הבינלאומי סיפק חלק ממקורות המידע לגרסה הראשונה של מסמך זה, שאת כולם בדקתי באופן עצמאי (<https://www.ici-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20231228-app-01-00-en.pdf>).

⁸ <https://www.hrw.org/news/2024/07/17/october-7-crimes-against-humanity-war-crimes-hamas-led-groups>; <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/10/israel-opt-one-year-on-from-7-october-need-to-ensure-a-ceasefire-and-release-of-hostages-more-pressing-than-ever/>; <https://www.un.org/unispal/document/commission-of-inquiry-pr-hrc-19jun24/>; https://social-sciences.tau.ac.il/sites/socsci.tau.ac.il/files/media_server/social/2023/Findings-November-2023-EN.pdf; <https://www.reuters.com/world/middle-east/israelis-say-hamas-must-be-crushed-despite-gaza-casualties-un-rebuke-2023-12-13/>; <https://www.idi.org.il/articles/51742>; https://en-social-sciences.tau.ac.il/sites/socsci-english.tau.ac.il/files/media_server/social/peaceindex/2024-01-findings.pdf; <https://www.pewresearch.org/global/2024/05/30/views-of-the-israel-hamas-war-may-2024/>. עבור מרץ:

⁹ <https://www.haaretz.co.il/magazine/2024-06-13/ty-article-magazine-highlight/00000190-0677-d667-abf0-66ffad400000>.

¹⁰ שרוב הסקרים האלו מראים, ישראלים לא-יהודים מחזיקים בעמדות מתונות יותר. <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001473815>

בעוד ש-80% מהציבור היהודי סברו שישראל לא צריכה לקחת בחשבון את סבל האזרחים הפלסטינים בזמן תכנון המערכה בעזה.¹¹ סקר באפריל מצא שרק שליש מהישראלים היהודים חשבו שישראל צריכה לקבל את דרישת מועצת הביטחון של האו"ם להפסקת אש זמנית בחודש הרמדאן.¹² סקר מספטמבר 2024 מצא ש-83% מהישראלים היהודים האמינו שההתנהלות המוסרית של צה"ל במלחמה הייתה טובה או מצוינת, ו-61.5% האמינו שלא צריך לחקור חיילים במקרים של התעללות במעוכבים עזתיים.¹³ סקר אחר מספטמבר 2024 מצא ש-82% מהישראלים היהודים לא היו מוטרדים לגבי התנאים ההומניטריים בעזה.¹⁴

נכון לזמן הכתיבה, המלחמה ממשיכה למרות חוסר בהירות לגבי מטרותיה והנזק העצום לו גרמה.¹⁵ קולות בכירים בישראל¹⁶ ובארה"ב¹⁷ מאמינים שראש ממשלת ישראל רוצה להמשיך את המלחמה כדי להמשיך לשרוד בשלטון, בעודו מטעה את הציבור הישראלי להאמין שניצחון מוחלט אפשרי.¹⁸ עם הזמן יותר ממחצית הישראלים בסקרים תמכו בעסקת הפסקת אש, שכוללת בדרך כלל את שחרור החטופים וסיום של המלחמה עם נסיגה ישראלית מעזה (56% ביולי 2024,¹⁹ 54% באוגוסט,²⁰ 53% בספטמבר,²¹ 75% באוקטובר לשאלה שלא התייחסה לנסיגה ישראלית,²² ו-66% בנובמבר).²³ מצד שני, באוקטובר 2024 כ-61% מהישראלים האמינו שלממשלת ישראל לא הייתה תוכנית לסיים את המלחמה.²⁴ במקביל, רוב הישראלים תמכו בפעילות צבאית מוגברת נגד חיזבאללה בלבנון בחזית נפרדת,²⁵ ומבצעים צבאיים כאלו התרחשו בין ספטמבר לסוף נובמבר 2024. הפעילות הצבאית בלבנון קיבלה אחוזי תמיכה גבוהים בקרב הציבור הישראלי בהתחלה (80% בסוף ספטמבר) אבל תמיכה זו ירדה בהמשך.²⁶

פשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות וג'נוסייד (רצח עם)

העדויות שראיתי ושאותן אני מתאר בהמשך הספיקו עבורי להאמין שמה שישראל עושה לאוכלוסיה האזרחית בעזה כולל מספר פשעים נגד האנושות.²⁷ ביחד, פעולותיה של ישראל במלחמה עונות להגדרה של ג'נוסייד למיטב הבנתי.²⁸

המימד הפורמלי של שאלת הג'נוסייד עלתה לדיון בדצמבר 2023, כשדרום אפריקה האשימה את ישראל בביצוע ג'נוסייד ברצועת עזה בבית הדין הבינלאומי לצדק (International Court of Justice). בינואר 2024,

¹¹ <https://www.idi.org.il/articles/53443>
¹² <https://www.nytimes.com/2024/04/13/world/europe/israel-weapons-sales-genocide.html>
¹³ <https://www.idi.org.il/articles/56112>. 60% מהישראלים היהודים האמינו שחיילי צה"ל מורשעים צריכים לקבל עונשים קלים יותר במקרים כאלו. סקר אחר מאוגוסט מצא ש-47% מהישראלים היהודים לא האמינו שישראל צריכה לציית לחוק הבינלאומי או להתנהל באופן מוסרי במלחמה: <https://www.inss.org.il/he/publication/august-2024/>
¹⁴ <https://www.inss.org.il/he/publication/survey-september-2024/> (במידה נמוכה מאוד או במידה נמוכה)
¹⁵ <https://www.foreignaffairs.com/israel/israels-muddled-strategy-gaza>. ראו גם את חוסר הבהירות במטרות בהמשך המסמך, למשל בחלק זום-אין 3
¹⁶ https://www.mako.co.il/news-politics/2024_q1/Article-7c6a192b2cbfd81026.htm
¹⁷ <https://www.nytimes.com/2024/02/27/us/politics/biden-netanyahu-israel-gaza.html> ; <https://foreignpolicy.com/2024/04/02/netanyahu-gaza-palestinians-war-israeli-society/> ; <https://time.com/6984968/joe-biden-transcript-2024-interview/>
¹⁸ <https://www.maariv.co.il/news/military/Article-1085677>
¹⁹ <https://www.idi.org.il/articles/55008>
²⁰ <https://www.idi.org.il/articles/55472>
²¹ <https://www.idi.org.il/articles/56112> - השאלה כאן הייתה כללית ביחס לסיום המלחמה בעזה
²² <https://www.figma.com/deck/PeBtSWAlx0RYdjaqyhoE6L/%D7%A9%D7%A0%D7%94-%D7%9C7.10---%D7%90%D7%92%D7%9D?node-id=49-1741&node-type=slide&viewport=222%2C16%2C0.5&t=AWLTUo8lp5sRQp1-1&scaling=min-zoom&content-scaling=fixed&page-id=0%3A1> (עמ' 23)
²³ <https://www.idi.org.il/articles/57041> (56% מהישראלים מוכנים להתגמש עבור עסקת חטופים).
²⁴ <https://www.inss.org.il/he/publication/survey-october-2024/>
²⁵ 71% ביוני: <https://www.inss.org.il/he/publication/swords-of-iron-june/> ; 61% ביולי: <https://www.inss.org.il/he/publication/july-2024/> ; 67% באוגוסט: <https://www.inss.org.il/he/publication/august-2024/> ; <https://www.idi.org.il/articles/55472> ; ראו גם <https://www.idi.org.il/articles/55806> שמגיע ל-67% אבל רק בקרב ישראלים יהודים.
²⁶ <https://www.idi.org.il/articles/56143> ; שימו לב ש-56% מהישראלים היהודים באוקטובר העדיפו לנסות להגיע לעסקה עם לבנון בניגוד ל-44% שתמכו בהמשך המלחמה למרות האפשרות למלחמה אזוטרית.
²⁷ <https://www.figma.com/deck/PeBtSWAlx0RYdjaqyhoE6L/%D7%A9%D7%A0%D7%94-%D7%9C7.10---%D7%90%D7%92%D7%9D?node-id=49-1741&node-type=slide&viewport=222%2C16%2C0.5&t=AWLTUo8lp5sRQp1-1&scaling=min-zoom&content-scaling=fixed&page-id=0%3A1> (עמ' 25). סקר אחר מתחילת נובמבר מצא ש-54% מהישראלים היהודים העדיפו להמשיך להילחם בלבנון: <https://www.idi.org.il/articles/57041>
²⁸ <https://www.un.org/en/genocide-prevention/definition>
<https://www.un.org/en/genocide-prevention/definition>

בית הדין הבינלאומי לצדק גיבש רשימת דרישות מישראל כדי למנוע ג'נוסייד נגד הפלסטינים בעזה.²⁹ רבים בתקופה פירשו את הנחיית בית המשפט ככזו שאומרת שייתכן וישראל ביצעה ג'נוסייד (כלומר – ההאשמה אינה מופרכת).³⁰ באוקטובר 2024, דרום אפריקה הגישה את כתב האישום המלא ביחס לג'נוסייד ("Memorial") נגד ישראל בבית הדין. כתב האישום כלל למעלה מ-750 עמודי טקסט ומעל 4,000 עמודים של נספחים.³¹ שאלת הכוונה בצד הישראלי – קריטית עבור ההגדרה של ג'נוסייד – קיבלת מענה במסמך באורך 120 עמודים שהוגש למועצת הביטחון של האו"ם.³² צפוי שבית הדין יעסוק בשאלה במשך שנים לפני שתתקבל תשובה רשמית לגבי השאלה.

רבים התייחסו לשאלת הג'נוסייד בשנה האחרונה. מספר מוסדות בתוך האו"ם קראו למנוע ג'נוסייד בנובמבר 2023.³³ שליחה מיוחדת של האו"ם הגיעה למסקנה שישראל ביצעה ג'נוסייד בדו"ח שפרסמה במרץ 2024, וחזרה על מסקנה זו בדו"ח נוסף באוקטובר שקבע שישראל ניסתה לסלק או להשמיד לחלוטין את הפלסטינים.³⁴ ועדה מיוחדת של האו"ם שמפיעה דו"חות קבועים על נושאים פלסטיניים קבעה שהמדיניות והפעולות של ישראל אחרי ה-7.10 "תואמים למאפיינים של ג'נוסייד".³⁵ ניתוחים מקצועיים של מרכזים אקדמיים לזכויות אדם הגיעו לאותה מסקנה.³⁶ עמותה חשובה העוסקת בזכויות אדם מסביב לים התיכון קיבלה את מסקנת הג'נוסייד על בסיס ראיות רבות.³⁷ שופט פדרלי בקליפורניה – כלומר נציג של המדינה הפדרלית האמריקאית – קבע גם הוא שפעולותיה של ישראל בעזה עשויות להיחשב ("plausibly") ג'נוסייד.³⁸

חוקרים רבים דנו בשאלת הג'נוסייד וקיבלו את ההגדרה הזו. כבר שבוע לאחר תחילת המלחמה, מעל 800 חוקרים ועובדים בתחומים של משפט בינלאומי, מחקרי קונפליקטים ומחקרי ג'נוסייד הזהירו מהאפשרות של ג'נוסייד נגד פלסטינים.³⁹ מומחים לפני⁴⁰ ואחרי ההחלטה⁴¹ של בית הדין בינואר 2024 קבעו שהתנהלות ישראל במלחמה כללה פעולה וכוונה, שהינם הכרחיים להגדרת ג'נוסייד.⁴² סקר מיוני 2024 של 758 חוקרים אמריקאים ברובם העובדים על המזרח התיכון מצא ש-34% תיארו את הנעשה בשטח כג'נוסייד, עם 41% נוספים שהגדירו את הנעשה בשטח כ"פשעי מלחמה רציניים הדומים לג'נוסייד".⁴³ הועד המנהל של ה-Middle East Studies Association האשים את ישראל בשימוש ב"אלימות ג'נוסיידית" וב"ג'נוסייד

²⁹ <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20240126-ord-01-00-en.pdf> ;
³⁰ <https://www.hrw.org/news/2024/01/26/gaza-world-court-orders-israel-prevent-genocide> ;
<https://www.npr.org/2024/01/26/1227078791/icj-israel-genocide-gaza-palestinians-south-africa> ;
<https://www.newarab.com/news/icj-ruled-plausible-genocide-israel-gaza-what-next> ;
<https://www.theguardian.com/world/2024/jan/26/world-courts-interim-ruling-on-genocide-in-gaza-key-takeaways-icj-israel> ;
<https://www.cbsnews.com/news/israel-gaza-genocide-case-at-un-international-court-of-justice-icj/> ;
<https://www.reuters.com/world/middle-east/key-takeaways-world-court-decision-israeli-genocide-case-2024-01-26/> ;
<https://www.thepresidency.gov.za/south-africa-delivers-evidence-israel-genocide-icj> ;
³¹ <https://www.aljazeera.com/news/2024/10/28/south-africa-legal-team-says-intent-is-clear-in-israelis-gaza-genocide> ; זו הייתה התוצאה של כמעט 100 אנשים שעבדו על המקרה במשך תשעה חודשים. זו הפעם הראשונה שהאשמה של ג'נוסייד מתרחשת בזמן שמעשי הזוועה ממשיכים, שההאשמה נתמכת בתיעוד בזמן-אמת, ושמוכנות כלפי מדינה שנהנית מתמיכת המערב.
³² <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n24/151/97/pdf/n2415197.pdf> ;
³³ <https://www.un.org/unispal/document/gaza-is-running-out-of-time-un-experts-warn-demanding-a-ceasefire-to-prevent-genocide/> ; <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/11/gaza-un-experts-call-international-community-prevent-genocide-against> ;
³⁴ <https://unipd-centrodirittumani.it/en/news/United-Nations-Anatomy-of-a-genocide-Report-of-the-Special-Rapporteur-on-the-situation-of-human-rights-in-the-Palestinian-territories-occupied-since-1967-Francesca-Albanese-2024/6900> ;
גם: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n24/279/68/pdf/n2427968.pdf> (סעיף 84) ; ראו גם:
<https://www.theguardian.com/world/2024/oct/31/un-should-consider-suspending-israel-over-genocide-against-palestinians-says-special-rapporteur> ; <https://tribunemag.co.uk/2024/11/if-this-is-not-genocide-what-is-francesca-albanese-palestine> ;
³⁵ <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/11/un-special-committee-finds-israelis-warfare-methods-gaza-consistent-genocide> ; <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/a79363-report-special-committee-investigate-israeli-practices-affecting> ; <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n24/271/19/pdf/n2427119.pdf> (#69-70).
³⁶ <https://www.humanrightsnetwork.org/genocide-in-gaza> ;
³⁷ <https://euromedmonitor.org/en/article/6494> ;
³⁸ <https://www.theguardian.com/world/2024/feb/01/genocide-gaza-israel-california-court> ; השופט סגר את התיק מכיוון שלא הייתה לו סמכות שיפוט ביחס למדיניות החוץ של ארה"ב.
³⁹ <https://twailr.com/public-statement-scholars-warn-of-potential-genocide-in-gaza/> ;
⁴⁰ <https://time.com/6334409/is-whats-happening-gaza-genocide-experts/> ; Segal, Raz, and Luigi Daniele. 2024. "Gaza as Twilight of Israel Exceptionalism: Holocaust and Genocide Studies from Unprecedented Crisis to Unprecedented Change." Journal of Genocide Research, 1–10. <https://doi.org/10.1080/14623528.2024.2325804> ;
https://www.democracynow.org/2023/10/16/raz_segal_textbook_case_of_genocide ; <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/11/gaza-un-experts-call-international-community-prevent-genocide-against> ;
⁴¹ <https://www.justsecurity.org/91457/top-experts-views-of-intl-court-of-justice-ruling-on-israel-gaza-operations-south-africa-v->
גם: <https://www.mekomit.co.il/ps/134005/> ; <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/11/gaza-un-experts-call-international-community-prevent-genocide-against> ;
⁴² <https://www.nybooks.com/articles/2024/06/06/is-israel-committing-genocide-aryeh-neier/> ;
<https://www.un.org/en/genocide-prevention/definition> ;
⁴³ 16% הגדירו את הנעשה כ"פשעי מלחמה רציניים אבל שאינם מגיעים לרמת ג'נוסייד. רק 4% חשבו שפעולותיה של ישראל מוצדקות תחת זכותה להגנה עצמית: <https://www.brookings.edu/articles/gloom-about-the-day-after-the-gaza-war-pervasive-among-mideast-scholars/>

תרבותי".⁴⁴ שנה לאחר תחילת המלחמה, מומחים שהטילו ספק לגבי האם המקרה של המלחמה מתאים להגדרת ג'נוסייד בשלב מוקדם יותר השתכנעו שהרף המשפטי לג'נוסייד נחצה.⁴⁵ חוקרים ספציפיים דיברו או כתבו באופן ציבורי על הנושא.⁴⁶ כמה אקדמאים ישראלים הסכימו שישאל מבצעת ג'נוסייד בעזה.⁴⁷ נכון לזמן הכתיבה, השאלה נכנסה לשיח הישראלי רק בתקופה האחרונה.⁴⁸ אני עוסק בסיבות הספציפיות שהובילו אותי להשתמש במונח ג'נוסייד בנספח למסמך זה.

מספר מוסדות בינלאומיים שהעריכו את המצב באופן עצמאי תיארו את פעולותיה של ישראל כפשעי מלחמה או כפשעים נגד האנושות. במאי 2024, התובע של בית הדין הפלילי הבינלאומי (International Criminal Court) ביקש צווי מעצר נגד בנימין נתניהו, ראש ממשלת ישראל, ויואב גלנט, שר הביטחון שלה דאז, והאשים אותם בפשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות. הוא חזר על בקשות אלו מספר פעמים.⁴⁹ בנובמבר 2024, בית הדין הוציא לבסוף את צווי המעצר נגד נתניהו וגלנט, באשמת פשע המלחמה של שימוש ברעב כשיטת לחימה, ופשעים נגד האנושות של רצח, רדיפה ופעולות לא-אנושיות אחרות.⁵⁰

ועדה בינלאומית עצמאית של מועצת זכויות האדם של האו"ם קבעה ביוני 2024 שפעולותיה של ישראל מהוות פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות, כולל השמדה וטיהור אתני שנעשו מתוך כוונה.⁵¹ אותה קבוצה חזרה על מסקנותיה בשפה קשה יותר באוקטובר 2024, אז קבעה שכוחות הביטחון הישראליים ביצעו את הפשע נגד האנושות של השמדה כמו גם פשעים אחרים נגד האנושות (שכללו העלמת אנשים בכוונה, עינויים ואונס)

⁴⁴ <https://mesana.org/advocacy/letters-from-the-board/2024/03/11/mesa-board-joint-statement-with-caf-regarding-the-ongoing-genocidal-violence-against-the-palestinian-people-and-their-cultural-heritage-in-gaza>

⁴⁵ <https://www.vox.com/politics/378913/israel-gaza-genocide-icj>

⁴⁶ למשל: <https://x.com/martinshaw/status/1820389008880361676>; ראו דוגמאות נוספות ב: <https://x.com/NimerSultany/status/1857404113794802128>

⁴⁷ רז סגל: <https://www.jewishcurrents.org/a-textbook-case-of-genocide>, עמוס גולדברג: <https://jacobin.com/2024/07/amos-goldberg>; <https://www.newyorker.com/news/q-and-a/a-holocaust-scholar-meets-with-israeli-reservists>; עמר ברטוב: <https://www.theguardian.com/world/article/2024/aug/13/israel-gaza-historian-omer-bartov>; <https://www.mekomit.co.il/ps/138983/>; דניאל בלומן: <https://www.haaretz.co.il/opinions/2024-11-09/ty-article-> ("בין טיהור אתני רצחני לג'נוסייד"), איתמר מן: <https://www.facebook.com/itamar.mann/posts/pfbid02oWqNNQzNKccAzy3UfSo7NxMhmKzhDGA5iW1SJghUmQSHcgUiYwA>; אדם רז: <https://www.youtube.com/watch?v=tBGsDTHaM9k>; <https://www.regthink.org/in-the-region6/>; <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14623528.2024.2418670>; <https://www.regthink.org/genocidal-intentions/>; מספר ישראלים ניסו לטעון נגד טענת הג'נוסייד: <https://www.timesofisrael.com/the-genocide-claim-against-israel-doesnt-add-up>.

⁴⁸ מאמר הדעה הראשון בתקשורת המיינסטרים הישראלית שאני מכיר שהגיע לתשובה חיובית פורסם בנובמבר 2024: <https://www.haaretz.co.il/opinions/2024-11-12/ty-article-opinion/premium/00000193-1a46-df19-a3fb-3ece00e40000>; נראה הפעם הראשונה בה ההאשמה נעשתה בערוץ טלוויזיה ישראלי כחלק מתוכנית קומדיה: <https://youtu.be/0Va-cZWeZtE?si=ablqcojF2MdXKcTw&t=1377>

⁴⁹ התובע ביקש גם צווי מעצר לשלושה בכירי חמאס, אשר לפחות שניים מהם נהרגו לאחר מכן. לבקשה המקורית: <https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-aa-khan-kc-applications-arrest-warrants-situation-state>; לביקשות נוספות: <https://www.ynet.co.il/news/article/skmacia3r>; <https://www.commondreams.org/news/icc-arrest-warrant-israel>; לתגובת ישראל: <https://www.ynet.co.il/news/article/skdoktIsr>; <https://x.com/AdHaque110/status/1843382278371848291>; <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/0902ebd180920f26.pdf>; <https://www.icc-cpi.int/court-record/icc-01/18-369>; <https://www.reuters.com/world/middle-east/immense-scale-gaza-killing-among-crime-against-humanity-un-inquiry-says-2024-06-12/>; <https://www.bbc.com/news/articles/cl55gqzp7vn90>; שימו לב גם לדו"ח של משרד זכויות האדם באו"ם על פעולות ישראליות ספציפיות, שקיבל תגובה נדירה על ידי ישראל (שדחתה את האמור בו): <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/opt/20240619-ohchr-thematic-report-indiscrim-disprop-attacks-gaza-oct-dec2023.pdf>; <https://embassies.gov.il/UnGeneva/NewsAndEvents/MediaStatements/Documents/Israel-Initial-Response-OHCHR-Background-Note-June2024-PUBLIC.pdf>

ופשעי מלחמה.⁵² עמותה חשובה של זכויות אדם בחנה את האופן שבו ישראל העבירה אוכלוסיה אזרחית בעזה וקבעה שמדובר בפשע נגד האנושות.⁵³

במקרה שהחל הרבה לפני המלחמה, בית הדין הבינלאומי לצדק קבע ביולי 2024 שהנוכחות המתמשכת של ישראל בשטחים הפלסטיניים הכבושים (הגדה המערבית ועזה) אינה חוקית, וציין גם שישראל החזיקה בסממני כוח/שליטה מסוימים בעזה עוד לפני ה-7.10.⁵⁴ בית הדין גם קבע שישראל חייבת לסיים את נוכחותה הלא-חוקית בהקדם האפשרי, להפסיק את כל פעולות ההתנחלות, ולשלם פיצויים על הנזק שנגרם לאנשים בשטחים הפלסטיניים הכבושים.⁵⁵ החלטה זו משכה תשומת לב מסוימת בישראל, כולל הצהרה נדירה שפשעי מלחמה בוצעו בגדה המערבית.⁵⁶ שנה אחרי תחילת המלחמה, עמותה הגישה תלונה נגד אלף חיילי צה"ל (שזוהו שמית) על פשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות וג'נוסייד בשל פעולותיהם בעזה. נאמר שהתביעה לבית הדין התבססה על למעלה מ-8,000 ראיות מאומתות.⁵⁷ תלונות רשמיות של עמותה זו במדינות אירופאיות הובילו לתוצאות מהותיות בשטח.⁵⁸

בכירים במוסדות בינלאומיים השתמשו בביטויים חזקים כדי לתאר את השלכות המלחמה. המזכיר הכללי של האו"ם אמר כי "הסבל שסובלים הפלסטינים בעזה הוא יותר ממה שניתן לדמיין".⁵⁹ התובע של ה-ICC והדובר של UNICEF תיארו את עזה כ"גיהנום עלי אדמות".⁶⁰ בכירים אחרים אמרו דברים דומים.⁶¹ מוסדות כמו תוכנית הפיתוח של האו"ם (UN Development Programme (UNDP)) קבעו בדו"ח שהמלחמה החזירה את עזה עשרות שנים אחורה.⁶²

מוסדות אחרים פעלו לעצור את המלחמה בשל הפרות אלו של החוק הבינלאומי ונורמות בינלאומיות. מכיוון שהמצב ההומניטרי ברצועת עזה המשיך להתדרדר בפברואר ומרץ 2024,⁶³ מועצת הביטחון של האו"ם העבירה החלטה הדורשת "הפסקת אש מיידית" בעזה בסוף מרץ.⁶⁴ שלושה ימים לאחר ההחלטה בית הדין הבינלאומי לצדק העביר החלטות נוספות וקרא לישראל להבטיח את משלוחי הסיוע, שירותים בסיסיים וסיוע הומניטרי לאוכלוסיה הפלסטינית האזרחית בעזה.⁶⁵ החלטה אחרת של מועצת הביטחון של האו"ם ביוני 2024 קראה גם היא להפסקת אש.⁶⁶ נכון לזמן הכתיבה, ישראל לא שינתה את המדיניות שלה באופן משמעותי מאז החלטות אלו אפילו אם קצב ההרג ירד בשל ההאטה הכללית בלחימה הפעילה במלחמה.⁶⁷ האסיפה הכללית של האו"ם קיבלה החלטה להטיל סנקציות ואמברגו נשק על ישראל בספטמבר 2024 (124 בעד, 12 נגד).⁶⁸

⁵² <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/co-israel/index> . דו"ח ב-
⁵³ <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n24/262/79/pdf/n2426279.pdf> ; (סעיפים 89, 94, 98, 102, 105, 108, 109, 110; ראו גם את
ההאשמה של חמאס ב-112); סיקור ב: [https://www.reuters.com/world/middle-east/un-inquiry-accuses-israel-crime-extermination-](https://www.reuters.com/world/middle-east/un-inquiry-accuses-israel-crime-extermination-destruction-gaza-health-system-2024-10-10/)
[https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-10-10/ty-article/premium/00000192-](https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-10-10/ty-article/premium/00000192-76c5-d7ad-afd3-76ef87b70000)
[https://www.theguardian.com/world/2024/nov/14/israel-accused-of-crimes-against-humanity-over-forced-displacement-in-](https://www.theguardian.com/world/2024/nov/14/israel-accused-of-crimes-against-humanity-over-forced-displacement-in-gaza)
<https://www.hrw.org/report/2024/11/14/hopeless-starving-and-besieged/israels-forced-displacement-palestinians-gaza> ;
https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2024/11/gaza_displacement1124web_0.pdf ;
⁵⁴ <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/186/186-20240719-adv-01-00-en.pdf> (#88-94)
⁵⁵ <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/186/186-20240719-adv-01-00-en.pdf> (#285)
⁵⁶ <https://x.com/ireallyhateyou/status/1814790277053243765> (השימוש בלשון סבילה מכון כי לא ברור אם הדובר חשב שהאחרים הם
מתנחלים או ישראל באופן רחב יותר – כלומר הצבא והפוליטיקאים).
⁵⁷ <https://www.hindrajabfoundation.org/perpetrators/archives/10-2024> ; <https://www.haaretz.co.il/news/law/2024-10-16/ty-article/premium/00000192-947a-d2db-ab97-ddfb40800000> ;
⁵⁸ <https://x.com/HindRFoundation/status/185848512263093445> ;
⁵⁹ <https://www.israelhayom.co.il/news/geopolitics/article/16802240> ;
⁶⁰ <https://press.un.org/en/2024/sqsm22400.doc.htm> ;
⁶¹ <https://www.youtube.com/watch?v=BvEqS8RLOBQ> ; <https://x.com/UNGeneva/status/184732201697552784> ;
⁶² UNOCHA, UNICEF, ראש ה-Norwegian Refugee Council, "לציטוטים נוספים של משרד זכויות האדם באו"ם, כינה את המצב "סיוט":
השליח של האו"ם העוסק בזכות למזון: <https://x.com/AssalRad/status/1850360530730709105> ;
⁶³ [https://www.theguardian.com/global-development/2024/nov/08/gaza-unparalleled-suffering-jan-egeland-norwegian-refugee-council-aid-ceasefire-hostages-peace-](https://www.theguardian.com/global-development/2024/nov/08/gaza-unparalleled-suffering-jan-egeland-norwegian-refugee-council-aid-ceasefire-hostages-peace-process)
[process](https://www.undp.org/press-releases/new-un-report-impacts-war-have-set-back-development-gaza-much-69-years) ; <https://www.undp.org/press-releases/new-un-report-impacts-war-have-set-back-development-gaza-much-69-years> ;
⁶⁴ <https://www.undp.org/arab-states/publications/gaza-war-expected-socio-economic-impacts-state-palestine-october-2024> ;
⁶⁵ <https://www.middleeasteye.net/news/how-israel-defied-icj-provisional-measures> ;
⁶⁶ <https://www.theguardian.com/world/2024/mar/11/israeli-human-rights-groups-icj-gaza-aid-ruling> ;
⁶⁷ <https://news.un.org/en/story/2024/03/1147931> ;
⁶⁸ <https://news.un.org/en/story/2024/03/1148096> ;
⁶⁹ <https://www.reuters.com/world/un-security-council-middle-east-israel-hamas-ceasefire-2024-06-10/> ;
בשלושת החודשים של המלחמה (7.10-31.12.23) יותר מ-22 אלף פלסטינים נהרגו. בשלושת החודשים האחרונים נכון לזמן הכתיבה (ספט-נוב'
2024) בערך 3,500 פלסטינים נהרגו. נספרים אלו לא כוללים את התמותה העודפת. לתמותה, ראו: <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-26-november-2024> ;
⁶⁸ [https://www.haaretz.com/israel-news/2024-09-18/ty-article/premium/un-demands-israel-end-unlawful-presence-in-](https://www.haaretz.com/israel-news/2024-09-18/ty-article/premium/un-demands-israel-end-unlawful-presence-in-palestinian-territories-within-12-months/00000192-05bd-df16-afbe-6dfdee0d0000)
[palestinian-territories-within-12-months/00000192-05bd-df16-afbe-6dfdee0d0000](https://www.haaretz.com/israel-news/2024-09-18/ty-article/premium/un-demands-israel-end-unlawful-presence-in-palestinian-territories-within-12-months/00000192-05bd-df16-afbe-6dfdee0d0000)

מספר מדינות אירופאיות, כולל כאלו להן היו קשרים קרובים עם ישראל כמו גרמניה ובריטניה, החלו להגביל את הנשק ששלחו לישראל.⁶⁹ באוקטובר 2024, המערכת של ה-Financial Times קראה לארה"ב להפסיק לספק לישראל נשק התקיפי.⁷⁰ בנובמבר 2024, 52 מדינות (ושני ארגונים) – כולל רוסיה וסין – חתמו על מכתב שקורא לאמברגו נשק על ישראל.⁷¹ באותו הזמן, האפיפיור הציע שהקהילה הבינלאומית תחקור האם ישראל מבצעת ג'נוסייד.⁷²

במספר מקרים בולטים, ישראל לא אפשרה חקירות בינלאומיות לנעשה בשטח.⁷³ מדיניות זו טשטשה את המציאות שבשטח. העובדה שלמעלה משנה לאחר תחילת המלחמה ישראל עדיין לא סיפקה תחקירים או דו"חות משל עצמה, אפילו ביחס למקרים מתוקשרים במיוחד, מציעה שהיעדר המידע המדויק משרת את האינטרסים של ישראל (בנושא זה ראו גם את החלק על המדיה למטה).⁷⁴ ישראל גם תקפה בכירים בינלאומיים, כולל הכרזה שהמזכיר הכללי של האו"ם הוא "פרסונה נון גראטה" בישראל ואיסור על כניסתו לשטח.⁷⁵

המדיניות הקשה של ישראל בזמן המלחמה גרמה נזק משמעותי לזכויות אדם בתוך גבולותיה. עמותה ישראלית הראתה איך ממשלת ישראל פגעה בתשתיות הדמוקרטיות של המדינה, פגעה בזכות חופש הביטוי של מבקריה, רדפה את המיעוט הערבי שלה, חילקה נשק לאזרחים לא מיומנים, נרמלה מעקב אחרי אזרחים, האיצה את תהליכי הסיפוח בגדה המערבית, והפרה את זכויותיהם של חשודים ואסירים.⁷⁶ למרות שאלו אינם נמצאים במוקד מסמך זה, הם תוצאה חשובה של המלחמה הנוכחית ואני עוסק בהם בחלקים שונים של המסמך (למשל אלו על החטופים והמדיה).

התנהלותה של ישראל במהלך המלחמה ערערה באופן שיטתי ופעם אחר פעם על חוקים ונורמות שהיו אמורים לקבוע כיצד מלחמות "מתורבתות" אמורות להתנהל בעשורים האחרונים.⁷⁷ כפי שמסמך זה מציג, מועצת הביטחון של האו"ם דרשה הפסקת אש מיידית: ישראל סירבה. בית הדין הבינלאומי לצדק הכריח את ישראל להעביר סיוע הומניטרי: ישראל סירבה. המשפט ההומניטרי הבינלאומי קובע שבלתי חוקי להשתמש בהרעבה של אוכלוסיה אזרחית כנשק במלחמה: ישראל עושה זאת במשך יותר משנה. הפצצות חסרות אבחנה אינן חוקיות, אבל ישראל עשתה זאת מתחילת המלחמה. התקפות על בתי חולים היא בלתי חוקית, אבל ישראל תקפה את כל בתי החולים בעזה (ואף התנקשה במטופלים בבית חולים בגדה המערבית ותקפה בתי חולים בלבנון). שגרירויות אמורות להיות מחוץ לתחום הלחימה, אבל ישראל הפצצה שגרירות של מדינה אחת (איראן) בשטחה של מדינה אחרת (סוריה).⁷⁸ ההרס הנרחב של תשתיות אזרחיות הוא לא חוקי: ישראל ממשיכה לעשות זאת. שימוש בבינה מלאכותית באופן נרחב הוא שנוי מאוד במחלוקת (עדיין ללא רגולציה).⁷⁹ ישראל עשתה זאת כבדרך אגב, תוך הבעת ביטחון כמעט מוחלט במערכת אוטומטית לאיתור מטרות. נורמות בינלאומיות ביחס לנזק אגבי בזמן מלחמה נהרסו כשישראל הייתה מוכנה להרוג מאות אזרחים בלתי מעורבים

⁶⁹ גרמניה: <https://www.shomrim.news/hebrew/german-embargo>; <https://www.ynet.co.il/news/article/s1nfaq9vp0>; <https://www.reuters.com/world/dutch-highest-court-advised-uphold-ruling-export-ban-f-35-components-israel-2024-11-29/>; <https://www.ft.com/content/cbe18019-752f-4770-be40-fe4b2dc5abd7>; <https://peoplesdispatch.org/2024/11/05/52-countries-led-by-turkiye-urge-the-un-to-call-for-an-arms-embargo-on-israel/>; <https://www.haaretz.co.il/news/world/europe/2024-11-17/ty-article-premium/00000193-3a08-d666-aff3-7eab22680000>; <https://apnews.com/article/pope-vatican-gaza-israel-genocide-book-62907898cead13dbcf6d603592263904c>; <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/sessions-regular/session56/a-hrc-56-crp-4.pdf>; למשל: (סעיף 2)

⁷⁴ זה היה גם המקרה לאירועי ה-7.10. בשאלה הטעונה לגבי אונס, למשל, הנציגה המיוחדת של מזכ"ל האו"ם בנושא אלימות מינית בקונפליקטים ניהלה חקירה ראשונית והמליצה על "תחקירים מעמיקים בכל המקרים שנטענו", <https://www.un.org/sexualviolenceinconflict/wp-content/uploads/2024/03/report/mission-report-official-visit-of-the-office-of-the-srsg-svc-to-israel-and-the-occupied-west-bank-29-january-14-february-2024/20240304-Israel-oWB-CRSV-report.pdf> (למשל סעיפים 19-20, 88). הנציגה המיוחדת חזרה על קריאתה ב-7.10.24 ותיארה אותה כ"בעלת חשיבות עליונה": <https://www.un.org/unispal/document/statement-special-rep-sexual-violence-07oct24/>. ישראל לא פרסמה דו"ח רשמי בנושא. ישראל כן נתנה את הפרס האזרחי המכובד ביותר שברשותה לחוקרת שהייתה אמורה לכתוב דו"ח כזה. הדו"ח האמור לא פורסם נכון לזמן הכתיבה. ראה: <https://www.ynet.co.il/news/article/skt8j03rt>; מקרה זה מתואר בהרחבה בהמשך הדו"ח.

⁷⁵ האחראי היה ישראל כ"ץ, אז שר החוץ; https://x.com/Israel_katz/status/1841422324890812763; <https://x.com/jeremyscahill/status/1841486527693459872>; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/war-2023/2024-10-02/ty-article-live/00000192-4a04-d07b-aff3-5fe6f4cd0000?liveBlogItemId=877119090#877119090>; <https://www.acri.org.il/post/1128>

⁷⁷ במקור מבוסס על <https://twitter.com/tparsi/status/1774872023098888465>

⁷⁸ <https://www.nytimes.com/2024/04/02/world/middleeast/iran-israel-damascus-strike.html>

⁷⁹ <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2024/04/11/israels-use-of-ai-in-gaza-is-coming-under-closer-scrutiny>

כדי להגיע למטרה איכותית אחת. היעדר תגובה מתאימה מצד מדינות רבות להרס הנורמות האלו נרמל את ההתנהגות הזו.

הקשר

רצועת עזה היא אזור זעיר בגודל של כ-365 קמ"ר, הקטן מחצי שטחה של ניו יורק ומרבע שטחה של לונדון. אוכלוסיית הרצועה כוללת כ-2.3 מיליון בני אדם,⁸⁰ והיא אחת היישויות הפוליטיות הצפופות ביותר בעולם (למעלה מ-6,000 איש/קמ"ר – קצת פחות מהוונג קונג וסינגפור).⁸¹ כ-70% מהתושבים הם צאצאי פליטים שנמלטו או גורשו לרצועה מפלסטין המנדטורית במהלך הנכבה ב-1948.⁸² מאז 2007 ישראל הטילה מצור על רצועת עזה, והגבילה משמעותית את התנועה והמסחר לתוך/מחוץ לרצועה במהלך שהרס את הכלכלה של הרצועה ואת פרנסתם של רבים מתושביה.⁸³ סבבי אלימות חוזרים ונשנים – עם הסלמות גדולות יותר ב-2008/9, 2012, 2014 ו-2021 – פגעו בניסיונות השיקום של הרצועה.⁸⁴ ב-2022, שיעור העוני בעזה הגיע ל-65% בעוד ששיעור הבלתי-מועסקים היה 45%.⁸⁵ במשך שנים רבות ישראל שולטת בגבולותיה של עזה, בתקשורת שלה, בחשמל ובמים שלה, ואף במרשם האוכלוסין שלה.⁸⁶ ישראל אוספת מידע על עזתים, התנועות שלהם והתקשורת שלהם, כולל כל שיחות הטלפון וכל שימוש באינטרנט.⁸⁷ ארגון האו"ם, ארגונים לזכויות אדם, משרדי ממשלה (כולל בארה"ב ובבריטניה) ומשפטנים ראו ברצועת עזה שטח כבוש שבו שולטת ישראל עוד מלפני המלחמה.⁸⁸ מאפיינים אלו, כמו גם הגיאוגרפיה והדמוגרפיה של עזה מחריפות את המשבר שלגביו אפרט בהמשך.

ישראל, אפילו לפני המלחמה הנוכחית, הוגדרה כמדינת אפרטהייד על ידי ארגוני זכויות אדם מובילים, שהוציאו בנושא דו"חות רציניים ומבוססים על עובדות (Human Rights Watch,⁸⁹ אמנסטי,⁹⁰ בצלם⁹¹). כמושג, אפרטהייד נלקח מהקשר דרום-אפריקאי ומתאר שתי מערכות מקבילות של זכויות פוליטיות. במקרה של ישראל, המושג מתייחס למערכת שמתחזקת את העליונות או השליטה היהודית על פלסטינים.⁹² אפרטהייד הוגדר כפשע נגד האנושות בכנס בינלאומי ב-1973.⁹³ בעוד שהגדה המערבית ועזה הוכרזו מזמן כאזורים תחת אפרטהייד, הדו"חות המתוארים לעיל מצאו שאפרטהייד מתקיים גם בשטח ישראלי (כלומר בתוך גבולות הקו הירוק).

⁸⁰ <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-87>

⁸¹ <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/singapore> ; <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/hong-kong/>

⁸² https://www.ochaopt.org/sites/default/files/gaza_thematic_6_0.pdf

⁸³ <https://www.unicef.org/mena/documents/gaza-strip-humanitarian-impact-15-years-blockade-june-2022> ;

⁸⁴ <https://www.hrw.org/news/2022/06/14/gaza-israels-open-air-prison-15>

⁸⁵ https://www.btselem.org/gaza_strip

⁸⁶ <https://unctad.org/news/gaza-unprecedented-destruction-will-take-tens-billions-dollars-and-decades-reverse>

⁸⁷ <https://features.gisha.org/gaza-up-close/> . ראוי לציון העובדה שישראל גם שלטה דה-פקטו בגבול של עזה ומצרים, מכיון שהייתה לה הזכות למנוע כניסה של כל אדם ולהגביל את הסחורות שנכנסו ממצרים. על כך ראה:

<https://amp.theguardian.com/world/2023/oct/15/rafah-border-crossing-could-egypt-open-it-to-fleeing-palestinians> ;

<https://theconversation.com/egypts-rafah-crossing-is-a-lifeline-to-palestinians-living-in-gaza-but-opening-it-is-still-unresolved-215718> ; <https://rsf.org/en/rsf-investigation-how-egypt-complicit-reporting-blockade-gaza>

⁸⁷ <https://theintercept.com/2023/10/12/israel-gaza-internet-access/> ; <https://www.nytimes.com/2024/03/27/technology/israel-facial-recognition-gaza.html> ; <https://www.mei.edu/publications/nowhere-hide-impact-israels-digital-surveillance-regime-palestinians> ; <https://www.middleeasteye.net/news/israel-can-monitor-every-telephone-call-west-bank-and-gaza-intelligence-source> ; <https://newlinesmag.com/argument/how-changes-in-the-israeli-military-led-to-the-failure-of-october-7/> ; <https://www.mei.edu/publications/nowhere-hide-impact-israels-digital-surveillance-regime-palestinians>

⁸⁸ שורה ארוכה של הפניות למוסדות ספציפיים ב- <https://www.humanrightsnetwork.org/publications/genocide-in-gaza> (פסקה 20). ראה גם: Sanger, Andrew (2011). "The Contemporary Law of Blockade and the Gaza Freedom Flotilla". In M.N. Schmit, Louise Arimatsu; Tim McCormack (eds.). Yearbook of International Humanitarian Law 2010. Yearbook of International Humanitarian Law. Vol. 13. Springer Science & Business Media. pp. 429-431. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/gaza-law>

⁸⁹ <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-186-186-20240719-adv-01-00-en.pdf> (סעיפים 86-94).

⁹⁰ <https://www.hrw.org/report/2021/04/27/threshold-crossed/israeli-authorities-and-crimes-apartheid-and-persecution>

⁹¹ <https://www.amnesty.org/en/documents/mde15/5141/2022/en/>

⁹² <https://www.btselem.org/topic/apartheid> ; <https://www.hrw.org/report/2021/04/27/threshold-crossed/israeli-authorities-and-crimes-apartheid-and-persecution> ; https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.10_International%20Convention%20on%20the%20Suppression%20and%20Punishment%20of%20the%20Crime%20of%20Apartheid.pdf

ישראלים נוטים להסכים עם האפיון הזה של ישראל. מספר מנהיגים ישראלים, כולל ראשי ממשלה קודמים וראשי מערכות ביטחון, השתמשו במונח אפרטהייד או תיאורים דומים כדי להתייחס למציאות הפוליטית.⁹⁴ סקר מ-2012 מצא שכבר אז 58% מהישראלים האמינו שיש אפרטהייד בישראל, 69% אמרו שאם ישראל תספח את הגדה המערבית צריך למנוע מהפלסטינים שם את הזכות להצביע, 49% אמרו שאזרחים יהודים צריכים לקבל יחס טוב יותר מאשר אזרחים ערבים (פלסטינים), ו-47% רצו להעביר חלק מהאוכלוסיה הערבית לרשות הפלסטינית.⁹⁵ בעשור לפני ה-7.10, פרשנים ופקידים ישראלים תיארו את האסטרטגיה שלהם נגד פלסטינים כ"לכסח את הדשא", כלומר להחליש מדי פעם את יכולותיהם, מושג שמעורר דה-הומניזציה שחדר לשפה של בכירים ישראלים.⁹⁶

מערכת המשפט הישראלית הייתה חד-צדדית ומוטה נגד פלסטינים עוד לפני תחילת המלחמה. בין 2017-2021 למשל, כוחות הביטחון של ישראל הרגו 614 אזרחים ופצעו 76,340 (לפי האו"ם).⁹⁷ מערכת המשפט הצבאית קיבלה 1,260 תלונות על עבירות שביצעו חיילים נגד פלסטינים, ביניהם 409 מקרי מוות של פלסטינים. מתוך כלל התלונות, נפתחו רק 248 חקירות, ורק ב-11 מהן הוגשו כתבי אישום. רק שלושה מכתבי האישום כללו מקרים של הרג פלסטינים (מתוך 409 או 614 מקרי מוות), והחיילים המעטים שהורשעו קיבלו עונשים קלים מאוד.⁹⁸

כל האמור לעיל הקל על המדיניות והפעולות בהן אני דן בהמשך.

⁹⁴ <https://palestine.beehiiv.com/p/15-former-israeli-leaders-call-apartheid>

⁹⁵ <https://www.haaretz.com/2012-10-23/ty-article/.premium/israelis-say-no-vote-to-arabs-if-w-bank-annexed/0000017f-f55e-d460-afff-ff7e683c0000>

⁹⁶ נראה שהמושג הגיע ממאמר אקדמי: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01402390.2013.830972>. הגישה נפוצה בשיח הישראלי; <https://www.ipost.com/Opinion/Columnists/Mowing-the-grass-in-Gaza-368516>; <https://besacenter.org/the-end-of-mowing-the-grass-if-israel-wants-to-continue-to-exist-it-must-uproot-hamas-from-gaza/>; <https://www.washingtonpost.com/world/2021/05/14/israel-gaza-history/>; <https://warontherocks.com/2014/08/israel-and-the-demise-of-mowing-the-grass/>; <https://x.com/BeckyCNN/status/1832069899780325818>

⁹⁷ <https://www.mekomit.co.il/%d7%94%d7%a1%d7%99%d7%9b%d7%95%d7%99-%d7%9c%d7%9b%d7%aa%d7%91-%d7%90%d7%99%d7%a9%d7%95%d7%9d-%d7%a0%d7%92%d7%93-%d7%97%d7%99%d7%99%d7%9c-%d7%a9%d7%a4%d7%92%d7%a2-%d7%91%d7%a4%d7%9c%d7%a1%d7%98%d7%99/>

⁹⁸ <https://www.mekomit.co.il/%d7%94%d7%a1%d7%99%d7%9b%d7%95%d7%99-%d7%9c%d7%9b%d7%aa%d7%91-%d7%90%d7%99%d7%a9%d7%95%d7%9d-%d7%a0%d7%92%d7%93-%d7%97%d7%99%d7%99%d7%9c-%d7%a9%d7%a4%d7%92%d7%a2-%d7%91%d7%a4%d7%9c%d7%a1%d7%98%d7%99/>

מספרים

נכון ל-12.6, ישראל הרגה יותר מ-37,266 עזתים – מעל אחוז וחצי מסך אוכלוסיית הרצועה.⁹⁹ זו הערכה שמרנית שכמעט בוודאות תגדל באופן משמעותי.¹⁰⁰ המספר מקובל על ידי בכירים ישראלים (דיון בהמשך המסמך)¹⁰¹ והתקשורת הישראלית.¹⁰² המספר אינו כולל למעלה מעשרת אלפים נעדרים, רבים מהם עדיין קבורים מתחת להריסות.¹⁰³ המספר גם אינו כולל את אלו שמותם לא דווח למשרד הבריאות בעזה.¹⁰⁴ על פי הנתונים הנגשים לציבור כ-60% ממקרי המוות ברצועה במלחמה הם של נשים, ילדים וזקנים.¹⁰⁵ באמצע מאי נהרגו כבר 7,797 ילדים שזוהו.¹⁰⁶ 76,465 בני אדם (כ-3 אחוזים מאוכלוסיית הרצועה) נפצעו.¹⁰⁷ סקרים שנעשו בקרב פלסטינים בדרום הרצועה בסוף מרץ ובסוף מאי מצאו כי כ-60% מהנשאלים איבדו בן משפחה אחד לפחות במהלך המלחמה.¹⁰⁸

דוברים ישראליים העריכו שכשני אזרחים נהרגו על כל איש חמאס, וטענו שמדובר ביחס מוצדק (כלומר ש-66% מההרוגים הם אזרחים לא לוחמים).¹⁰⁹ בפועל, סביר שהיחס הוא גרוע יותר ועשוי להגיע אף ל-75 אחוז ויותר ממקרי המוות.¹¹⁰ עמותה העריכה בינואר שכ-92% ממקרי המוות היו של אזרחים, בעוד שנציג חמאס בקטאר טען בפברואר שהארגון איבד כ-6,000 חמושים (כלומר ש-80% מההרוגים עד אז היו אזרחים), למרות שהארגון דחה את הטענה מאוחר יותר.¹¹¹ על פי התחקיר המעמיק ביותר בנושא, ישראל יודעת בדיוק רב את מספר האזרחים שייפגעו בהתקפותיה וממשיכה להפציץ בניינים עם מעט פיקוח, בדרך כלל תוך כדי

⁹⁹ <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-192>

¹⁰⁰ <https://www.mekomit.co.il/%D7%9E%D7%A1%D7%A4%D7%A8%D7%99-%D7%94%D7%94%D7%A8%D7%95%D7%92%D7%99%D7%9D-%D7%91%D7%A2%D7%96%D7%94-%D7%9B%D7%A0%D7%A8%D7%90%D7%94-%D7%92%D7%91%D7%95%D7%94%D7%99%D7%9D-%D7%A4%D7%99-%D7%A9%D7%9C%D7%95/>

¹⁰¹ <https://www.politico.eu/article/israels-netanyahu-says-he-will-defy-bidens-red-line-and-invade-rafah/> (לפחות 26 אלף הרוגים בתחילת מרץ); <https://www.nytimes.com/2024/03/20/us/politics/netanyahu-schumer-israel.html> 28 אלף הרוגים בסוף מרץ; <https://www.mekomit.co.il/%D7%94%D7%A6%D7%91%D7%90-%D7%93%D7%A7-%D7%95%D7%9E%D7%A6%D7%90-%D7%A9%D7%93%D7%99%D7%95%D7%95%D7%97%D7%99-%D7%94%D7%94%D7%A8%D7%95%D7%92%D7%99%D7%9D-%D7%91%D7%9E%D7%A9%D7%A8%D7%93-%D7%94%D7%91/>

¹⁰² <https://www.maariv.co.il/news/world/Article-1095370>

¹⁰³ <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-12-june-2024>; <https://www.theguardian.com/world/2024/jan/08/the-numbers-that-reveal-the-extent-of-the-destruction-in-gaza>; <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/08/relatives-anguish-tens-of-thousands-missing-in-gaza-war>; <https://euromedmonitor.org/en/article/6264>

¹⁰⁴ <https://www.wsj.com/world/middle-east/in-gaza-authorities-lose-count-of-the-dead-779ff694>

¹⁰⁵ <https://t.me/MOHMediaGaza/5224>; המשרד סופר מיתות באמצעות גופות מזהות (17,624 בדו"ח זה) ומכיוון שהתקשורת עם צפון הרצועה שובשה, המשרד משתמש גם ב"הערכות מגורמי מדיה אמינים" (ללא פירוט) לשאר המתים (14,602 בדו"ח זה). המספר 56% נגזר מחלוקת המתים המזוהים באופן ישיר בלבד. משרד הבריאות לא מסביר את הפער הזה. עבור המספר 56% ראה כאן: <https://www.wsj.com/world/middle-east/in-gaza-authorities-lose-count-of-the-dead-779ff694> (חילוקי את 8% הזקנים לחצי). יחס הנשים והילדים שנהרגו ירד לאורך זמן, ראה כאן: <https://apnews.com/article/israel-palestinians-hamas-war-casualties-toll-65e18f3362674245356c539e4bc0b67a>

¹⁰⁶ <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-12-june-2024>; 14,500 ילדים לכ-7,797 מתוך כ-24,686 הרוגים מזוהים.

¹⁰⁷ <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-179-gaza-strip>

¹⁰⁸ 60% במרץ; <http://pcpsr.org/sites/default/files/Poll%2091%20English%20press%20release%2020%20March%202024.pdf>

¹⁰⁹ <https://pcpsr.org/en/node/980> 61% במאי: <https://cnn.com/2023/12/05/middleeast/israel-hamas-military-civilian-ratio-killed-intl-hnk/index.html>

¹¹⁰ על פי כתבה זו ישראל הרבה רק בין אלף לאלפיים לוחמי חמאס עד לסוף נובמבר, בזמן שהתמותה בעזה הייתה מעל 14,500.

¹¹¹ <https://www.theguardian.com/world/2023/nov/26/idf-messaging-suggests-gaza-truce-unlikely-to-last-much-beyond-tuesday>; <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-47> בנוסף, כ-60% מהמתים הם נשים, ילדים וזקנים (למעלה), וסביר לאור התמותה הגבוהה בקבוצות אלו שגם חלק מהגברים שנהרגו לא היו חמושים או מזוהים עם חמאס. הכתבה הזו מציגה את עמדת צה"ל על פיה יותר משליש מההרוגים בעזה הם אנשי חמאס, אבל גם מצביעה על כך שבעיני המודיעין האמריקני המספר האמיתי קטן באופן משמעותי. <https://www.wsj.com/politics/national-security/u-s-and-israels-unprecedented-intelligence-sharing-draws-criticism-a85979b4>. באופן אנקדוטי, שני רופאים אמריקאים שטיפלו בפצועים בעזה סיפרו שכ-75%-70 מהפצועים היו ילדים בגיל בית הספר היסודי או צעירים יותר, אחד מהם סיפר שטיפל בכחמישה גברים בגילאי לחימה, ושניהם העריכו שאף אחד מהנאשנים בהם טיפלו היו חמושים: https://www.democracynow.org/2024/4/11/surgeons_in_gaza

¹¹² <https://euromedmonitor.org/en/article/6093/On-100th-day-of-Gaza-genocide-100,000-Palestinians-killed-missing-or-wounded>; <https://www.reuters.com/world/middle-east/israels-six-week-drive-hit-hamas-rafah-scale-back-war-2024-02-19/>; <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68387864>

הפעלת מערכת בינה מלאכותית ("הבשורה"). מספר האזרחים בו הותר לפגוע כ"נזק אגבי" בזמן התקפת מטרת צבאית עלה מעשרות למאות אזרחים.¹¹² במקרים מסוימים ישראל חיסלה מפקד בחמאס בהפצצה של אזור מיושב בצפיפות שהרגה למעלה ממאה עזתים אזרחים ופצעה מאות אחרים.¹¹³

לצורך השוואה, קצב הרג האזרחים וכמות האזרחים שנהרגו במלחמות מקבילות במאה ה-21 היו קטנים באופן משמעותי. בעירק, למשל, כוחות קואליציה (ארה"ב ובעלות בריתה) היו אחראים להרג של 11,516 אזרחים בחמש השנים הראשונות (2003-2008); אזרחים רבים נוספים נהרגו בלחימה בין סיעות שונות בעירק, למשל בפיגועי התאבדות).¹¹⁴ בארבעת השנים הראשונות בעירק, ארה"ב הרגה 18,832 חמושים.¹¹⁵ באפגניסטן, ב-20 שנות המלחמה (2001-2021) נהרגו 46,319 אזרחים ו-52,893 חמושים בלחימה.¹¹⁶ גם במקרה זה רבים מהאזרחים נהרגו על ידי כוחות האופוזיציה שנאבקה בארה"ב ולא על ידי חיילים אמריקאים.¹¹⁷

תגובות בינלאומיות

קצב הרג האזרחים מזעזע, במיוחד לאור העובדה שהוא ממשיך בזמן אמת והעדויות לגביו נגישות ויזואלית באינטרנט. המזכיר הכללי של האו"ם ציין ש"אנחנו חווים הרג של אזרחים ללא תקדים וללא מקבילה בכל קונפליקט [בשנים האחרונות]".¹¹⁸ הנציב העליון של זכויות אדם באו"ם חזר על כך שאין מקומות בטוחים ברצועת עזה.¹¹⁹ אתר המתעד מקרים של פגיעה באזרחים באמצעות מידע ממקורות גלויים אסף מידע ראשוני על 3,000 תקריות של פגיעה באזרחים (כ-650 פורסמו), מספר גדול יותר מכל המקרים שתועדו במלחמה נגד דעאש, והסיק כי "הקונפליקט הזה קטלני יותר לאזרחים מאשר כל קונפליקט אחר שראינו בהיסטוריה מודרנית".¹²⁰ גם לאחר שבית הדין הבינלאומי לצדק קרא לישראל לעשות את כל שביכולתה למנוע הרג פלסטינים, ישראל הרגה בממוצע מאז פרסום הקריאה (26.1.24) כ-75 פלסטינים ביום, נכון לזמן הכתיבה.¹²¹ פאנל של מומחים מטעם האו"ם הצהיר בפברואר שיש לעצור באופן מיידי את ייצוא הנשק לישראל,¹²² בעוד שבית משפט הולנדי עצר ייצוא של חלקי מטוסי F-35 לישראל.¹²³ במרץ קנדה הכריזה שתעצור את מכירת הנשק לישראל בשל אופן ניהול הלחימה ברצועת עזה,¹²⁴ ומשרד החוץ הבריטי קיבל חוות דעת משפטית שישראל הפרה את הדין ההומניטרי הבינלאומי שאותה נמנע לפרסם כדי שלא לפעול על פיה.¹²⁵ באפריל, מועצת זכויות האדם של האו"ם קראה להטיל על ישראל אחריות לפשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות ברצועת עזה,¹²⁶ וקראה להטיל אמברגו על מכירת נשק לישראל.¹²⁷ המדינות שעדיין מוכרות נשק לישראל (בעיקר ארה"ב, אבל גם גרמניה ובריטניה) נמצאות תחת לחץ גובר לעצור את המכירה.¹²⁸ בסוף אפריל, מסמך של ממשלת ארה"ב שהודלף חשף כי מספר משרדי ממשלה אמריקאים העלו "חשש כבד ביחס לאי העמידה [של ישראל]" בכללי החוק ההומניטרי הבין לאומי וטענו שטענותיה של ישראל הן "לא אמינות או

¹¹² <https://www.972mag.com/mass-assassination-factory-israel-calculated-bombing-gaza/>; <https://www.theguardian.com/world/2023/dec/01/the-gospel-how-israel-uses-ai-to-select-bombing-targets>; <https://www.jurist.org/features/2024/04/12/from-zionist-> וגם: <https://www.foreignaffairs.com/israel/myth-israels-moral-army-dream-to-dissent-an-interview-with-a-former-idf-captain-on-israeli-military-culture-personal-transformation-and-advocacy-for-change-part-3/>; וגם <https://news.walla.co.il/item/3660634>; <https://www.nytimes.com/interactive/2023/12/28/world/middleeast/jabaliya-gaza-strike-israel.html>.¹¹³
¹¹⁴ Hicks et al. "Violent Deaths of Iraqi Civilians, 2003–2008: Analysis by Perpetrator, Weapon, Time, and Location" PLOS <https://journals.plos.org/plosmedicine/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pmed.1000415>.
¹¹⁵ מצא שנהרגו 14,781 אזרחים לאורך 8 שנים. Crawford, "Civilian Death and Injury in the Iraq War, 2003-2013". Costs of War, 2013. <https://watson.brown.edu/costsofwar/files/cow/imce/papers/2013/Civilian%20Death%20and%20Injury%20in%20the%20Iraq%20War%2C%202003-2013.pdf>.¹¹⁶
¹¹⁶ <https://web.archive.org/web/20200727084052/https://www.stripes.com/news/insurgent-body-count-records-released-1.69423>.
¹¹⁷ <https://watson.brown.edu/costsofwar/figures/2021/human-and-budgetary-costs-date-us-war-afghanistan-2001-2022>; <https://unama.unmissions.org/protection-of-civilians-reports>.¹¹⁸
¹¹⁸ https://twitter.com/UN_News_Centre/status/1726609880986083685.¹¹⁹
¹¹⁹ <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-flash-update-82>.¹²⁰
¹²⁰ <https://airwars.org/conflict/israel-and-gaza-2023/>; <https://twitter.com/ShaykhSulaiman/status/1776263272800354451>.¹²¹
¹²¹ ב-1.26 מספר המתים היה 26,083. בזמן הכתיבה, מספר המתים היה 37,266. <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-flash-update-103>; <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-flash-update-153>.¹²²
¹²² <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/02/arms-exports-israel-must-stop-immediately-un-experts>.¹²³
¹²³ <https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/dutch-court-orders-halt-export-f-35-jet-parts-israel-2024-02-12/>.¹²⁴
¹²⁴ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-03-19/ty-article/0000018e-584f-d88e-a39e-7dfc458000>.¹²⁵
¹²⁵ <https://www.theguardian.com/world/2024/mar/30/uk-government-lawyers-say-israel-is-breaking-international-law-claims-top-tory-in-leaked-recording>.¹²⁶
¹²⁶ <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/05/un-human-rights-council-israel-gaza-biden-netanyahu>.¹²⁷
¹²⁷ <https://news.un.org/en/story/2024/04/1148261>.¹²⁸
¹²⁸ <https://www.nytimes.com/2024/04/13/world/europe/israel-weapons-sales-genocide.html>.

מהימנות". בין ההפרות שצוטטו במסמך היו התקפות חוזרות ונשנות על אזורים מוגנים ותשתיות אזרחיות, ו"רמות גבוהות באופן בלתי נתפס על נזק לאזרחים ביחס ליתרון צבאי המתקבל מכך".¹²⁹ במאי, בית הדין הבינלאומי לצדק קבע שעל ישראל להפסיק את המתקפה הצבאית שלה על רפיח ולפתוח את מעבר רפיח כדי להקל על המעבר של בני אדם וסיוע הומניטרי.¹³⁰ ישראל סירבה, וב-48 השעות לאחר ההחלטה הפציצה את רפיח יותר מ-60 פעמים.¹³¹ ביוני המזכיר הכללי של האו"ם החליט לכלול את ישראל ברשימת האו"ם של מדינות הפוגעות בילדים במלחמה.¹³²

התקפות חסרות אבחנה ופרופורציה

מיד בתחילת המלחמה, שר הביטחון אמר לחיילים שהוא שחרר את כל המעצורים בניהול המלחמה,¹³³ ודובר צה"ל אמר שצה"ל תיעדף התקפות ש"גורמות למקסימום נזק" (בניגוד להתקפות מדויקות).¹³⁴ כבר בסוף אוקטובר ארה"ב ידעה שישראל מפציצה באופן קבוע בניינים ללא מודיעין ברור שמאשר שהם מטרות צבאיות לגיטימיות.¹³⁵ כ-40-45 אחוזים מהפצצות בהן השתמשה ישראל עד לדצמבר אינן מונחות.¹³⁶ לפצצות אלו יש טווח טעות גדול של כ-30 מטרים מהמטרה.¹³⁷ כשצה"ל הפציץ את הדרג הזוטור בחמאס בהתבסס על מערכת ה-AI שלו, הוא העדיף להשתמש בפצצות "טיפשות" ולא מדויקות בשל המחיר הנמוך יותר שלהן, למרות הנזק האגבי הגדול יותר שלהן. מקור צה"ל אחד טען שאישר הפצצה של "מאות" בתים פרטיים באופן כזה. לפעמים האדם שזוהה כמטרה אפילו לא היה בבית כשהפצצה עצמה התרחשה, כך שמשפחות שלמות נהרגו ללא הצדקה.¹³⁸ בשבוע הראשון של המלחמה, ישראל הטילה 6,000 פצצות על עזה.¹³⁹ עד דצמבר ישראל הטילה 29,000 פצצות על עזה – לשם השוואה, ארה"ב הטילה 3,678 פצצות על עירק בין 2004-2010.¹⁴⁰ ב-200 הימים הראשונים של הלחימה, הוערך שישראל הטילה יותר מ-70,000 טון חומרי נפץ על רצועת עזה.¹⁴¹

בששת השבועות הראשונים של המלחמה, ישראל השתמשה בפצצות במשקל טון באזורים שעליהם הכריזה כבטוחים עבור אזרחים בלפחות 208 מקרים.¹⁴² בתחילת המלחמה בעיקר, ישראל השתמשה במשלוחים לא סדירים של פגזי תותחים, כולל בתחומות משנות ה-50 של המאה הקודמת, שהגדילו מאוד את הסיכון להחטאות ולטעויות בירי.¹⁴³ בפברואר ארגון Amnesty International פרסם תחקיר מדויק של ארבע התקפות ישראליות במהלך המלחמה שהרגו בסך הכל לפחות 95 אזרחים. כולן התרחשו בדרום הרצועה, באזור שהיה אמור להיות אז בטוח, והארגון לא מצא שום אינדיקציה שהבניינים שהופצצו או האנשים שבתוכם היו מטרות לגיטימיות.¹⁴⁴ תחקיר דומה של Human Rights Watch באפריל חקר התקפה של 4 פצצות שהוטלו מהאוויר במשך 10 שניות ללא אזהרה על בניין אחד וגרמו להרג של לפחות 106 אזרחים מהם 54 ילדים ("בין ההתקפות הקטלניות ביותר ביחס לאזרחים" במלחמה). זהותם של כל האזרחים אומתו. העמותה

¹²⁹ <https://www.reuters.com/world/middle-east/some-us-officials-say-internal-memo-israel-may-be-violating-international-law-2024-04-27/>
¹³⁰ <https://www.cnn.com/2024/05/24/middleeast/israel-icj-gaza-rafah-south-africa-ruling-intl/index.html>
¹³¹ <https://euromedmonitor.org/en/article/6348/Gaza:-After-ICJ-order-to-halt-attacks-on-Rafah-Israel-launches-over-60-air-raids-on-the-city-in-48-hours>
¹³² <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-06-07/ty-article/premium/0000018f-f35c-d1a2-a5ef-f35de63f0002>
¹³³ <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n24/095/07/pdf/n2409507.pdf>
¹³⁴ <https://www.timesofisrael.com/gallant-israel-moving-to-full-offense-gaza-will-never-go-back-to-what-it-once-was/>
¹³⁵ <https://www.foxnews.com/world/israels-defense-minister-removes-every-restriction-idf-prepares-ground-assault-gaza>
¹³⁶ <https://www.ynet.co.il/news/article/ryxikl7z6>
¹³⁷ <https://www.theguardian.com/world/2023/oct/10/right-now-it-is-one-day-at-a-time-life-on-israels-frontline-with-gaza>
¹³⁸ <https://www.washingtonpost.com/politics/2024/03/18/biden-israel-gaza-rafah-palestinians/>
¹³⁹ <https://edition.cnn.com/2023/12/13/politics/intelligence-assessment-dumb-bombs-israel-gaza/index.html>
¹⁴⁰ <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/sessions-regular/session56/a-hrc-56-crp-4.pdf>
¹⁴¹ <https://twitter.com/WarWatches/status/1783121782557352320> גם <https://www.972mag.com/lavender-ai-israeli-army-gaza/>
¹⁴² <https://www.wsj.com/livecoverage/israel-hamas-war-gaza-strip/card/israeli-air-force-says-it-has-dropped-6-000-bombs-on-gaza-QK1aSnupiGqytMVO86PU>
¹⁴³ <https://www.wsj.com/world/middle-east/gaza-destruction-bombing-israel-aa528542>
¹⁴⁴ <https://euromedmonitor.org/en/article/6282/200-days-of-military-attack-on-Gaza%3A-A-horrific-death-toll-amid-intl-failure-to-stop-Israel's-genocide-of-Palestinians>
¹⁴⁵ למשל: <https://www.nytimes.com/2023/12/21/world/middleeast/israel-gaza-bomb-investigation.html>
¹⁴⁶ <https://www.cnn.com/videos/world/2024/02/23/gaza-atrocities-investigation-warehouse-attack-karadshah-pkg-vpx.cnn>
¹⁴⁷ <https://www.haaretz.co.il/news/security/2024-03-20/ty-article-magazine/premium/0000018e-5677-dc6f-adff-df77a73d0000>
¹⁴⁸ <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/02/israel-opt-new-evidence-of-unlawful-israeli-attacks-in-gaza-causing-mass-civilian-casualties-amid-real-risk-of-genocide/>

לא מצאה שום עדויות לנוכחות צבאית בקרבת הבניין בזמן ההתקפה, וישראל לא סיפקה שום הסבר להתקפה.¹⁴⁵

בנוסף, ישראל השתמשה ברחפנים בעזה – כולל רחפנים שמטילים רימונים,¹⁴⁶ רחפנים מתאבדים,¹⁴⁷ ורחפנים שתוקפים בלהקות.¹⁴⁸ תועד שימוש ברחפנים שעשו קולות של תינוקות, ייתכן שכדי למשוך עזתים לנקודה מסוימת.¹⁴⁹ אלו ורחפנים אחרים ירו על אזרחים, עם עשרות מקרים מתועדים של הרג אזרחים נכון לדצמבר, על פי ארגון זכויות אדם ועדויות של רופאים.¹⁵⁰ רופא אחד סיפר שרחפנים פצעו 30 אנשים שניסו להגיע לבית חולים בלילה אחד.¹⁵¹ קיימות עדויות לשימוש בנשק תרמי מצד ישראל, האסור לשימוש על פי מספר אמנות והמשפט ההומניטרי הבינלאומי.¹⁵²

בכיר לשעבר לענייני זכויות אדם באו"ם אמר בסוף פברואר שהתקפות ישראל בעזה גרמו ככל הנראה לקצב המוות הגבוה ביותר בכל לחימה של כל צבא מאז רצח העם ברואנדה ב-1994.¹⁵³ מספר רופאים שחזרו מהתנדבות בעזה תיארו את המצב חסר התקדים ברצועה, למשל "כמנתחים [המתנדבים במקרים] הומניטריים חשבנו שראינו את כל סוגי האכזריות בעולם, אבל אף אחד מאיתנו לא חווה מעולם שום דבר כמו מה שמצאנו כשהגענו לעזה".¹⁵⁴ רופא אחר עם 20 שנות ניסיון סיפר ש"ראיתי לחימה באזורי קרב... זה בכלל לא דומה... כמות הילדים שראיתי היא חסרת תקדים... ביצעתי יותר קטיעות איברים וראיתי יותר קטיעות איברים טראומטיות אצל ילדים בשבועיים האחרונים מאשר שראיתי בכל הקריירה שלי... זה לא כמו מלחמה, זה פשוט הרס מוחלט וגמור".¹⁵⁵

ישראל עשתה שימוש במערכות בינה מלאכותית (AI) כדי לייצר רשימות ענק של מטרות לחיסול. המערכת "לבנדר" נועדה לסמן את כל האנשים בעזה שחשודים כפעילי חמאס וג'יהאד איסלמי, כולל את הדרג הזוטר שלהם, כמטרות פוטנציאליות לחיסול.¹⁵⁶ עד כ-37,000 עזתים סומנו כמטרות חשודות על ידי המערכת האוטומטית בתחילת המלחמה, רשימה שכללה ילדים מתחת לגיל 17.¹⁵⁷ מקור בצה"ל טען שהקדיש רק 20 שניות לכל מטרה לפני מתן אישור להפציץ אותה, למרות אחוז גבוה יחסית של טעויות במערכת (כ-10%). צה"ל תקף באופן מערכתי מטרות בבתייהם, בדרך כלל בנוכחות כל המשפחה שלהם, לאחר שעקב אחריהם באמצעות מערכת AI אחרת בשם "איפה אבא?". בשבועות הראשונים של המלחמה גורמים בצה"ל אישרו להרוג עד 15 או 20 אזרחים בלתי מעורבים על כל אדם החשוד כפעיל חמאס (בעבר המספר היה 0). בהפצצות של בכירים היה אישור להרוג למעלה מ-100 ועד ל-300 אזרחים.¹⁵⁸ מומחים למשפט בינלאומי הביעו הלם ממספרים אלו.¹⁵⁹ בשביל השוואה, מספר האזרחים שהיה ניתן להרוג כדי לחסל את סדאם חוסיין

¹⁴⁵ <https://www.hrw.org/news/2024/04/04/gaza-israeli-strike-killing-106-civilians-apparent-war-crime>

¹⁴⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=fFMz8KYS5rg>; <https://x.com/yoavzitun/status/1792840386077171729>

¹⁴⁷ <https://www.calcalist.co.il/internet/articles/0.7340.L-3741063.00.html?AF=3741062>

¹⁴⁸ <https://news.walla.co.il/item/3439695>

¹⁴⁹ <https://twitter.com/KufiyyaPS/status/1780669019659358244>

¹⁵⁰ <https://reliefweb.int/report/occupied-palestinian-territory/gaza-israel-systematically-uses-quadcopters-kill-palestinians-close-distance-enar>; <https://www.economist.com/the-economist-explains/2023/12/04/how-israel-is-using-drones-in-gaza>; <https://www.middleeasteye.net/news/war-gaza-israeli-quadcopters-hi-tech-weapon-menacing-palestinian-civilians>

¹⁵¹ <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/02/gaza-palestinian-children-killed-idf-israel-war>; <https://www.instagram.com/p/C3mt9tEM2db/>; https://www.instagram.com/dr_ahmed.moghribi/p/C2rPxBJgz-q/

¹⁵² <https://zeteo.com/p/israel-gaza-quadcopter-drone-warfare>; לסקירה רחבה יותר של שימוש ברחפנים בעזה: <https://idanlandau.com/2024/05/21/%d7%94%d7%9e%d7%99%d7%9e%d7%93-%d7%94%d7%90%d7%a0%d7%9b%d7%99-%d7%95%d7%9e%d7%99%d7%9e%d7%93-%d7%94%d7%90%d7%a0%d7%95%d7%a9%d7%99-%d7%94%d7%a8%d7%97%d7%a4%d7%a0%d7%99%d7%9d-%d7%94%d7%99%d7%a9/>

¹⁵³ <https://x.com/ytirawi/status/1802436588246286588>; הדוגמה כאן: <https://euromedmonitor.org/en/article/6357>

¹⁵⁴ <https://x.com/GhassanAbuSitt1/status/1788570484981858793>

¹⁵⁵ <https://euromedmonitor.org/en/article/6290>

¹⁵⁶ <https://foreignpolicy.com/2024/02/14/gaza-war-israel>; <https://twitter.com/OwenJones84/status/1760286175699272027>

¹⁵⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=oEBcDUYtMts>; <https://www.commondreams.org/opinion/surgeons-cruelty-israel-gaza>

¹⁵⁸ <https://x.com/tparsi/status/1796984162169086156>; <https://twitter.com/ryangrim/status/1790111634930737387>; <https://x.com/NourNaim88/status/1798622171125952937>

¹⁵⁹ <https://twitter.com/ShaykhSulaiman/status/1790403949230784974>

¹⁵⁶ כתוצאה של דה-הומניזציה של הפלסטינים (הרחבה בהמשך), ישראל התייחסה לתוצאות של מערכת ה"לבנדר" כפקודות, ללא שום דרישה לבדוק באופן עצמאי האם האדם אכן היה פעיל חמאס/ג'יהאד. כפי שמקורות בצה"ל תיארו, התוכנה מנתחת מידע ביחס לכל 2.3 מיליון תושבי עזה, ונותנת לכל אדם דירוג בין 1 ל-100 שאמור לשקף את הסבירות שמדובר בחמוש. בתחילת המלחמה צה"ל בחר לקבל החלטות על הפצצה בהתאם לניתוח הסטטיסטי של המכונה במקום להשתמש בקבלת החלטות אנושיות. <https://www.972mag.com/lavender-ai-israeli-army-gaza/>

¹⁵⁷ <https://www.geektime.co.il/idf-fights-hamas-with-ai-and-data-science/>

¹⁵⁸ <https://www.972mag.com/lavender-ai-israeli-army-gaza/>; <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/03/israel-gaza-ai-database-hamas-airstrikes>

¹⁵⁹ <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/03/israel-gaza-ai-database-hamas-airstrikes>

היה 29.160 כשאר"ב חיסלה את בן לאדן הפעולה קיבלה אישור להרג של 30 אזרחים לא מעורבים בעוד שהמספר היה 0 עבור רוב המפקדים הזוטרים במלחמות ארה"ב בעירק ואפגניסטן.¹⁶¹ הייצור ההמוני של מטרות לחיסול הופסק מאוחר יותר, בין השאר בשל לחץ אמריקאי,¹⁶² אבל התקפות מאוחרות יותר יצאו לפועל בידיעה שהן יפגעו בחפים מפשע רבים.¹⁶³

תמותה והשפעות על קבוצות בחברה הפלסטינית

מאז תחילת המלחמה, ישראל הרגה בממוצע עשרות ילדים ביום.¹⁶⁴ מספר הילדים המתים גדול מסך כל הילדים שנהרגו בכל אזורי הקונפליקט האחרים בעולם בשלוש השנים האחרונות, והרבה יותר גדול ממספר הילדים שמתו במלחמות אחרות במאה ה-21.¹⁶⁵ כבר בחודש הראשון של המלחמה, מספר הילדים המתים בעזה היה גדול פי 10 ממספר הילדים שנהרגו בכל השנה הראשונה של מלחמת רוסיה-אוקראינה.¹⁶⁶ על פי מנהל UNICEF, עזה היא "המקום המסוכן ביותר בעולם עבור ילדים".¹⁶⁷ UNICEF העריך בתחילת פברואר שלפחות 17,000 ילדים היו ללא מבוגר מלווה או הופרדו מהוריהם.¹⁶⁸ תמותת הילדים נוכחת מאוד בסרטונים רבים מהרצועה, שרובם מצולמים על ידי בני משפחותיהם.¹⁶⁹ בסוף פברואר, ראש ארגון "רופאים ללא גבולות" אמר למועצת הביטחון של האו"ם שבשל התמותה הגבוהה ילדים מגיל 5 ומעלה אמרו לאנשי הארגון שהם מעדיפים למות מלהמשיך את הסבל סביב העקירות, הפחד והצפייה בבני משפחותיהם מתים לנגד עיניהם.¹⁷⁰ עיתונאי עזתי סיפר במכתב פתוח ששלח לחברה הישראלית על מקרה בו ילד בן 6 שכב בלילה בקור מתחת גלגלי משאית, וכשנשאל מדוע ענה שהוא רוצה שהנהג ידרוס אותו כשהוא ישן מפני שכל משפחתו נהרגה. הילד מת מעט לאחר מכן מהיפותרמיה.¹⁷¹ רופא שחזר מהתנדבות בעזה סיפר שכ-70-75% מהחולים בהם טיפל היו ילדים בגיל בית ספר יסודי או קטנים יותר.¹⁷²

150 עיתונאים ועובדי תקשורת נהרגו, יותר ממספר העיתונאים שנהרגו בכל מלחמת העולם השנייה, ובקצב גבוה יותר מאשר כל קונפליקט אחר במאה השנים האחרונות.¹⁷³ הועדה להגנה על עיתונאים מצאה תבנית חוזרת שבה עיתונאים בעזה קיבלו איומים ולאחר מכן בני המשפחה שלהם החלו להיהרג. עיתונאי אחד, למשל, סיפר שקיבל מספר שיחות טלפון מקצינים בצה"ל שדרשו ממנו להפסיק את הסיקור שלו ולעזוב את צפון עזה, כמו גם הודעות מוקלטות עם המקום שבו הוא נמצא.¹⁷⁴ בנוסף לכך, ב-22 השנים שלפני המלחמה הנוכחית, הרגה ישראל לפחות 20 עיתונאים. למרות שצה"ל חקר את המקרים האלו פעמים רבות, אף אחד מעולם לא הואשם או שהוטלה עליו האחריות להרג עיתונאים.¹⁷⁵

¹⁶⁰ <https://www.businessinsider.com/saddam-husseins-life-was-deemed-worth-29-civilian-lives-as-the-us-invaded-iraq-2015-3>
¹⁶¹ <https://www.defensedaily.com/pentagon-removed-non-combatant-casualty-cut-off-value-doctrine-2018/pentagon/>
¹⁶² <https://www.972mag.com/lavender-ai-israeli-army-gaza/>
¹⁶³ <https://www.haaretz.co.il/news/security/2024-06-03/ty-article-magazine/premium/0000018f-d796-d5f5-ad8f-f7f797740000> ;
¹⁶⁴ <https://www.nytimes.com/2024/06/14/world/europe/carnage-and-contradiction-examining-a-deadly-strike-in-rafah.html>
¹⁶⁵ <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-12-june-2024>
¹⁶⁶ <https://www.savethechildren.net/news/gaza-3195-children-killed-three-weeks-surpasses-annual-number-children-killed-conflict-zones>
¹⁶⁷ <https://euromedmonitor.org/en/article/5903/Number-of-Gazan-children-killed-in-under-a-month-is-10-times-higher-than-that-of-Ukrainian-children-killed-in-entire-first-year-of-Russia%E2%80%99s-ongoing-war>
¹⁶⁸ <https://www.unicef.org.uk/press-releases/statement-by-unicef-executive-director-catherine-russell-on-the-resumption-of-fighting-in-gaza/>
¹⁶⁹ <https://www.unicef.org/press-releases/stories-loss-and-grief-least-17000-children-are-estimated-be-unaccompanied-or>
¹⁷⁰ <https://twitter.com/NourNaim88/status/1760724513581584472> ;
¹⁷¹ <https://twitter.com/CensoredNws/status/1761662724331774349> ; <https://twitter.com/RamAbdu/status/1762531665958547626> ;
¹⁷² <https://twitter.com/RamAbdu/status/1779765891745378434>
¹⁷³ <https://www.msf.org/msf-briefing-gaza-un-security-council>
¹⁷⁴ <https://twitter.com/AGvayahu/status/1763102777423659018/photo/1>
¹⁷⁵ https://www.democracynow.org/2024/4/11/surgeons_in_gaza
¹⁷⁶ <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-12-june-2024> ; <https://cpj.org/2024/01/journalist-casualties-in-the-israel-gaza-conflict/> ; <https://www.aljazeera.com/news/2023/11/9/how-deadly-is-the-israel-gaza-war-for-journalists> ; <https://www.washingtonpost.com/world/2024/03/19/gaza-journalists-killed-israel-al-jazeera-footage/>
¹⁷⁷ <https://www.ifi.org/media-centre/news/detail/category/press-releases/article/palestine-at-least-ninety-nine-journalists-and-media-workers-killed-in-gaza> ; <https://www.theguardian.com/world/2023/dec/21/israel-idf-accused-targeting-journalists-gaza> ; <https://cpj.org/2024/03/attacks-arrests-threats-censorship-the-high-risks-of-reporting-the-israel-hamas-war/>
¹⁷⁸ https://cpj.org/wp-content/uploads/2023/05/CPJ-Special-Report-May-2023_Deadly-Pattern.pdf

נכון ל-15.4, 273 עובדי או"ם וסיוע נהרגו.¹⁷⁶ למעלה מ-100 פרופסורים באוניברסיטאות, כולל מספר אקדמאים פלסטיניים מובילים, נהרגו.¹⁷⁷ יותר מ-243 ספורטאים (מהם 161 שחקני כדורגל) בגדה ובעזה נהרגו.¹⁷⁸ 498 עובדי בריאות פלסטיניים נהרגו.¹⁷⁹ עד יוני, 55 רופאים מומחים (4% מסך הרופאים המומחים בעזה) נהרגו.¹⁸⁰ ההתקפות של ישראל על בתי חולים הרגו מאות פלסטינים. אחרים מתו בשל מחסור באמצעים או פינויים בכוח.¹⁸¹ ארבעה פגים שהיו בטיפול נמרץ, למשל, מתו לאחר שצה"ל כפה על האח שטיפל בהם לעזוב את בית החולים. הפגים, שלא יכלו לשרוד את המעבר, הושארו במיטותיהם ונמצאו בזמן הפסקת האש בסוף נובמבר במצב של ריקבון מתקדם מכיוון שלא קיבלו שום טיפול.¹⁸² בשל המוות הרב, עזתים החלו לחפור קברים וקברי אחים במקומות רבים כולל פארקים ואזורים בנויים.¹⁸³

מקרי טבח, נהלי פתיחה באש ודוגמאות

ערך חיי פלסטינים זול מאוד. בהתבסס על מקורות בתוך צה"ל, תחקיר עיתונאי העריך שפלסטינים מתים מוגדרים לעיתים כ"מחבלים" לא על בסיס מה שעשו אלא על בסיס המקום בו נהרגו.¹⁸⁴ פלסטינים שנהרגו באזורים ליד כוחות צה"ל, "מרחב הלחימה", נורו לעיתים קרובות ברגע שהבחינו בהם, גם אם היו לא חמושים. רבים מאלו ככל הנראה חיפשו מזון או אספקה במרחב לאחר חודשים של לחימה.¹⁸⁵ סרטון אחד למשל, מראה ירי של כוחות צה"ל על אזרחים עזתיים מורעבים שהגיעו לאסוף מזון מוצנח, לפחות אחד מהם נורה מספר פעמים כשניסה לברוח עם המזון.¹⁸⁶ יש מספר מקרים מתועדים על פלסטינים שהלכו לאורך החוף ונורו למוות.¹⁸⁷ דובר UNICEF סיפר שכשניסה להעביר סיוע הומניטרי לצפון עזה, טנקים הגיעו, פתחו באש והרגו שני די"גים עזתיים. הוא הוסיף שלא מדובר במקרה חד פעמי בעזה.¹⁸⁸ בכיר בטחוני וקצינים בצה"ל הצביעו על כך שאין הוראות ברורות לפתיחה באש ושמפקדים שונים פיתחו הוראות משלהם בשטח.¹⁸⁹ קצין מילואים המשרת בעזה אמר כי "חלקים מעזה הם אקס-טריטוריה... מבחינת כמה ממפקדי היחידות הללו, ברמות הזוטורות, חוקי הצבא והדין הבינלאומי לא חלים שם... רוב הפיקוד הבכיר לא מודע לכך, או לא ממש מטריח עצמו לטפל בעניין".¹⁹⁰

יש דוגמאות רבות מעזה לתוצאות של מדיניות זו. במקרה אחד, צה"ל התקיף רכב עם שישה אזרחים. לאחר שארבעה נהרגו, ילדה בת 15 התקשרה מתוך הרכב לסהר האדום הפלסטיני כדי לבקש סיוע וככל הנראה נהרגה במהלך השיחה. כשהסהר האדום התקשר בחזרה, בת דודתה הינד רג'אב בת ה-6, ענתה וניהלה שיחה של כ-3 שעות מהרכב כשהיא בבעתה ומוקפת בבני משפחתה המתים. שני פרמדיקים התנדבו לצאת לאזור, והסהר האדום תיארם עם צה"ל נתיב בטוח בו יוכלו להגיע לרכב. הקשר עם הינד והפרמדיקים אבד, ו-12 יום לאחר מכן נמצאו גופותיהם המתפוררות של הילדות ושאר בני המשפחה ברכב, בעוד ששני

¹⁷⁶ <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-12-june-2024> ; ¹⁷⁷ <https://www.ici-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20231228-app-01-00-en.pdf> (#90); <https://twitter.com/TimesofGaza/status/1744041205938409756>; <https://twitter.com/NourNaim88/status/1743662116614070495>; <https://twitter.com/NourNaim88/status/1745135460270096699>; <https://euromedmonitor.org/en/article/6108/Israel-kills-dozens-of-academics--destroys-every-university-in-the-Gaza-Strip-> ; רשימה עם שמות כאן - <https://twitter.com/ytirawi/status/1760047560025317563> ; <https://twitter.com/sawporg/status/1755224105249333643> ; גם: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/04/un-experts-deeply-concerned-over-scholasticide-gaza> ; <https://www.theguardian.com/football/article/2024/may/07/sporting-tragedy-war-in-gaza-israel-palestine> ; ¹⁷⁸ <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-12-june-2024> ; רשימה עם שמות נכונה ל-11.3 כאן ¹⁷⁹ <https://twitter.com/HCWWatch/status/1767666330252009517> ; ¹⁸⁰ <https://www.reuters.com/investigates/special-report/israel-palestinians-gaza-health/> ; ¹⁸¹ <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report-80-situation-gaza-strip-and-west-bank-including-east-jerusalem> ; ¹⁸² <https://www.washingtonpost.com/world/2023/12/03/gaza-premature-babies-dead-nasr/> ; ¹⁸³ <https://twitter.com/NourNaim88/status/1759600702886748387> ; <https://twitter.com/omarsuleiman504/status/1769735691808743563> ; ¹⁸⁴ <https://twitter.com/EuroMedHR/status/1783855639006986260> ; ¹⁸⁵ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-03-31/ty-article-magazine/.premium/0000018e-9035-d9a4-a7bf-dc7d839e0000> ; ¹⁸⁶ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-03-31/ty-article-magazine/.premium/0000018e-9035-d9a4-a7bf-dc7d839e0000> ; ¹⁸⁷ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-04-02/ty-article/.premium/0000018e-9fa0-dbea-abde-bfe55d9e0000> ; <https://twitter.com/QudsNen/status/1775960365630624249> ; ¹⁸⁸ <https://x.com/SaulStaniforth/status/1800790290783248589> ; ¹⁸⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=j9nY-niPcDQ> ; ¹⁹⁰ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-03-31/ty-article-magazine/.premium/0000018e-9035-d9a4-a7bf-dc7d839e0000> ; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-04-02/ty-article/.premium/0000018e-9fa0-dbea-abde-bfe55d9e0000> ; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-06-07/ty-article/.highlight/0000018f-ef13-de64-a98f-efb768400000>

הפרמדיקים נהרגו כשטנק הפגז את האמבולנס בו נסעו כ-50 מטרים מהרכב אליו ניסו להגיע.¹⁹¹ במקרה אחר, חיילי צה"ל נכנסו לבית משפחה והרגו את שני ההורים לעיני ילדיהם (בני 9, 11 ו-5; הצעיר, עם שיתוק מוחין, איבד את עינו מרימון שהושלך).¹⁹² במקרה אחר, חיילי צה"ל אצקו עזתי ושלחו אותו לבית חולים בעזה כדי לדרוש מהפליטים שבו להתפנות. לאחר שהעזתי ניסה לצאת מבית החולים, החיילים ירו בו.¹⁹³ צה"ל הפציץ את בית החולים לאחר מכן.¹⁹⁴ מעוכב עזתי נאצק בידיו לפני שדרס אותו טנק של צה"ל, ייתכן שבעודו בחיים. התמונה של מה שנותר מגופתו הועלה לערוץ טלגרם ישראלי תחת הכותרת "טוב אתם הולכים לאהוב את זה!!!".¹⁹⁵ ארגון זכויות אדם תיעד מספר מקרים נוספים בהם חיילי צה"ל דרסו אזרחים בעודם בחיים.¹⁹⁶ במקרה אחר, חייל צה"ל הרג גבר בעל מוגבלויות לעיני אמו לאחר שהגבר זעק מפחד ולא שתק כפי שהחייל הורה.¹⁹⁷ חייל אחר הרג גבר חירש ולא חמוש בן 73 לאחר שזה סימן לו לא לירות. מפקדו של החייל אמר בתגובה "הוא עשה לך 'לא לא' והורדת אותו? מעולה".¹⁹⁸ במקרה אחר, סרטון מרחפן של צה"ל מראה את צה"ל הורג ארבעה פלסטינים שאינם חמושים מרחוק, בעודם הולכים בין ההריסות בחאן יונס.¹⁹⁹ חייל צה"ל שיתף סרטון אחר שמציג את הריגתם של חמישה פלסטינים אחרים בצפון עזה.²⁰⁰ סרטון אחר מראה שחיילי צה"ל הרגו שני פלסטינים לא חמושים ולאחר מכן קברו את גופותיהם באמצעות בולדוזר.²⁰¹ רופאים רבים שחזרו מעזה סיפרו שצלפים מצה"ל ירו בילדים וגרמו ל"פגיעות של כדור אחד בראש או בחזה" שהרגו חלק מהילדים.²⁰² כשצה"ל פינה משפחה עזתית בכוח מביתם, החיילים הכריחו את התושבים להשאיר מאחור את סבתם בת ה-94, הסובלת מאלצהיימר ושאינה יכולה ללכת או לדבר. הבית נשרף, ונטען ששרידיה המפויחים של האישה נמצאו מאוחר יותר על מיטתה בבית השרוף.²⁰³ יש סיפורים רבים אחרים דומים של הרג אזרחים ללא מטרה ברורה.²⁰⁴

כמעט ואין מקרים של הרג אזרחים שמגיעים לחדשות בישראל ובארה"ב.²⁰⁵ מקרה חריג התרחש בתחילת אפריל, כשצה"ל הרג 7 עובדים של עמותה בינלאומית (כולם אזרחים זרים) שנסעו ברכבים שסומנו בבירור ותיאמו את תנועותיהם עם צה"ל.²⁰⁶ מקור בצה"ל סיפר כי מזל"ט תקף את השיירה של העובדים, שכללה שלושה רכבים, לאחר שצה"ל חשב שהיא כוללת איש חמאס (תחקיר מאוחר יותר גילה שהאדם היה ככל הנראה חמוש אבל לא שייך לחמאס באופן ודאי).²⁰⁷ לאחר שהרכב הראשון הופצץ, אחד הרכבים האחרים אסף את הניצולים ופנה לצה"ל באופן מיידי. למרות זאת, הרכב השני הופצץ גם כן, ולאחר שהניצולים פונו

¹⁹¹ <https://www.theguardian.com/world/2024/feb/10/im-so-scared-please-come-hind-rajab-six-found-dead-in-gaza-12-days-after-cry-for-help>; https://www.democracynow.org/2024/2/16/gaza_hind_rajab_palestine_red_crescent; <https://www.nytimes.com/2024/02/10/world/middleeast/hind-rajab-gaza.html>; <https://www.aljazeera.com/news/2024/2/10/body-of-6-year-old-killed-in-deliberate-israeli-fire-found-after-12-days>; <https://www.washingtonpost.com/world/interactive/2024/hind-rajab-israel-gaza-killing-timeline/>;
¹⁹² <https://www.youtube.com/watch?v=3RDXQapOtUc>;
¹⁹³ <https://theintercept.com/2024/02/14/gaza-nasser-hospital-evacuation-israel-prisoner/>;
¹⁹⁴ <https://www.nbcnews.com/news/world/israel-hamas-war-gaza-nasser-hospital-man-shot-dead-evacuation-warning-rcna139978>;
¹⁹⁵ https://twitter.com/Ahmad_tibi/status/1758038092353503495;
¹⁹⁶ <https://www.middleeasteye.net/news/war-gaza>;
¹⁹⁷ <https://twitter.com/muhammadshehad2/status/1763469843070697726>; <https://www.middleeasteye.net/news/war-gaza>;
¹⁹⁸ <https://twitter.com/AbujomaaGaza/status/1783450571250262494>; <https://euromedmonitor.org/en/article/6202>; יש גם מקרי דריסה של גופות של פלסטינים;
¹⁹⁹ <https://www.middleeasteye.net/news/israel-soldier-boasted-running-over-dead-palestinian-man-tank>;
²⁰⁰ <https://twitter.com/muhammadshehad2/status/1771841529868358142>;
²⁰¹ <https://twitter.com/RamAbdu/status/1776064706639179811>;
²⁰² <https://www.itv.com/news/2024-03-01/he-didnt-understand-disabled-man-shot-dead-in-gaza-as-hospital-by-id>;
²⁰³ <https://www.youtube.com/watch?v=3Dp95bN81Ww> <https://twitter.com/MatanGolanPhoto/status/1766586400558739508>;
²⁰⁴ <https://twitter.com/GozukaraFurkan/status/1770919234278740269>;
²⁰⁵ <https://twitter.com/ytirawi/status/1770919159800402148>;
²⁰⁶ <https://twitter.com/RamAbdu/status/1773065074162213322>;
²⁰⁷ <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/02/gaza-palestinian-children-killed-idf-israel-war>; <https://www.latimes.com/opinion/story/2024-02-16/rafah-gaza-hospitals-surgery-israel-bombing-ground-offensive-children>; <https://www.rsn.org/001/not-a-normal-war-doctors-say-children-have-been-targeted-by-israeli-snipers-in-gaza.html>; https://www.democracynow.org/2024/4/11/surgeons_in_gaza; <https://www.itv.com/news/2024-04-24/i-operated-without-anaesthetic-british-surgeons-harrowing-gaza-account>;
²⁰⁸ <https://twitter.com/RamAbdu/status/1770897340364095722>; <https://www.middleeasteye.net/news/war-gaza-israeli-army-forces-family-leave-94-year-old-grandmother-behind>; <https://twitter.com/NourNaim88/status/1777521805420269651>;
²⁰⁹ <https://twitter.com/ytirawi/status/1771589516920238241>; <https://twitter.com/NourNaim88/status/1761163980947558806>;
²¹⁰ <https://twitter.com/ytirawi/status/1772925436231598415>; <https://www.latimes.com/opinion/story/2024-02-16/rafah-gaza-hospitals-surgery-israel-bombing-ground-offensive-children>; <https://twitter.com/NourNaim88/status/1779892829231140976>;
²¹¹ <https://twitter.com/ytirawi/status/1790893499115606334>;
²¹² <https://twitter.com/SaulStaniforth/status/178025222279840036>; למשל;
²¹³ <https://www.aljazeera.com/news/liveblog/2024/4/16/israels-war-on-gaza-live-israel-vows-response-to-iran>;
²¹⁴ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-04-02/ty-article/.premium/0000018e-9e1e-d764-adff-9edf9cd00000>;
²¹⁵ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-04-05/ty-article/.premium/0000018e-acab-d906-a5cf-aebcb1100000>

לרכב השלישי, גם הוא הופצץ, כך שהאירוע הסתיים במותם של כל שבעת העובדים.²⁰⁸ האזורים בהם הרכבים נמצאו זהו והמרחק בין הרכב הראשון שהופצץ לאחרון הוא 2.4 קילומטרים.²⁰⁹ אירוע חריג זה (כמו גם אחרים שכללתי כאן) רומז שבמקרים רבים אחרים צה"ל הרג אזרחים ללא פיקוח רציני או השלכות משמעותיות. בהמשך אפריל, רכב של UNICEF בדרכו לספק ציוד הומיטרי נפגע גם כן מירי של צה"ל (שכוון לאוכלוסיה אזרחית בסמוך), ומשאית לאספקת מים של עמותה קנדית הופצצה מהאוויר.²¹⁰ במאי נהרג עובד האו"ם הבינלאומי הראשון כשטנק צה"לי הפגז את המכונית בה נסע (שסומנה כמכונית של האו"ם).²¹¹ תחקיר על אירוע בינואר בחן אירוע בו חמישה טכנאי סלולר נסעו לבצע תיקון שאותו צה"ל אישר במרכזיה בחאן יונס. למרות שהנסיעה הייתה בתיאום צמוד עם צה"ל, טנק צה"לי ירה לעבר המכונית והרג שניים מחמשת הטכנאים. התחקיר קבע "בסבירות גבוהה שגרסת דובר צה"ל לאירוע אינה נכונה".²¹²

באירוע חריג במיוחד, "טבח הקמח", לפחות 115 אזרחים נהרגו ומעל 700 נפצעו בזמן שניסו לקחת מזון משיירת משאיות שהביאה לעזה סיוע הומיטרי.²¹³ הפלסטינים טענו שצה"ל ירה בהם,²¹⁴ בעוד שצה"ל טען שרוב הפגיעות היו תוצאה של צפיפות ודחיפות, ודריסה של המשאיות את האזרחים.²¹⁵ בשני המקרים האחריות החוקית למות האזרחים היא של צה"ל, ככוח המחזיק בטריטוריה על פי החוק הבינלאומי. צוות מומחים של האו"ם וארגוני זכויות אדם,²¹⁶ כמו גם התקשורת הבינלאומית,²¹⁷ נטו לאשש את הטענה הפלסטינית, בין השאר בשל העובדה שצה"ל לא גיבה את טענתו בהוכחות ברורות (סרטון שפרסם צה"ל עבר עריכה בבירור, וצה"ל סירב לפרסם את הסרטון המלא), ועל בסיס עדויות מהשטח. בנוסף, מנהל של בית חולים אליו הגיעו פצועים הצהיר כי רובם הגדול של הפצועים שהגיעו לקבל טיפול לאחר האירוע (142 מ-176) נפגעו מירי.²¹⁸ תחקיר של CNN מצא אי דיוקים והטיל ספק בגרסה שמסר דובר צה"ל ואישש את הגרסה הפלסטינית.²¹⁹ מדגם של כ-200 הרוגים ופצועים מצא שהם נפגעו מכדורים בקוטר בו משתמשים חיילי צה"ל.²²⁰ דו"ח מאוחר יותר של הועדה לזכויות אדם של האו"ם הגיע למסקנה שכל הנראה כוחות הביטחון של ישראל אחראים למותם של אזרחים באמצעות ירי.²²¹ על פי מומחים מהאו"ם, כמו גם מקורות מקוונים וסרטונים, פלסטינים שהגיעו לקבל מזון נורו פעמים רבות בימים לפני ואחרי "טבח הקמח".²²² בכל מקרה, השר לביטחון פנים שיבח את החיילים על תפקודם במהלך האירוע.²²³ הדין הבינלאומי קובע שישאל מחויבת לספק מזון ומים באזורים בהם היא שולטת ככוח כובש.²²⁴ ראוי לציין בהקשר זה כי ישראל וארה"ב הן שתי המדינות היחידות שהצביעו באו"ם נגד ההצהרה שמזון הוא זכות אנושית ב-2021.²²⁵

²⁰⁸ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-04-02/ty-article/.premium/0000018e-9e1e-d764-adff-9edf9cd00000>

²⁰⁹ <https://twitter.com/marcowenjoness/status/1775125251149500706>

²¹⁰ <https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/canadian-aid-truck-bombed-> <https://www.youtube.com/watch?v=sl3XydVerm8>

²¹¹ <https://www.bbc.com/news/world-asia-india-69013439> ; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-05-23/ty-article/.premium/0000018f-9c76-d6da-a1cf-f76832b00000>

²¹² <https://www.mekomit.co.il/ps/134512/>

²¹³ <https://www.cnn.com/2024/03/08/middleeast/gaza-flour-massacre-idf-report-intl/index.html>

²¹⁴ <https://twitter.com/NaksBilal/status/1763188564823576868> ; <https://twitter.com/idfonline/status/1763174751042695313> ; https://twitter.com/kaneez_e_zahrah/status/1763176424012230952

²¹⁵ <https://www.cnn.com/2024/03/08/middleeast/gaza-flour-massacre-idf-report-intl/index.html>

²¹⁶ <https://euromedmonitor.org/en/article/6200> ; <https://euromedmonitor.org/en/article/6200/in-press-conference-Euro-Med-confirms-Israeli-27s-full-involvement-in-Gaza-flour-massacre> ; <https://www.theguardian.com/world/2024/mar/05/un-experts-condemn-israeli-massacre-of-palestinians-collecting-flour>

²¹⁷ <https://www.aljazeera.com/news/2024/2/29/dozens-killed-injured-by-israeli-fire-in-gaza-while-collecting-food-aid> ; <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68445973> ; <https://www.theguardian.com/world/2024/feb/29/gaza-aid-trucks-death-toll-explainer> ; https://www.lemonde.fr/en/international/article/2024/03/09/gaza-new-accounts-of-the-flour-massacre_6601904_4.html ; <https://www.972mag.com/gaza-aid-convoy-massacre-testimonies/>

²¹⁸ <https://twitter.com/ytirawi/status/1763221018103996559> ; <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68445973>

²¹⁹ <https://edition.cnn.com/2024/04/09/middleeast/gaza-food-aid-convoy-deaths-eyewitness-intl-investigation-cmd>

²²⁰ <https://euromedmonitor.org/en/article/6259/New-Report-Killing-starving-Palestinians-targeting-aid-trucks-is-a-deliberate-Israeli-policy-to-reinforce-famine-in-the-Gaza-Strip>

²²¹ <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/sessions-regular/session56/a-hrc-56-crp-4.pdf>

²²² פסקאות 240-249 ; <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/03/un-experts-condemn-flour-massacre-urge-israel-end-campaign-starvation-gaza> ; https://www.lemonde.fr/en/international/article/2024/03/09/gaza-new-accounts-of-the-flour-massacre_6601904_4.html ; <https://twitter.com/muhammadshehad2/status/1763651267237216587> ; <https://euromedmonitor.org/en/article/6259/New-Report-Killing-starving-Palestinians-targeting-aid-trucks-is-a-deliberate-Israeli-policy-to-reinforce-famine-in-the-Gaza-Strip>

²²³ <https://twitter.com/itamarbengvir/status/1763196768458604583> ; <https://www.mekomit.co.il/ps/132587/> ; <https://www.ynet.co.il/news/article/b1dmqvd6t> ; <https://guide-humanitarian-law.org/content/article/3/occupied-territory/>

²²⁴ <https://press.un.org/en/2021/gashc4336.doc.htm>

²²⁵

דו"ח של עמותת Euro-Med Human Rights Monitor מצא שבין אמצע ינואר וסוף מרץ, ישראל הרגה לפחות 563 פלסטינים ופצעה 1,523 אחרים. כולם חיכו לקבל סיוע הומניטרי, נכחו בתוך או סביב למרכזי חלוקה, או היו אחראים על ארגון, הגנה על, או חלוקה של סיוע הומניטרי.²²⁶

עמותה מצאה כ-130 קברי אחים ברחבי הרצועה.²²⁷ גופות נוספות נקברו בקברים מאולתרים רבים באזורים בנויים,²²⁸ ורבות אחרות הושארו ברחובות ונמצאות במצב של ריקבון מתקדם²²⁹ או נותרו כשלדים.²³⁰ ישנם דיווחים על "עשרות מקרים מתועדים של הוצאות להורג על ידי צה"ל".²³¹ במקרה אחד כזה בדצמבר נטען שחיילי צה"ל הוציאו להורג לפחות 19 גברים לעיני בני משפחותיהם.²³² במקרה אחר נמצאו יותר מ-30 גופות בשקיות פלסטיק שחורות, עם כיסויי עיניים וידיים אזוקות.²³³ מקרים דומים התרחשו בבית החולים שיפא, על פי מספר עדי ראיה (ראה גם זום-אין 1 למטה).²³⁴ מעט ממקרים אלו קיבלו איזושהי חשיפה בתקשורת הישראלית.²³⁵

צה"ל נמנע מלקחת אחריות או לחקור באופן רציני אירועים דומים בעבר. לא רק שמערכת הביטחון הישראלית מערימה קשיים על יכולתם של פלסטינים להתלונן,²³⁶ אלא גם שאחוז ההרשעות במקרים בהם פלסטינים מצליחים להתלונן אפסית. בשנים 2017-2021 הוגשו 1,260 תלונות על פגיעה של חיילי צה"ל בפלסטינים וברכושם, אבל כתבי אישום הוגשו רק בפחות מ-1% מהמקרים.²³⁷

בסקר שנערך בינואר, שני שלישים מהנשאלים הישראלים העדיפו להמשיך את המלחמה במתכונתה הנוכחית.²³⁸ בסקר מפרברואר תמכו שלושה רבעים מהציבור היהודי בהרחבת הפעולה הצבאית לרפיח.²³⁹ סקר ממרץ-אפריל מצא שרק 4% מהיהודים בישראל מאמינים שהמערכה הצבאית הלכה רחוק מדי.²⁴⁰

²²⁶ <https://euromedmonitor.org/en/article/6259/New-Report:-Killing-starving-Palestinians,-targeting-aid-trucks-is-a-deliberate-Israeli-policy-to-reinforce-famine-in-the-Gaza-Strip> ; <https://www.reuters.com/pictures/all-cemeteries-are-full-palestinians-buried-> ²²⁷ <https://euromedmonitor.org/en/article/6264-mass-grave-gaza-2023-11-22/> ; <https://twitter.com/RamAbdu/status/1782115765790867492> ; <https://twitter.com/EuroMedHR/status/1783855639006986260> ; <https://twitter.com/NourNaim88/status/1769304583325483266> ²²⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=Poydd3EG-8> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1761369042596647177> ; ²²⁹ <https://twitter.com/OnlinePalEng/status/1773440806411546953> ; <https://x.com/RamAbdu/status/1799849647059714303> ; <https://x.com/KufiyyaPS/status/1795870171237646833> (<https://twitter.com/RamAbdu/status/1772664508210655331>) ; <https://x.com/HossamShabat/status/1796525578499088829> ; <https://x.com/HossamShabat/status/1796550174111645766> ; <https://x.com/muhammadshehad2/status/1798345071722684760> ²³⁰ <https://euromedmonitor.org/en/article/6058/Euro-Med-Monitor-sends-UN-rapporteurs,-ICC-Prosecutor-primary-report-documenting-dozens-of-field-execution-cases-in-Gaza> ; <https://www.middleeasteye.net/news/war-gaza-survivors-recount-harrowing-israeli-field-executions> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1745259688801816854> ; <https://euromedmonitor.org/en/article/5944/Israeli-army-executes-an-elderly-Palestinian-after-using-him-in-propaganda-campaign-about-its-%E2%80%98safe-corridor%E2%80%99-in-Gaza> ²³¹ <https://www.un.org/unispal/document/unlawful-killings-in-gaza-city-ohchr-press-release/> ; ²³² <https://www.aljazeera.com/news/2024/1/20/palestinians-accuse-israeli-forces-of-executing-19-civilians-in-gaza> ; <https://www.aljazeera.com/news/2024/2/1/palestinians-demand-international-inquiry-after-mass-grave-found-in-gaza> ²³³ <https://www.youtube.com/watch?v=llery4M9kQc> ²³⁴ <https://www.ynet.co.il/yedioth/article/yokra13792905> ; <https://www.ynet.co.il/news/article/syv8bslop> ²³⁵ <https://www.nytimes.com/2024/05/16/magazine/israel-west-bank-settler-violence-impunity.html> ²³⁶ <https://www.npr.org/2024/05/15/1250417719/israel-military-idf-investigations-icc> ²³⁷ <https://www.idi.org.il/articles/52071> ²³⁸ <https://www.idi.org.il/articles/53276> ²³⁹ <https://www.pewresearch.org/global/2024/05/30/views-of-the-israel-hamas-war-may-2024/> ²⁴⁰

ישראל חונקת את האוכלוסיה הפלסטינית בעזה מתחילת המלחמה.²⁴¹ היעדר אספקה ברצועה – מצור – הייתה המדיניות המוצהרת של נציגים ישראלים מובילים מאז תחילת המלחמה.²⁴² הפעילות הצבאית של ישראל גרמה להרס של הרבה מהתשתית המקומית לייצור מזון (אזורים חקלאיים, חממות, סירות דיג, מתקנים לייצור מזון כמו מאפיות ומפעלים),²⁴³ ופגעה, הרסה או הוציאה מכלל שימוש הרבה מתשתיות המים (בארות, מאגרי מים ומתקני התפלה).²⁴⁴ מאז תחילת המלחמה עד כה נכנסו בדרך כלל רק כ-100-150 משאיות (טעונות באופן מלא) מדי יום,²⁴⁵ מתוך כ-300 שנדרשות כדי לספק את הצרכים ההומניטריים ברצועה (בעיקר מזון ומים).²⁴⁶

ישראל משתמשת בסיוע ההומניטרי שנכנס לעזה ככלי נשק במלחמה, ומגבילה את כניסתו באופן שתלוי בהגיון פוליטי שאינו ברור לציבור.²⁴⁷ משאיות שמנסות להיכנס לרצועה נתקלות בקשיים רבים ואף לעיתים מותקפות על ידי צה"ל.²⁴⁸ רשימת הפריטים שכניסתם לרצועה אסורה אינה ברורה גם שישה חודשים לאחר תחילת המלחמה, אבל כללה קרואסוני שוקולד, מזון לבעלי חיים, קוצצי ציפורניים, צעצועים בקופסאות עץ, וקביים.²⁴⁹ במקרה אחד, למשל, לקח לארגון של האו"ם שלושה חודשים לקבל אישור להכניס לרצועה 500 טון של מזון לבעלי חיים.²⁵⁰ המתאם ההומניטרי של האו"ם הסביר באפריל חלק מהדרכים שבהן ישראל מנעה מסיוע להיכנס. כך למשל, ישראל דרשה שמשאיות ייכנסו לעזה רק כשהן חצי מלאות, ודרשה הפרדה מלאה בין הנהגים המצרים (שנכנסים עם המשאית לרצועה, פורקים את המטען ועוזבים) ובין הנהגים הפלסטינים (שמחכים שהמצרים יעזבו, מגיעים, מטענים את המשאית ומעבירים את המטען למחסן). לשיירות מזון לצפון רצועת עזה – המקום בו האוכלוסיה סובלת מרעב – סיכוי גדול פי 3 לא לקבל אישור להיכנס בהשוואה לכל שיירת סיוע אחרת עם סוגים אחרים של מטען.²⁵¹

בסוף מרץ, בשל עיכובים במערכת הישראלית של בדיקת משאיות הסיוע, כ-7,000 משאיות חיכו בצד המצרי של הגבול עם רצועת עזה כדי להעביר אספקה לתוך הרצועה (זמן ההמתנה הממוצע הוא 20 יום).²⁵² בשבועיים הראשונים של מרץ, למשל, רק חצי ממשאיות הסיוע ההומניטרי לצפון עזה שתוכננו יצאו אל

²⁴¹ <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/east-mediterranean-mena/israelpalestine/244-stopping-famine-gaza> ; ²⁴² https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/defense-minister-announces-complete-siege-of-gaza-no-power-food-or-fuel/ ; ²⁴³ <https://twitter.com/KnessetT/status/171650248633113922> למשל ; ²⁴⁴ <https://policy-practice.oxfam.org/resources/inflicting-unprecedented-suffering-and-destruction-seven-ways-the-government-of-621591/> ; עמוד 9 ; ²⁴⁵ https://www.ipcinfo.org/fileadmin/user_upload/ipcinfo/docs/IPC_Gaza_Strip_Acute_Food_Insecurity_Feb_July2024_Special_Brief.pdf ; ²⁴⁶ <https://reliefweb.int/report/occupied-palestinian-territory/flash-analysis-report-over-two-months-attacks-food-security-gaza-december-2023> ; <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-167> ; ²⁴⁷ <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrjoiZTVkYmEwNmMtZWYxNy00ODhlLWl2ZjctNjZmZQ5OGQxNzY5IiwidCI6IjI2MmY2YTQxLWl2ZjctNDE0MC04ZDNiLWZkZjVlZWNiNDE1NyIsImMiOiI9&pageName=ReportSection3306863add46319dc574> ; עם המספרים הישראליים נובעת כלל הנראה מכך שישראל סופרת את המשאיות הנכנסות אבל דורשת שהן יהיו חצי מלאות ; ²⁴⁸ <https://news.un.org/en/story/2024/03/1147342> ; <https://www.wfp.org/news/famine-imminent-northern-gaza-new-report-warns> ; ²⁴⁹ לשם השוואה, לפני המלחמה, כ-500 משאיות נכנסו לעזה מדי יום עם אספקה מסוגים שונים – בערך 200 משאיות דלק וכ-300 משאיות עם מצרכים שונים ומזון. ב-2022, בערך 73 משאיות נכנסו מדי יום עם מזון (24 משאיות הכניסו פריטים אחרים כמו בעלי חיים ומזון לבעלי חיים). ²⁵⁰ <https://www.ochaopt.org/data/crossings> ; ²⁵¹ למשל – תחת לחץ פוליטי בינלאומי ישראל שחררה מעט את המצור על עזה בתחילת אפריל. <https://www.timesofisrael.com/un-says-israel-approved-reopening-of-20-bakeries-water-pipeline-in-northern-gaza/> ; <https://twitter.com/HossamShabat/status/1779526925980995661> ; ²⁵² <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-175> ; <https://www.ochaopt.org/content/remarks-media-secretary-general> ; <https://edition.cnn.com/audio/podcasts/tug-of-war/episodes/0e6112dc-ae58-11ee-8bd1-6f9c6607fa1d> ; <https://jewishcurrents.org/israel-policy-starvation-gaza-aid> ; <https://www.nytimes.com/interactive/2024/03/20/world/middleeast/gaza-aid-delivery.html> ; <https://www.wfp.org/news/famine-imminent-northern-gaza-new-report-warns> ; <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/east-mediterranean-mena/israelpalestine/244-stopping-famine-gaza> ; ²⁴⁹ <https://www.washingtonpost.com/world/2024/04/11/israel-aid-gaza-banned-blocked/> ; ²⁵⁰ <https://news.un.org/en/story/2024/04/1148296> ; ²⁵¹ <https://twitter.com/ChronicBabak/status/1778616402280059360> ; <https://webtv.un.org/en/asset/k1x/k1xkc2nwph> ; ²⁵² <https://policy-practice.oxfam.org/resources/inflicting-unprecedented-suffering-and-destruction-seven-ways-the-government-of-621591/> ; https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/north-sinai-governor-to-un-chief-7000-gaza-aid-trucks-waiting-israel-holding-up-flow/

מציאות המצור הובילה למחסור קיצוני בצרכים בסיסיים (מזון, מים, אנרגיה) ומצב הומניטרי שמתדרדר במהירות.²⁶⁸ דו"ח של עמותת International Crisis Group תיאר אנשים ברפיח בדצמבר עומדים בתור כעשר שעות, ארבעה ימים ברציפות כדי לקבל קמח. רבים עזבו בידיים ריקות.²⁶⁹ בינואר, סקר שנעשה בין בעלי חנויות מצא שקיים מחסור חמור במוצרי מזון בסיסיים – כ-81% מהפריטים אזלו במלאי, וב-19% האחרים נותרו מלאים מוגבלים בלבד.²⁷⁰ המצב קיצוני יותר בצפון רצועת עזה. בתחילת פברואר, בצפון הרצועה, מחירו של שק קמח (30 שקל לפני המלחמה) הגיע לבין 500-1000 שקל, עליה של פי 15-30.²⁷¹ בסוף החודש, דווח ברשתות שמחירה של צלחת עם מעט בשר נא ואורז הגיע ל-95 דולר (כ-360 שקל),²⁷² בעוד שאח בבית החולים אל-שיפא אמר שלא אכל לחם במשך כחודשיים, במהלכם התקיים ממזון לבעלי חיים.²⁷³ באותו הזמן, המומחה המוביל של האו"ם לזכות האנושית למזון תיאר את המציאות כ"מצב של ג'נוסייד", וה-World Food Programme הצהיר שעזתים החלו למות מסיבות הקשורות לרעב.²⁷⁴ בתחילת מרץ, ראש המועצה לביטחון תזונתי קרא להפסקת אש בשל האסון ההומניטרי בעזה.²⁷⁵ באפריל, מחירו של קילוגרם סוכר הגיע ל-19-30 דולר.²⁷⁶

נכון לאמצע אפריל לפחות 31 בני אדם, מהם 28 ילדים, בעזה מתו מתת-תזונה או היעדר נוזלים עד כה.²⁷⁷ בהקשר זה שר החוץ של האיחוד האירופי אמר למועצת הביטחון של האו"ם כי ישראל משתמשת ברעב ככלי מלחמה.²⁷⁸ עמותות מובילות של זכויות אדם כמו Human Rights Watch ו-Oxfam הגיעו למסקנה ש"ממשלת ישראל משתמשת בהרעבת אזרחים ככלי נשק בעזה".²⁷⁹ גורמים ישראליים מאשימים זאת דה פקטו,²⁸⁰ ובמבט היסטורי רחב יותר ישראל השתמשה כך במזון לאורך עשרות שנים לפני המלחמה הנוכחית.²⁸¹ דו"ח של סמכות בינלאומית בנושאי תזונה וביטחון תזונתי מאמצע מרץ קבע שרעב (על פי ההגדרה כאן)²⁸² עתיד להתרחש בצפון הרצועה בחודשיים הקרובים.²⁸³ מידע אנקדוטלי מצפון הרצועה מאשש הערכה זו. בסוף מרץ הדובר של UNICEF סיפר כי ראה כתריסר ילדים "שלדיים" בבית חולים אחד בבית לאהיה.²⁸⁴ מחירו של שק קמח בצפון הרצועה עלה ל-275 דולר (ביחס ל-8 דולר לפני המלחמה) באמצע מרץ, במקביל לעליה חדה במקרי שוד.²⁸⁵ בסוף מרץ, מחירים של מעט עשרות קילוגרמים של ירקות הגיעו לכ-

²⁶⁸ https://www.btselem.org/sites/default/files/publications/202404_manufacturing_famine_heb.pdf

²⁶⁹ <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/east-mediterranean-mena/israelpalestine/244-stopping-famine-gaza>

(הערות שוליים 54)

²⁷⁰ https://www.ipcinfo.org/fileadmin/user_upload/ipcinfo/docs/IPC_Gaza_Strip_Acute_Food_Insecurity_Feb_July2024_Special_Brief.pdf (עמ' 9)

²⁷¹ <https://www.haaretz.co.il/magazine/2024-02-07/ty-article-magazine/.highlight/0000018d-8213-daa1-a9fd-e21b04660000>

²⁷² <https://www.france24.com/en/live-news/20231117-give-us-our-daily-bread-gaza-faces-flour-crisis>

²⁷³ <https://twitter.com/HamzaAbuToha/status/1760588426103963720>

²⁷⁴ <https://twitter.com/MiddleEastEye/status/1762736475957829852>

²⁷⁵ <https://www.theguardian.com/world/2024/feb/27/un-israel>

²⁷⁶ <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68349031>

²⁷⁷ <https://www.haaretz.co.il/news/education/2024-03-03/ty-article/.premium/0000018e-03c5-da4e-adbf-83fdc01f0000>

²⁷⁸ <https://www.haaretz.co.il/magazine/2024-04-04/ty-article-magazine/.highlight/0000018e-a379-d315-ab9f-aff98d4b0000>

²⁷⁹ <https://www.mekomit.co.il/ps/133730/>

²⁸⁰ <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-160>

²⁸¹ <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-192>

²⁸² https://twitter.com/Sarah_Hassan94/status/1761372883278807170

²⁸³ <https://twitter.com/NourNaim88/status/1761322640935940449>; <https://twitter.com/RamAbdu/status/1762518985633890640>; <https://twitter.com/muhammadshehad2/status/1762478847277084910>

²⁸⁴ https://twitter.com/save_children/status/1762543144061575626; <https://twitter.com/alijla2021/status/1762535516774302206>

²⁸⁵ https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/two-babies-starve-to-death-in-northern-gaza-hamas-health-ministry/; <https://twitter.com/FranceskAlbs/status/1763466551968035006>; <https://twitter.com/FranceskAlbs/status/1764689858067358154>; <https://twitter.com/QudsNen/status/1764728907578712177>; <https://twitter.com/UNICEF/status/1764296731380920490>; <https://euromedmonitor.org/en/article/6212/In-just-24-hours-two-children-and-an-elderly-man-starve-to-death-amid-rising-malnutrition-rates-in-Gaza>; <https://x.com/NourNaim88/status/1796267564953149612>; <https://x.com/AlMezanCenter/status/1801178293023994240>; <https://x.com/RamAbdu/status/1800824868453089426>

²⁸⁶ <https://apnews.com/video/europe-gaza-european-union-war-and-unrest-josep-borrell-63eebfe7f71f4ed881580913c51b7036>

²⁸⁷ <https://www.hrw.org/news/2024/03/19/israeli-forces-conduct-gaza>

²⁸⁸ <https://www.reuters.com/world/middle-east/biden-warns-iran-over-gaza>; <https://www.ynet.co.il/news/article/yokra13878899>

²⁸⁹ <https://www.nybooks.com/online/2024/03/30/the-road-to-famine-in-gaza>

²⁹⁰ רעב, על פי ארגון זה, מוגדר כשילוב של שלושת התנאים הבאים: (1) 20% או יותר מבתי האב סובלים מהיעדר קיצוני של מזון. (2) 30% או יותר מהילדים סובלים מתת תזונה אקוטית. ו-(3) לפחות שני מבוגרים או ארבעה ילדים מתוך כל 10,000 בני אדם מתים מדי יום מרעב או ממחלות הקשורות לתת-תזונה.

²⁹¹ <https://www.nytimes.com/2024/03/18/world/middleeast/gaza-famine-report-starvation.html>

²⁹² <https://www.theguardian.com/world/2024/mar/22/unicef-official-utter-annihilation-gaza>

²⁹³ <https://www.washingtonpost.com/world/2024/02/22/gaza-aid-deliveries-looting-police-hamas/>

3,000 דולר.²⁸⁶ חשוב לציין כי ההכנסה היומית הממוצעת בעזה לפני המלחמה הייתה 13-20 דולר ביום.²⁸⁷ המצב היה פחות קיצוני בדרום הרצועה, היכן שסקר בסוף מרץ מצא כי רק ל-44% מהאוכלוסיה היה מספיק מזון ומים ליום-יומיים הקרובים, ורק 19% היו יכולים להשיג מזון ומים ללא סיכון משמעותי.²⁸⁸ סיפורים אישיים ממחישים את הפרטים הללו.²⁸⁹

כתוצאה מכך, רוב אוכלוסיית עזה נמצא בסכנת רעב.²⁹⁰ כבר בינואר, כמעט כל משקי הבית בעזה דילגו על ארוחות, ובין 50-80% ממשקי הבית לא אכלו במשך ימים שלמים.²⁹¹ כ-90% מהאזרחים בעזה חוו "רמות גבוהות של חוסר ביטחון תזונתי".²⁹² מנהל ארגון הבריאות העולמי אמר בסוף ינואר שצוותים רפואיים ומטופלים חולים ופצועים מקבלים ארוחה אחת בלבד ביום.²⁹³ כ-40% מהאוכלוסיה חווים "רמות חירום" של היעדר מזון ומעל 15% (378,000) חווים רמות קטסטרופליות של היעדר מזון שמוגדרת כ"היעדר קיצוני של מזון, רעב ושחיקה מוחלטת של אפשרויות ההתמודדות [עם המצב]".²⁹⁴ בינואר, הכלכלן הראשי של ה-World Food Program הדגיש כי "בחיי מעולם לא ראיתי משהו דומה מבחינת החומרה, מבחינת ההיקף ומבחינת המהירות [של היעדר המזון]".²⁹⁵ למרות האמור לעיל, קצינים בצה"ל דרשו להקטין עוד יותר את הסיוע ההומניטרי לרצועה.²⁹⁶ חוקר חשוב של רעב ומנהל ה-World Peace Foundation הצהיר שלא ראה ב-40 שנות הקריירה שלו פשע מלחמה של הרעבה בהיקף דומה לנעשה בעזה.²⁹⁷ הוא הצהיר עוד כי "הקפדנות, ההיקף והמהירות של הרס המערכות הנחוצות לקיום אנושי, והחלת המצור, חורגות מכל מקרה אחר של הרעבה מתוכננת ב-75 השנים האחרונות".²⁹⁸

בפברואר, ארגון סיוע הצהיר ב-CNN שעזה היא המקרה עם ההתדרדרות המהירה ביותר שנרשמה אי פעם במצב תזונתי.²⁹⁹ בסוף פברואר ובתחילת מרץ כמחצית מהפעולות לחלוקת סיוע ההומניטרי לצפון רצועת עזה לא קיבלו גישה לאזור על ידי ישראל.³⁰⁰ יותר מפעם אחת, צה"ל תקף שיירה שנועדה לספק מזון לעזתים.³⁰¹ באמצע מרץ, שר החוץ של הממלכה המאוחדת תיאר שורה של מכשולים שבאמצעותם ישראל עיכבה את חלוקת הסיוע ההומניטרי, ובכך דה פקטו האשים את ישראל באסון ההומניטרי ואת הדובר של ישראל במסירת מידע לא נכון.³⁰² בסוף מרץ, בית הדין הבינלאומי לצדק הורה לישראל לאפשר הכנסת מזון לרצועת עזה ללא מגבלה.³⁰³ בתחילת אפריל, קבוצה של מומחים לסיוע ההומניטרי בממשלת ארה"ב הזהירו אחרים בממשל באופן פרטי שהתפשטות הרעב בעזה היא "חסרת תקדים בהיסטוריה המודרנית".³⁰⁴ באותו הזמן, Oxfam טען שאנשים בצפון הרצועה נאלצו לשרוד על ממוצע של 245 קלוריות ליום מאז ינואר, מספר שמהווה פחות מ-12% מתצרוכת המזון המומלצת ליום.³⁰⁵ למרות דיווחים ראשוניים על העלאת כמות הסיוע הנכנס לרצועה בתחילת אפריל, באמצע אפריל נציג של האו"ם אמר שבשבוע הקודם ישראל דחתה יותר מ-40% מבקשות האו"ם לתאם העברת סיוע לצפון הרצועה, וטען ש"אנחנו מתמודדים עם מין ריקוד שבו אנחנו

- ²⁸⁶ <https://twitter.com/muhammadshehad2/status/1770911921870446966>
- ²⁸⁷ <https://www.state.gov/reports/2022-investment-climate-statements/west-bank-and-gaza>
- ²⁸⁸ <http://pcpsr.org/sites/default/files/Poll%2091%20English%20press%20release%2020%20March%202024.pdf>, עמוד 6
- ²⁸⁹ <https://www.thenation.com/article/world/gaza-starvation-denial-aipac/>
- ²⁹⁰ לזווית עם ניואנס על משמעות הרעבה וביקורת על משמעות מדידות כמויות המזון והקלוריות הנצרכות: <https://hazmanhazeh.org.il/hunger>
- ²⁹¹ https://www.ipcinfo.org/fileadmin/user_upload/ipcinfo/docs/IPC_Gaza_Acute_Food_Insecurity_Nov2023_Feb2024.pdf ;
- <https://www.nytimes.com/2024/01/01/world/middleeast/gaza-israel-hunger.html> ; <https://www.972mag.com/rafah-children-hunger-aid/> ;
- ²⁹² <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-113> ;
- ²⁹³ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2023-12-21/ty-article/0000018c-8908-d60e-afdf-ed0e2bb70000> ;
- ²⁹⁴ <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-on-gaza-the-who-executive-board--trans-fats-and-leprosy> ;
- ²⁹⁵ <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-113> ;
- ²⁹⁶ <https://www.newyorker.com/news/q-and-a/gaza-is-starving> ;
- ²⁹⁷ <https://news.walla.co.il/item/3633138> ;
- ²⁹⁸ https://youtu.be/0pGgFZovlAw?si=mone7l85_SobAivS&t=875 ;
- ²⁹⁹ <https://www.theguardian.com/commentisfree/2024/mar/21/we-are-about-to-witness-the-most-intense-famine-since-world-war-ii-in-gaza> ; https://www.democracynow.org/2024/2/5/alex_de_waal ;
- ³⁰⁰ <https://www.nytimes.com/2024/01/11/health/gaza-israel-hunger-starvation.html> ;
- ³⁰¹ <https://www.theguardian.com/commentisfree/2024/jan/31/israel-gaza-starvation-international-law> ;
- ³⁰² <https://www.jewishcurrents.org/israel-policy-starvation-gaza-aid> ;
- ³⁰³ <https://twitter.com/MedicalAidPal/status/1763172220900151317> ;
- ³⁰⁴ <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-> <https://twitter.com/UNRWA/status/1759993361702748380> ;
- ³⁰⁵ <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-flash-update-140> ;
- ³⁰⁶ למשל <https://palestine.un.org/en/259747-food-convoy-waiting-move-northern-gaza-was-hit-israeli-naval-gunfire>. ראה גם את
- ³⁰⁷ המקרה של ה-World Central Kitchen.
- ³⁰⁸ <https://www.theguardian.com/politics/2024/mar/21/david-cameron-accuses-israel-of-blocking-key-aid-crossing-in-gaza> ;
- ³⁰⁹ <https://committees.parliament.uk/publications/44011/documents/217998/default/> ;
- ³¹⁰ <https://www.theguardian.com/world/2024/mar/28/famine-is-setting-in-icj-orders-israel-to-unblock-gaza-food-aid> ;
- ³¹¹ https://www.huffpost.com/entry/gaza-collapse-famine_n_660c96aae4b0328a72be47f5 ;
- ³¹² <https://www.oxfam.org/en/press-releases/people-northern-gaza-forced-survive-245-calories-day-less-can-beans-oxfam>

עושים צעד קדימה ושניים אחורה או שני צעדים קדימה וצעד אחורה, מה שמשאיר אותנו תמיד באותה נקודה".³⁰⁶ בסוף אפריל, הודלף מסמך של ממשלת ארה"ב אשר נכתב על ידי מומחים אמריקאים לביטחון תזונתי במשרד החוץ וב-USAID שקבע שרעב בעזה הוא בלתי נמנע, ושקצב ההתדרדרות של הביטחון התזונתי בעזה גבוה באופן אקספוננציאלי ממקרי הרעב האחרים של המאה ה-21 בסומליה (2011) ובדרום סודן (2017).³⁰⁷ דו"ח של קבוצת ארגוני סיוע בהובלת סוכנות הילדים של האו"ם הצהיר בסוף פברואר שלמעלה מ-90% מהילדים בעזה חווים מחסור קשה במזון ובגיוון, ואחוז דומה סובל ממחלות זיהומיות. 70% מקבוצת גיל זו סבלה משלשולים בשבועיים במהלך פברואר.³⁰⁸ תמונות וסרטונים מהרצועה מהווים עדות נוספת לטענות אלו.³⁰⁹

מא' יוני

למרות שבאפריל חלה עליה בכמות הסיוע ההומניטרי שנכנסה לרצועה, לפחות באופן חלקי בשל לחץ בינלאומי לאחר שישאל הפציה את עובדי ה-World Central Kitchen, כמות הסיוע שנכנסה לעזה קטנה משמעותית שוב במאי, הפעם בשל הלחימה בצפון ובדרום הרצועה, במהלכה ישראל השתלטה על מעבר רפיח למצרים.³¹⁰ בשאר מאי, כמות המזון שנכנסה לעזה ירדה ב-70%³¹¹ (הסתירה עם מספרים ישראלים נובעת מדרכים שונות לספור את מספר המשאיות שנכנסו לעזה,³¹² כמו גם כניסתן של משאיות מסחריות של מזון).³¹³ ה-World Food Program עצר את הסיוע ההומניטרי ברפיח בשל היעדר אספקה וחוסר ביטחון.³¹⁴ המזח האמריקאי,³¹⁵ שהיה אמור לספק דרך גישה נוספת לסיוע ההומניטרי (ועלה 320 מיליון דולר), נתקל בבעיות מתחילתו והיה לא אפקטיבי להעברת סיוע – כולל הפסקת פעילותו – עד לתחילת יוני, לפני שנגרר שוב לאשדוד באמצע יוני.³¹⁶ ישראל אישרה מחדש כניסה של משאיות מסחריות עם מזון בסוף מאי, אבל מספרן של משאיות אלו היה קטן בהרבה מכמות הסיוע ההומניטרי שנכנסה (שכאמור היה מעט מדי לצרכי האוכלוסיה).³¹⁷ בסוף מאי, סקר בקרב עזתיים בדרום הרצועה מצא של-64% היה מספיק מזון ליום או יומיים (44% במרץ) וש-26% יכלו לגשת למקום כדי לקבל סיוע במזון ובמים ללא סיכוי רציני לעצמם (ביחס ל-19% במרץ).³¹⁸

דיווחים נוספים במאי ויוני המשיכו להצביע על משבר משמעותי. ארגון ה-Famine Early Warning Systems Network (FEWS NET) אמר ש"ייתכן, אם לא סביר" שכבר החל רעב בצפון עזה מאז אפריל, ושייתכן שהרעב ימשיך באזור עד יולי. זו הייתה הפעם הראשונה שארגון קבע שייתכן וכבר מתרחש רעב.³¹⁹ חוסר הביטחון נבע מקשיים רבים סביב המידע המוגבל, מצב דומה לנעשה במקרי רעב אחרים. בין אם מדובר ברעב על פי ההגדרה הטכנית, הארגון קבע ש"תת תזונה אקוטית בקרב ילדים היא גבוהה מאוד והדבר יגרום לנזקים פיזיולוגיים בלתי הפיכים".³²⁰ ה-World

³⁰⁶ <https://www.yahoo.com/news/u-n-official-says-israel-175312452.html>
³⁰⁷ <https://www.devex.com/news/exclusive-usaid-officials-say-israel-breached-us-directive-on-gaza-aid-107545>
³⁰⁸ <https://www.nutritioncluster.net/sites/nutritioncluster.com/files/2024-02/GAZA-Nutrition-vulnerability-and-SitAn-v7.pdf>
³⁰⁹ <https://www.theguardian.com/world/live/2024/feb/20/middle-east-crisis-live-israel-gaza-yemen-houthi-lebanon-hague-court-justice?page=with:block-65d4650d8f08f68df4ca9a84&filterKeyEvents=false#liveblog-navigation>
³¹⁰ <https://twitter.com/NourNaim88/status/1750503719806923075>
³¹¹ <https://twitter.com/NABEELRAJAB/status/1750017231197544706>
³¹² <https://twitter.com/jakeshieldsaj/status/1751580352601309591>
³¹³ <https://www.washingtonpost.com/world/2024/05/22/gaza-famine-aid-israel-hamas/>
³¹⁴ <https://www.washingtonpost.com/world/2024/05/30/israel-hamas-war-news-gaza-palestine-rafah/>
³¹⁵ <https://apnews.com/article/israel-palestinians-west-bank-jenin-raid-a3320a77a3a6ccff41db2a4bc63e4aa3>
³¹⁶ <https://www.washingtonpost.com/world/2024/05/30/israel-hamas-war-news-gaza-palestine-rafah/>
³¹⁷ <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-reopens-gaza-food-sales-rafah-raid-chokes-aid-2024-05-30/>
³¹⁸ <https://apnews.com/article/israel-palestinians-west-bank-jenin-raid-a3320a77a3a6ccff41db2a4bc63e4aa3>
³¹⁹ <https://www.nytimes.com/interactive/2024/04/27/world/middleeast/gaza-pier-israel-hamas-war.html>
³²⁰ <https://apnews.com/article/us-pier-gaza-famine-israel-1feae14dac670bb4de0467988799c5c6>
<https://www.nytimes.com/2024/05/21/world/middleeast/gaza-aid-pier-food.html> ; <https://news.usni.org/2024/05/23/u-s-soldier-critically-injured-during-gaza-pier-operation-2-other-service-members-hurt> ; <https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release-View/Article/3787939/high-sea-states-impact-army-vessels/> ; <https://www.cnn.com/2024/05/28/politics/us-gaza-pier-broken-apart/index.html> ; <https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release-View/Article/3808303/us-central-command-moves-pier-ahead-of-high-seas/>
³¹⁷ <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-reopens-gaza-food-sales-rafah-raid-chokes-aid-2024-05-30/>
של כמות הסיוע בין הסקטור ההומניטרי לסקטור הפרטי ראה למשל: <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-12-june-2024>
³¹⁸ <https://pcpsr.org/en/node/980>
³¹⁹ <https://apnews.com/article/israel-palestinians-gaza-hamas-famine-0056ceecdb4ae3bee5f64c54ab034c7e> ; https://fews.net/sites/default/files/2024-06/Gaza-Targeted-Analysis-Update-042024-Final_3.pdf
³²⁰ <https://apnews.com/article/israel-palestinians-gaza-hamas-famine-0056ceecdb4ae3bee5f64c54ab034c7e> ; https://fews.net/sites/default/files/2024-06/Gaza-Targeted-Analysis-Update-042024-Final_3.pdf

Food Program וה-Food and Agriculture Organization אמרו שהרעב מחמיר, במיוחד בצפון עזה, בשל המגבלות הקשות על הגישה לסיוע הומניטרי וקריסת מערכת המזון המקומית.³²¹ הבכיר האחראי על סיוע באו"ם אמר ש"כמעט בלתי אפשרי לבצע חלוקת סיוע" בעזה.³²² דוברת של ארגון הבריאות העולמי אמרה במאי ש-85% מהילדים ברצועה "לא אכלו במשך יממה שלמה לפחות פעם אחת בשלושת הימים [האחרונים]" וש"ילדים מורעבים".³²³ בסוף מאי ראש ה-USAID אמרה שהמצב בעזה "קשה יותר... מאשר כל זמן אחר בעבר".³²⁴ דובר של UNICEF ניסה להעביר אספקה תזונתית ורפואית לצפון עזה באמצע יוני. למרות שקיבל את האישורים הנדרשים מראש, כשהגיע לשטח לא אישרו לו להיכנס ושלחו את המשאיות שהביא בחזרה לאחר המתנה ארוכה.³²⁵ מצד שני, קבוצת חוקרים ישראלית ניסתה לטעון בנייר עמדה שכמות המזון הזמינה שנכנסה לעזה גדלה בין ינואר לאפריל, אבל המחקר שביצעו כולל מספר בעיות מתודולוגיות מהותיות.³²⁶

ממצאים נוספים

עדויות מהרצועה מציגות את הפעולות שאותן מבצעים העזתים המיואשים מהיעדר המזון.³²⁷ כך למשל אזרחים נאלצים לאכול בשר סוס,³²⁸ דשא ולשחות מים מזוהמים או מי ים בשל הרעב.³²⁹ סרטון מציג עזתים השוחים באזור מוצף במי שופכין כדי לנסות ולהוציא חבילת סיוע מוצנחת שנפלה לתוכו.³³⁰ נכון לסוף מרץ, מתו כ-18 עזתים מנסיבות הקשורות לסיוע המוצנח – חבילות שנפלו על אנשים, דוחק וטביעה בים בניסיון לחילוץ חבילות סיוע.³³¹ אחרים נפלו וכנראה נהרגו לאחר שהבניין שעליו טיפסו כדי להשיג חבילת סיוע הומניטרי קרס.³³²

כ-60 אחוזים מהציבור היהודי מתנגדים באופן קבוע להעברת סיוע הומניטרי לרצועת עזה.³³³ מפגינים יהודים מנעו לחלוטין מסיוע הומניטרי להיכנס לרצועה מספר פעמים בחודשים האחרונים.³³⁴ חיילים תיעדו עצמם הורסים מחסני מזון ושורפים מזון בעזה.³³⁵ במאי, מתנחלים/מפגינים ישראלים חסמו³³⁶ ולעיתים תקפו שיירות שהביאו סיוע לעזה מירדן.³³⁷ התקפות אלו גרמו לנזק משמעותי למשאיות שהובילו את הסיוע, והשליכו את

³²¹ <https://apnews.com/article/israel-hamas-war-hunger-un-07afb7fe4a1654f54b81b944a0dab535> ;

³²² <https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000159235/download/> ;

³²³ <https://x.com/UNReliefChief/status/1798118788576989489> ;

³²⁴ <https://news.un.org/en/story/2024/05/1150486> ; <https://x.com/UNGeneva/status/1796579174204813488> ;

³²⁵ <https://www.washingtonpost.com/world/2024/05/30/israel-hamas-war-news-gaza-palestine-rafah/> ;

³²⁶ <https://x.com/blarn357857/status/1801920586677154113> ;

³²⁷ חוץ מהבעיה שהחוקרים לא עסקו בשלוש מתוך ארבע המרכיבים של ביטחון תזונתי (זמינות, גישה, שימוש ויציבות) והודו בכך, המחקר בעייתי מכיוון שבין השאר: (1) הוא בוחן את המגמה בין ינואר לאפריל, שהייתה חיובית בשל העליה בזמינות המזון באפריל אחרי ההתקפה על שיירת ה-World Central Kitchen, למרות שזמינות המזון מאוחר יותר ירדה (ראה בהמשך); (2) לא מבחין בין צפון הרצועה, היכן שכל העדויות מצביעות על היעדר ביטחון תזונתי חמור יותר, ושאר הרצועה; (3) מתעלם בהשוואה בין המזון הזמין לפני ואחרי המלחמה מכל הייצור המקומי של מזון בעזה לפני המלחמה, והשלכות הרס החקלאות והתעשייה על הביטחון התזונתי במלחמה; (4) לא מתייחס לפלסטינים כבני אדם, כולל היעדר התייחסות לתמותה הגבוהה ברצועה, הרס התשתיות, המוות של פלסטינים שניסו להשיג מזון, והמוות של פלסטינים מהיעדר מזון ומים. יש התייחסות לתמותה ישראלית ב-7.10; (5) מקבל ללא ביקורת את המספרים של מתאם הפעולות בשטחים, שטוען למשל ש-98.7% מכל המשאיות קיבלו אישור להיכנס לרצועה (עמ' 18) – מספרים שאינם תואמים את המציאות שעליה מדווחים רובם הגדול של הגורמים העוסקים או בוחנים את הנושא כמו האו"ם, מדינות אחרות, ותקשורת בינלאומית מחוץ לרצועה; (6) מקבל ללא ביקורת ממצאים כמו אלו לגבי המזח האמריקאי בעזה או הטענות שעלו בתחקיר הניו יורק טיימס Screams Without Words (הראשון נכשל והשני הוכר באופן נרחב כבעייתי מאוד, ראה למטה עבור שניהם). המחקר נמצא כאן:

<https://biochem-food-nutrition.agri.huji.ac.il/sites/default/files/biochem-food-nutrition/files/preprint-nutritional-assessment-of-food-aid-delivered-to-gaza-via-israel-during-the-swords-of-iron-war.pdf> ;

הסיקור בתקשורת הישראלית כאן: <https://www.ynet.co.il/news/article/bkojsnksa> ;

³²⁸ <https://twitter.com/amirs74/status/1771198476446998611> ;

³²⁹ <https://www.france24.com/en/live-news/20240224-dead-horses-scraps-leaves-gaza-s-hungry-get-desperate> ;

³³⁰ <https://twitter.com/KhalilAsslan/status/1773732648847876569> ;

³³¹ <https://www.cnn.com/2024/01/30/middleeast/famine-looms-in-gaza-israel-war-intl/index.html> ;

³³² <https://www.haaretz.co.il/magazine/2024-02-07/ty-article-magazine/ highlight/0000018d-8213-daa1-a9fd-e21b04660000> ;

³³³ <https://www.youtube.com/watch?v=3mN1SRUx0R8> ;

³³⁴ <https://twitter.com/sarabahaa94/status/1771278625175654815> ;

³³⁵ <https://www.cnn.com/2024/03/26/middleeast/palestinians-drown-> <https://twitter.com/arixegal/status/1772657137136619836> ;

³³⁶ <https://twitter.com/stairwayto3dom/status/1787522270555996657> ;

³³⁷ <https://www.idi.org.il/articles/52967> ;

³³⁸ <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-125> ;

³³⁹ <https://www.washingtonpost.com/world/interactive/2024/gaza-aid-truck-sea-airdrop/> ; <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-01-30/ty-article/premium/a-new-low-the-israelis-advocating-to-starve-the-people-of-gaza/0000018d-5b42-d0fc-a9bd-5f5fc0740000> ;

³⁴⁰ <https://policy-practice.oxfam.org/resources/inflicting-unprecedented-suffering-and-destruction-seven-ways-the-government-of-621591/> ;

³⁴¹ <https://twitter.com/ytirawi/status/1757406177883750809> ;

³⁴² <https://twitter.com/JoshuaPHill/status/1789407061555445951> ;

³⁴³ <https://www.reuters.com/world/middle-east/jordan-says-israeli-settlers-attacked-jordanian-aid-convoys-way-gaza-2024-05-01/> ;

³⁴⁴ <https://www.reuters.com/world/middle-east/jordan-says-israeli-settlers-attacked-jordanian-aid-convoys-way-gaza-2024-05-01/> ;

³⁴⁵ <https://www.reuters.com/world/middle-east/jordan-says-israeli-settlers-attacked-jordanian-aid-convoys-way-gaza-2024-05-01/> ;

³⁴⁶ <https://www.reuters.com/world/middle-east/jordan-says-israeli-settlers-attacked-jordanian-aid-convoys-way-gaza-2024-05-01/> ;

³⁴⁷ <https://www.reuters.com/world/middle-east/jordan-says-israeli-settlers-attacked-jordanian-aid-convoys-way-gaza-2024-05-01/> ;

³⁴⁸ <https://www.reuters.com/world/middle-east/jordan-says-israeli-settlers-attacked-jordanian-aid-convoys-way-gaza-2024-05-01/> ;

³⁴⁹ <https://www.reuters.com/world/middle-east/jordan-says-israeli-settlers-attacked-jordanian-aid-convoys-way-gaza-2024-05-01/> ;

³⁵⁰ <https://www.reuters.com/world/middle-east/jordan-says-israeli-settlers-attacked-jordanian-aid-convoys-way-gaza-2024-05-01/> ;

³⁵¹ <https://www.reuters.com/world/middle-east/jordan-says-israeli-settlers-attacked-jordanian-aid-convoys-way-gaza-2024-05-01/> ;

³⁵² <https://www.reuters.com/world/middle-east/jordan-says-israeli-settlers-attacked-jordanian-aid-convoys-way-gaza-2024-05-01/> ;

³⁵³ <https://www.reuters.com/world/middle-east/jordan-says-israeli-settlers-attacked-jordanian-aid-convoys-way-gaza-2024-05-01/> ;

³⁵⁴ <https://www.reuters.com/world/middle-east/jordan-says-israeli-settlers-attacked-jordanian-aid-convoys-way-gaza-2024-05-01/> ;

³⁵⁵ <https://www.reuters.com/world/middle-east/jordan-says-israeli-settlers-attacked-jordanian-aid-convoys-way-gaza-2024-05-01/> ;

הסיוע על הכביש.³³⁸ חלק מההתקפות התרחשו בסמוך למחסומים של צה"ל ועדי ראייה סיפרו שחיילים ושוטרים אפשרו להרס ולביזה של הציוד ההומניטרי להתרחש.³³⁹ חסימות מזון אחרות התרחשו בערים מרכזיות – כולל ירושלים – עם מעט או ללא התערבות של המשטרה.³⁴⁰ בשני מקרים לפחות משאיות הוצתו,³⁴¹ ובשני מקרים לפחות מתנחלים תקפו ופצעו את נהגי המשאיות הפלסטיניים שנזקקו לאשפוז (באחת הפעמים התברר לאחר מכן שהנהג לא הוביל סיוע לעזה).³⁴² הפעולה נגד מעבר סיוע הומניטרי לעזה חורגת מקבוצות שוליים. על פי תחקיר של הגרדיאן, חיילים ושוטרים ישראלים מעבירים מידע על משאיות הסיוע לקבוצות שחוסמות אותן.³⁴³ עדות נוספת לפופולריות של העמדה נגד הסיוע היא טענתו של סגן יושב ראש הכנסת שהוא בעצמו חסם משאיות סיוע עם רכבו הפרטי.³⁴⁴ באמצע יוני, המפכ"ל טען במכתב שהשר לביטחון לאומי – המקורב לקבוצות מתנחלים – ניסה למנוע את אבטחת שיירות הסיוע לעזה.³⁴⁵

מחסור שאינו מזון (חשמל, תרופות, מים)

נכון לזמן הכתיבה, מאז תחילת המלחמה אין אספקת חשמל ברצועת עזה (כלומר הפסקת חשמל מוחלטת. לשם השוואה, בשנים לפני המלחמה הייתה אספקת חשמל זמינה במשך כ-13-12 שעות ביום).³⁴⁶ בדצמבר מחירי הדלק עלו בלמעלה מ-500%.³⁴⁷ באפריל, מחירו של ליטר דלק היה 150 שקל.³⁴⁸ מחקר בנושא מצא שבינואר, כמות האור בלילה ברצועת עזה קטנה ב-84% (91% בעיר עזה) ביחס למצב לפני המלחמה.³⁴⁹ ממצא זה כולל אור שמגיע מכוחות צה"ל ששוהים בתוך הרצועה וכל הנראה מבתי החולים ברצועה, שמקבלים אספקת סולר לגנרטורים שלהם. על פי עדויות מהרצועה, ספרים מספריות אוניברסיטאיות נשרפו כחומר בערה בשביל לבשל מזון.³⁵⁰

בנובמבר פורסם כי כמות המים המסופקת לאדם מדי יום הייתה 1.5-1.8 ליטר (הממוצע המינימלי הנדרש לשתייה וצרכי הגיינה הוא כ-15 ליטר ליום),³⁵¹ כמות שירדה לפחות מליטר לאדם בממוצע בפברואר.³⁵² קיים אפילו מחסור של ציוד רפואי בסיסי. בשל היעדר פדי גזה, למשל, פדים משומשים עוברים חיטוי ונעשה בהם שימוש עבור מטופל אחר.³⁵³ עזתים החלו למות ממחלות בהן היה ניתן לטפל – כמו דלקת הכבד.³⁵⁴

³³⁸ <https://twitter.com/KhaledYousry22/status/1787643854155321446> ; <https://twitter.com/adinitay/status/1787692297527693802> ; <https://politicallycorret.co.il/tlv-jerusalem/> ; <https://twitter.com/barakavid/status/1790014518828920977> ; ³³⁹ <https://twitter.com/SuppressedNws/status/1789963866404692320> ; <https://twitter.com/jose23317578/status/1790002807312957511> ; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-05-13/ty-article/0000018f-73a1-ddbe-addf-77af249a0000> ; <https://twitter.com/SapirSLAM/status/1790049348065055039> ; <https://twitter.com/ElishaYered/status/1790815866738671858> ; <https://www.theguardian.com/world/article/2024/may/21/israeli-soldiers-and-police-tipping-off-groups-that-attack-gaza-aid-trucks> ; <https://www.washingtonpost.com/world/2024/05/26/west-bank-aid-trucks-gaza-settlers/> ; ³⁴⁰ <https://x.com/nirhasson/status/1792286756395462866> ; <https://x.com/nirhasson/status/1792293566686884266> ; <https://x.com/nirhasson/status/1792291838310727996> ; <https://www.ynet.co.il/news/article/siflyy00x0> ; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-05-20/ty-article/premium/0000018f-9268-d212-abcfd66d978d0000> ; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-05-13/ty-article/0000018f-73a1-ddbe-addf-77af249a0000> ; ³⁴¹ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/war-2023/2024-05-17/ty-article-live/0000018f-833f-dd4f-ab8f-97bfa030000?liveBlogItemId=738950520#738950520> ; <https://x.com/Mistaclim/status/1791402493173203356> ; <https://twitter.com/adinitay/status/1790799451856015791> ; <https://twitter.com/JoshBreiner/status/1790802070817091935> ; ³⁴² <https://www.haaretz.co.il/news/politics/war-2023/2024-05-17/ty-article-live/0000018f-833f-dd4f-ab8f-97bfa030000?liveBlogItemId=738950520#738950520> ; ³⁴³ <https://www.theguardian.com/world/article/2024/may/21/israeli-soldiers-and-police-tipping-off-groups-that-attack-gaza-aid-trucks> ; <https://twitter.com/lirishavit/status/1790723920221311015> ; ³⁴⁴ <https://www.ynet.co.il/news/article/hj6opiuba> ; ³⁴⁵ <https://www.ochaopt.org/page/gaza-strip-electricity-supply> ; ³⁴⁶ <https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000154766/download> ; ³⁴⁷ <https://www.haaretz.co.il/magazine/2024-04-04/ty-article-magazine/highlight/0000018e-a379-d315-ab9f-aff98d4b0000> ; ³⁴⁸ <https://www.care.org/news-and-stories/press-releases/care-warns-84-of-gazas-lights-extinguished-people-left-sick-and-starving/> ; ³⁴⁹ <https://www.nbcnews.com/specials/gaza-universities-destroyed-israel-military-war/index.html> ; ³⁵⁰ <https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000154766/download> ; ³⁵¹ <https://www.theguardian.com/world/2024/feb/27/un-israel-food-starvation-palestinians-war-crime-genocide> ; ³⁵² <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/east-mediterranean-mena/israel-palestine/244-stopping-famine-gaza> ; ³⁵³ <https://twitter.com/muhammadshehad2/status/1783398458004578791> ; ³⁵⁴

בשל היעדר ציוד רפואי, ניתוחים רפואיים – כולל ניתוחים קיסריים וקטיעות איברים – נעשים ללא חומרי הרדמה או אספקת דם.³⁵⁵ בסרטון מהרצועה מוצג רופא עזתי שנאלץ לקטוע את רגלה של בתו על שולחן האוכל בביתו ללא חומרי הרדמה.³⁵⁶ סטודנט לרפואה בבית החולים אל-שיפא מספר על האופן שבו תפר את פניו של ילד שנפצע בהפצצה, בחושך וללא חומרי הרדמה, במשך שלוש שעות.³⁵⁷ מנתח בריטי שביקר בבית החולים אל-אקצא תיאר באו"ם סיפור של ילדה שנשרפה כל כך קשה עד שהוא ראה את עצמות הפנים שלה. לא היה לה סיכוי לשרוד והיא מתה בייסורים נוראיים מכיון שלא היה מורפיום לתת לה, ומכיון שלא היה מקום בו היה ניתן לשים אותה, היא פשוט הושארה למות על רצפת בית החולים. המנתח הצהיר שראה מקרים דומים רבים ותיאר חלק מהם.³⁵⁸ יש סיפורים רבים נוספים במדיה החברתית. לסיפורים אלו יש השלכות ארוכות טווח. למשל, כבר בינואר היו למעלה מ-1,000 ילדים עזתיים שעברו כריתת איברים. כל אחד מהם יזדקק בעתיד ל-8-12 התערבויות ניתוחיות באיבר הקטוע במהלך התבגרותם.³⁵⁹

בשל מציאות זו, נשים הסובלות מדימום לאחר הלידה עוברות כריתות רחם, מה שמונע מהן ללדת ילדים בעתיד.³⁶⁰ מנהלת מרחב המזרח התיכון ב-Oxfam אמרה ש"בין האימה והזוועה בעזה אנחנו עכשיו בשלב המזעזע שבו תינוקות מתים בגלל שלשולים והיפותרמיה. מזעזע שתינוקות מגיעים לעולם ובשל התנאים האפוקליפטיים סיכוייהם לשרוד נמוכים". במקרים מסוימים, נשים נאלצו ללדת בכיתות מלאות בכ-70 אנשים אחרים, מצב שתיארה המנהלת כ"פשוט לא אנושי".³⁶¹ שיעורי ההפלה ברצועה עלו ב-300% ביחס למצב לפני המלחמה.³⁶² רופאה מארגון רופאים ללא גבולות ששהתה מספר שבועות בעזה הצהירה על הפגיעות המיוחדות של נשים מיניקות, שלא יכולות לייצר מספיק חלב בשל תת התזונה שלהן, ושל התינוקות שלהן, שלעיתים תכופות אין להם חלב אם או פורמולה בשל היעדר המים הנקיים בעזה.³⁶³ נשים עזתיות מתקשות למצוא תחבושות הגייניות, וחלקן משתמשות בתחליפים הכוללים בין השאר חלקים מהאוהלים בהם הן מתגוררות בזמן המחזור החודשי שלהן.³⁶⁴

מערכת הבריאות בעזה

מערכת הבריאות בעזה קרסה. 84 אחוז מכל תשתיות הבריאות ברצועה נפגעו או נהרסו.³⁶⁵ בשלב מסוים במלחמה, פחות משליש מבתי החולים ברצועה ורבע מהמרפאות שבה תפקדו באופן חלקי.³⁶⁶ נכון לזמן הכתיבה, בערך מחצית מבתי החולים ברצועה מתפקדים באופן חלקי.³⁶⁷ רופאים שהתנדבו ברצועה בזמן המלחמה מתארים סיפורי זוועה בנוגע לתנאים בתוך בתי החולים הצפופים, סוגי וכמות הפציעות, וההתקפות החוזרות על בתי חולים במלחמה.³⁶⁸ עד כה דווחו מעל מיליון מקרים של מחלות בעזה.³⁶⁹ נכון לאמצע יוני, דווחו למעלה מ-865,000 מקרים של זיהומים במערכת הנשימה.³⁷⁰ למעלה מ-485,000 מקרי שלשולים

³⁵⁵ <https://www.unocha.org/publications/report/occupied-palestinian-territory/hostilities-gaza-strip-and-israel-flash-update-32>; <https://www.trtworld.com/middle-east/nightmarish-gazas-pregnant-women-endure-c-sections-without-anesthesia-15823792>; <https://news.un.org/en/interview/2023/11/1143327>; <https://healthnews.com/news/c-sections-are-performed-without-anesthesia-in-gaza/>; https://www.juzoor.org/cached_uploads/download/2023/11/11/maternal-health-report-final-1699726911.pdf; <https://www.haaretz.co.il/magazine/2024-05-09/ty-article-magazine-highlight/0000018f-5840-d348-a7bf-fee9cea00000>

³⁵⁶ קבוצה של זרים התגישה כדי לעזור לה להגיע לארה"ב ולהתאים לה

³⁵⁷ שם פרטית: <https://x.com/SkyNews/status/1797909777286090998>

³⁵⁸ <https://twitter.com/NourNaim88/status/1763960723695185934>

³⁵⁹ <https://www.telegraph.co.uk/global-health/science-and-disease/single-worst-top-oxford-surgeon-horror-gaza-hospital/>

³⁶⁰ <https://www.telegraph.co.uk/global-health/terror-and-security/gaza-conflict-is-creating-a-generation-of-child-amputees/>

³⁶¹ https://www.juzoor.org/cached_uploads/download/2023/11/11/maternal-health-report-final-1699726911.pdf גם <https://www.oxfam.org/en/press-releases/babies-dying-preventable-causes-besieged-gaza-oxfam>

³⁶² <https://reliefweb.int/report/occupied-palestinian-territory/gazas-silent-killings-destruction-healthcare-system-rafah>

³⁶³ <https://jezebel.com/miscarriages-in-gaza-have-increased-300-under-israeli-1851168680>

³⁶⁴ <https://twitter.com/abierkhatib/status/1771451982500229193>

³⁶⁵ <https://www.npr.org/sections/goatsandsoda/2024/01/11/1224201620/another-layer-of-misery-women-in-gaza-struggle-to-find-menstrual-pads-running-wa>

³⁶⁶ <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/14e309cd34e04e40b90eb19afa7b5d15-0280012024/original/Gaza-Interim-Damage-Assessment-032924-Final.pdf>

³⁶⁷ <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-192>

³⁶⁸ https://www.emro.who.int/images/stories/Sitrep_-_issue_27.pdf

³⁶⁹ <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-12-june-2024>

³⁷⁰ <https://www.haaretz.co.il/magazine/2024-05-09/ty-article-magazine-highlight/0000018f-5840-d348-a7bf-fee9cea00000>

דווחו, כולל מעל 113,000 בקרב ילדים בני 5 ומטה.³⁷¹ בשבוע באמצע דצמבר תועדו כ-3,200 מקרי שלשול ביום אצל ילדים מגיל 5 ומטה (ביחס לכ-500 מקרים בשבוע לפני המלחמה).³⁷² יש בממוצע מקלחת לכל 4,500 בני אדם בעזה, ושירותים לכל 220 בני אדם.³⁷³ קולות ציבוריים חשובים בישראל, כמו ראש המל"ל לשעבר ויועץ רשמי לשר הביטחון בזמן המלחמה,³⁷⁴ קראו לאפשר למחלות להדביק את האוכלוסיה האזרחית בעזה.³⁷⁵ דו"ח מאמצע מרץ מצא שכ-75% מהפסולת עזה מושלכת לאזורים אקראיים ולכן מזהמת את מי התהום, כך ש-97% מהמים אינם ראויים לשתיה.³⁷⁶ חשיפה לטמפרטורות גבוהות בתוך אוהלי הפליטים גרמה גם כן למוות של פלסטינים ששהו בהם.³⁷⁷

ישראל הוציאה מכלל שימוש את מערכת הבריאות ברצועה.³⁷⁸ בסוף פברואר, ראש "רופאים ללא גבולות" ציין כי "לא נותרה מערכת בריאות בעזה".³⁷⁹ ישראל הצדיקה זאת בטענות שבת החולים והמרפאות שימשו למטרות צבאיות אבל ראש "רופאים ללא גבולות" ציין בסוף פברואר שהארגון שלו לא ראה שום הוכחה לכך מעבר לדבריה של ישראל.³⁸⁰ באמצע מרץ, דו"ח של Oxfam מצא כי ישראל ממשיכה לחסום את הסיוע ההומניטרי בשבע דרכים שונות והזהיר שעזה "תסבול מוות המוני ממחלות ורעב, הרבה מעבר ל-31,000 ההרוגים במלחמה עד כה".³⁸¹ סמכות בינלאומית העוסקת בביטחון תזונתי ותזונה מצאה בדו"ח שהוציאה באמצע מרץ רמות קטסטרופליות של חוסר ביטחון תזונתי בכל הרצועה (55% מהתושבים בצפון ו-25% מהתושבים בדרום).³⁸² דו"ח של "רופאים ללא גבולות" באפריל בנוגע למצב ברפיח זיהה מגמת עליה במספר המקרים של תת-תזונה והסיק שכמות החשיפה של האוכלוסיה לאירועים טראומטיים "קרעה לגזרים את הבריאות הנפשית של אוכלוסיית עזה". מערכת הבריאות ברצועה "נותרה שבורה", והדרך הארוכה וחסרת הוודאות לשיקומה תיקח שנים אם לא עשורים.³⁸³

כתוצאה מהתנאים שתוארו לעיל, ראש התוכנית לבריאות הציבור באוניברסיטת אדינבורו אמרה בדצמבר ש"העולם עשוי להתמודד עם מציאות שבה כמעט רבע מ-2 מיליון התושבים ברצועה – כמעט חצי מיליון בני אדם – ימותו בשנה הקרובה. ברוב המקרים, יהיה מדובר במוות בשל קריסת מערכת הבריאות, מגורמים אותם היה ניתן למנוע".³⁸⁴ חוקרים אחרים הגיעו למסקנות דומות ומפורטות יותר.³⁸⁵

³⁷¹ <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-12-june-2024>

³⁷² <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-flash-update-86>

³⁷³ <https://www.who.int/news/item/21-12-2023-lethal-combination-of-hunger-and-disease-to-lead-to-more-deaths-in-gaza>

בראשית ינואר, במקלט UNRWA, היחס היה אסלה לכל 486 בני אדם. <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report>

³⁷⁴ <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report>

³⁷⁵ <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report>

³⁷⁶ <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report>

³⁷⁷ <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report>

³⁷⁸ <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report>

³⁷⁹ <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report>

³⁸⁰ <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report>

³⁸¹ <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report>

³⁸² <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report>

³⁸³ <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report>

³⁸⁴ <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report>

³⁸⁵ <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report>

דה-הומניזציה במוסדות המדינה וצה"ל

הרבה מהמציאות שתוארה למעלה מתאפשר באמצעות דה-הומניזציה המתמשכת של הפלסטינים, במיוחד אלו שחיים בעזה, שמתוארת בחלק זה, ובאמצעות השיח והפרקטיקות שמרחיקים ומעלימים פלסטינים מעיני הציבור היהודי בישראל (בעניין זה ראה את החלק במסמך זה על תקשורת ותעמולה).³⁸⁶ דה-הומניזציה זו מגיעה מראשי המדינה. ראש הממשלה תיאר את הקונפליקט כ"מאבק בין בני אור ובני חושך, בין האנושות וחוק הג'ונגל",³⁸⁷ טען ש"המלחמה היא בין התרבות ובין ברבריות",³⁸⁸ והגדיר את המלחמה כמלחמה נגד עמלק המקראי בנאום ובאיגרת ששלח לחיילים.³⁸⁹ כזכור, על פי התנ"ך צריך להשמיד את עמלק לחלוטין – גברים, נשים, ילדים ומקנה.³⁹⁰ נשיא מדינת ישראל טען שישראל אינה מבחינה בין אנשי חמאס ואזרחים כי "האומה השלמה שם [עזה] אחראית".³⁹¹ הוא גם כתב באופן אישי מסר על פגז שנועד להפגז את הרצועה.³⁹² שר הביטחון תיאר את הפלסטינים בעזה כ"חיות אדם". לפחות חמישה שרים אחרים בממשלה אמרו דברים דומים, כולל בסוף מאי.³⁹³ השר לביטחון פנים הורה ללוחמי מג"ב לירות במחבלים גם אם הם לא מהווים סכנה, בניגוד לנהלים.³⁹⁴ השרה לשוויון חברתי וקידום מעמד האישה אמרה שהיא אישית גאה בהריסות של עזה ושכל תינוק, גם עוד 80 שנה, יספר לנכדיו מה עשו היהודים.³⁹⁵ בסוף מרץ, היא טענה שישראל נלחמת בעמלקים "של ימינו" בהקשר ישיר של המצווה הדתית למחות את זכר עמלק.³⁹⁶ חבר כנסת מהקואליציה אמר בטלוויזיה שנאמר לו ש"ברור שאנחנו צריכים להשמיד את כל העזתים".³⁹⁷ פוליטיקאים אחרים אמרו דברים דומים.³⁹⁸ שגרירת ישראל בבריטניה הצדיקה את ההרס של עזה כי "כל בית ספר, כל מסגד, כל בית שני" כוללים כניסה למנהרה ולכן מהווים מטרה צבאית לגיטימית.³⁹⁹ במרץ גנרל לשעבר תיאר את האנשים בשלושה מקומות מהם ישראל נסוגה (עזה, הגדה המערבית ולבנון) כ"חיות אדם".⁴⁰⁰ גם באמצע אפריל, שר האוצר הצהיר כי "יש בעזה 2 מיליון נאצים שרוצים לשחוט, לאנוס ולרצוח כל יהודי".⁴⁰¹ בתחילת מאי בעל תפקיד בליכוד טען ש"אין שם [בעזה] בלתי מעורבים, צריך להיכנס ולהרוג, ולהרוג, ולהרוג".⁴⁰² באמצע יוני, משרד החוץ הפיק פרסומת בטוויטר שטענה ש"אין שם [בעזה] אזרחים חפים מפשע".⁴⁰³

מוסדות במערכת הביטחון הישראלית ביצעו דה-הומניזציה מתמשכת לפלסטינים. צה"ל הפעיל ערוץ טלגרם ("72 בתולות – ללא צנזורה") שהפעיל תעמולה על אזרחי ישראל באמצעות שיתוף של סרטונים ותמונות "בלעדיים" ולא מצונזרים שהציגו הרג וגופות של עזתים, תוך כדי שימוש בשפה בוטה שהשוותה את העזתים המתים לג'וקים ועכברושים.⁴⁰⁴ צה"ל פרסם סדרה של שמונה גליונות של קבצי שירה שנכתבו על ידי אזרחים, חיילים (כולל קצין חינוך ראשי) וחיילי מילואים שכללו תכני נקמה רבים כמו גם תכנים המתארים את המלחמה

³⁸⁶ <https://humanityjournal.org/blog/discourses-of-palestinian-disappearance/>

³⁸⁷ <https://www.snopes.com/fact-check/children-post-deleted-netanyahu/>

³⁸⁸ https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/netanyahu-to-dutch-leader-this-war-is-civilization-vs-barbarism/

³⁸⁹ <https://www.maariv.co.il/news/politics/Article-1049593>; <https://www.npr.org/2023/11/07/1211133201/netanyahu-references-to-violent-biblical-passages-raise-alarm-among-critics>

³⁹⁰ שמואל א', ט"ו פסוקים ב'ג'.

³⁹¹ https://www.huffpost.com/entry/israel-gaza-isaac-herzog_n_65295ee8e4b03ea0c004e2a8

³⁹² <https://www.haaretz.com/opinion/2024-01-03/ty-article/.premium/a-munition-signed-by-israeli-president-could-hit-a-child/0000018c-cbc4-d4e1-ad8f-fff5a0c70000>

³⁹³ <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20231228-app-01-00-en.pdf>; עמודים 60-62; גם

³⁹⁴ <https://www.politico.eu/article/ron-prosor-israel-evoy-hamas-animals-must-be-destroyed> ;

³⁹⁵ <https://x.com/ireallyhateyou/status/1798525376462725150>

³⁹⁶ <https://www.ynet.co.il/news/article/bkxx1alf>

³⁹⁷ <https://twitter.com/GolanMay/status/1759675501424042329>; <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1760354792663142557>

³⁹⁸ <https://twitter.com/ytirawi/status/1771246005368861009>

³⁹⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=WMxnNkQSfmQ>

⁴⁰⁰ <https://twitter.com/AmirHetsroni/status/1743063371551822292> , הדובר הוא משה פייגלין.

⁴⁰¹ <https://www.ynet.co.il/news/article/syq0011n006>

⁴⁰² <https://www.youtube.com/watch?v=cQtqvSYjMlc>

⁴⁰³ <https://twitter.com/GLZRadio/status/1773260052683469178>

⁴⁰⁴ <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1781995666593456397> ;

<https://twitter.com/GLZRadio/status/1779764062433284213>

<https://twitter.com/MacaesBruno/status/1787573947690819907>

<https://x.com/MaxBlumenthal/status/1801745356289622225>

⁴⁰⁵ צה"ל הכחיש בתחילת את הקשר שלו לערוץ. <https://www.haaretz.co.il/news/security/2023-12-12/ty-article/.premium/0000018c-3918-dc03-a9ec-3d7b95f80000>; <https://www.haaretz.co.il/news/security/2024-02-04/ty-article/.premium/0000018d-7042-dd6e-a98d-f462d6a00000>

כמלחמת דת.⁴⁰⁵ חייל מילואים סיפר שצה"ל הביא רבנים במדים לדבר עם החיילים. לפחות במקרה אחד הרב אמר שצריך להשמיד ולירות בכולם.⁴⁰⁶ גישה דומה, הקוראת לחיסול כל העזתים, כולל ילדים, או לחלופין טיהור אתני של רצועת עזה, מופיעה בחשבונות המדיה החברתית של עשרות קצינים בדרג הביניים בצה"ל – שחלקם טוענים שמדובר בפעולה מוסרית.⁴⁰⁷ בינואר, מעל 130 קצינים בכירים במילואים המשרתים בעזה קראו לרמטכ"ל להטיל מצור על צפון רצועת עזה, למנוע הכנסת סיוע הומניטרי והפעלת בתי חולים באזור.⁴⁰⁸ באמצע מרץ מערכת הביטחון ניסתה להחזיר לעזה כ-20 ילדים ומבוגרים מעזה שמקבלים טיפולים מצילי חיים בבתי חולים במזרח ירושלים ובתל השומר.⁴⁰⁹ ההחלטה נדחתה בחודש לאחר בקשה של ארגון רופאים לזכויות אדם לבג"ץ.⁴¹⁰ באפריל, צה"ל פיזר שטרות מזויפים ברצועה ובהם מופיע דיוקן של מנהיג חמאס המקומי כעכברוש.⁴¹¹

במאי, צה"ל החל בקמפיין לסחוט עזתים באמצעות פליירים ואתר אינטרנט ייעודי. הקמפיין כיוון לעזתים שמסרו מידע על שכניהם – כולל זהותם המינית וקשרים מחוץ לנישואים – לשירותי הביטחון של חמאס. הפליירים כללו את תמונותיהם ומספרי תעודות הזהות של 130 משתפי פעולה לכאורה כאלו (חלקם בברור ילדים), וקראו למשתפי פעולה אחרים לפנות לצה"ל, ובמקביל פרסמו חלק מהפרטים האישיים של משתפי הפעולה עם חמאס. האתר הייעודי נועד לאפשר לעזתים לבדוק האם היו לכאורה מטרה לריגול. נטען שהמידע בפליירים ובאתר הגיעו מהמסמכים הפנימיים של חמאס שצה"ל תפס.⁴¹²

דה-הומניזציה בצה"ל

דה-הומניזציה של הפלסטינים נורמטיבית, מתמשכת וברורה במאות רבות⁴¹³ של תמונות וסרטונים, שכמעט כולם הועלו לרשתות חברתיות על ידי חיילי צה"ל.⁴¹⁴ הסרטונים והתמונות מראים ירי באזרחים המניפים

-
- <https://www.haaretz.co.il/gallery/literature/2024-03-26/ty-article-magazine/.premium/0000018e-7ad9-d96c-af9f-7ed9e9fa0000>⁴⁰⁵
- <https://www.haaretz.co.il/magazine/2024-05-15/ty-article-magazine/.highlight/0000018f-7c03-d808-a9bf-ff1745530000>⁴⁰⁶
- ⁴⁰⁷ רשימה כאן (34 קצינים נכון לאמצע יוני); <https://x.com/ytirawi/status/1794826941209702699> ; <https://x.com/ytirawi/status/1795152167457751511> ; <https://x.com/ytirawi/status/1796122820683891010> ; <https://x.com/ytirawi/status/1798998289456799978> ; <https://x.com/ytirawi/status/1798073737893511506> ; <https://x.com/ytirawi/status/1801344353375555936> ; <https://x.com/ytirawi/status/1801316437794963578> ; <https://zeteo.com/p/gaza-israel-genocide-soldier-rhetoric-instagram> ; https://ynet-pic1.yit.co.il/picserver5/wcm_upload_files/2024/01/21/S1mT5hcKp/merged.pdf ; <https://www.telegraph.co.uk/global-health/terror-and-security/israel-hamas-war-gaza-idf-aid-strike-world-central-kitchen/> ; <https://www.ynet.co.il/health/article/h17117hua0>⁴⁰⁹
- ⁴¹⁰ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-03-20/ty-article/.premium/0000018e-5d54-d27e-a7af-7ffe83dc0000> ; https://twitter.com/PHR_IL/status/1770877688539988234 ; <https://twitter.com/N12News/status/1780977153166688378>⁴¹¹
- ⁴¹² <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-05-21/ty-article/.premium/0000018f-9b46-dce9-a1cf-ffc6dcee0000> ; <https://mondoweiss.net/2024/05/israels-extortion-leaflets-and-namecheap-how-to-do-corporate-accountability-during-a-genocide/>⁴¹³
- ⁴¹⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=JAT9NQ4WkE0> (מאות בלינק – רבים אחרים בהמשך מסמך זה) ; <https://www.pbs.org/newshour/world/videos-of-israeli-soldiers-acting-maliciously-emerge-amid-international-outcry-against-tactics-in-gaza> ; <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1757920440155242710> ; <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1761868392326148474> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1763708173905506449> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1764384165724598533> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1763563991387746557> ; <https://www.wattan.net/ar/news/430229.html?fbclid=IwAR3bg9o99KfZMujG1phBISJxDhNWIMF6hAaL8nQlaf-3b-98jZVX2BOV4k> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1769359560131657965> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1772715497890394325> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1771890196805517815> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1773452674802806910> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1772964108121313599> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/177323836254450046> ; <https://twitter.com/LensVeritatis/status/1774998396501373207> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1776588809011970367> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1775998584506167408> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1776384065920217472> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1778542167612592554> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1772964772629111095> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1790108960927719626> ; <https://x.com/ytirawi/status/1792656511510143472> ; <https://x.com/ytirawi/status/1791770589985640847> ; https://www.mako.co.il/news-n12_magazine/781730bdada5e810/Article-979e397c1ea9f81027.htm ; <https://x.com/ytirawi/status/1795042539084345829> ; <https://x.com/ytirawi/status/1798765503940530377> ; <https://zeteo.com/p/israel-soldier-gaza-genocide-instagram-facebook> ; עוד סיקור ב-

סמלים פלסטיניים,⁴²⁶ ומוסלמיים⁴²⁷ (כולל שריפת ספרי קוראן⁴²⁸ והפיכת מסגדים למתחמי אוכל⁴²⁹) והכרזה על נכבה חדשה.⁴³⁰ סרטונים רבים נוספים סוקרו בתחקירים של הניו יורק טיימס⁴³¹ ושל CNN.⁴³²

סרטון אחד, למשל, מציג עשרות פלסטינים שנלקחו מעזה ויושבים באוטובוס בעודם קשורים וכשעניהם מכוסות. חיילי ישראלי דורש מהם להלל במשותף את משפחתו ולומר שהם רוצים להיות עבדים שלה "לנצח נצחים".⁴³³ עדות של רופא עזתי מתארת את העינויים שמנהל בית החולים אל-שיפא שמוחזק על ידי ישראל חווה – הוא נאלץ לזחול על ארבע, עם שרשרת מסביב לצווארו, ולאכול מקערה כמו כלב.⁴³⁴ מעוכב אחר סיפר כי חיילי צה"ל הביאו למקום בו הוחזק נשים שנלקחו מעזה בעודן עירומות לחלוטין. השיער של חלק מהן נגזז.⁴³⁵ אישה עזתית שעוכבה לאחר שהופרדה בכוח מילדיה הקטנים סיפרה בפירוט על ההתעללות וההשפלה שספגה, כולל מקרים רבים בהם חיילי צה"ל היכו אותה ואיימו לקבור אותה בעודה בחיים.⁴³⁶ אישה פלסטינית טענה שחיילים חרטו על גב בעלה מגן דוד בזמן שהיה מעוכב.⁴³⁷ חייל צילם כלב שאוכל גופה של עזתי, ותיאר שהכלב "פירק את [הגופה של] המחבל", לפני שהסיט את המצלמה ודיבר על הנוף היפה והשקיעה היפה.⁴³⁸

ביזה הפכה לנורמטיבית⁴³⁹ עד כדי הצגת מקרה בודד שלה באופן חיובי בחדשות שישי בערב,⁴⁴⁰ בעוד שערות הטלגרם של עיתונאי מפורסם שיתף תמונה של ערמות רבות של שטרות כסף על שולחן עם הכיתוב "הצנחנים עשו קופה בחאן יונס".⁴⁴¹ חיילים שיתפו תמונה שלהם עם עשרות אלפי שקלים במזומן שלקחו.⁴⁴² רופא גדודי ששירת בעזה ציין שהביזה הפכה ל"כמעט ממוסדת".⁴⁴³ חייל אחד אף ניסה למכור באינטרנט דרכון עזתי וחפצים נוספים שבזז במהלך שירותו ברצועה.⁴⁴⁴ אחר צילם את עצמו מנפה מה שנראה כמו קמח שחולק במקור לעזתים באמצעות ארגוני הסיוע, והודה בציניות לארגונים וגם לאו"ם ולאונר"א.⁴⁴⁵

נקמה היא מוטיב חוזר בחומרים אלו.⁴⁴⁶ חיילים בעזה פרסמו ברשתות תכנים המשווים את העזתים לעמלק באופן ברור,⁴⁴⁷ ואף ציינו שזכו לקיים את המצווה למחות את זכר עמלק.⁴⁴⁸ חיילים אחרים פתחו "מועדון לציד חמאס" (Hamam Hunting Club) – עם פאץ' ולוגו – והצטלמו עם עזתים מעוכבים ברקע.⁴⁴⁹ חיילים אחרים מעלים לרשת תכנים רבים הקשורים לנקמה תוך כדי תמונות של הרס ברצועה, כולל כזה שביצעו בעצמם.⁴⁵⁰ אסופת ראיונות קצרים שחייל צה"ל ערך עם חיילים אחרים מראה שרבים מהם מדברים על הרס ברצועה ועל

⁴²⁶ <https://twitter.com/NourNaim88/status/1742273606699106542>; <https://twitter.com/OudsNen/status/1743712184725594564>; <https://twitter.com/AlonLeeGreen/status/1787892635186712737>; <https://twitter.com/OudsNen/status/1769378368431047090>
⁴²⁷ <https://x.com/ytirawi/status/1793756431881294035> גם; <https://x.com/ytirawi/status/1793032057649512671>
⁴²⁸ <https://x.com/SuppressedNws/status/1801193479470534674>
⁴²⁹ <https://x.com/YousefMunayyer/status/1791807669797347571>
⁴³⁰ <https://x.com/ytirawi/status/1793047312115040450> ; <https://www.nytimes.com/2024/02/06/world/middleeast/israel-idf-soldiers-war-social-media-video.html>
⁴³¹ <https://twitter.com/amanpour/status/1758204651927744784>
⁴³² <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1752433175320478060>
⁴³³ <https://twitter.com/adham922/status/175606805779245412>
⁴³⁴ <https://twitter.com/NourNaim88/status/1756605167946899965>
⁴³⁵ <https://snd.ps/post/117484/%D9%87%D8%AF%D9%8A%D9%84-%D8%A7%D9%84%D8%AF%D8%AD%D8%AF%D9%88%D8%AD-%D8%AD%D8%A7%D9%88%D9%84-%D8%A7%D9%84%D8%A7%D8%AD%D8%AA%D9%84%D8%A7%D9%84-%D8%AF%D9%81%D9%86%D9%87%D8%A7-%D9%88%D8%A3%D8%AE%D8%B6%D8%B9%D9%87%D8%A7-%D9%88%D8%A3%D8%B7%D9%81%D8%A7%D9%84%D9%87%D8%A7-%D9%84%D8%AA%D8%AD%D9%84%D9%8A%D9%84-%D8%AC%D9%8A%D9%86%D9%8A>
⁴³⁶ <https://twitter.com/MiddleEastEye/status/1773318803075531136>
⁴³⁷ https://www.instagram.com/landpalestine/p/C4qQ6pltu5N/?img_index=1
⁴³⁸ <https://x.com/RamAbdu/status/1766132416899420637>
⁴³⁹ <https://www.haaretz.co.il/magazine/2024-05-15/ty-article-> <https://www.mekomit.co.il/ps/132092>
⁴⁴⁰ [magazine/.highlight/0000018f-7c03-d808-a9bf-ff1745530000](https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1756438313899024862)
⁴⁴¹ <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1760599708857237839>
⁴⁴² <https://x.com/ytirawi/status/1796637726835446048> ; גם; <https://twitter.com/ytirawi/status/1772972625532207265>
⁴⁴³ <https://x.com/ytirawi/status/1802082633679090163>
⁴⁴⁴ <https://www.ynet.co.il/yedioth/article/yokra13792905>
⁴⁴⁵ https://www.calcalist.co.il/local_news/article/rjytktkra
⁴⁴⁶ <https://x.com/ytirawi/status/1796133135400210700>
⁴⁴⁷ <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1750219568428036237>
⁴⁴⁸ <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1756652152607457781>
⁴⁴⁹ <https://twitter.com/ytirawi/status/1772965195683336261> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1762185882994425961>
⁴⁵⁰ <https://x.com/ytirawi/status/1792891418370781395>
<https://twitter.com/ytirawi/status/1779808804751757387>
<https://twitter.com/RamAbdu/status/1765386577855791185>
<https://twitter.com/ytirawi/status/1767900767313182897>

נקמה. היוצר הצהיר ש"זה או אנחנו, או הם. אין מידתיות, אין סימטריה".⁴⁵¹ קצינים בכירים אמרו דברים דומים.⁴⁵² בינואר בלבד, צה"ל הצית מאות בתים בהם ישבו חיילים במשך שהותם בעזה ללא אישור משפטי בהליך שהפך לנורמטיבי.⁴⁵³ במהלך חג פורים, חיילים צילמו עצמם בזמן קריאת מגילת אסתר בעודם יורים פצצת מרגמה למקום שירותי בכל פעם שהשם "המן" הוזכר במגילה.⁴⁵⁴ בתחילת מאי, חיילים שהתכוננו להיכנס לרפיח קראו "יאללה לפרק את רפיח" כקריאת קרב.⁴⁵⁵

חיילים רבים נוספים מצלמים סרטונים הומוריסטיים על חוויותיהם וההרס בעזה,⁴⁵⁶ מציגים את חוויותיהם כמשחק מחשב,⁴⁵⁷ או תכנים שמתעלמים מהמלחמה, כמו העברת שיעור יוגה בבית נטוש בעזה⁴⁵⁸ או חייל המחזיק שלט פרסומת למספרה ביהוד כשמסביבו מוטלות גופות.⁴⁵⁹ קבוצה של חיילים חמושים במדים החזיקו שלטים עם האמירה "אנחנו חיילי צבא העם היהודי מימין ומשמאל לא נפשוט את המדים עד שנמחק ונשמיד את עזה".⁴⁶⁰ חייל אחד הביע רצון להרעיל את הקמח על המשאיות המביאות סיוע הומניטרי לעזתים.⁴⁶¹ תמונות אחרות כוללות שלטי בחירות של פוליטיקאים מקומיים (יהודים) ושלטים של רשת מסעדות עם הכיתוב "Coming soon".⁴⁶² חלק מהמוטיבים החוזרים כוללים תכנים הקשורים להלבשה תחתונה של

⁴⁵¹ <https://twitter.com/ytirawi/status/1772304727457317039>

⁴⁵² <https://www.youtube.com/watch?v=fqEj3DzadiM>

⁴⁵³ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-01-31/ty-article/.premium/0000018d-5fea-d9df-a9cd-7ffe4e820000>

⁴⁵⁴ <https://twitter.com/OmerArvili/status/1753754952155934999> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1769761897358750158> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1772698517145796872> ; <https://twitter.com/KhaledYousry22/status/1771197890829898017>

⁴⁵⁵ <https://twitter.com/ofercass/status/1787791098095534223>

⁴⁵⁶ <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1745063720080793681> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1745491460525375587> ; <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1748075046294163757> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1746696846817325288> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1746685595366125951> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1745973511301026092> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1749272544975229438> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1749593678861984045> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1750782757326795020> ; <https://twitter.com/NABEELRAJAB/status/1750228266193969448> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1750627849948532763> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1750540763413287350> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1749795644532035602> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1750197302579343870> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1753422534555427299> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1753536164085010674> ; <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1754091912040968444> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1754553057696784519> ; <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1755973157515669708>

⁴⁵⁷ רשימה ארוכה של סרטונים נוספים כאן : <https://twitter.com/ytirawi/status/1757094979460067773> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1760040514915553463> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1759307381169701366> ; <https://twitter.com/NaksBilal/status/1761825956950421858> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1761363322182516924> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1761360983174316281> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1762212629576069120> ; <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1762543392997703956> ; <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1766193632661447085> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1766178422361821416> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1766491956090155333> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1767526884449853807> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1766912143444656544> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1767985211747270834> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1769374467732767049> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1769865723843588124> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1771544787264409759> ; <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1773452109532323868> ; <https://twitter.com/LensVeritatis/status/1774471148430111088> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1776049466656579639> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1764936131718635713> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1779619958126784824> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1782212698953990238> ; <https://twitter.com/RamAbdu/status/1785074198844453253> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1789942261209325757> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/17895874885955072233> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1791167455731048886> ; <https://x.com/ytirawi/status/1792923935824048336> ; <https://x.com/ShaykhSulaiman/status/1792940664193470525> ; <https://x.com/Partisangirl/status/1793446435935211536> ; <https://x.com/NicoleNonya/status/1793684246512746500> ; <https://x.com/ytirawi/status/1794346305571184910> ; <https://x.com/ireallyhateyou/status/1794102771026723277> ; <https://x.com/KhaledYousry22/status/1795879315155910854> ; <https://x.com/ytirawi/status/1796228939251343652> ; <https://x.com/ytirawi/status/1798801765845897336> ; <https://x.com/KhaledYousry22/status/1800979476961984982> ; <https://x.com/ytirawi/status/1801359465419055210> ; <https://x.com/ytirawi/status/1801379681423245664> ; <https://x.com/ytirawi/status/1801700803251695684> ; <https://x.com/ytirawi/status/1801966059886399640> ; <https://x.com/ytirawi/status/1801973888529678428> ; <https://x.com/OudsNen/status/1802266606564675886> ; <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1802060863731319253> ; <https://x.com/ytirawi/status/1800822593777545634>

⁴⁵⁸ <https://twitter.com/ytirawi/status/1753536576791970148> ; <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1749956154975744455> ; <https://twitter.com/EmilioMorenatti/status/1759669676810904020> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1766582097404137482> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1779481518580125800> ; <https://twitter.com/Mistaclim/status/1755129771825000637>

⁴⁵⁹ <https://twitter.com/ozleisraelaza/status/1780525230064058757>

⁴⁶⁰ <https://twitter.com/ytirawi/status/1780159773981220987>

⁴⁶¹ <https://twitter.com/ytirawi/status/1761039679212671105> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1760407071747719357>

⁴⁶² <https://twitter.com/ytirawi/status/1760407071747719357>

ועיתונאית בכירה הסכימו בערוץ חדשות מרכזי שעזתים מגיל 5 ומעלה אינם בלתי מעורבים.⁴⁸⁰ רב העיר צפת השווה בין העזתים לעמלק וטען שיש להשמידם מהעולם.⁴⁸¹

סקר באפריל מצא ש-42% מהישראלים היהודים חשבו שישראל לא צריכה לציית לחוקי הדין הבינלאומי.⁴⁸² כלי תקשורת ישראלי הודיע בשמחה שמספר הערבים המתים בעזה גדול יותר מאשר בכל המלחמות הקודמות.⁴⁸³ עיתונאי חשוב אחר הצהיר בשידור חי בטלוויזיה "אין שמה חפים מפשע ברצועת עזה. אין שמה... והעובדה שהם עכשיו מבלים בים, במקום לרעוב, במקום להיות מטורטרים, במקום לעבור ייסורים קשים, במקום להתחבא מהפגזות... אנחנו היינו צריכים לראות שם הרבה יותר נקמה, הרבה יותר נהרות של דם של עזתים".⁴⁸⁴ תכנים דומים משודרים בערוצי הטלוויזיה הראשיים בישראל.⁴⁸⁵ מסרים דומים מתייחסים לערבים/פלסטינים באופן כללי. דוגמנית/משפיענית ישראלית קראה להשמיד את כל הפלסטינים בעלי האזרחות הישראלית.⁴⁸⁶ קריאה שנשמעה גם מפי צלם בערוץ 14.⁴⁸⁷ כששלושה בני משפחה ערבית ישראלית מתו בתאונת דרכים, ישראלים רבים הביעו שמחה ברשתות החברתיות תוך כדי שיח גזעני.⁴⁸⁸ די ג'יי ישראלי השמיע את הלחן של "שישרף לכם הכפר" במסיבה, ובתגובה החוגגים החלו לשיר את הקריאה תוך כדי ריקוד.⁴⁸⁹

ערוץ טלגרם ישראלי עם 127,000 עוקבים שיתף תמונה של ילד עזתי עם שיתוק מוחין שמת מרעב ברצועה והציג אותו בהתלהבות כחיזור E.T. בסרט המשך.⁴⁹⁰ רב העומד בראש ישיבת הסדר אמר שעל פי ההלכה יש להרוג את כל הפלסטינים ברצועה, כולל תינוקות.⁴⁹¹ סטנדאפיסט מפורסם צחק בקטע על העזתים שמתו בשגגה מפגיעת נפילות חבילות הסיוע ההומניטרי האווירי והגדיר אותם כ"מטומטמים".⁴⁹² התקשורת הישראלית פרסמה שיר ששרה מקהלת ילדים עם שורות כמו "עוד שנה, לא יהיה שם [בעזה] דבר ונחזור בבטחה לביתינו. תוך שנה, נחל את כולם ונחזור אז לחרוש את שדותינו" (השיר המקורי הוסר).⁴⁹³ מספר שירי מלחמה ישראליים בעברית פורסמו וזכו למיליוני צפיות ביוטיוב. השירים קוראים להתקפות חוזרות ונשנות על עזה, עושים דה-הומניזציה לעזתים ("כל הפאטמות שלכם נראות כמו פוטות [=זונות]"), ומביעים שמחה על כך שלעזתים אין מזון, מים או בית בעזה ("אין לכם לחם או מים. אה וגם אין לכם בית").⁴⁹⁴ עיתונאי מרכזי אמר שהעזתים "הרוויחו את הגיהנום הזה ביושר, ואין בי מיליגרם של אמפתיה".⁴⁹⁵ פרשן חשוב אמר ש"כדי להשמיד את חמאס... אתה צריך להביא את רצועת עזה לאסון הומניטרי".⁴⁹⁶ אנשי תקשורת ותרבות רבים אחרים אמרו דברים דומים.⁴⁹⁷ קולות מהרחוב מדברים באופן גלוי וחיובי בראיונות על הרג אזרחים פלסטינים.⁴⁹⁸ חולצה בישראל כוללת את הכיתוב "שישרף לכם הכפר".⁴⁹⁹ לאחר שצה"ל הפציץ והרג 7 עובדים של עמותה בינלאומית (המקרה הוצג למעלה), ערוץ ישראלי פופולרי בטלגרם הביע שמחה על מותם של האזרחים הזרים תוך כדי הצגתם בצורה משפילה.⁵⁰⁰ כשצה"ל הרג שלוש בנים וארבעה נכדים של אסמאעיל הנייה, אחד ממנהיגי חמאס,⁵⁰¹ עיתונאי אזכר את הציווי הדתי למחות את זכר עמלק.⁵⁰² עיתונאי אחר צירף לתמונה של ההפצצה הישראלית ברפיח בסוף מאי שהרגה עשרות אזרחים בלתי מעורבים את הכיתוב

⁴⁸⁰ <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1757837275830907052>
⁴⁸¹ <https://www.yeshiva.org.il/midrash/52638>
⁴⁸² <https://www.inss.org.il/he/publication/swords-of-iron-15/>
⁴⁸³ https://twitter.com/itamar_green/status/1741504115874627765
⁴⁸⁴ <https://twitter.com/muhammadshehad2/status/1782029404916285857> ; ⁴⁸⁴ https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%99%D7%94%D7%95%D7%93%D7%94_%D7%A9%D7%9C%D7%96%D7%99%D7%A0%D7%92%D7%A8 ; <https://x.com/ireallyhateyou/status/1795012044699079164>
⁴⁸⁵ <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1790909070708285910>
⁴⁸⁶ https://x.com/z_00plz/status/1791336664666603703
⁴⁸⁷ <https://x.com/ireallyhateyou/status/1794698212206653773>
⁴⁸⁸ https://x.com/Ahmad_tibi/status/1801934557723419012 ; https://x.com/z_00plz/status/1802321259188920411
⁴⁸⁹ <https://x.com/ireallyhateyou/status/1794351306028839298>
⁴⁹⁰ <https://twitter.com/CensoredMen/status/1765773664325075354>
⁴⁹¹ <https://olam-katan.co.il/archives/12261> ; <https://www.ynet.co.il/news/article/sy3bfhu6p>
⁴⁹² גם ; <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1769159335299485732>
⁴⁹³ <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1784224046562816158>
⁴⁹⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=RVOpEUXMz6M>
⁴⁹⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=1rk3n9V-aQs> ; <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1768989430084227090>
⁴⁹⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=sfZQJYA7EOQ>
⁴⁹⁷ <https://www.haaretz.co.il/gallery/media/2023-12-19/ty-article-magazine/premium/0000018c-7d09-de44-a9be-7d9d47790000>
⁴⁹⁸ <https://twitter.com/freyisrael1/status/1769996721591877793>
⁴⁹⁹ <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1768045698350465445> ; <https://twitter.com/bokeralmog/status/1782777513678196933> ; <https://www.instagram.com/reel/C5YJhcqlsyZ/>
⁵⁰⁰ <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1780222143445205191>
⁵⁰¹ <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1775162156792631334>
⁵⁰² <https://www.reuters.com/world/middle-east/three-sons-hamas-leader-haniyeh-killed-israeli-airstrike-2024-04-10/> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1778072422530400755>

"ההדלקה המרכזית השנה ברפיח" (האירוע התרחש בל"ג בעומר).⁵⁰³ קציני משטרה מסוימים תוארו כמאמינים שאין חפים מפשע בעזה, כולל אפילו עוברים בבטן אימם.⁵⁰⁴

מפגינים ישראליים ניסו פעמים רבות למנוע מסיוע הומניטרי להגיע לעזה, כולל באמצעות מסיבה מחוץ לחומת ההפרדה.⁵⁰⁵ לאחר "טבח הקמח" ב-29 בפברואר, השר לביטחון לאומי קרא "להעניק גיבוי מוחלט" לחיילים וטען ש"חיילים להפסיק להעביר את הסיוע [ההומניטרי]".⁵⁰⁶ מספר חיילים הסכים לגבי הפסקת הסיוע ההומניטרי לעזה.⁵⁰⁷ כשצה"ל העביר כ-70 יתומים לגדה המערבית כמחווה של רצון טוב לגרמניה, הוא ספג ביקורת קשה מצד פוליטיקאים והתקשורת.⁵⁰⁸ בתחילת מאי, קהל ישראלי ניסה פעמיים לשרוף את המבנה המרכזי של אונר"א בירושלים, בקריאות "שישרף לכם האו"ם".⁵⁰⁹ כשמורה הושעתה מכיוון שהשתתפה בצעדת נכבה עם דגלי פלסטין, הילדים בבית הספר שלה הפגינו נגדה בקריאות "שישרף לכם הכפר".⁵¹⁰

דה-הומניזציה של הפלסטינים קשורה קשר הדוק לעליה חדה במיליטריזם בישראל. עולם הדייטניג בישראל מעיד על שתי התופעות.⁵¹¹ מאז תחילת המלחמה חיילים בסדיר ובמילואים העלו תמונות לחשבונותיהם במדיה החברתית, כולל חשבונות באפליקציות דייטניג, שכוללות תכני מלחמה – כמו למשל תמונות שלהם במדים עם כלי נשק, עומדים לפני בניינים הרוסים, יושבים בבתים נטושים, או מצלמים עצמם עם מעוכבים עזתים.⁵¹² חשבון אחד בטינדר, למשל, כלל בביורפיה שלו "אנחנו לא פה רק כדי לזייין את חמאס".⁵¹³ גברים ונשים, בקהילות ואפליקציות של סטרייטים ולהט"ב, דיווחו שתמונות אלו העלו את ה"ערך" של אלו שהעלו אותן (אפקט דומה דווח ביחס לחיילים במדים שישבו בברים).⁵¹⁴ כל האמור נותן לגיטימציה ואף מתמרץ התנהגות אלימה במלחמה ברצועת עזה.

השפעות דה-הומניזציה על פלסטינים מעוכבים ועצורים

אלפי פלסטינים נלקחו והועברו למחנות בתוך ישראל.⁵¹⁵ רבים מפלסטינים אלו (כ-85-90% על פי התקשורת הישראלית) נעצרו ללא כל קשר קונקרטי לחמאס.⁵¹⁶ תנאי המעצר והאחזקה מזעזעים, כפי שמשורר עזתי תיאר באופן מפורט בכתבה ארוכה בניו יורקר בינואר.⁵¹⁷ רבים אחרים ששוחררו סיפרו סיפורים דומים, כולל

⁵⁰³ <https://x.com/idanlandau/status/1794956280504930630>; גם: <https://x.com/ytirawi/status/1794826941209702699>

⁵⁰⁴ <https://twitter.com/AlissaShira/status/1787096840216654241> ; <https://twitter.com/LowkeyOnline/status/1757326323712774650>

⁵⁰⁵ <https://twitter.com/mekomit/status/1768220704833446359> ; <https://twitter.com/loffredojeremy/status/1762480372963508266> ; <https://twitter.com/itamarbengvir/status/1763196768458604583>

⁵⁰⁶ <https://twitter.com/ytirawi/status/1785410517823046018>

⁵⁰⁷ <https://www.inn.co.il/flash/981582>; https://www.mako.co.il/news-diplomatic/2024_q1/Article-ad64e47a0ed2e81026.htm ; <https://www.zman.co.il/newsletter/2024-03-12/> ; <https://www.jdn.co.il/news/2157725/> ; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-03-12/ty-article/premium/0000018e-3344-d5ad-addf-7f5518fc0000> ; <https://chabad.info/news/war/1063572/> ; <https://news.walla.co.il/item/3649971> ; <https://www.haaretz.co.il/magazine/on-the-line/2024-03-13/ty-article/highlight/0000018e-32df-d897-a58f-b7dfad0b0000>

⁵⁰⁸ <https://twitter.com/UNLazzarini/status/1788643951945150790>

⁵⁰⁹ <https://x.com/AlonLeeGreen/status/1791788316943106366>

⁵¹⁰ <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-03-24/ty-article-magazine/premium/were-not-only-here-to-fuck-hamas-how-israeli-militarism-took-over-online-dating/0000018e-60aa-d27e-a7af-7aeec5b00000>

⁵¹¹ <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-03-24/ty-article-magazine/premium/were-not-only-here-to-fuck-hamas-how-israeli-militarism-took-over-online-dating/0000018e-60aa-d27e-a7af-7aeec5b00000>

⁵¹² <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-03-24/ty-article-magazine/premium/were-not-only-here-to-fuck-hamas-how-israeli-militarism-took-over-online-dating/0000018e-60aa-d27e-a7af-7aeec5b00000>

⁵¹³ <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-03-24/ty-article-magazine/premium/were-not-only-here-to-fuck-hamas-how-israeli-militarism-took-over-online-dating/0000018e-60aa-d27e-a7af-7aeec5b00000>

⁵¹⁴ <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-03-24/ty-article-magazine/premium/were-not-only-here-to-fuck-hamas-how-israeli-militarism-took-over-online-dating/0000018e-60aa-d27e-a7af-7aeec5b00000>

⁵¹⁵ <https://www.washingtonpost.com/world/2023/12/09/gaza-civilians-detained-israel/> ; <https://twitter.com/YinonMagal/status/1754505872753979498> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1755342772670804416> ; <https://www.nytimes.com/2024/03/03/world/middleeast/unrwa-gaza-detention-israel.html> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1772380808327618560> ; https://www.unrwa.org/sites/default/files/content/resources/summary_on_detention_and_alleged_ill-treatmentupdated.pdf ; <https://x.com/KhaledYousry22/status/1793359108147728835> .

⁵¹⁶ שני ראיונות כספירת חסר לאור המספר של אונר"א למעלה: <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-05-27/ty-article/premium/0000018f-ba6b-dfb0-a7af-fb7b4c150000> ; <https://euromedmonitor.org/en/article/6342/Hostages-of-Israeli-revenge-in-the-Gaza-Strip-Testimonies-of-100-released-Palestinian-detainees-reveal-crimes-of-torture-cruel-treatment>

⁵¹⁷ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2023-12-10/ty-article/premium/0000018c-542b-df2f-adac-fe2f4bf80000> . אבל ראה גם <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-05-27/ty-article/premium/0000018f-ba6b-dfb0-a7af-fb7b4c150000> את המספרים כאן: <https://www.newyorker.com/magazine/2024/01/01/a-palestinian-poets-perilous-journey-out-of-gaza>

על עיניים שעברו.⁵¹⁸ עמותה אחת חיברה דו"ח על בסיס ראיונות עם 100 פלסטינים ששחררו. הדו"ח חושף צורות שונות של עינויים והתעללויות במעוכבים, ומסכם ש"באופן קבוע ונרחב צה"ל מבצע פשעים של מעצר שירותי, העלמה [של בני אדם] בכוח, הרג מכוון, עינויים, יחס לא-הומני, אלימות מינית ומניעת משפט הוגן".⁵¹⁹ למשל, מספר פלסטינים סיפרו שצה"ל הביא אזרחים בקבוצות של 10-20 בני אדם בכל פעם למתקן בו הוחזקו כדי לצפות בעינויים שאותם עברו.⁵²⁰ סרטונים ברשת משקפים תמונה דומה.⁵²¹ באחד, רופא עזתי סיפר שהוחזק למשך 45 יום, במהלכם עינוי היו מכוסות, והוא היה אזוק בידיו וברגליו. לאחר מכן שוחרר.⁵²² העמדה הרשמית של משרד הבריאות הנחתה שהכלואים יהיו אזוקים ועיניהם יהיו מכוסות כל העת.⁵²³

לפחות 8 אסירים/שבויים פלסטינים מתו בבתי כלא ישראליים מתחילת המלחמה,⁵²⁴ וגם שם מתקיימים תנאי מעצר מזעזעים.⁵²⁵ צה"ל הודה שפלסטינים אחרים שנעצרו בעזה מתו אבל סירב לספק פרטים נוספים,⁵²⁶ עד שבתחילת מרץ הארץ חשף ש-27 עזתים מתו במתקני מעצר צה"ליים מתחילת המלחמה.⁵²⁷ עד לסוף מאי, המספר עלה ל-35, מהם שניים מתו בדרך למתקן המעצר לאחר שחיילים היכו אותם ושניים מתו בשל הזנחה או טיפול לקוי.⁵²⁸ בתחילת יוני, מספר הפלסטינים שמתו בנסיבות פליליות לכאורה על פי צה"ל עלה ל-48.⁵²⁹ לשם השוואה, בכלא גואנטאנו האמריקאי הידוע לשמצה, מתו רק 9 עצורים במהלך יותר מ-20 שנות פעילותו.⁵³⁰ צה"ל סירב לענות על השאלה האם פתח בחקירות מצ"ח בנוגע לעצורים שמתו.⁵³¹ בסוף מרץ, רופאים לזכויות אדם ישראל בחנו 10 מקרים של פלסטינים שמתו במתקני מעצר וכליאה, והשתתפו בביתונים לאחר המוות של חמישה מהם. הניתוחים מצאו סימנים של תקיפה ואלימות קשים בשני מקרים, עדויות לבעיות רפואיות בארבעה מקרים, ובמקרה אחד סיבת המוות הספציפית הייתה הזנחה רפואית.⁵³²

על פי חוק שתוקן לאחר תחילת המלחמה, ניתן לעצור "לוחמים בלתי חוקיים" ל-45 ימים ללא צו כליאה, ולמנוע מהם להיפגש עם עורך דין עד ל-75 ימים (עד חצי שנה באישור שופט).⁵³³ נעשה בחוק שימוש, למשל, כדי לעצור ולכלוא אישה בת 82 החולה באלצהיימר למשך כמעט חודשיים.⁵³⁴ ישראל הכריזה שמשפחות של מעוכבים יכולות לפנות בעניינם רק אחרי 90 יום, אז הן צריכות לשלוח מייל לכתובת מייל גנרית כדי לנסות

⁵¹⁸ <https://www.mekomit.co.il/20-%d7%a9%d7%a2%d7%95%d7%aa-%d7%a2%d7%9c-%d7%94%d7%91%d7%a8%d7%9b%d7%99%d7%99%d7%9d-%d7%9e%d7%99-%d7%a9%d7%96%d7%96-%d7%9e%d7%95%d6%bc%d7%9b%d6%b6%d6%bc%d7%94-%d7%90%d7%96%d7%a8%d7%97%d7%99%d7%9d/>; <https://twitter.com/QudsNen/status/1747273886264443173>; <https://twitter.com/ytirawi/status/1756754492790349978>; <https://twitter.com/marwasf/status/1762590590737207562>; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2023-10-23/ty-article/premium/0000018b-5be6-d473-a5fb-7efed68c0000>; <https://twitter.com/Kahlissee/status/1783737956026454347>; <https://twitter.com/RamAbdu/status/1785941575157067916>; <https://twitter.com/QudsNen/status/1786857586098155534>; <https://x.com/EuroMedHR/status/1794349445498421495>; <https://x.com/ihcentoo/status/1797391918172659737>; <https://euromedmonitor.org/en/article/6342/Hostages-of-Israeli-revenge-in-the-Gaza-Strip-Testimonies-of-100-released>; כאן: <https://euromedmonitor.org/en/article/6367/Killing-torture-and-Palestinian-detainees-reveal-crimes-of-torture-cruel-treatment-injections-of-unknown-substances-Intl-community-must-act-on-Israeli-violations-of-Gaza-detainees>; <https://euromedmonitor.org/en/article/6342/Hostages-of-Israeli-revenge-in-the-Gaza-Strip-Testimonies-of-100-released>.⁵¹⁹ <https://euromedmonitor.org/en/article/6153/Palestinian-detainees-reveal-crimes-of-torture-cruel-treatment>.⁵²⁰ https://twitter.com/brown_johnbrown/status/1743021596682371453.⁵²¹ <https://twitter.com/Mistaclim/status/1753512387322474545>; <https://twitter.com/NourNaim88/status/1753044873974849578>; <https://twitter.com/arixegal/status/1759978751524212926>; <https://twitter.com/RamAbdu/status/1780281723424547297>; <https://twitter.com/ReneeLevant/status/1754269959927079245>.⁵²² <https://img.mako.co.il/2023/12/20/MEDIC.pdf>.⁵²³ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2023-12-06/ty-article-magazine/premium/0000018c-3b9b-d11b-a3bf-ffbb16d80000>.⁵²⁴ <https://twitter.com/KhalilAsslan/status/1741926482463633866>; <https://twitter.com/MustafaBarghou1/status/1761325667252092984>; <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1759571535637954816>.⁵²⁵ <https://www.mekomit.co.il/20-%d7%A9%d7%A2%d7%95%d7%AA-%d7%A2%d7%9C-%d7%94%d7%91%d7%A8%d7%9B%d7%99%d7%99%d7%9D-%d7%9E%d7%99-%d7%A9%d7%96%d7%96-%d7%9E%d7%95%d6%BC%d7%9B%D6%B6%D6%BC%d7%94-%d7%90%d7%96%d7%A8%d7%97%d7%99%d7%9D/>; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-03-07/ty-article/premium/0000018e-1240-df16-a58e-1ffedcf70000>.⁵²⁷ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-05-28/ty-article/premium/0000018f-bbb6-dc1f-abef-ffb9de50000>.⁵²⁸ <https://twitter.com/RamAbdu/status/1781018819961454697>; <https://twitter.com/RamAbdu/status/1789930610783408368>; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-06-03/ty-article/premium/0000018f-dab1-db0d-a98f-def9186a0000>.⁵²⁹ <https://reprieve.org/uk/campaign/guantanamo/faq/>.⁵³⁰ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-01-02/ty-article/premium/0000018c-c6e1-d6c4-ab8d-e7f5fd670000>.⁵³¹ <https://www.phr.org.il/wp-content/uploads/2024/03/Death-in-Israeli-Prisons-28.03.24-Ver.pdf>.⁵³² <https://www.mekomit.co.il/20-%d7%a9%d7%a2%d7%95%d7%aa-%d7%a2%d7%9c-%d7%94%d7%91%d7%a8%d7%9b%d7%99%d7%99%d7%9d-%d7%9e%d7%99-%d7%a9%d7%96%d7%96-%d7%9e%d7%95%d6%bc%d7%9b%d6%b6%d6%bc%d7%94-%d7%90%d7%96%d7%a8%d7%97%d7%99%d7%9d/>.⁵³³ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-02-01/ty-article/premium/0000018d-5f18-d0af-a3af-7fbcea840000>.⁵³⁴

לתאם פגישה בין המעוכב ועורך דין.⁵³⁵ בשל מדיניות זו, למשל, עזתי אחד שעוכב ביחד עם אשתו סיפר שבזמן העיכוב היא הופרדה מילדיהם הקטנים (בן 4 ובן חצי שנה) ומאז ששוחרר לא מצא אותה או אותם.⁵³⁶

פרטים מוקדמים מדו"ח של UNRWA שהתבסס על למעלה מ-100 ראיונות עם מעוכבים ששוחררו כולל תיאורים מזוועתיים רבים, כמו של סטודנט עזתי למשפטים שהוכה כה קשות עד שאיבר מינו הפך לכחול והשתין דם במשך שבועות. הוא נאלץ לישון עירום ליד מאוורר שקירר אותו במשך הלילה, והושמעה לו מוזיקה בעוצמה שגרמה לו לדימום מאוזניו. לאחר שצה"ל קבע כי הוא אינו קשור לחמאס, הוא שוחרר.⁵³⁷ הדו"ח שפורסם הוסיף פרטים, כמו למשל התייחסות לכך שחלק מהמעוכבים הוכנסו לכלובים והותקפו על ידי כלבים (על חלק מהמעוכבים ששוחררו, כולל ילד אחד, היו סימני נשיכה של כלב).⁵³⁸ מעוכבים קיבלו אימונים על המשך עיכובם, פציעות, או הרג בני משפחותיהם אם לא ימסרו מידע.⁵³⁹ מעוכב אחד סיפר על כך שירי מסמרים לתוך הברך שלו, ואלו הושארו שם במשך כ-24 שעות. צורות אחרות של התעללות כללו דרישה מהמעוכבים לשתות מים מאסלות, השארת קבוצה אחת לפחות של מעוכבים עירומים לגמרי, והחדרת מכשיר חשמלי לפי הטבעת של מעוכבים גברים (עד ראייה תיאר שמעוכב אחד מת לאחר טיפול כזה).⁵⁴⁰ בתחקיר של ABC פלסטיני ששוחרר סיפר שהכוחות הישראליים הביאו כלבים להשתין על מעוכבים והאכילו מעוכבים במזון רקוב ומים מלוחים.⁵⁴¹ מעוכב אחר סיפר שהוא איבד 37 קילוגרמים ממשקלו בזמן שהיה מעוכב, ותיאר שחישמלו אותו כחלק מהעינויים שעבר.⁵⁴² מעוכב נוסף סיפר שהוא היה יכול להשתמש בשירותים רק במשך 4 דקות, לאחריהן קיבל שוק חשמלי.⁵⁴³ רופא בריטי שחזר מעזה סיפר על עזתי שנלקח מבית חולים ועוכב למשך כמה שבועות בהן היה כבול, ומסיבה זו פיתח פצעי לחץ בשני צדי גופו. כששוחרר, עצמות האגן שלו היו חשופות בשני הצדדים.⁵⁴⁴ תחקיר של ה-BBC באמצע מרץ מצא שצה"ל היכה, השפיל ועיכב במשך ימים עשרות אנשים מהצוות הרפואי של בית החולים נאסר. שר החוץ של הממלכה המאוחדת אמר שהתחקיר "מטריד מאוד",⁵⁴⁵ בעוד שהדובר של UNICEF תיאר את היקף ההרס בבית החולים שהפסיק לפעול (נכון לאז).⁵⁴⁶ עד יוני, לפי עמותה אחת, התקשורת הבינלאומית כללה דיווחים על 7 מקרי אונס בפלסטינים עצורים ומעוכבים.⁵⁴⁷

בתחילת אפריל רופא בבית חולים שדה במתקן המעצר בשדה תימן תיאר תנאים קשים בהם הוחזקו עזתיים מעוכבים. במכתב מתואר שבאותו שבוע שני מטופלים עברו קטיעה של רגל כתוצאה מפציעה שהחלה מאיזוק ("מדובר באירוע שגרת"). בבית החולים מתקיימים האכלה בקשית, עשיית צרכים בחיתול, עיני החולים מכוסות, והם נמצאים באיזוק מתמיד.⁵⁴⁸ (גם לפני במלחמה, 95% מהאסירים נאזקו בזמן שקיבלו טיפול רפואי).⁵⁴⁹ רופא אחר סיפר דברים דומים והוסיף שהחולים במתקן ערומים מלבד החיתולים שהם לובשים. הוא האמין כ"אפילו הטיפול הרפואי בבסיס מהווה עינויים".⁵⁵⁰ מקור רפואי שביקר במתקן תיאר את המצב "זה כמו עולם אחר או חור שחור. יש שם מדגרה של מחלות".⁵⁵¹ באמצע אפריל ארגון רופאים לזכויות אדם ישראל קרא "לסגור את שדה תימן – עכשיו" מכיוון שהמתרחש שם שיקף "נקודת שפל לאתיקה ולמקצועיות הרפואית".⁵⁵² תחקיר של CNN במאי אישש את הממצאים על בסיס ראיונות עם שלושה ישראלים שעבדו במתקן. התחקיר הוסיף תיאורים כמו "האוויר מלא בריח של פצעים מוזנחים שהושארו להירקב". עזתיים הוכו בשגרה "מתוך נקמה" ו"הופשטו מכל דבר שמזכיר [את היותם] בני אדם".⁵⁵³ תחקיר של הניו יורק טיימס ביוני מצא עדויות נוספות דומות, והוסיף פרטים לגבי מקרי אונס של עזתיים מעוכבים.⁵⁵⁴ חובש ישראלי ששירת

⁵³⁵ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-05-02/ty-article/.premium/0000018f-3945-d516-afbf-ffc73dd00000>

⁵³⁶ <https://twitter.com/Hanine09/status/1769258663837827582>

⁵³⁷ <https://www.nytimes.com/2024/03/03/world/middleeast/unrwa-gaza-detention-israel.html>

⁵³⁸ https://www.unrwa.org/sites/default/files/content/resources/summary_on_detention_and_alleged_ill-treatmentupdated.pdf

⁵³⁹ https://www.unrwa.org/sites/default/files/content/resources/summary_on_detention_and_alleged_ill-treatmentupdated.pdf

⁵⁴⁰ https://www.unrwa.org/sites/default/files/content/resources/summary_on_detention_and_alleged_ill-treatmentupdated.pdf

⁵⁴¹ <https://www.abc.net.au/news/2024-04-19/allegations-of-gaza-abuse/103692464>

⁵⁴² <https://www.abc.net.au/news/2024-04-19/allegations-of-gaza-abuse/103692464>

⁵⁴³ <https://euromedmonitor.org/en/article/6367/Killing,-torture,-and-injections-of-unknown-substances:-Intl.-community-must-act-on-Israeli-violations-of-Gaza-detainees>

⁵⁴⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=oEBcDUYtMts>

⁵⁴⁵ <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68513408>; <https://www.bbc.com/news/uk-68546268>

⁵⁴⁶ https://twitter.com/James_elder/status/1770440852717912117

⁵⁴⁷ <https://euromedmonitor.org/en/article/6367/Killing,-torture,-and-injections-of-unknown-substances:-Intl.-community-must-act-on-Israeli-violations-of-Gaza-detainees>

⁵⁴⁸ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-04-04/ty-article/.premium/0000018e-9ac3-dd2b-ad9f-dadb900f0000>

⁵⁴⁹ <https://www.israelhayom.co.il/health/article/14391915>

⁵⁵⁰ <https://www.abc.net.au/news/2024-04-19/allegations-of-gaza-abuse/103692464>

⁵⁵¹ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-05-28/ty-article/.premium/0000018f-bbb6-dc1f-abef-ffb9de500000>

⁵⁵² <https://www.phr.org.il/shut-down-the-sde-teiman-facility-now-heb/>

⁵⁵³ <https://www.cnn.com/2024/05/10/middleeast/israel-sde-teiman-detention-whistleblowers-intl-cmd/index.html>

⁵⁵⁴ <https://www.nytimes.com/2024/06/06/world/middleeast/israel-gaza-detention-base.html>

במתקן סיפר שהורו לו לבצע הליכים רפואיים שהיו מחוץ לתחום המומחיות שלו, ושהורו לו לבצע את ההליכים האלו ללא הרדמה.⁵⁵⁵ במשך שבועות היה במתקן מחסור בתרופות לטיפול במחלות כרוניות. בתחילת אפריל שהו במתקן המעצר בין 600-800 עזתים (ו-849 אחרים היו עצורים בבתי כלא),⁵⁵⁶ אבל ישראל צמצמה משמעותית את מספר הכלואים בו החל מתחילת יוני.⁵⁵⁷

לפחות מאות נשים עוכבו בעזה ובגדה מאז ה-7.10 (140 בעזה באמצע דצמבר⁵⁵⁸). פאנל מומחים של משרד הנציב העליון לזכויות אדם של האו"ם מצא עדויות לפגיעות קשות בזכויות האדם של נשים פלסטיניות, שכוללות השמת נשים בעזה בכלוב בזמן קור וגשם וללא מזון, תקיפות מיניות שכוללות שני מקרי אונס, איומים באונס ובתקיפות מיניות, כמו גם העלאת תמונות לאינטרנט של נשים מעוכבות כשהן במצבים משפילים.⁵⁵⁹ אישה פלסטינית אחת שעוכבה טענה ש"ברוב החקירות, אני ורוב המעוכבות קיבלנו איומים חוזרים ונשנים שנאנס".⁵⁶⁰ בראיון עם אישה פלסטינית שעוכבה היא תיארה את ההתעללות המינית, הנפשית והפיזית שחוותה במהלך יותר מחודש עד לשחרורה.⁵⁶¹ נשים אחרות אמרו דברים דומים.⁵⁶² כמעט באותו הזמן, קצין בכיר ישראלי לעבר טען שבכיר אמריקאי האשים את צה"ל בפגיעה מכוונת "באופן שיטתי" בנשים פלסטיניות.⁵⁶³ בסוף מאי, דו"ח של עמותה תיאר שנשים עזתיות שנעצרו הוצבו לפעמים בעירום מול חיילים גברים וקיבלו איומים באונס, בנוסף לעינויים שאותם עברו גברים עזתים שנעצרו.⁵⁶⁴

⁵⁵⁵ <https://www.cnn.com/2024/05/10/middleeast/israel-sde-teiman-detention-whistleblowers-intl-cmd/index.html> ;
⁵⁵⁶ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-05-10/ty-article/0000018f-622a-d9a0-a38f-ee2f1f8e0000> ;
⁵⁵⁷ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-04-04/ty-article/.premium/0000018e-9ac3-dd2b-ad9f-dadb900f0000> ;
⁵⁵⁸ <https://www.cnn.com/2024/06/05/middleeast/israel-top-court-sde-teiman-hearing-intl/index.html> ;
⁵⁵⁹ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-06-05/ty-article/.premium/0000018f-e1b1-db29-a3ef-edbb381c0000> ;
⁵⁶⁰ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-06-11/ty-article/00000190-0719-da02-a1dc-ff5b23460000> ;
⁵⁶¹ <https://reliefweb.int/report/occupied-palestinian-territory/un-human-rights-office-opt-disturbing-reports-north-gaza-mass-detentions-ill-treatment-and-enforced-disappearances-possibly-thousands-palestinians> ;
⁵⁶² <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/02/israel-opt-un-experts-appalled-reported-human-rights-violations-against> ;
⁵⁶³ <https://euromedmonitor.org/en/article/6342/Hostages-of-Israeli-revenge-in-the-Gaza-Strip-Testimonies-of-100-released> ;
⁵⁶⁴ <https://www.middleeastmonitor.com/20240324-women-in-gaza-are-being-raped-and-this-is-not-being-investigated-or-reported/> ;
 (Palestinian-detainees-reveal-crimes-of-torture-cruel-treatment) עמוד 45
⁵⁶¹ <https://twitter.com/MiddleEastEye/status/1762502752184467495> ;
⁵⁶² <https://twitter.com/RamAbdu/status/1772749440027074609> ;
⁵⁶³ <https://twitter.com/MiddleEastEye/status/1773318803075531136> .
 שחיילי צה"ל אנסו נשים בזמן הפשיטה לבית החולים אל-שיפא. הטענה המרכזית הוסרה, ועורך לשעבר בערוץ אל-ג'זירה (ששידר אותה) ואחיה של הטוענת טענו שלא היו דברים מעולם. <https://www.youtube.com/watch?v=3mN1SRUx0R8> ;
⁵⁶⁴ <https://www.middleeastmonitor.com/20240324-women-in-gaza-are-being-raped-and-this-is-not-being-investigated-or-reported/> ;
⁵⁶³ <https://www.ynet.co.il/news/article/by115igc0a> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1771585576963092757> ;
⁵⁶⁴ <https://www.timesofisrael.com/al-jazeera-report-alleging-idf-rapes-in-shifa-hospital-retracted/> ;
⁵⁶³ <https://www.jpost.com/israel-hamas-war/article-793420> ;
⁵⁶⁴ <https://euromedmonitor.org/en/article/6342/Hostages-of-Israeli-revenge-in-the-Gaza-Strip-Testimonies-of-100-released> ;
 Palestinian-detainees-reveal-crimes-of-torture-cruel-treatment

בישראל מתקיים דיון פתוח וציבורי בנושא טיהור אתני, כולל על ידי שרים בקואליציה. שר האוצר,⁵⁶⁵ השר לביטחון לאומי (שאף אמר שישמח לגור בעזה),⁵⁶⁶ השר למורשת (שאמר שהטלת פצצת אטום על עזה היא אחת האפשרויות),⁵⁶⁷ שר החקלאות (שטען שישראל מבצעת נכבה נוספת),⁵⁶⁸ שרת ההסברה לשעבר⁵⁶⁹ ושרת משפטים לשעבר.⁵⁷⁰ חברי כנסת נוספים אמרו דברים דומים.⁵⁷¹ עובדי מדינה אחרים דיברו גם כן באופן דומה. ראש מועצה מקומית, למשל, הציע לשלוח את כל העזתים ללבנון, לשטח את כל הרצועה כך ש"תהפוך למוזיאון ריק, כמו אושוויץ".⁵⁷² חלק מחילי וקציני צה"ל הנלחמים בעזה תומכים באותו רעיון.⁵⁷³ תוכנית ממשלתית להעביר את כל העזתים לחצי האי סיני נחשפה בתחילת המלחמה.⁵⁷⁴ ישראל ניסתה להשפיע על ארה"ב להפעיל לחץ על מצרים לקבל פליטים פלסטינים,⁵⁷⁵ וניסתה לשכנע מדינות אחרות ביניהן קונגו לקבל פליטים פלסטינים.⁵⁷⁶ אזורים אחרים שהוצעו כיעדים להעברת האוכלוסיה הפלסטינית כוללים את ערב הסעודית, ירדן, האיחוד האירופאי וצ'ילה.⁵⁷⁷ על פי התקשורת הישראלית, צ'אד ורואנדה הביעו עניין בקבלת עשרות אלפי פלסטינים בתמורה לתמיכה כלכלית נדיבה שתכלול גם תמיכה צבאית.⁵⁷⁸ בתחילת פברואר, חבר כנסת מהקואליציה טען שהסילוק של עזתים מצפון הרצועה הוא "ההישג היחידי שיש לנו במלחמה".⁵⁷⁹ באמצע פברואר התפרסם כי ממשלת מצרים בונה אזור ביטחון העשוי לקבל פליטים פלסטינים במקרה של התקפה ישראלית על רפיח,⁵⁸⁰ ובסוף מרץ מקור מצרי טען שמצרים תאפשר כניסה של כ-150,000 פלסטינים במקרה של פעולה ישראלית ברפיח.⁵⁸¹ באמצע מרץ ג'ארד קושנר, חתנו של דונלד טראמפ, הציע שישראל תפנה את הפלסטינים מהרצועה והוסיף כי "לקו החוף של עזה יש ערך [כלכלי] רב".⁵⁸² על פי הערכות באפריל, מספר הפלסטינים שברחו למצרים היה בין 30 ל-50 אלף.⁵⁸³ בתחילת אפריל, חברת כנסת מהקואליציה סיפרה שיש במספר משרדי ממשלה "עבודה מאחורי הקלעים" על הכנת תוכנית להתיישבות מחודשת בעזה.⁵⁸⁴ בסוף אפריל, שר הכלכלה תיאר את הקרב הקרב בדרום הרצועה ככזה שנגד עמלק, וקרא להשמדה מוחלטת של הערים שם.⁵⁸⁵

⁵⁶⁵ <https://www.timesofisrael.com/ministers-call-for-resettling-gazas-palestinians-building-settlements-in-strip/> ; ⁵⁶⁶ <https://x.com/N12News/status/1798769743119167566> ; ⁵⁶⁷ <https://www.timesofisrael.com/ministers-call-for-resettling-gazas-palestinians-building-settlements-in-strip/> ; ⁵⁶⁸ <https://www.kikar.co.il/%D7%94%D7%A8%D7%99%D7%90%D7%99%D7%95%D7%A0%D7%95%D7%AA/sdtnq3> ; ⁵⁶⁹ <https://x.com/KhaledYousry22/status/1798729352412319874> ; ⁵⁷⁰ https://twitter.com/Eliyahu_a/status/1772645094295830643 ; ⁵⁷¹ <https://www.kan.org.il/content/kan-news/politic/596470/> ; ⁵⁷² <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁷³ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁷⁴ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁷⁵ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁷⁶ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁷⁷ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁷⁸ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁷⁹ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁸⁰ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁸¹ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁸² <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁸³ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁸⁴ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁸⁵ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁸⁶ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁸⁷ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁸⁸ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁸⁹ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁹⁰ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁹¹ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁹² <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁹³ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁹⁴ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁹⁵ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁹⁶ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁹⁷ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁹⁸ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁵⁹⁹ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶⁰⁰ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶⁰¹ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶⁰² <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶⁰³ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶⁰⁴ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶⁰⁵ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶⁰⁶ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶⁰⁷ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶⁰⁸ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶⁰⁹ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶¹⁰ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶¹¹ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶¹² <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶¹³ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶¹⁴ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶¹⁵ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶¹⁶ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶¹⁷ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶¹⁸ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶¹⁹ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶²⁰ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶²¹ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶²² <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶²³ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶²⁴ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶²⁵ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶²⁶ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶²⁷ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶²⁸ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶²⁹ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶³⁰ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶³¹ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶³² <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-11-12/ty-article/israeli-security-cabinet-member-calls-north-gaza-evacuation-nakba-2023/0000018b-c2be-dea2-a9bf-d2be7b670000> ; ⁶³³

המצב בו אין תוכנית ברורה⁵⁸⁶ או מטרות ברורות למלחמה מאפשר לישראלים רבים לתמוך ביישוב יהודי מחודש של רצועת עזה אחרי המלחמה.⁵⁸⁷ מעל 30 ארגוני ימין תמכו בכנס בנושא בסוף ינואר.⁵⁸⁸ בסך הכל השתתפו בכנס 11 שרים ו-15 חברי כנסת (מתוך כ-120 בסך הכל).⁵⁸⁹ מספר חיילי צה"ל הצהירו שברצונם ליישב מחדש את עזה, כשהם לבושים במדים ומצולמים בתוך רצועת עזה.⁵⁹⁰ במרץ עשה זאת בראיון בטלוויזיה מפקד גדוד שריון.⁵⁹¹ סקר בדצמבר מצא ש-58% מהציבור בישראל תומך בפינוי כל אוכלוסיית עזה מהרצועה גם במחיר גינוי בינלאומי.⁵⁹² סקרים בינואר, פברואר, מרץ ואפריל מצאו שכ-20-25% מהישראלים תומכים בהתיישבות מחודשת ברצועת עזה.⁵⁹³ סקר ממרץ-אפריל מצא ש-50% מהישראלים היהודים תומכים בשליטה של ישראל ברצועת עזה אחרי המלחמה.⁵⁹⁴

מידע אנקדוטלי מעזה וישראל כולל אינדיקציות נוספות: סרטון מסוף פברואר מציג טרקטור אזרחי ישראלי חורש בתוך רצועת עזה כ"תמונת ניצחון".⁵⁹⁵ בתחילת מרץ הצליחו פעילים יהודים להיכנס לרצועת עזה לזמן קצר במטרה להקים שם יישוב.⁵⁹⁶ סרטון של שיירה צבאית נוסעת ברחוב מרכזי ברצועת עזה מראה מספר גדול מאוד של דגלי ישראל בצידי הכביש.⁵⁹⁷ מנהיגה מוכרת של ציבור המתנחלים אמרה בראיון ב-CNN שסילוק תושבי הרצועה מתבקש, ושיש לה רשימה של 500 משפחות יהודיות שמעוניינות ומוכנות להתיישב ברצועת עזה.⁵⁹⁸ חבר כנסת לשעבר טען בטלוויזיה ביוני ש"אנחנו [ישראלים יהודים] לא נוכל לחיות בארץ הזאת אם איסלמו-נאצי אחד שכזה נשאר בעזה ואנחנו לא חזרנו לעזה, והפכנו אותה לעזה העברית".⁵⁹⁹

מסרטונים בתוך הרצועה נראה שחיילים בצה"ל בנו את "בית הכנסת הראשון בחאן יונס"⁶⁰⁰, הכריזו על בית כנסת נוסף בעיר,⁶⁰¹ והכניסו ספר תורה בלפחות ארבעה מקרים (שכונת שיח' רדואן, האוניברסיטה האיסלאמית בעזה, חאן יונס ומסדרון נצרים).⁶⁰² חייל אחד צילם את עצמו מצויר בספריי את בית המקדש בירושלים על הריסות מסגד בעזה.⁶⁰³ תכנים אחרים כוללים סרטון של פיצריה בחאן יונס שמופעלת על ידי חיילים ושלט שמצהיר על תקווה לפתיחת סניף של מסעדת מזון מהיר.⁶⁰⁴ חיילים אחרים מחזיקים בשלט של חברת בניה אמריקאית מניו ג'רזי על רקע ההריסות בעזה (ודגל ארה"ב).⁶⁰⁵ נראה שדונה איטליה (רשת בינלאומית של פיצה) פתחה "פיצריה" עבור צה"ל בתוך בית שננטש על ידי בעליו בחאן יונס.⁶⁰⁶ נראה שרוב היוזמות הללו היו קצרות בזמן. בסוף מרץ נראה שחיילים הקליטו את עצמם קוראים את מגילת אסתר בבית החולים אל-שיפא.⁶⁰⁷ סרטונים מאפריל הראו שצה"ל השתלט על בית החולים הטורקי-פלסטיני, השתמש בו

⁵⁸⁶ <https://www.washingtonpost.com/politics/2024/03/18/biden-israel-gaza-rafa-palestinians/>;
⁵⁸⁷ https://www.mako.co.il/news-politics/2023_q4/Article-9f47fed9563eb81027.htm ; <https://www.jpost.com/israel-hamas-war/article-794770>;
⁵⁸⁸ <https://twitter.com/AlonLeeGreen/status/1746855797328433436>;
⁵⁸⁹ <https://www.nytimes.com/2024/02/09/world/middleeast/israel-gaza-settlers.html>;
⁵⁹⁰ https://www.mako.co.il/news-politics/2024_q1/Article-7ce65d03aa05d81027.htm;
⁵⁹¹ <https://twitter.com/Mistaclim/status/1746854844818681861>; <https://twitter.com/ytirawi/status/1745907053426565605>;
⁵⁹² <https://twitter.com/ytirawi/status/1781809245312180237> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1788897079642689855> ;
⁵⁹³ <https://x.com/abierkhatib/status/1793720981607071831> ;
⁵⁹⁴ <https://x.com/YehudaShaul/status/1737112308672016760>;
⁵⁹⁵ <https://www.kan.org.il/content/kan-news/defense/727102> ; הוא ננזף כתוצאה מכך
⁵⁹⁶ <https://www.now14.co.il/%D7%A1%D7%A7%D7%A8-%D7%94%D7%A6%D7%99%D7%91%D7%95%D7%A8-%D7%AA%D7%95%D7%9E%D7%9A-%D7%91%D7%A4%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%99-%D7%94%D7%A8%D7%A6%D7%95%D7%A2%D7%94-%D7%92%D7%9D-%D7%91%D7%9E%D7%97%D7%99/> ; שאלה
⁵⁹⁷ <https://www.ynet.co.il/news/article/ryals5f00p> ; בנוסף: <https://www.inss.org.il/he/publication/swords-of-iron-14/>;
⁵⁹⁸ <https://jppi.org.il/en/%D7%A1%D7%A7%D7%A8-%D7%97%D7%93%D7%A9-%D7%94%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9D-%D7%95%D7%94%D7%9E%D7%9E%D7%A9%D7%9C-%D7%94%D7%90%D7%9E%D7%A8%D7%99%D7%A7%D7%90%D7%99-%D7%A2%D7%9C-%D7%9E%D7%A1> ;
⁵⁹⁹ <https://en.idi.org.il/articles/53666>;
⁶⁰⁰ <https://www.pewresearch.org/global/2024/05/30/israeli-views-of-the-israel-hamas-war/>;
⁶⁰¹ <https://twitter.com/ytirawi/status/1760758994350588388>;
⁶⁰² <https://www.ynet.co.il/news/article/r11oner3a> ; <https://www.972mag.com/israeli-settlers-gaza-outpost-erez-crossing/>;
⁶⁰³ <https://twitter.com/VerminusM/status/1774080556701245486>;
⁶⁰⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=LqRzf2oMaM> ; גם <https://www.youtube.com/watch?v=FkXJwErm8DM>;
⁶⁰⁵ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-04-26/ty-> גם <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68650815> ;
⁶⁰⁶ <https://www.premium/0000018f-15e8-da70-a7bf-7deb81b40000>;
⁶⁰⁷ <https://x.com/ireallyhateyou/status/1802435990251848148>;
⁶⁰⁸ <https://twitter.com/yanivkub/status/1742189448006127715>;
⁶⁰⁹ <https://twitter.com/ytirawi/status/1745979741931282775>;
⁶¹⁰ <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1743588216630919274> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1750793042850664750> ;
⁶¹¹ <https://twitter.com/KhalilAsslan/status/1753364384800252200> ; <https://x.com/moshebs11/status/1766830282219372906>;
⁶¹² <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1756666882331988140>;
⁶¹³ <https://twitter.com/arixegal/status/1747704367145201666>;
⁶¹⁴ <https://twitter.com/ytirawi/status/1765450350549487672> ; גם <https://twitter.com/ytirawi/status/1759534834710352030>;
⁶¹⁵ <https://twitter.com/ytirawi/status/1753547113638604865>;
⁶¹⁶ <https://twitter.com/KhaledYousry22/status/1771974813491360211>;

ואף חגג בו סעודה גדולה בפסח (סדר?).⁶⁰⁸ יחידה אחרת השתלטה על בית ספר עזתי והפכה אותו לבסיס צבאי.⁶⁰⁹ במאי, עיתונאי הציג את בית הכנסת הראשון באזור רפיח,⁶¹⁰ וקבוצת חיילים מצה"ל הכריזה על גבי שלט מאולתר על הקמת יישוב חדש ברצועה.⁶¹¹

על פי כל העדויות שראיתי, ישראל מבצעת הרס שיטתי בעזה כדי להפוך אותה לבלתי ראויה למגורים בעתיד. בשבוע הראשון של המלחמה ישראל הטילה 6,000 פצצות על עזה, יותר ממה שעשתה ארה"ב באפגניסטן במשך שנה.⁶¹² בשלושת החודשים הראשונים של המלחמה, ישראל הרסה יותר מ-10,000 מבנים – בהשוואה לכ-4,700 מבנים שנהרסו בקרב על ח'אלב במשך שלוש שנים בזמן מלחמת האזרחים בסוריה. קואליציה של ארגוני סיוע העריכה בדצמבר שבניה מחדש של הבתים שנהרסו עד אז תיקח 7-10 שנים במידה ויימצא מימון, ותעלה כ-3.5 מיליארד דולר.⁶¹³ דו"ח של הבנק העולמי והאו"ם מצא שמחיר הנזק למבנים ברצועה הגיע ל-18.5 מיליארד דולר בסוף ינואר (המחיר בצוק איתן ב-2014 היה 1.4 מיליארד דולר).⁶¹⁴ באמצע מאי בכיר באו"ם העריך שהבניה מחדש בעזה תעלה כ-50 מיליארד דולר במשך כעשרים שנה.⁶¹⁵ שנים רבות יידרשו לפנות את ההריסות שנותרו מהרס אזורי מגורים (בין 26 ל-37 מיליון טון נכון לאפריל).⁶¹⁶ מומחה של האו"ם לפינוי מוקשים טען שרק פינוי ההריסות עשוי לקחת כ-14 שנים.⁶¹⁷ מומחה בנושא הרס באזורי קרב טען שהמקרה של עזה מתאים להגדרת 'דומיסייד' (domicide) – הפרה מסיבית של הזכות למגורים ולתשתיות בסיסיות באזורי מגורים שהפכו לבלתי ראויים למגורים – ובעצמו פשע נגד האנושות.⁶¹⁸

ישראל הטילה יותר מ-500 פצצות במשקל טון בתוך השטח הבנוי הצפוף בעזה, למרות הנזק הגדול שפצצות אלו גורמות (פציעה או מוות ברדיוס של עד 365 מטרים מסביב לנקודת הפגיעה). פצצות אלו גדולות פי 4 מהפצצות הגדולות ביותר שבהן השתמשה ארה"ב כשנלחמה בדעאש במוסול, ארה"ב השתמשה בפצצה אחת בלבד במשקל טון לאורך כל המערכה שלה נגד דאעש.⁶¹⁹ כבר אחרי חודשיים של לחימה, ישראל גרמה ליותר הרס בעזה מאשר ההרס לו גרמה סוריה בח'אלב (2012-2016) או רוסיה במריופול (2022) או (באופן יחסי) בעלות הברית בגרמניה במלחמת העולם השנייה,⁶²⁰ כמו גם הפעולות נגד דאעש במוסול (2016-7) או בא-רקה (2017).⁶²¹

מעל 60% מיחידות הדיור שבעזה נהרסו או נפגעו.⁶²² בהתבסס על תצלומי אוויר, מומחים העריכו באמצע ינואר שבין 142,900 ל-176,900 בניינים נפגעו.⁶²³ בתחילת מרץ נהרסו או נפגעו 54.8% מהבניינים ברצועה

⁶⁰⁸ <https://twitter.com/KhaledYousry22/status/1778864079995568598> ;
⁶⁰⁹ <https://twitter.com/RamAbdu/status/1784694240921989320> ;
⁶¹⁰ <https://twitter.com/KhaledYousry22/status/1785413134011838765> ;
⁶¹¹ <https://twitter.com/YakiAdamker/status/1787846143096828303> ;
⁶¹² https://twitter.com/T_Nachala/status/1786806755374084274 ;
⁶¹³ <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-01-04/ty-article-magazine/-highlight/amid-israeli-destruction-in-gaza-a-new-crime-against-humanity-emerges-domicide/0000018c-d585-d751-ad8d-ffa5965e0000> ;
⁶¹⁴ <https://www.wsj.com/world/middle-east/gaza-destruction-bombing-israel-aa528542> ;
⁶¹⁵ https://twitter.com/NRC_MiddleEast/status/174134134311110950 ;
⁶¹⁶ <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/14e309cd34e04e40b90eb19afa7b5d15-0280012024/original/Gaza-Interim-Damage-Assessment-032924-Final.pdf> ;
⁶¹⁷ <https://www.reuters.com/world/middle-east/gaza-post-war-reconstruction-estimated-20-billion-un-trade-body-2024-02-15/> ;
⁶¹⁸ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-05-02/rebuilding-gaza-to-cost-50-billion-over-two-decades-un-says> ;
⁶¹⁹ <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-flash-update-150> ;
⁶²⁰ <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/26/gazas-37m-tonnes-of-bomb-filled-debris-could-take-14-years-to-clear-says-expert> ;
⁶²¹ <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-flash-update-104> ;
⁶²² <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/26/gazas-37m-tonnes-of-bomb-filled-debris-could-take-14-years-to-clear-says-expert> ;
⁶²³ <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-01-04/ty-article-magazine/-highlight/amid-israeli-destruction-in-gaza-a-new-crime-against-humanity-emerges-domicide/0000018c-d585-d751-ad8d-ffa5965e0000> ;
⁶²⁴ <https://www.cnn.com/gaza-israel-big-bombs/index.html> ; <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2023/12/israel-opt-us-made-munitions-killed-43-civilians-in-two-documented-israeli-air-strikes-in-gaza-new-investigation/> ;
⁶²⁵ <https://apnews.com/article/israel-gaza-bombs-destruction-death-toll-scope-419488c511f83c85baea22458472a796> ;
⁶²⁶ <https://foreignpolicy.com/2024/02/14/gaza-war-israel-civilian-deaths-urban-warfare-hamas> ;
⁶²⁷ <https://news.un.org/en/story/2024/04/1149051> ;
⁶²⁸ <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-12-june-2024> ;
⁶²⁹ <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2024/jan/30/how-war-destroyed-gazas-neighbourhoods-visual-investigation>

(כ-70% בצפון, כ-50% בחאן יונס).⁶²⁴ ההיקף גדל ל-58.5% בתחילת יוני.⁶²⁵ סרטונים מרחפנים מציגים את היקף ההרס.⁶²⁶ עד לסוף מרץ, בין רבע לשליש מהחממות ברצועה נהרסו לגמרי, בין 40-48% ממטעי העצים נפגעו, כ-48% מהעצים נפגעו או הרסו, וכ-38% מהשטחים החקלאיים (כמחצית משטח הרצועה לפני המלחמה) נהרסו מפעילות צבאית ישראלית.⁶²⁷ חלק מההרס מכון, כפי שמעידים סרטונים שהעלו חיילי צה"ל.⁶²⁸ כתוצאה מהמלחמה וההרס, עד דצמבר איבדו את עבודתם 89% מקרב העזתים.⁶²⁹ נכון לאפריל, כל הצוות של לפחות בית חולים אחד לא קיבל משכורת מאז ה-7.10.⁶³⁰ על פי הערכות, התל"ג של עזה ירד ב-80% מאז תחילת המלחמה.⁶³¹

ישראל הרסה מבנים שהקשר בינם לחמושי חמאס הוא רופף או לא קיים,⁶³² כולל רשימה ארוכה של מוסדות תרבות, ⁶³³ אתרים היסטוריים וארכיאולוגיים,⁶³⁴ עשרות מבני ממשלה (כולל הפרלמנט)⁶³⁵ ובית המשפט המרכזי,⁶³⁶ מבני דת (מעל 233 מסגדים ו-3 כנסיות),⁶³⁷ אוניברסיטאות (רוב או כל האוניברסיטאות ברצועה נהרסו על פי Euro-Med Human Rights Monitor, 5 מ-7 האוניברסיטאות העיקריות ברצועה נהרסו או נפגעו על פי NBC, 12 מ-12 אוניברסיטאות נפגעו או נהרסו על פי Le Monde),⁶³⁸ בתי חולים,⁶³⁹ מוסדות חינוך (88% ממבני בתי הספר ספגו נזק כלשהו, 13 ספריות ציבוריות נהרסו או נפגעו),⁶⁴⁰ ארכיונים,⁶⁴¹ ומשרדי אונ"ם.⁶⁴² כבר בתחילת דצמבר ישראל הרסה או פגעה ביותר מ-100 אתרי מורשת, כולל בניינים מהתקופה הרומית, הביזנטית וימי הביניים⁶⁴³ (עד לסוף אפריל המספר עלה ל-195 אתרים כאלו).⁶⁴⁴ חיילי צה"ל צולמו בתוך מחסן עתיקות ומנהל רשות העתיקות בישראל העלה תוכן למדיה החברתית שמעיד על הצגת חלק מהפריטים שנלקחו מעזה בכנסת (התוכן נמחק מאז).⁶⁴⁵ תחקיר של עמותה עקב אחרי הנתיב של יחידה צה"לית אחת ברצועה, והעלה חששות רציניים ביחס לסיבות לפיצוצים הרבים להם הייתה אחראית.⁶⁴⁶ אזורים מסוימים טוהרו לחלוטין ממבנים פלסטיניים. למשל, חייל צה"ל טען שיחידתו קיבלה הנחיה להרוס את

624

https://www.ipcinfo.org/fileadmin/user_upload/ipcinfo/docs/IPC_Gaza_Strip_Acute_Food_Insecurity_Feb_July2024_Special_Br_jef.pdf (עמוד 6). ניתוחים אחרים הגיעו למספרים אחרים, כמו <https://unosat.org/products/3804> (35% עד לסוף פברואר) <https://www.wsj.com/world/middle-east/gaza-destruction-bombing-israel-aa528542> (50% עד לסוף דצמבר) <https://www.conflict-damage.org>;⁶²⁵ <https://twitter.com/RamAbdu/status/1777786701768708193>;⁶²⁶ <https://www.theguardian.com/environment/2024/mar/29/gaza-israel-palestinian-war-ecocide-environmental-destruction-pollution-rome-statute-war-crimes-aoe>; <https://forensic-architecture.org/investigation/ecocide-in-gaza>;⁶²⁷ <https://x.com/ytirawi/status/1796232276818424251>;⁶²⁸ <https://gisha.org/almost-89-of-gaza-residents-have-lost-their-jobs-heb>;⁶²⁹ <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/14e309cd34e04e40b90eb19afa7b5d15-0280012024/original/Gaza-Interim-Damage-Assessment-032924-Final.pdf>;⁶³⁰ https://www.democracynow.org/2024/4/11/surgeons_in_gaza;⁶³¹ <https://news.un.org/en/story/2024/04/1148296>;⁶³² <https://www.972mag.com/mass-assassination-factory-israel-calculated-bombing-gaza/>;⁶³³ <https://twitter.com/ytirawi/status/1790901748346867875>; https://x.com/JalalAK_jojo/status/1797296916763418747;⁶³⁴ <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/israeli-army-says-it-struck-islamic-university-of-gaza/3015542>;⁶³⁵ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-12-26/ty-article-magazine/premium-bombing-historical-sites-in-gaza-israel-is-destroying-everything-beautiful/0000018c-a565-df1f-a7bf-b7e53e8e0000>; <https://www.theartnewspaper.com/2023/12/22/gaza-city-archives-among-heritage-sites-destroyed-in-israel-hamas-war>; <https://www.unesco.org/en/gaza/assessment>;⁶³⁶ <https://twitter.com/RamAbdu/status/1766458940118769799>;⁶³⁷ <https://www.wsj.com/world/middle-east/gaza-destruction-bombing-israel-aa528542>;⁶³⁸ <https://www.newarab.com/news/israel-destroys-gaza-courthouse-dozens-govt-buildings>;⁶³⁹ <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-192>;⁶⁴⁰ <https://twitter.com/PeruginiNic/status/1747730495482310771>; <https://euromedmonitor.org/en/article/6108/Israel-kills-dozens-of-academics-destroys-every-university-in-the-Gaza-Strip>; <https://euromedmonitor.org/en/article/6163/Israel%E2%80%99s-demolition-of-educational-institutions-cultural-objects-in-Gaza-is-additional-manifestation-of-genocide>;⁶⁴¹ <https://www.nbcnews.com/specials/gaza-universities-destroyed-israel-military-war/index.html>;⁶⁴² <https://www.lemonde.fr/en/international/article/2024/03/07/all-12-universities-in-gaza-have-been-the-target-of-israeli-attacks-it>;⁶⁴³ <https://twitter.com/RamAbdu/status/1786005107986841626>;⁶⁴⁴ <https://www.latimes.com/opinion/story/2023-12-12/gaza-library-bombing>; <https://lithub.com/gazas-main-public-library-has-been-destroyed/>;⁶⁴⁵ <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-12-june-2024>;⁶⁴⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=dCNftkL7cx4>;⁶⁴⁷ <https://twitter.com/RamAbdu/status/1771195504883339683>;⁶⁴⁸ <https://www.npr.org/2023/12/03/1216200754/gaza-heritage-sites-destroyed-israel>;⁶⁴⁹ <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/04/un-experts-deeply-concerned-over-scholasticide-gaza>;⁶⁵⁰ <https://www.middleeastmonitor.com/20240122-israel-army-displays-artefacts-stolen-from-gaza-in-the-knesset>;⁶⁵¹ <https://twitter.com/EmekShavehHeb/status/1749030636529008651>;⁶⁵² <https://www.bellingcat.com/news/2024/04/29/weve-become-addicted-to-explosions-the-idf-unit-responsible-for-demolishing-homes-across-gaza>;⁶⁵³

הכפר ח'וזאעה, והציג סרטון שהראה את הפעילות, שנמשכה שבועיים, ותוצאותיה.⁶⁴⁷ במציאות זו, גם מחסה פשוט – למשל אוהל – נמכר במחיר של למעלה מ-3,000 שקלים. אלו שלא יכולים להרשות מחסה כזה מאלתרים לעצמם מחסה.⁶⁴⁸ אפשרות אחרת היא לשכור דירות שרופות וחצי הרוסות. דירה אחת כזו בחאן יונס הושכרה ב-1200 שקלים לחודש.⁶⁴⁹

התשתיות האזרחיות בעזה, הנחוצות לקיום חברה, ניזוקו באופן משמעותי. רוב העמותות הרשומות בעזה (980 לפני המלחמה) הפסיקו לפעול.⁶⁵⁰ כ-88% מכל בתי הספר נפגעו.⁶⁵¹ נכון לסוף מרץ, ישראל הרסה 91% (51 מ-56) מסניפי הבנקים ו-92% (84 מ-91) מהכספומטים ברצועת עזה. כל הבנקים והכספומטים ששרדו נמצאים בדרום הרצועה.⁶⁵² שימוש בכספומט או ניסיון למשוך כסף של אדם באמצעות חלפני כספים מלווה בעמלות גבוהות (למשל 17%).⁶⁵³ לפחות 16 בתי קברות הושחתו באופן משמעותי על ידי צה"ל, בין השאר על ידי דחפורים.⁶⁵⁴ סרטון אחד למשל מראה בית דחפור נוסע בתוך בית קברות,⁶⁵⁵ בעוד שאחר מציג הרס של דחפור בבית קברות שהשאר עשרות גופות פזורות בשטח.⁶⁵⁶ בדיקה עיתונאית העלתה שצה"ל שיטח אזורים בהם נקברו גופות בבית החולים נאסר.⁶⁵⁷ צה"ל שיטח אזורים נרחבים באמצעות דחפורים.⁶⁵⁸ סרטון מציג את השריפה של שכונת שגעי'ה במבצע צבאי.⁶⁵⁹ צילומי לוויין מציגים את היקף ההרס העצום בחאן יונס.⁶⁶⁰ בסוף מרץ, דובר של UNICEF תיאר שחאן יונס "נהרסה לחלוטין" וש"הזוועה גדולה מכדי שנוכל לתאר אותה".⁶⁶¹

על פי ממצאים מהשטח, נראה שישראל מנסה להרוס את כל הבניינים בתוך הרצועה במרחק קילומטר מהגדר בין ישראל לרצועה כדי ליצור "אזור חיץ".⁶⁶² אזור חיץ זה יגוסס ב-16% משטח הרצועה.⁶⁶³ הרס כזה תואר על ידי הנציב העליון לענייני זכויות אדם באו"ם כ"הפרה בוטה של אמנת ז'נבה הרביעית וכפשע מלחמה".⁶⁶⁴ באמצע פברואר התקשורת הישראלית דיווחה שישראל בונה כביש שיחצה את הרצועה לשניים, עדות נוספת לתוכניתיה של ישראל לכיבוש מחדש של הרצועה.⁶⁶⁵ בתחילת מרץ בניית הכביש הושלמה,⁶⁶⁶ והוא משמש לתנועה מהירה לעומק הרצועה, וצה"ל מתכנן להחזיקו לעוד "שנה לפחות".⁶⁶⁷ לפחות 750 מבנים נהרסו כדי לייצר אזור חיץ משני צדי הכביש.⁶⁶⁸ בחודשים לאחר מכן, ישראל בנתה בסיסים בתוך רצועת עזה, בין השאר במבנים אזרחיים כמו בית חולים ובית ספר, כמו גם מגדלי שמירה ומוצבים.⁶⁶⁹

⁶⁴⁷ <https://www.bellingcat.com/news/2024/04/29/weve>; <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1744195835577921772>
⁶⁴⁸ <https://www.nytimes.com/2024/05/18/world/middleeast/israel-gaza-economy.html>
⁶⁴⁹ <https://x.com/lamIbrahim21/status/1797521016702550496>
⁶⁵⁰ <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/14e309cd34e04e40b90eb19afa7b5d15-0280012024/original/Gaza-Interim-Damage-Assessment-032924-Final.pdf>
⁶⁵¹ <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-12-june-2024>
⁶⁵² <https://twitter.com/ryangrim/status/1774422433736393207>
⁶⁵³ <https://www.nytimes.com/2024/05/18/world/middleeast/israel-gaza-economy.html>
⁶⁵⁴ <https://www.cnn.com/2024/01/20/middleeast/israel-gaza-cemeteries-desecrated-investigation-intl-cmd/index.html>
⁶⁵⁵ <https://twitter.com/QudsNen/status/1749145986595713498>
⁶⁵⁶ <https://twitter.com/HossamShabat/status/1779565112300302634>
⁶⁵⁷ <https://twitter.com/RamAbdu/status/1771125186370101561>
⁶⁵⁸ <https://twitter.com/RamAbdu/status/1743386378606412188>
⁶⁵⁹ <https://news.sky.com/story/israel-bulldozed-mass-graves-at-gaza-hospital-sky-news-analysis-shows-13121638>
⁶⁶⁰ <https://twitter.com/ytirawi/status/1750443193575886945>
⁶⁶¹ <https://twitter.com/ytirawi/status/1767698980127838474>
⁶⁶² <https://www.haaretz.co.il/news/security/2024-03-14/ty-article-magazine/.premium/0000018e-3bab-db12-a9ef-fbfb627d0000>
⁶⁶³ <https://www.theguardian.com/world/2024/mar/22/unicef-official-utter-annihilation-gaza>
⁶⁶⁴ <https://twitter.com/ytirawi/status/1758376261628436523>
⁶⁶⁵ <https://www.haaretz.co.il/news/security/2024-03-28/ty-article-magazine/.premium/0000018d-9cc9-df62-a3fd-9ecdb8420000>
⁶⁶⁶ <https://www.wsj.com/world/middle-east/israel-gaza-hamas-war-buffer-zone-explained-2a7347af>
⁶⁶⁷ <https://www.mekomit.co.il/ps/135417/>
⁶⁶⁸ <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/02/widespread-destruction-israeli-defence-forces-civilian-infrastructure-gaza>
⁶⁶⁹ <https://twitter.com/YairWallach/status/1759572148559962424>
⁶⁷⁰ <https://news.sky.com/story/israel-completes-construction-of-road-which-cuts-across-gaza-strip-13089556>
⁶⁷¹ https://twitter.com/Doron_Kadosh/status/1762434310831796618; <https://www.wsj.com/world/middle-east/israel-is-building-a-road-bisecting-gaza-in-next-phase-of-war-c73503ff>
⁶⁷² <https://www.washingtonpost.com/world/2024/05/17/gaza-israel-netzarim-corridor-war-hamas/>
⁶⁷³ <https://www.washingtonpost.com/world/2024/05/17/gaza-israel-netzarim-corridor-war-hamas/>
⁶⁷⁴ <https://www.haaretz.co.il/news/security/2024-04-18/ty-article-magazine/.premium/0000018e-f03c-d240-a19f-f43f6da50000>
⁶⁷⁵ <https://x.com/ytirawi/status/1795129920902873557>; <https://inews.co.uk/news/world/israel-gaza-superhighway-watchtower-post-war-plans-3090909>

ההרס בעזה גרם ל-75% מהאוכלוסיה לעזוב את בתיהם.⁶⁷⁰ תחקיר של הוראות הפינוי של צה"ל לאוכלוסיה האזרחית בעזה העלה מספר רב של מקרים של חוסר בהירות וחוסר עקביות.⁶⁷¹ כך למשל, היו לפחות חמש גרסאות שונות של האזור הבטוח א-מואסי, שבעצמו הופצץ ושאליו צה"ל פלש קרקעית.⁶⁷² תחקיר של NBC בחן שבעה מקרים של הפצצות של צה"ל באזורים שהוכרזו כבטוחים אשר הרגו אזרחים.⁶⁷³ חלק מהוראות הפינוי ניתנו באופן מקוון בזמן של עצירה מוחלטת של התקשורת ברצועה.⁶⁷⁴ כבר בתחילת פברואר, 67% משטח הרצועה קיבל הוראות פינוי.⁶⁷⁵ כתוצאה מהוראות חוזרות ונשנות אלו, והצפיפות הרגילה ברצועה, פלסטינים רבים נאלצו להתפנות מספר פעמים.⁶⁷⁶

⁶⁷⁰ <https://twitter.com/UNHumanRights/status/1742863747683668418>; <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-12-june-2024>

⁶⁷¹ למשל; <https://edition.cnn.com/2024/01/26/middleeast/hala-khreis-white-flag-shooting-gaza-cmd-intl/index.html>; <https://x.com/marcowenjoness/status/1795063041513402446>

⁶⁷² <https://gaza.forensic-architecture.org/displacement>; https://content.forensic-architecture.org/wp-content/uploads/2024/03/Humanitarian-Violence_Report_FA.pdf; https://content.forensic-architecture.org/wp-content/uploads/2024/05/Inhumane-Zones-Report-Forensic-Architecture_WEBSITE.pdf. ראה גם:

⁶⁷³ <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/sessions-regular/session56/a-hrc-56-crp-4.pdf>, פסקה 96.

⁶⁷⁴ <https://twitter.com/NBCNightlyNews/status/1784001112124932600>

⁶⁷⁵ https://content.forensic-architecture.org/wp-content/uploads/2024/03/Humanitarian-Violence_Report_FA.pdf (e.g. p. 28)

⁶⁷⁶ https://www.business-standard.com/world-news/israel-s-evacuation-covers-67-of-gaza-leaves-palestinians-crammed-124020600748_1.html; <https://gaza.forensic-architecture.org/displacement>; https://content.forensic-architecture.org/wp-content/uploads/2024/03/Humanitarian-Violence_Report_FA.pdf; <https://www.mekomit.co.il/%D7%94%D7%9E%D7%A6%D7%91-%D7%91%D7%A8%D7%A4%D7%99%D7%97-%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A8%D7%93%D7%A8-%D7%95%D7%AA%D7%95%D7%A9%D7%91%D7%99%D7%9D-%D7%91%D7%95%D7%A8%D7%97%D7%99%D7%9D-%D7%9C%D7%9E%D7%A8%D7%9B/>; <https://palestine.beehiiv.com/p/surviving-genocide-people>; <https://www.youtube.com/watch?v=cK7oytWs7vQ>; <https://www.mekomit.co.il/ps/133730/>; <https://palestine.beehiiv.com/p/israel-tried-starve-gaza-palestine>; <https://www.mekomit.co.il/ps/135043/>; <https://www.mekomit.co.il/ps/135923/>

ממשלת ישראל נמנעה מלבצע תהליכים רציניים כדי לשחרר את 120+ החטופים הישראלים שנשארו בעזה.⁶⁷⁷ עד לזמן הכתיבה, שוחררו בפעילות צבאית שבעה חטופים בלבד מתוך כ-250 שנחטפו ב-7.10.2023.⁶⁷⁸ הפעולה הצבאית ששחררה שניים מהם בפברואר גם הרגה 74 עזתים (או כ-100), רובם הגדול אזרחים.⁶⁷⁹ פעולה צבאית אחרת ששחררה ארבעה מהם ביוני הרגה גם לפחות 274 עזתים, ביניהם נשים וילדים רבים, ופצעה מאות.⁶⁸⁰ שלושה חטופים אחרים נורו על ידי חיילי צה"ל בעזה למרות שהניפו דגלים לבנים וקראו לעזרה.⁶⁸¹ חטוף אחר נהרג במהלך ניסיון חילוץ שכשל.⁶⁸² נראה ששלושה חטופים אחרים הומתו בגז שצה"ל הזרים למנהרות.⁶⁸³ בסוף פברואר תחקיר ישראלי מצא כי לפחות עשרה חטופים נהרגו מפעילות צה"ל, כולל מקרה בו צה"ל תקף מבנה למרות החשד כי נמצאים בו חטופים.⁶⁸⁴ בסוף מרץ פרסם כתב ותיק לענייני מודיעין כי רק 60-70 מהחטופים הישראלים נותרו בחיים.⁶⁸⁵ הערכות מודיעין אמריקאיות הציעו מספר דומה.⁶⁸⁶ המספר קטן נכון לסוף מאי.⁶⁸⁷

מצד שני, ההפוגה הזמנית במלחמה הסתיימה בשחרורם של 105 חטופים.⁶⁸⁸ במקום לשאת ולתת על שחרור חטופים נוספים, הממשלה מעדיפה להמשיך את המבצע הצבאי, למרות הנזק הצפוי לחטופים. אותם חטופים ששוחררו בעסקה אמרו פעמים רבות שההפצצות הישראליות שחוו היו בין הדברים המפחידים ביותר שחוו בזמן שהיו בעזה.⁶⁸⁹ דובר הליכוד, ששוחח עם משפחות החטופים, הזהיר אותם מהפעלת לחץ לבחירות מוקדמות מכיוון ש"מערכת בחירות זה רע לחטופים" וש"בתקופה כזאת הרפוש שצף הוא רב".⁶⁹⁰ יש עדויות נוספות שבני משפחות החטופים נמנעות מלבקר את הממשלה מפחד שביקורת כזו תוביל להעברת בני המשפחה החטופים לסוף התור מבחינת סדר העדיפויות בשחרור.⁶⁹¹ באמצע מרץ, ראש מטה מנהלת החטופים החליט לפרוש מתפקידו בשל תחושתו שהדרג המדיני לא עושה את הנדרש כדי להגיע לעסקת חטופים.⁶⁹² תחושות דומות הביעו גם גורמים נוספים במערכת הביטחון הישראלית.⁶⁹³ חבר ממשלה התייחס לבני משפחות החטופים בבז.⁶⁹⁴ בסוף מרץ חלק ממשפחות החטופים האשימו באופן ציבורי את ראש הממשלה בדיחיה מתמשכת של עסקה לשחרורם.⁶⁹⁵ באמצע אפריל שני אנשים מצוות המשא ומתן לגבי החטופים, לפחות אחד מהם היה מעורב בצוות בחצי שנה, אמרו במפורש שהממשלה ובמיוחד ראש הממשלה מנסים לעכב ואף למנוע עסקה לשחרור חטופים.⁶⁹⁶ דובר משפחות החטופים לשעבר הסכים שראש

⁶⁷⁷ <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-113>

⁶⁷⁸ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-10-30/ty-article/.premium/israel-rescues-woman-soldier-kidnapped-to-gaza-by-hamas/0000018b-81cc-df47-a3df-ffcd9c0000> ; <https://www.nytimes.com/2024/02/11/world/middleeast/israel-gaza-hostages-rescued.html>

⁶⁷⁹ <https://www.cnn.com/2024/02/12/middleeast/israel-airstrikes-rafah-ground-offensive-looms-intl-hnk/index.html> ; <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-strikes-rafah-refugee-camp-22-killed-local-health-officials-say-2024-02-12/> ; <https://x.com/ofercass/status/1799425838397395195> ; <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-rescues-four-hostages-gaza-palestinians-say-50-dead-israeli-assault-2024-06-08/> ; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-06-08/ty-article/0000018f-f7e1-d084-abef-f7e94fff0000> ; <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-pounds-central-gaza-hostages-gaza-palestinians-say-50-dead-israeli-assault-2024-06-08/> ; <https://www.972mag.com/nuseirat-camp-israeli-hostages-palestinian-death-toll-hostage-rescue-raid-rises-274-2024-06-09/> ; <https://www.ft.com/content/2e299603-2fed-4855-9694-9801008c48dc>

⁶⁸¹ <https://www.ynet.co.il/news/article/rjzpo117da>

⁶⁸² <https://www.wsj.com/world/middle-east/israel-said-their-sons-were-murdered-by-hamas-these-mothers-werent-convinced-15461312> ; <https://twitter.com/tomashinyu3/status/1747651031737979233>

⁶⁸³ <https://www.ha-makom.co.il/post/revital-host-id> ; <https://www.ynet.co.il/news/article/ry7qkbjbc> . בסיבירות גבוהה גם ארבעת החטופים האלו:

⁶⁸⁴ <https://www.haaretz.co.il/blogs/yossimelman/2024-03-26/ty-article/0000018e-7564-d787-a5de-75e616c60000> ; <https://www.wsj.com/world/middle-east/hamas-may-not-have-enough-living-hostages-for-cease-fire-deal-61606c66> ; <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-05-26/ty-article/.premium/rafah-operation-advances-as-israel-faces-added-pressure-by-ici-ruling-to-end-the-war/0000018f-b179-dfc6-a3ef-b57daa210000> (פחות מ-64 חטופים נותרו בחיים)

⁶⁸⁵ <https://www.cnn.com/interactive/2023/12/world/hostage-israel-hamas-deal-dq>

⁶⁸⁶ <https://www.maariv.co.il/news/israel/Article-1061467>

⁶⁸⁷ https://twitter.com/Bar_ShemUr/status/1757852992215056477

⁶⁸⁸ <https://www.ynet.co.il/news/article/bjkutcon6>

⁶⁸⁹ <https://13tv.co.il/item/news/politics/security/sqpw-903972705>

⁶⁹⁰ <https://www.haaretz.co.il/blogs/yossimelman/2024-03-26/ty-article/0000018e-7564-d787-a5de-75e616c60000>

⁶⁹¹ <https://13tv.co.il/item/news/politics/politics/hostages-903992721> ; <https://www.haaretz.co.il/blogs/yossimelman/2024-03-26/ty-article/0000018e-7564-d787-a5de-75e616c60000> ; <https://www.maariv.co.il/news/politics/Article-1085268>

⁶⁹² <https://www.ynet.co.il/news/article/bjebbohyc>

⁶⁹³ https://twitter.com/Uvda_tweet/status/1778496650798833931

הממשלה מנע עסקה משיקולים פוליטיים.⁶⁹⁷ מספר גורמים זרים – כולל מקטאר – אמרו דברים דומים.⁶⁹⁸ במאי, חברי כנסת מהקואליציה החריפו את ההתבטאויות נגד משפחות החטופים,⁶⁹⁹ בעוד שהמשטרה ותומכי הממשלה השתמשו באלימות נגדן ברחובות.⁷⁰⁰ בסוף מאי, ראש המל"ל אמר בשיחה עם משפחות חטופים שישראל לא תסיים את המלחמה בעסקה לשחרור כל החטופים, ותקף מילולית חלק מקרובי המשפחה של החטופים בשיחה.⁷⁰¹ ביוני, פוליטיקאי בכיר וחבר בקבינט המלחמה לשעבר טען שראש הממשלה סירב לעסקת חטופים משיקולים פוליטיים.⁷⁰²

⁶⁹⁷ <https://www.zman.co.il/481871/> ; ⁶⁹⁸ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-04-14/ty-article/premium/0000018e-de16-deb6-afee-ded71d110000> ; https://twitter.com/_selftitled_/status/1784272179817041951 ; <https://www.ynet.co.il/news/article/yokra13937291> ; <https://www.ynet.co.il/news/article/hyw3njir0> ; ⁶⁹⁹ <https://www.ynet.co.il/news/article/hko00u9uma> ; ⁷⁰⁰ <https://www.israelhayom.co.il/news/local/article/15767757> ; <https://www.israelhayom.co.il/news/local/article/15775483> ; ⁷⁰¹ <https://www.timesofisrael.com/israel-wont-end-war-for-deal-to-free-all-hostages-pms-aide-said-to-tell-families/> ; <https://www.ynet.co.il/news/article/sj118wnin0> ; <https://www.maariv.co.il/news/politics/Article-1103425> ; ⁷⁰² <https://www.kan.org.il/content/kan-news/politic/760712/>

הגדה המערבית מושכת פחות תשומת לב בתקשורת ובשיח הציבורי. ישראל כשלה במשך שנים להחיל את שלטון החוק על המתנחלים באזור. למשל, מתוך 1,600 מקרים של אלימות מתנחלים בין 2005 ל-2023, רק 3% הסתיימו בהרשעה.⁷⁰³ למרות זאת, המצב שם התדרדר במהירות מאז תחילת המלחמה. לפחות 18 קהילות של רועים/בדואים ננטשו בשל התקפות של מתנחלים (968 התקפות נרשמו מאז ה-7.10).⁷⁰⁴ בערך 4,000 פלסטינים בגדה איבדו את בתיהם ב-2023,⁷⁰⁵ ובתיהם של 2,155 נהרסו מאז ה-7.10.⁷⁰⁶ מתנחלים הרגו מספר פלסטינים, ופצעו, גירשו, הטרידו והבריחו אחרים.⁷⁰⁷ במקרים מסוימים, מתנחלים תקפו כפרים פלסטינים בקבוצה גדולה יותר.⁷⁰⁸ כשצלם עיתונות ישראלי יהודי בן 72 נתפס על ידי המתנחלים, הם היכו אותו, גנבו את רכשו (ושרפו חלק ממנו), ושרפו לו מרפק ואצבע. הצלם סיפר שחיילים אבטחו את המתנחלים ולא עזרו לו למרות בקשותיו.⁷⁰⁹ רבים מהמתנחלים שגויסו ליחידות הגנה אזורית במהלך המלחמה פועלים מאז במדים עם תמיכה מלאה של צה"ל, ובהקשר זה תוקפים ומתעמרים בפלסטינים.⁷¹⁰ בסוף מאי, צה"ל הודיע שיחלק רבים למתנחלים שאינם חלק מכיתות הכוננות ביישוביהם.⁷¹¹

בסך הכל כ-521 פלסטינים נהרגו בגדה מאז תחילת המלחמה.⁷¹² מחצית מההרוגים בגדה מאז תחילת שנת 2023 (פי 4 מאשר ב-2022) נהרגו באירועים בהם לא תועדו עימותים חמושים. כך למשל סגן ראש עיריית ירושלים טען שהמשטרה השתמשה בכדורים חיים וירתה במתפרעים פלסטיניים בתחילת אוקטובר, וכך הרגה חמישה מתושבי מזרח ירושלים.⁷¹³ מאז ה-7.10, נפצעו בגדה מעל 5,200 פלסטינים.⁷¹⁴ תחקיר של הוול סטריט ג'ורנל מצא כי מאז ה-7.10 מתנחלים בנו במהירות כבישים והתנחלויות נוספות בגדה המערבית. מדינת ישראל סירבה לבחון את ממצאי התחקיר של העיתון.⁷¹⁵ נכון לסוף מרץ, צה"ל המשיך להחזיק מחסומים בכניסות לכפרים בגדה שאילצו את התושבים המקומיים לנסוע בדרכים עוקפות.⁷¹⁶ נכון לאותו הזמן, ישראל אסרה על כניסת פלסטינים מהגדה העובדים בישראל, מה שהוביל לאובדן הכנסתם ולמצב כלכלי קשה בגדה.⁷¹⁷ במקרים מסוימים, ישראל גם מנעה מפלסטינים בגדה לעבד את שטחיהם החקלאיים במשך חודשים רבים.⁷¹⁸

⁷⁰³ <https://www.nytimes.com/2024/05/16/magazine/israel-west-bank-settler-violence-impunity.html> ; ⁷⁰⁴ <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-178-west-bank> ; ⁷⁰⁵ <https://twitter.com/YehudaShaul/status/1758122975386014057> ; ⁷⁰⁶ <https://twitter.com/Mistaclim/status/1770753310686917108> ; ⁷⁰⁷ <https://twitter.com/Ytirawil/status/1770743445969064360> ; ⁷⁰⁸ <https://www.mekomit.co.il/%D7%A7%D7%94%D7%99%D7%9C%D7%94-%D7%A4%D7%9C%D7%A1%D7%98%D7%99%D7%A0%D7%99%D7%AA-%D7%92%D7%95%D7%A8%D7%A9%D7%94-10-%D7%99%D7%9E%D7%99%D7%9D-%D7%9C%D7%90%D7%97%D7%A8-%D7%A9%D7%A7%D7%9D-%D7%9C%D7%99/> ; ⁷⁰⁹ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-04-30/ty-article-magazine/premium/0000018f-1068-d97f-abcfe987090000> (18) ; ⁷¹⁰ <https://www.ochaopt.org/content/about-4000-palestinians-displaced-west-bank-2023> ; ⁷¹¹ <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-178-west-bank> ; ⁷¹² <https://www.washingtonpost.com/investigations/2024/01/09/israel-settler-violence-qusra-west-bank/> ; ⁷¹³ <https://www.newyorker.com/magazine/2024/03/04/israel-settlers-attacks-palestinians> ; ⁷¹⁴ <https://twitter.com/masafering/status/1786353369658839199> ; ⁷¹⁵ <https://x.com/lssaamro/status/1796595059259044284> ; ⁷¹⁶ <https://x.com/masafering/status/1802412746572435879> ; ⁷¹⁷ <https://apnews.com/article/israel-palestinians-gaza-hamas-west-bank-war-f85997a95d5579159ffe83d2c0cb988e> ; ⁷¹⁸ <https://apnews.com/article/israel-palestinians-gaza-west-bank-7e75e1ef8f5307946d24f8b9a190fd66> ; ⁷¹⁹ <https://twitter.com/AlonLeeGreen/status/1779136328480805197> ; ⁷²⁰ <https://www.ynet.co.il/yedioth/article/yokra13889978> ; ⁷²¹ <https://x.com/btselem/status/1793384580046565608> ; ⁷²² <https://x.com/QudsNen/status/1801295354840629385> ; ⁷²³ <https://x.com/tzvisuccot/status/1796110479816818955> ; ⁷²⁴ <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-178-west-bank> ; ⁷²⁵ <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1754079208643420204> ; ⁷²⁶ <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-178-west-bank> ; ⁷²⁷ <https://www.wsj.com/video/series/in-depth-features/visual-evidence-shows-illegal-settler-construction-in-west-bank-surging/BF11225B-45A7-430A-A39C-48336B5B8286> ; ⁷²⁸ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-03-19/ty-article/premium/0000018e-50c4-dca4-ad8e-f4fe5f020000> ; ⁷²⁹ <https://news.sky.com/story/the-war-may-be-in-gaza-but-its-effects-can-mean-starvation-in-the-west-bank-13101929> ; ⁷³⁰ <https://www.haaretz.com/middle-east-news/palestinians/2024-05-25/ty-article/premium/distance-requirements-and-barriers-how-palestinians-are-being-expelled-from-their-land/0000018f-acf8-df13-a3af-bcfea1270000>

בשלושת החודשים הראשונים של השנה, ישראל הכריזה על כמות שיא של שטחים בגדה, כמעט 11,000 דונם, כדמות מדינה.⁷¹⁹ כמות זו כוללת את השטח הגדול ביותר עליו ישראל הכריזה על שטח מדינה לפחות מאז 1993.⁷²⁰ כתבת תחקיר של הניו יורק טיימס פרסמה מסמך בו אלוף פיקוד מרכז מודה בכתב במרץ שמאז תחילת המלחמה קיימת עלייה חדה בבניה הלא חוקית היהודית בגדה המערבית, ובמקביל דה פקטו לא התקיימה אכיפה שאמורה למנוע בניה כזו. המציאות בבניה לא חוקית פלסטינית הייתה שונה לחלוטין.⁷²¹ במאי, שר הביטחון ביטל את חוק ההתנתקות שאסר על התיישבות בארבע נקודות בגדה.⁷²²

עדויות להרג פלסטינים

מספר סרטונים מראים הרג של פלסטינים לא חמושים ולא מאיימים.⁷²³ כששטר מג"ב ירה למוות בילד פלסטיני בן 12 שירה זיקוק לאוויר, השר לביטחון לאומי הגיע לבקרו ושיבח את התנהלותו ואמר שמגיע לו צ"ש.⁷²⁴ חיילי צה"ל מחופשים לעובדי מערכת הבריאות ולנשים מוסלמיות נכנסו לבית חולים בגדה המערבית והרגו שלושה מבוקשים בשנתם, כולל אחד שהיה משותק במשך כשלושה חודשים.⁷²⁵ במקרה אחר, חייל ירה למוות בפלסטיני שהתגיר לאחר שמצא בתיקו סכין. שני סרטונים שפורסמו הראו שהפלסטיני הרים את ידיו באוויר כשנורה למוות.⁷²⁶ שני רועים פלסטיניים נורו למוות על ידי מתנחלים בזמן שחיילים נכחו באירוע ולא התערבו.⁷²⁷

התעללות, השפלה ומעצר של פלסטינים

סרטונים רבים מראים כוחות ישראליים מתעמרים בפלסטינים ומשפילים אותם,⁷²⁸ מכים אותם,⁷²⁹ מובילים אותם בעודם עירומים למחצה ברחובות,⁷³⁰ הורסים את רכושם⁷³¹ או תשתיות ציבוריות,⁷³² חוסמים כבישים,⁷³³ משחיתים סמלים פלסטיניים,⁷³⁴ וקוראים לנכבה נוספת.⁷³⁵ תמונה אחת מציגה תיק מלא בכסף

⁷¹⁹ <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-04-11/ty-article/.premium/israel-has-declared-record-amount-of-west-bank-land-as-state-owned-in-2024/0000018e-c7a2-dd23-a3cf-e7a713c90000>

⁷²⁰ <https://www.washingtonpost.com/world/2024/03/22/israel-largest-west-bank-settlement-blinken-visit/>

⁷²¹ <https://www.nytimes.com/2024/05/16/magazine/israel-west-bank-settler-violence-impunity.html> ; <https://www.nytimes.com/interactive/2024/05/16/magazine/fox-document-march-24-redacted.html> ; <https://www.ynet.co.il/news/article/byxkztxxc>

⁷²² <https://www.ynet.co.il/news/article/bkfau7iq0> ; <https://www.gov.il/BlobFolder/legalinfo/disengagement-plan/he/%D7%A6%D7%95%D7%91%D7%93%D7%91%D7%A8%D7%91%D7%99%D7%98%D7%95%D7%9C%D7%97%D7%95%D7%A7%D7%94%D7%94%D7%AA%D7%A0%D7%AA%D7%A7%D7%95%D7%AA%D7%91%D7%9E%D7%A8%D7%97%D7%91%D7%97%D7%95%D7%9E%D7%A9.pdf>

⁷²³ https://twitter.com/AJA_Palestine/status/1781371375623536907 ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1746987605034447294> ; <https://www.haaretz.com/israel-news/twilight-zone/2024-04-20/ty-article-magazine/.premium/a-palestinian-is-shot-dead-by-an-israeli-sniper-for-daring-to-go-up-on-his-roof/0000018e-f9a5-d6a0-a9ef-f9bd171b0000> ; <https://twitter.com/Kahlissee/status/1767976353532383504>

⁷²⁴ <https://twitter.com/itamarbengvir/status/1767860298432528673> ; <https://twitter.com/origivati/status/1767806214254002619> ; <https://www.reuters.com/world/middle-east/israeli-forces-kill-3-gunmen-west-bank-hospital-army-says-2024-01-30/>

⁷²⁵ <https://www.ynet.co.il/news/article/hym4dpy0t> ; <https://www.ynet.co.il/news/article/hk9p5nact> ; <https://twitter.com/KhaledYousry22/status/1773557971831632078>

⁷²⁶ <https://www.mekomit.co.il/ps/133998/>

⁷²⁷ <https://twitter.com/ytirawi/status/1741445118333222937> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1748100280560845092> ; <https://twitter.com/Mistaclim/status/1747358396519493874> ; <https://twitter.com/Mistaclim/status/1751689800254476390> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1760462497943839127> ; <https://twitter.com/ireallyhateyou/status/1765200009580925182> ; <https://twitter.com/masafering/status/1770529772885483666> ; <https://twitter.com/Mistaclim/status/1770320641826169263> ; <https://twitter.com/adinityay/status/1771990979333026009> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1780354741882474980> ; <https://twitter.com/adinityay/status/1781214747104252184> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1781397024417448055> ; <https://twitter.com/Mistaclim/status/1783507450643063185> ; <https://twitter.com/ofercass/status/1785416217152344434> ; <https://x.com/SaulStaniforth/status/1791485421903401141> ; https://x.com/brown_johnbrown/status/1792560897732341961 ; <https://x.com/ireallyhateyou/status/1793287354372825172> ; <https://x.com/LensVeritatis/status/1793454169741033661> ; <https://twitter.com/Mistaclim/status/1781945504240214016> ; <https://twitter.com/AdameMedia/status/1761508331598848224>

⁷²⁸ <https://twitter.com/ytirawi/status/1787112612880105776>

⁷²⁹ <https://twitter.com/ytirawi/status/1756688401233817855> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1743038305581593033>

⁷³⁰ <https://twitter.com/Mistaclim/status/1776551587885801759> ; <https://x.com/Mistaclim/status/1801853273114116104> ; <https://twitter.com/QudsNen/status/1751125745701671025>

⁷³¹ <https://twitter.com/ytirawi/status/1782135295204262065>

⁷³² <https://twitter.com/ytirawi/status/1768010284860416327>

⁷³³ <https://x.com/btselem/status/1793384580046565608>

⁷³⁴

⁷³⁵

שנלקח כביזה.⁷³⁶ אחרת מראה חייל שחוגג את יום הולדתו(?) עם בלונים כשברקע פלסטיני כפות עם כיסוי עיניים שוכב על הרצפה.⁷³⁷ בסרטון אחד נראה שכוחות צה"ל חטפו או עצרו פלסטיני, הלבישו אותו במדים, אזקו את ידיו ורגליו בשרשראות ונראה שהשתמשו בו כבמגן אנושי.⁷³⁸ גם כאן מוצגים סרטונים הומוריסטיים הקשורים להשפלה ודה-הומניזציה של פלסטינים,⁷³⁹ התייחסות אליהם כאל עמלק,⁷⁴⁰ ואף תמונות של חיילים המצטלמים עם הלבשה תחתונה בתוך בתים של פלסטינים עליהם פשטו.⁷⁴¹ סרטונים רבים מראים נערי גבעות מתעמתים עם פלסטינים ותוקפים אותם,⁷⁴² או מתנחלים הלבושים כחיילים מעכבים פלסטינים, כולל על אדמתם הפרטית.⁷⁴³ מספר סרטונים אחרים מראים מתנחלים גובים את רכושם של פלסטינים,⁷⁴⁴ או חיילים אשר עומדים מנגד כשמתנחלים פוגעים באוכלוסיה אזרחית פלסטינית וברכוש.⁷⁴⁵ סגן ראש עיריית באר-שבע העלה לחשבון המדיה החברתית שלו תכנים משירות המילואים שלו, שכללו פלסטינים כפותים עם עיניים מכוסות ותכנים המתייחסים בבירור לנקמה.⁷⁴⁶

פלסטינים רבים אחרים, כולל ילדים,⁷⁴⁷ נעצרו בגדה המערבית. בחודש הראשון לחימה נעצרו יותר מ-2,200 פלסטינים. מעל 2,000 הוחזקו במעצר מנהלי, ללא כתב אישום או משפט. עצורים אלו סבלו מעינויים ויחס משפיל על פי ארגון זכויות האדם אמנסטי.⁷⁴⁸ עד לסוף מאי, כמעט 5,000 אנשים נעצרו בגדה (המספר לא כולל אנשים שנעצרו ושחררו לפני שהובאו אל מול שופט).⁷⁴⁹ בנקודת זמן זו, ישראל החזיקה במעצר (כלומר לפני הרשעה) 7,016 בני אדם, מתוכם 4,299 (יותר מ-60%) מוחזקים ללא משפט או אישום.⁷⁵⁰

תיאורים רבים שמסרו כלואים ששחררו מעידים על התעללות מתמשכת מצד הסוהרים.⁷⁵¹ אחד סיפר שמדי יום מאז ה-7.10 הסוהרים אילצו את העצורים/אסירים לחול בעודם עטופים בדגל ישראל, ודרשו מהם לנשק את דגל ישראל, תוך כדי הכאתם אם הם מסרבים לעשות זאת. בנוסף, הסוהרים השליכו את המזון שניתן לאסירים על הרצפה ודרכו עליו.⁷⁵² עצור אחר מבית לחם תיאר בפירוט את האלימות, ההתעללות וההשפלה שחוה בכלא הישראלי במשך שלושה חודשים בהם היה עצור במעצר מנהלי ללא האשמה או עדויות נגדו.⁷⁵³ עדויות נוספות לטענות אלו נמצאות ברשתות החברתיות.⁷⁵⁴ פוליטיקאי פלסטיני בכיר, דובר המועצה המחוקקת, נעצר באוקטובר. כששחרר ביוני, הוא סיפר על חלק מחוויותיו – שכללו אסיר שלכאורה הומת לאחר ששאל האם יש הפסקת אש בעזה, ואסיר אחר שנהרג לאחר שביקש מצוות הכלא שלא להעליב את הוריו.⁷⁵⁵

⁷³⁶ <https://twitter.com/ytirawi/status/1756695309239939117>

⁷³⁷ <https://twitter.com/ytirawi/status/1758619734809928130>

⁷³⁸ <https://twitter.com/TameeOliveFern/status/1752615765092815206>

⁷³⁹ <https://twitter.com/ytirawi/status/1756697908907233406> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1756696385510883830>

⁷⁴⁰ <https://twitter.com/ytirawi/status/1765313264324333905> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1765436458108653778> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1765673191521874004>

⁷⁴¹ <https://twitter.com/ytirawi/status/1790921496421937522>

⁷⁴² <https://twitter.com/ytirawi/status/1782837821432082700>

⁷⁴³ <https://twitter.com/Mistaclim/status/1769435760392900855> ; <https://twitter.com/Mistaclim/status/1769277315941339483>

⁷⁴⁴ <https://twitter.com/Mistaclim/status/1769300216719515931> ; <https://twitter.com/masafering/status/1769723591480742007> ; <https://twitter.com/Mistaclim/status/1785895596198400359> ; <https://twitter.com/Issaamro/status/1790820035201466412>

⁷⁴⁵ <https://twitter.com/masafering/status/1769453241929011501>

⁷⁴⁶ <https://x.com/Mistaclim/status/1794071598372172056> ; <https://twitter.com/Mistaclim/status/1753732272816029757>

⁷⁴⁷ https://twitter.com/Yesh_Din/status/1779501559379849229

⁷⁴⁸ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-05-20/ty-article/.premium/0000018f-9268-d212-abcf-d66d978d0000>

⁷⁴⁹ <https://twitter.com/RamAbdu/status/177555921151693151>

⁷⁵⁰ <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2023/11/israel-opt-horrifying-cases-of-torture-and-degrading-treatment-of-palestinian-detainees-amid-spike-in-arbitrary-arrests/>

⁷⁵¹ <https://www.haaretz.co.il/opinions/2024-05-28/ty-article-opinion/.premium/0000018f-beff-d0b7-abdf-feff4aa90000>

⁷⁵² <https://cda.gov.ps/index.php/en/51-slider-en/17065-on-the-233rd-day-of-genocide-brief-on-detention-campaigns-carried-out-in-the-west-bank-since-october-7-until-may-26-2025>

⁷⁵³ <https://www.haaretz.co.il/opinions/2024-05-28/ty-article-opinion/.premium/0000018f-beff-d0b7-abdf-feff4aa90000>

⁷⁵⁴ <https://www.haaretz.co.il/news/law/2023-12-30/ty-article/0000018c-b51e-d45c-a98e-bf5e7a340000> ; <https://twitter.com/RZabaneh/status/1784223150156181904>

⁷⁵⁵ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-01-02/ty-article/.premium/0000018c-c6e5-d6c4-ab8d-e7f561840000> ; <https://www.haaretz.co.il/news/twilightzone/2024-03-22/ty-article/.premium/0000018e-62b4-d541-a78e-ffff79470000> ; <https://twitter.com/ytirawi/status/1761463527489900685> ; <https://x.com/QudsNen/status/1801743540436771252> ; <https://x.com/Palestinecapti1/status/1801781895413555571>

כדי למקד את הדיון חלק זה יבחן את המדיה הישראלית והאמריקאית, כמו גם פעולות אחרות של מדינת ישראל שנועדו להגביל את השיח הציבורי.

הקדמה: תעמולה, הנקראת לעיתים גם דיפלומטיה ציבורית, נועדה להעביר מידע כדי להשפיע על תפיסות ציבור מסוים. תעמולה יכולה לכלול אמיתות, שקרים או מה שביניהם. מדינות וארגונים אחרים במאה ה-21 משתמשים בתעמולה באופן שגרתי. התעמולה של מדינת ישראל נקראת לעיתים קרובות הסברה.⁷⁵⁷

הקשר: חוקרים טוענים כבר במשך עשורים שלמרות המידע הרב מסביבנו, האדם הפשוט מוציא ממידע זה רק מעט אינפורמציה ועוד פחות ידע ותבונה.⁷⁵⁸ התוצאה הוגדרה עוד בשנות ה-90 כ"הרס התבונה הפוליטית" בשל המניפולציות של התקשורת המודרנית.⁷⁵⁹ חלק זה של המסמך מניח שהמידע שנמסר על ידי מדינות, ארגונים שאינם מדינות והתקשורת הוא מוטה, אבל גם אינו מהימן לחלוטין או לחלוטין לא מהימן מעצם הגדרתו. בפועל, גורמים אלו כותבים ומעבירים מידע כדי לשקף את האינטרסים השונים שלהם (למשל: פוליטיים, כלכליים או אידיאולוגיים). ראוי לציין שהבעיה המרכזית היא לא פייק ניוז – אלא העובדה שהרבה ממידע זה מוצא מהקשרו ומוטה בגסות על ידי גורמים אלו וכך מוביל למיסאינפורמציה ודיסאינפורמציה.⁷⁶⁰ כדי להעריך טוב יותר את המימנות המידע שערוצים שונים מוסרים, יש צורך בקריאה וחשיבה ביקורתית, ובהערכה זהירה של מקור המידע.

התעמולה הישראלית כוללת אלמנטים מוסדיים שפועלים דרך המדינה.⁷⁶¹ ישראל ייחודית ביחס למדינות המגדירות עצמן כדמוקרטיות מערביות בכך שיש לה צנזור צבאי (פירוט נוסף למטה) וחוק שקובע שכל כתבה על נושאי ביטחון צריכה להיות מוגשת לצנזורה קודם לכן.⁷⁶² כשהצנזורה מתערבת בכתבה, נאסר על גוף תקשורת להעביר מידע על התערבותה לקוראים (למשל על ידי השחרה של החלק האסור בפרסום).⁷⁶³ ראש הממשלה של ישראל לחץ את הצנזור הראשי להפעיל את הצנזורה במקרים נוספים, כולל כאלו ללא הצדקה בטחונית.⁷⁶⁴ במקרה דומה, אתר ללא שיוך רשמי שהקים משרד ההסברה הישראלי לתייעוד סרטונים ותמונות של חמאס מה-7.10 שנועד לקהל בינלאומי נחסם לגישת הציבור הישראלי.⁷⁶⁵

מדינת ישראל קונה סיקור חיובי בתקשורת הבינלאומית לפחות מאז 2018, אז טענה שמדינות רבות אחרות פועלות באותו אופן.⁷⁶⁶ שורה ארוכה של פוליטיקאים ומשרדי ממשלה עושים את אותו הדבר בתקשורת הלאומית.⁷⁶⁷ משרדי ממשלה לפעמים השתמשו בחוזים שאפשרו להם להטיל וטו על תוכן הסיקור החיובי שקנו.⁷⁶⁸ כבר ב-2017, ממשלת ישראל השקיעה עשרות וייתכן שאף מיליוני שקלים כדי ליצור רשת של ארגונים שבאמצעותם תוכל להעביר את תכני התעמולה שלה, שבמקור יועדו להילחם בדה-לגיטימציה של ישראל ובתנועת החרם נגדה (BDS).⁷⁶⁹ בניגוד לתעמולה מסורתית וישירה, תעמולה זו נועדה לפעול דרך

⁷⁵⁶ בשל טבע העדויות, חלק זה עוסק בעיקר בשיח, בניגוד לשאר מסמך זה. האמת מאחוריו היא הרבה פחות ברורה. למרות האמור לעיל עשיתי מייטב יכולתי להציג את העדויות באופן ביקורתי. אשמח לקבל ביקורת.

⁷⁵⁷

⁷⁵⁸ https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%AA%D7%A2%D7%9E%D7%95%D7%9C%D7%94_%D7%94%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%AA ; <https://www.the7eye.org.il/272146>

⁷⁵⁹ <https://lib.civics.cet.ac.il/pages/item.asp?item=9260&kwd=2079>

⁷⁶⁰ <https://lib.civics.cet.ac.il/pages/item.asp?item=9260&kwd=2079>

⁷⁶¹ <https://firstdraftnews.org/long-form-article/understanding-information-disorder/>

⁷⁶² <https://theintercept.com/2024/02/07/gaza-israel-netanyahu-propaganda-lies-palestinians/>

⁷⁶³ ראה למשל: <https://www.haaretz.co.il/opinions/2022-07-26/ty-article-opinion/00000182-39f9-d145-a3df-7dfb21db0000>

⁷⁶⁴ <https://www.haaretz.com/opinion/2024-05-29/ty-article-> אבל ראה גם: <https://www.mekomit.co.il/ps/134881/>

⁷⁶⁵ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2023-11-29/ty-article-highlight/0000018c-1adf-d4e4-a1df-3edf52340000>

⁷⁶⁶ <https://www.haaretz.co.il/opinions/2024-04-02/ty-article-opinion/premium/0000018e-9ef0-d9c2-afbe-bef6abb00000> ; <https://saturday-october-seven.com/>

⁷⁶⁷ <https://www.the7eye.org.il/281581> ; <https://www.the7eye.org.il/268428> ; <https://shakuf.co.il/books/critical-reading.html>

⁷⁶⁸ <https://www.the7eye.org.il/281581>

⁷⁶⁹ <https://cdn.the7eye.org.il/uploads/2017/11/mizam201217.pdf> ; <https://www.the7eye.org.il/272146> ; <https://www.the7eye.org.il/269874> ; <https://www.the7eye.org.il/262318> ; <https://www.the7eye.org.il/276553> ;

ארגונים אזרחיים ולא ממשלתיים, והקישור למדינה מוסתר מצרכי המידע (ולפעמים מהארגון האזרחי בעצמו).⁷⁷⁰ מדינת ישראל עבדה עם מאות מהארגונים האלו וסביר להניח ששימרה את הקשרים איתם.⁷⁷¹ משרד התפוצות, למשל, משתמש בכמה חברות שאמורות לנהל קמפיינים כאלו כדי להימנע מלסבך את ישראל במשבר דיפלומטי.⁷⁷² בינואר 2024, ישראל רכשה מערכת טכנולוגית להשפעה המונית שיכולה לייצר תוכן מתאים לקמפיינים של תודעה ברשת והחלה להשתמש בה.⁷⁷³ בנוסף למאמצי מדינת ישראל, מספר חברות סטארט-אפ ניסו להשפיע על השיח בעצמן לפני ובמהלך המלחמה.⁷⁷⁴

מחוץ לישראל, כלי תקשורת רבים "מלבינים" את ישראל באמצעות אמצעים ושיטות שונים. עובד לשעבר בחברת השידור הקנדית פירט איך כל דיווח על נושאים הקשורים לפלסטין היה נתון לקשיים רבים, ביניהם ביטולי ראיונות, אפשרות לחזרה על תכנים פרו-ישראליים שהופרכו בשידור, סירוב לנהל דיונים על נושאים מורכבים מפרספקטיבה ישראלית (כמו למשל שאלת הג'נוסייד), היעדר הקשר חשוב לאירועים בהווה (למשל המציאות לפני ה-7.10), עריכה של תכנים מעוררי מחלוקת (למשל התייחסויות לג'נוסייד והרעבה במהלך ראיון), הוספת אזכורים ביחס לטבע הבלתי-ניתן לאישוש של הצהרות אישיות (למשל על אובדן של קרובי משפחה של מרואיינים פלסטיניים), הסרת שמות ופרטי קשר של דוברים פלסטיניים ממאגרי מידע פנימיים, והתעלמות מהצהרות של בכירים ישראלים שניתן היה להבין כקריאה לרצח עם.⁷⁷⁵ פעולות אלו היו קשורות לפחות באופן חלקי לקמפיינים של קבוצות לובי מהצד הימני של המפה, שעזרו להשתיק את השיח בנושא.⁷⁷⁶ חלק מההשפעה על התקשורת מגיע מאליטה עסקית מבוססת בארה"ב. קבוצה מאליטה זו דנה בתוכנית להוציא כ-50 מיליון דולר על קמפיין מדיה שנועד לקבע את הדימוי של חמאס כארגון טרור בקרב אמריקאים.⁷⁷⁷

כמו מלחמות קודמות בעזה,⁷⁷⁸ המלחמה הנוכחית מתאפשרת בשל מאמצי מדיה משמעותיים⁷⁷⁹ לעצב את השיח בישראל ובמערב – במדינות כמו ארה"ב, קנדה,⁷⁸⁰ בריטניה וגרמניה.⁷⁸¹ לישראל השפעה רבה על תשומת הלב בתקשורת, בעיקר בארה"ב. ה-Intercept, למשל, הראה איך ישראל פעם אחר פעם "בוחרת נושא ודורשת את תשומת הלב העולמית אליו תוך כדי התעלמות מכל עניין אחר".⁷⁸² אסטרטגיית מלחמת המידע של ישראל מתמקדת בארבעה ערוצים: (1) הדגשת זוועות אירועי ה-7.10; (2) ביטול קולות ביקורתיים; (3) הגבלת זרימת המידע שמגיעה מעזה לגבי המלחמה; (4) ליכוד הציבור הישראלי באמצעות הדגשת עוצמתו של צה"ל והרס עזה.⁷⁸³ המטרה המרכזית של קמפיין זה הייתה לייצר לגיטימציה להתקפות הישראליות המסיביות נגד עזה. ארבעת החלקים הבאים במסמך מתארים בפירוט את ארבעת הערוצים האלו.

הדגשת זוועות התקפות ה-7.10

⁷⁷⁰ <https://www.the7eye.org.il/444078> ; <https://www.the7eye.org.il/399982> ; <https://www.the7eye.org.il/443586> ; <https://www.ipost.com/israel-news/article-713678> ; <https://forward.com/israel/453286/us-pro-israel-groups-failed-to-disclose-grants-from-israeli-government/> ; <https://www.the7eye.org.il/272146> ; <https://www.the7eye.org.il/272146> ; ⁷⁷¹ https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://fs.knesset.gov.il/20/Committees/20_ptv_34835_7.doc&ved=2ahUKEwjE5r24_ZCFAxVhElkFHcatCNwQFnoECBEQAQ&usq=AOvVaw2FYnze1NfDxOLuIPUq-2rX (עמוד 8). ⁷⁷² <https://www.haaretz.com/israel-news/security-aviation/2024-06-05/ty-article-magazine/.premium/israel-secretly-targeted-american-lawmakers-with-gaza-war-influence-campaign/0000018f-e7c8-d11f-a5cf-e7cb62af0000> ; ⁷⁷³ <https://www.haaretz.co.il/news/security/2024-01-16/ty-article-magazine/.premium/0000018c-e8c1-d765-ab9d-f8fd29800000> ; ⁷⁷⁴ <https://www.israelhayom.com/opinions/can-ai-help-hasbara/> ; <https://wordsofiron.com/> ; ⁷⁷⁵ <https://www.calcalistech.com/ctechnews/article/rkrug57na> ; ⁷⁷⁶ <https://breachmedia.ca/cbc-whitewashed-israels-crimes-gaza-firsthand/> ; ⁷⁷⁷ <https://breachmedia.ca/cbc-whitewashed-israels-crimes-gaza-firsthand/> ; ⁷⁷⁸ <https://www.semafor.com/article/11/09/2023/billionaires-discuss-50-million-anti-hamas-media-blitz> ; ⁷⁷⁹ Amer, "War Reporting in the International Press: A Critical Discourse Analysis of the Gaza War of 2008-2009", Ph.D Dissertation (Hamburg, 2015). ⁷⁸⁰ <https://www.rollingstone.com/culture/culture-features/israel-social-media-twitter-messaging-david-saranga-1234874381/> ; ⁷⁸¹ <https://breachmedia.ca/cbc-whitewashed-israels-crimes-gaza-firsthand/> ; ⁷⁸² <https://adamtooze.substack.com/p/chartbook-271-reasons-of-state-memory> ; ⁷⁸³ <https://theintercept.com/2024/02/07/gaza-israel-netanyahu-propaganda-lies-palestinians/> ; <https://newyorkwarcrimes.com/a-continuous-series-of-insults-to-our-understanding> ; <https://foreignpolicy.com/2024/03/11/israel-gaza-hamas-netanyahu-warfare-misinformation/>

מיד לאחר ה-7.10 ישראל החלה בקמפיין פרסום מסיבי להדגיש את זוועות טבח החמאס.⁷⁸⁴ על פי סקירה אחת, בעשרת הימים הראשונים שלאחר הטבח, ישראל הציפה את המדיה החברתית בלפחות 70 פרסומות, שכללו סרטונים גרפיים, למיליונים. כ-30 סרטונים הוסרו משרתי גוגל בשל התכנים האלימים שכללו.⁷⁸⁵ סקירה אחרת מצאה שבפחות משבועיים ישראל הפנתה 88 פרסומות לקהלים במערב אירופה, ושילמה 7.1 מיליון דולר כדי להגיע למיליארד צפיות.⁷⁸⁶ לכל הפחות בשש מדינות באירופה פרסומות פרו-ישראליות שכללו תכנים קשים שימשו כפרסומות במשחקי מחשב מותאמים לילדים, ונצפו על ידי ילדים.⁷⁸⁷ בחודש הראשון של המלחמה, צוות הדיגיטל של משרד החוץ הישראלי העריך שהתכנים שייצר קיבלו 2 מיליארד צפיות.⁷⁸⁸ בפייסבוק ואינסטגרם בלבד, ארגונים אמריקאים פרו-ישראליים קנו פרסומות ב-2.2 מיליון דולר עד דצמבר, סכום הגדול פי 100 מזה שאותו השקיעו קבוצות פרו-פלסטיניות.⁷⁸⁹ ארגון ישראלי חשף בתחקיר פעולת השפעה פרו-ישראלית של משרד התפוצות שעלתה שני מיליון דולר וכללה שלושה אתרי מדיה חדשים ומאות פרופילי טוויטר שטייגטו חברי קונגרס וסנאטורים אמריקאים (בעיקר שחורים) בניסיון להשפיע על דעתם ביחס לפשעי חמאס ב-7.10 (במיוחד פשעים מיניים) וביחס לאונר"א (דיון מפורט בהמשך).⁷⁹⁰

למרות הזוועות האמיתיות שתועדו במתקפת חמאס ב-7.10, גורמים ישראליים רשמיים הפיצו תכנים רבים שהתגלו כלא מהימנים או פייק.⁷⁹¹ רוב ערוצי התקשורת הישראלים בחרו שלא לידע את הציבור שתיאורים אלו הופרכו.⁷⁹² בשיחה עם נשיא ארה"ב ג'ו ביידן, ראש הממשלה עצמו הציג מידע לא מהימן כמו זה שחמאס "לקח עשרות ילדים, קשר אותם, שרף אותם, והוציא אותם להורג".⁷⁹³ אשת ראש הממשלה כתבה לג'ל ביידן (אשתו של נשיא ארה"ב) לגבי סיפור על חטופה שכביכול ילדה בעזה, סיפור שקיבל תמיכה ממדינת ישראל והתקשורת הישראלית שגם כן הוכח כפייק מאוחר יותר.⁷⁹⁴ צה"ל טען שיש לו עדויות ברורות על תינוקות שערפו את ראשם, סיפור שהופרך מאוחר יותר.⁷⁹⁵ סיפורים אחרים כמו הוצאת תינוק מבטן אמו ודקירתו או תינוק שהושם בתנור, הופצו וקיבלו תמיכה על ידי התקשורת ו/או הצבא, אבל התבררו כלא נכונים מאוחר יותר.⁷⁹⁶ בכירים ישראלים כמו שר הכלכלה המשיכו לחזור על חלק מסיפורים אלו – שהופרכו – בראיונות לתקשורת הבינלאומית לפחות עד אפריל.⁷⁹⁷

חוקרת באוניברסיטה שקיבלה את האחריות לחקור מקרי אונס ב-7.10 נבחרה לקבל את פרס ישראל היוקרתי על עבודתה, למרות שמעולם לא פרסמה את הדו"ח שעליו קיבלה את הפרס, וכללה עדויות לא נכונות בבירור בדבריה. בפרסומים אף הוטחה בה ביקורת מצד עובדי מדינה שהטילו ספק רב במתודולוגיה שלה וסירבו לשתף עימה פעולה.⁷⁹⁸ סיפורים נוספים לאורך המלחמה – כמו למשל הטענה הישראלית שמרכז הפיקוד

⁷⁸⁴ <https://www.rollingstone.com/culture/culture-features/israel-social-media-twitter-messaging-david-saranga-1234874381/>

⁷⁸⁵ <https://www.politico.eu/article/israel-social-media-opinion-hamas-war/>

⁷⁸⁶ <https://www.lalibre.be/international/moyen-orient/2023/10/23/israel-a-concentre-sa-campagne-publicitaire-youtube-anti-hamas-sur-la-france-de-la-propagande-4MECZ54CHFFWRPWBVU5BVPB6U/>

⁷⁸⁷ <https://www.eurogamer.net/rovio-blocks-disturbing-pro-israel-ad-found-in-angry-birds-and-other-games>

⁷⁸⁸ <https://www.rollingstone.com/culture/culture-features/israel-social-media-twitter-messaging-david-saranga-1234874381/>

⁷⁸⁹ <https://www.politico.com/news/2023/12/06/israel-palestinian-advocacy-groups-social-media-spending-00130118>

⁷⁹⁰ <https://www.haaretz.co.il/news/security/2024-03-19/ty-article-magazine/premium/0000018e-4cd5-d26a-afbf-ecd552de0000>; https://fakereporter.net/pdf/pro-israel_influence_network_report-0324.pdf?v=2

⁷⁹¹ <https://www.nytimes.com/2024/06/05/technology/israel-campaign-gaza-social-media.html>

⁷⁹² <https://apnews.com/article/israel-hamas-war-sexual-violence-zaka-ca7905bf9520b1e646f86d72cdf03244>

⁷⁹³ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2023-12-03/ty-article-magazine/premium/0000018c-2036->

⁷⁹⁴ https://twitter.com/moshe_aryeh/status/1750418165736100294_d21c-abae-76be08fe0000; <https://www.youtube.com/watch?v=rq5hTirpL9s>

⁷⁹⁵ <https://news.walla.co.il/item/3623538>; <https://www.youtube.com/watch?v=LScqOF48h34>

⁷⁹⁶ <https://www.maariv.co.il/news/health/Article-1067610>; investigation here: <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-12-04/ty-article-magazine/premium/hamas-committed-documented-atrocities-but-a-few-false-stories-feed-the-deniers/0000018c-34f3-da74-afce-b5f6e24f0000>

⁷⁹⁷ <https://twitter.com/i/broadcasts/1MYGNorgjLJw>; <https://theintercept.com/2024/02/07/gaza-israel-netanyahu-propaganda-lies-palestinians/>

⁷⁹⁸ <https://twitter.com/Israel/status/1717553687025815817>; <https://www.mako.co.il/culture-articles/Article-cdbee08ded1b81027.htm>; <https://www.news1.co.il/Archive/001-D-475197-00.html>; <https://www.maariv.co.il/news/israel/Article-1043930>; <https://twitter.com/IDF/status/1716462311370633484>. בהריון נותר בשיח הציבורי כסיפור אמיתי לפחות עד אמצע מרץ, אז הוצג בדיון באחת מועדות הכנסת - 0:38, <https://twitter.com/KnessetT/status/1769687691669430716>

⁷⁹⁹ <https://twitter.com/waleedshahid/status/1775934807165272159>

⁷⁹⁸ <https://www.ynet.co.il/news/article/skt8j03rt>; <https://13tv.co.il/item/news/domestic/internal/r16up-903990418/>. החוקרת היא אחיינית של עיתונאי המקורב לראש ממשלת ישראל; https://www.calcalist.co.il/local_news/article/hinoxpf0a; <https://www.haaretz.co.il/magazine/2024-04-18/ty-article-magazine/highlight/0000018e-edb5-7>; <https://www.thetimes.com/magazines/the-times-magazine/article/israel-hamas-rape-investigation-dbb3-a3bf-fdf6e0d00000> וגם <https://www.972mag.com/ihra-antisemitism-israel-inversion-projection>. על אנטישמיות ראה גם: <https://www.evidence-october-7-6kzphszjsj>

הראשי של חמאס נמצא מתחת בית החולים שיפא – התבררו כלא נכונים (ראה גם את מקרה טבח הקמח שתואר למעלה).⁷⁹⁹

ביטול קולות ביקורתיים מחוץ לישראל

ישראל גם ביטלה בעקביות קולות ביקורתיים. אחת הטקטיקות ששימשו למטרה זו הייתה האשמה באנטישמיות, טקטיקה בה השתמשה ישראל במשך שנים רבות.⁸⁰⁰ כש-Amnesty International טענה שפשעי מלחמה נעשו על ידי שני הצדדים בסוף אוקטובר, ישראל תקפה את הארגון כאנטישמי.⁸⁰¹ ישראל והתקשורת שלה תקפה את פעילות האקלים גרטה תונברג שקראה להפסקת אש בעזה בסוף אוקטובר, בעוד שנציג של דובר צה"ל קבע ש"כל מי שיזדהה עם גרטה בכל דרך שהיא בעתיד, לדעתי, הוא תומך טרור" (הוא התנצל מאוחר יותר).⁸⁰² כתוצאה מהאירוע, גרטה הוסרה מחומרי הלימוד של משרד החינוך בישראל.⁸⁰³ תומכים בהפסקת אש במלחמה בנובמבר תוארו כ"פרו-חמאס" או "פרו-פלסטינים" בישראל ובארה"ב.⁸⁰⁴ בכירים ישראלים האשימו צלמים שעבדו עבור עיתונות זרה ב-7.10 כעובדים עבור חמאס, ותיארו אותם כטרוריסטים – למרות שהאשמות אלו לא גובו בעדויות והארגון שהחל בהאשמות נסוג מהן.⁸⁰⁵ תחקיר של Human Rights Watch מצא למעלה מאלף מקרים של הסרה או צנזור של תכנים פרו-פלסטיניים שנכתבו ב-60 מדינות בפייסבוק ובאינסטגרם. בבדיקה סיסטמית של כל התכנים האמורים, כולם מלבד אחד כללו תוכן שהוגדר כ-peaceful. במקביל נמצא רק מקרה אחד של הסרת תוכן פרו-ישראלי (על פי HRW, היחס בין המקרים אינו בהכרח מייצג). אחת הסיבות להסרת התכנים הייתה פנייה ישירה לחברת Meta מצד נציג מדינת ישראל.⁸⁰⁶

כשהתובע של בית הדין הפלילי הבינלאומי כרים קאן הכריז על כוונתו להוציא צווי מעצר נגד ראש הממשלה ושר הביטחון של ישראל במאי, ראש הממשלה תיאר אותו כמי שתופס את מקומו "בין האנטישמים הגדולים בעת המודרנית" והשווה אותו לשופטים בגרמניה הנאצית שמנעו מיהודים זכויות בסיסיות ואפשרו את השואה, בעוד שהחלטתו של התובע הייתה "פשע מוסרי במימדים היסטוריים".⁸⁰⁷ כדי לשים תיאורים קשים אלו בהקשר, קאן היה המועמד המועדף על ישראל למשרת התובע ב-2021.⁸⁰⁸ ראש ממשלת ישראל גם תיאר את הוצאת כתבי האישום כ"פשע שנאה אנטישמי".⁸⁰⁹ תחקיר משותף של הגרדיאן ושל מגזין 972/שיחה מקומית מצא שישראל ניהלה מבצע חשאי במשך כעשור נגד בית הדין הפלילי הבינלאומי כדי לנסות להשפיע על בכיריו וקודמתו בתפקיד של קאן ולמנוע חקירה וכתבי אישום נגד בכירים ישראלים.⁸¹⁰ חלק מהפרטים היו

⁷⁹⁹ <https://www.nytimes.com/2023/11/17/us/politics/israel-al-shifa-hospital-hamas-evidence.html> ; <https://www.washingtonpost.com/world/2023/12/21/al-shifa-hospital-gaza-hamas-israel/> ; <https://www.washingtonpost.com/national-security/2024/01/03/hamas-gaza-israel-alshifa-tunnels/> ; <https://www.washingtonpost.com/world/2024/04/01/gaza-al-shifa-hospital-israel/> ; ⁸⁰⁰ <https://www.palestine-studies.org/en/node/1649970> ; <https://www.youtube.com/watch?v=q0TFxpp7pco> ; ⁸⁰¹ <https://www.columbiaspectator.com/opinion/2024/04/10/jewish-faculty-reject-the-weaponization-of-antisemitism/> ; <https://www.politico.eu/article/israel-calls-amnesty-international-antisemitic-and-biased-after-it-criticized-war-crimes-by-all-parties/> ; ⁸⁰² <https://www.dw.com/en/greta-thunberg-faces-backlash-for-pro-palestinian-post/a-67172344> ; ⁸⁰³ <https://www.ynet.co.il/environment-science/article/b1uzeagf6> ; ⁸⁰⁴ <https://www.ynet.co.il/news/article/sktx811ba> ; <https://theintercept.com/2023/11/09/republican-debate-hamas-gaza-ceasefire/> ; ⁸⁰⁵ https://www.lemonde.fr/en/les-decodeurs/article/2023/11/11/photojournalists-embedded-with-hamas-on-october-7-heavy-but-unsubstantiated-israeli-accusations_6247085_8.html ; <https://apnews.com/article/israel-hamas-photographers-attack-200be1ba47361f1c1fc113cdaeb65d04> ; ⁸⁰⁶ <https://www.hrw.org/report/2023/12/21/metabroken-promises/systemic-censorship-palestine-content-instagram-and> ; ⁸⁰⁷ <https://www.972mag.com/meta-arabic-palestine-censorship/> ; ⁸⁰⁸ <https://www.theintercept.com/2024/05/22/whatsapp-security-vulnerability-meta-israel-palestine/> ; ⁸⁰⁹ <https://www.adalah.org/en/content/view/10292> ; ⁸¹⁰ <https://www.kenklippenstein.com/p/biden-admin-working-with-social-media> ; <https://www.youtube.com/watch?v=8O2iOG9gQUM> ; <https://www.bbc.com/news/cw4490z75v3o> ; <https://www.timesofisrael.com/netanyahu-absurd-icc-bid-to-arrest-israeli-leaders-is-the-new-antisemitism/> ; <https://www.kenklippenstein.com/p/biden-admin-working-with-social-media> ; <https://www.timesofisrael.com/uk-karim-khan-elected-next-icc-prosecutor-will-replace-controversial-bensouda/> ; <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-04-30/ty-article/premium/netanyahu-icc-arrest-warrants-against-israeli-leaders-would-be-antisemitic-hate-crime/0000018f-3037-d0b5-a59f-31f78a070000> ; <https://www.mekomit.co.il/%d7%97%d7%a9%d7%99%d7%a4%d7%94-%d7%94%d7%9e%d7%9c%d7%95%d7%9b%d7%9c%d7%9b%d7%aa-%d7%a9%d7%9c-%d7%99%d7%a9%d7%a8%d7%90%d7%9c-%d7%a0%d7%92%d7%93-%d7%91%d7%99%d7%aa/> ; <https://www.theguardian.com/world/article/2024/may/28/israeli-spy-chief-icc-prosecutor-war-crimes-inquiry>

ידועים לעיתונאי ישראלי כבר ב-2022, אבל בזמן עבודתו על הסיפור הוא קיבל איומים משני בכירים במערכת הביטחון הישראלית, ולא פרסם את הדברים.⁸¹¹

הגבלת זרימת המידע מעזה

ישראל מנסה לשלוט בסיקור התקשורת על ישראל כדי לתמוך בתעמולה שלה. כך למשל ישראל אסרה על עיתונאים עצמאיים מהתקשורת הבינלאומית להיכנס לעזה ולדווח באופן עצמאי, וכך מונעת מהעולם להבין את מחירה של המלחמה,⁸¹² ומעכבת תחקירים של התקפות נגד אזרחים בתוך הרצועה כמו "טבח הקמח".⁸¹³ כפי שהוצג למעלה, ישראל מנסה למנוע מעיתונאים עזתים לדווח על הנעשה, כולל באמצעות איומים על חייהם ועל בני משפחותיהם. בדוגמא אחרת, הצנזור הישראלי קבע כבר בתחילת המלחמה איסור לדווח על 8 נושאים מבלי לאשרם לפני הפרסום. הצנזור כולל גם עיתונאים ישראלים וגם את עמיתיהם הבינלאומיים, שצריכים לחתום על מסמך שאומר שהם יפעלו על פי הוראות הצנזורה כדי לקבל ויזהר כעיתונאים בישראל.⁸¹⁴ רשת CNN למשל הודתה שהיא מעבירה את כל הסיקור שלה בנושא עזה דרך המשרד שלה בירושלים, שבעצמו נמצא תחת סמכות הצנזורה הישראלית.⁸¹⁵ התקשורת הישראלית, במיוחד בתחילת המלחמה, חזרה פעמים רבות על כך שהידועות שלה עברו את הצנזורה הצבאית, וכך יצרה אווירה שעודדה עיתונאים לצנזר את עצמם.⁸¹⁶ כבר בדצמבר, חוקרים ישראלים תיארו את התקשורת הישראלית כזרוע תעמולה של הממשלה.⁸¹⁷ ב-2023, הצנזורה מנעה את פרסומן של 613 כתבות (כמעט פי 4 יותר מאשר ב-2022) והתערבה בתכנים של 2,703 כתבות (כמעט פי 3 ביחס ל-2022).⁸¹⁸ בסך הכל, הצנזורה התערבה ב-31% מהכתבות שנשלחו אליה.⁸¹⁹ בסוף מאי, ישראל החרימה את הציד של סוכנות הידיעות AP ששידרה צילומים מעזה, והחזירה אותו רק לאחר לחץ אמריקאי.⁸²⁰ ביוני, אחרי המבצע המוצלח לשחרור ארבעה חטופים, מגישה בערוץ 13 הודתה שהם "לא יכולים להראות" סרטון עם התוצאות של הפעולה במחנה הפליטים נוסיראת שהרגה 274 עזתים ופצעה מאות אחרים.⁸²¹

ליכוד הציבור הישראלי סביב המלחמה

כדי ללכד את הציבור הישראלי סביב המלחמה, ישראל מגבילה בבוטות את גבולות השיח הציבורי המקובל. משטרת ישראל מדכאת הפגנות נגד המלחמה מאז תחילתה, לעיתים קרובות תוך שימוש באלימות יתרה.⁸²² בסוף מרץ, המשטרה ביצעה חיפוש כוחני בביתה של פעילת מחאה בחשד שצבעה מי מזרקה באדום,⁸²³ ופיזרה באלימות מפגינים אשר קראו "ישראל מבצעת רצח עם" בטענה שהאמירה "מפרה את הסדר הציבורי".⁸²⁴ בהפגנה אחרת, המשטרה אסרה על קריאת שמותיהם של אזרחים עזתים שמתו והחרימה את המיקרופון ואת הדפים עם רשימת השמות שהוקראה.⁸²⁵ באמצע אפריל, המשטרה הגיעה לביתו של פעיל בן 75, הכתה ועיכבה אותו כדי למנוע ממנו להשתמש בטנק מקרטון בהפגנה נגד הממשלה.⁸²⁶ השיר לבטחון

⁸¹¹ https://www.mako.co.il/news-columns/2024_q2/Article-6736c6e7f3ebf81027.htm
⁸¹² <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-04-08/ty-article/.premium/foreign-press-association-calls-on-israel-to-lift-ban-on-independent-press-in-gaza/0000018e-be21-d92b-adaf-fe6513ea0000>
⁸¹³ <https://www.nytimes.com/2024/04/17/opinion/gaza-journalists-censorship-israel.html>
⁸¹⁴ <https://theintercept.com/2023/12/23/israel-military-idf-media-censor/>
⁸¹⁵ <https://www.salon.com/2024/01/05/cnn-admits-it-runs-all-gaza-coverage-through-bureau-monitored-by-israeli-military-censor-partner/>; <https://theintercept.com/2024/01/04/cnn-israel-gaza-idf-reporting/>
⁸¹⁶ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-12-25/ty-article-magazine/.premium/how-israeli-media-became-a-wartime-government-propaganda-arm/0000018c-a0d3-d957-a98f-aed3ea560000>
⁸¹⁷ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-12-25/ty-article-magazine/.premium/how-israeli-media-became-a-wartime-government-propaganda-arm/0000018c-a0d3-d957-a98f-aed3ea560000>
⁸¹⁸ <https://www.mekomit.co.il/ps/134881/>
⁸¹⁹ <https://www.mekomit.co.il/ps/134881/>
⁸²⁰ <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-05-21/ty-article/israeli-officials-seize-ap-equipment-halt-gaza-live-broadcast-citing-al-jazeera-law/0000018f-9b4e-dce9-a1cf-fce461c0000>
⁸²¹ <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-pounds-central-gaza-palestinian-death-toll-hostage-rescue-raid-rises-274-2024-06-09/>; <https://www.theguardian.com/world/article/2024/jun/09/like-the-horrors-of-judgment-day-palestinians-on-israels-hostage-rescue>
⁸²² <https://www.972mag.com/israel-police-repression-protests-gaza/>
⁸²³ <https://twitter.com/JoshBreiner/status/1772662679225635054>
⁸²⁴ <https://www.ynet.co.il/news/article/b1pgqh4yr>
⁸²⁵ <https://twitter.com/OmerArvili/status/1776192429709812033>
⁸²⁶ <https://twitter.com/RedRevDanny/status/1779844167226609787>

לאומי הקים באפריל צוות במשטרה להרחקת פעילי שמאל מהגדה המערבית.⁸²⁷ המשטרה חטפה וקרעה שלטים שכללו סיסמאות נגד המלחמה ב"שורה ארוכה של הפגנות ומשמרות מחאה".⁸²⁸ לשכת ראש הממשלה פסלה את השתתפותו של אב שכול מהקראת "זכור" בטקס ממלכתי בשל מאמר ביקורתי שפרסם נגד ראש הממשלה.⁸²⁹ ערוץ 12 הקטין באופן משמעותי את תשומת הלב למחאות משפחות החטופים נגד הממשלה.⁸³⁰ ביוני נחשף שיחידת עילית משטרתית מונתה לפעול נגד מפגינים נגד הממשלה או בעד שחרור חטופים בירושלים.⁸³¹

אזרחים פלסטינים בישראל לא קיבלו אישור להפגין בתחילת המלחמה בהסכמת בג"ץ,⁸³² מצב שהשתנה רק באופן חלקי מאוחר יותר.⁸³³ חופש הביטוי של אזרחים פלסטינים בישראל הוגבל באופן משמעותי.⁸³⁴ ישראל ניסתה להפעיל לחץ על עיתונאים פלסטיניים ביקורתיים בגדה המערבית כדי שלא יסקרו את המלחמה.⁸³⁵ סקר בקרב הציבור הערבי מצא ש-76% מהאזרחים הפלסטינים בישראל אמרו שלא פרסמו תכנים במדיה החברתית בחודשיים הראשונים של המלחמה, ו-63% מהם נמנעו לחלוטין מהבעת דעות בקבוצות מעורבות ליהודים וערבים ברשתות החברתיות.⁸³⁶ בתחילת אפריל ישראל העבירה חוק שיאפשר לה לסגור את פעילות ערוץ אל-ג'זירה במדינה.⁸³⁷ לאחר עיכוב קל, הממשלה החליטה לסגור את הערוץ בתחילת מאי, ושלחה את המשטרה לפשוט באופן מיידי על חלק משרדי הערוץ.⁸³⁸ כשמורה השתתפה ב"הפגנה פרו פלסטינית" עם "דגלי פלסטין" במאי (צעדה לציון הנכבה) היא הושעתה באופן מיידי מהוראה בבית הספר שבו עבדה.⁸³⁹ באותו החודש, אוניברסיטת חיפה אסרה על סטודנטים להפגין בשטחה נגד המלחמה,⁸⁴⁰ ובנוסף פלסטינית אזרחית ישראל שבבעלותה סלון יופי אשר הביעה בפוסט עצב וסולידריות עם תושבי רפיח נעצרה, נאזקה ועיניה כוסו בפלגלית.⁸⁴¹ פלסטינית-ישראלית אחרת, מגישה בטלוויזיה, אשר ביקרה את מבצע החילוץ של חטופה ישראלית ביוני שבא במחיר של הרג רב של חפים מפשע, פוטרה מיד מעבודתה בקשת 12.⁸⁴²

בנוסף לכך, התקשורת הישראלית חשפה שצה"ל ניהל מאמץ חשאי לתעמולה כלפי אזרחים ישראלים בתחילת המלחמה. כחלק מקמפיין זה, הצבא פתח וניהל ערוץ טלגרם ששיתף באופן בלעדי בתכנים קשים שהגיעו ממקורות צה"ליים שהציגו את ההתעללות והדה-הומיניזציה של הפלסטינים, בעיקר בתוך רצועת עזה.⁸⁴³ במקרה אחר, דובר צה"ל הוריד בעריכה את התודות של אביה של חטופה ששחררה לנשיא ארה"ב ביידן, והשאיר רק את התודה שהביע כלפי צה"ל.⁸⁴⁴

הדיון העמוק יותר בתקשורת ובשיח הישראליים בשני החלקים הבאים מדגישים את הצלחת מאמציה של ישראל ללכד את הציבור הישראלי סביב המלחמה.

המדיה והשיח בישראל

⁸²⁷ <https://www.ynet.co.il/news/article/yokra13887273>

⁸²⁸ גם: <https://twitter.com/ofercass/status/1783896320933036133>; https://www.acri.org.il/post/_1084

⁸²⁹ <https://www.ynet.co.il/news/article/hki7dmdv0>

⁸³⁰ <https://www.themarker.com/blogs/2024-06-06/ty-article/premium/0000018f-ecfe-dcb4-a38f-fdfff470000?gift=4cc430b6ec7c45b3adaf05ab9b10ba52>

⁸³¹ <https://www.ynet.co.il/news/article/rk0tbkyba>

⁸³² <https://www.haaretz.co.il/news/law/2023-11-16/ty-article/premium/0000018b-d84e-dffa-adeb-fe4e97f50000> ; <https://www.haaretz.co.il/news/law/2023-11-08/ty-article/premium/0000018b-af66-dedf-adab-ef76b2400000> ; <https://13tv.co.il/item/news/domestic/crime-and-justice/war-protest-903791798/>

⁸³³ למשל: <https://x.com/nirhasson/status/1796567421412938129>

⁸³⁴ https://www.calcalist.co.il/local_news/article/ryzhcr0g0

⁸³⁵ <https://twitter.com/ytirawi/status/1774836624280473643>

⁸³⁶ <https://www.the7eye.org.il/521195>

⁸³⁷ <https://apnews.com/article/israel-al-jazeera-qatar-hamas-war-gaza-49c2aa4afb3c3b0ee6ac314b63d80716> ; <https://www.ynet.co.il/entertainment/article/r117bidy0>

⁸³⁸ <https://www.ynet.co.il/news/article/rkdq311hfc#autoplay> ; <https://www.ynet.co.il/entertainment/article/rj8nuc4fa#autoplay>

⁸³⁹ <https://ononews.co.il/news-ganei-tikva/%D7%92%D7%A0%D7%99-%D7%AA%D7%A7%D7%95%D7%95%D7%94-%D7%9E%D7%95%D7%A8%D7%94-%D7%9C%D7%A2%D7%A8%D7%91%D7%99%D7%AA-%D7%AA%D7%95%D7%A2%D7%93%D7%94-%D7%91%D7%94%D7%A4%D7%92%D7%A0%D7%94-%D7%A2%D7%9D-%D7%93/> ; https://www.mako.co.il/news-education/2024_q2/Article-cd8e2891d687f81026.htm %D7%93/

⁸⁴⁰ <https://www.haaretz.co.il/news/education/2024-05-20/ty-article/premium/0000018f-91a1-d17a-a9df-91f1247f0000>

⁸⁴¹ <https://www.ha-makom.co.il/rasha-kraiem> <https://x.com/rafaelshimunov/status/1795813951940202938>

⁸⁴² <https://www.haaretz.co.il/gallery/gallery-news/2024-06-08/ty-article/premium/0000018f-f899-df2e-a5df-fefd24c30000>

⁸⁴³ <https://www.haaretz.co.il/news/security/2024-01-16/ty-article-magazine/premium/0000018c-e8c1-d765-ab9d-f8fd29800000>

⁸⁴⁴ ; <https://www.haaretz.co.il/news/security/2024-02-04/ty-article/premium/0000018d-7042-dd6e-a98d-f462d6a00000> ; <https://www.ha-makom.co.il/idf-p/>

בהמשך לאמור לעיל, עיתונאים ישראלים אינם יכולים לקבל גישה עצמאית פיזית לרצועה או לפלסטינים שבה. כל הקשר בין עיתונאים ישראלים למלחמה מתווך דרך צה"ל. עיתונאי אחד תמצת את הדברים "אם יש דבר שהצבא אינו מעוניין שנראה ונשמע – לא נראה אותו ולא נשמע אותו. צה"ל מונע מאיתנו, העיתונאים הישראלים, גם כל מגע עם הפלסטינים ברצועה... כל הכתבות והצילומים שיוצאים מהרצועה על ידי עיתונאים, עוברים בדיקה דקדקנית של הצנזורה הצבאית. גם כתבה זו עברה שינויים על ידה. מרבית כניסות העיתונאים לרצועה הן קצרות מאוד... כחצי שעה לערך על הקרקע... לעיתים נדמה שצה"ל ממחזז סצנות קרביות יותר עבור הכתבים שהוא חפץ ביקרם".⁸⁴⁵

השיח הישראלי מתעלם באופן עקבי כמעט לחלוטין מקולות פלסטיניים. אפילו לפני המלחמה, רק כ-4% מהראיונות או זמן המסך הציגו פלסטינים בעלי אזרחות ישראלית (כ-20% מהאוכלוסיה), מספר שצנח לאחר תחילת המלחמה.⁸⁴⁶ במקום זאת, זווית ההסתכלות הדומיננטית שמוצגת לציבור הישראלי היא העמדה הרשמית של דובר צה"ל, שכמעט ולא מאתגרת על ידי התקשורת למרות מקרים רבים של חצאי אמיתות וסילופים מצד צה"ל במלחמה.⁸⁴⁷ למשל, למרות טענות ישראליות להרג של מספר רב של חמושי חמאס (10-13 אלף נכון לסוף פברואר-תחילת מרץ),⁸⁴⁸ המספר לא נבחן בתקשורת הישראלית, בעוד שתחקיר של ה-BBC מצא מעט מאוד עדויות לכך במאות סרטונים ששחרר דובר צה"ל, ומעט תמיכה למספר זה מהדיווחים של צה"ל עצמו עד אז.⁸⁴⁹ במשך מספר חודשים, דובר צה"ל הציג את הפרספקטיבה של צה"ל בפריים טיים מדי יום בכל ערוצי התקשורת הישראלית עם מעט מאוד ביקורת.⁸⁵⁰

כמעט ואין התייחסות לחוויות של אזרחים עזתים או לזוועות המלחמה בצד העזתי.⁸⁵¹ הרס מוצג באופן נקי באמצעות תמונות של הרס בניינים מרחוק.⁸⁵² ההרס אינו מוצג באופן ברור בתקשורת הישראלית - באפריל, סקר מצא ששני שלישי מהישראלים היהודים שנשאלו לא ראו או ראו מעט תמונות וסרטונים שמראים את ההרס בעזה.⁸⁵³ לדוגמה, עשרות האזרחים הפלסטינים שנהרגו בהפצצות בזמן מבצע החילוץ של שני חטופים בפברואר כמעט ולא סוקרו בתקשורת הישראלית.⁸⁵⁴ רוב התקשורת הישראלית לא סיקרה את הזוועות ופשעי המלחמה שביצעו חיילי צה"ל בעזה, ואלו שכן סיקרו עשו זאת רק חודשים אחרי תחילת המלחמה.⁸⁵⁵ האיתגור העיקרי לנרטיב הדומיננטי בישראל בשפה העברית מגיע מתקשורת עצמאית כמו מגזין 972/שיחה מקומית והעין השביעית,⁸⁵⁶ להם יש משאבים וקהל מעטים יחסית (ובנוסף הם נתונים לצנזורה הצבאית),⁸⁵⁷ כמו גם עמותות כגון בצלם וגישא.⁸⁵⁸

התקשורת הישראלית גם ממעיטה בדיווח על דו"חות ותחקירים של ארגונים בינלאומיים כמו האו"ם ובית הדין הבינלאומי לצדק, והנחת העבודה שהתקשורת מטפחת היא שמוסדות אלו מוטים נגד ישראל. למשל, סקר מצא ש-60% מהיהודים בישראל האמינו שהתובע הכללי של בית הדין בהאג התכוון להוציא צווי מעצר נגד

⁸⁴⁵ <https://www.haaretz.co.il/magazine/2023-12-28/ty-article-magazine/.highlight/0000018c-aaf0-d22d-a3dd-bff9c4ad0000>

⁸⁴⁶ <https://www.wsj.com/world/middle-east/inside-israel-its-a-very-different-war-628097b2>

⁸⁴⁷ <https://www.the7eye.org.il/501228> ; <https://www.haaretz.co.il/gallery/television/tv-review/2024-01-16/ty-article/.highlight/0000018d-10f6-d71c-ad9f-53f6b2c90000>

⁸⁴⁸ <https://www.israelhayom.co.il/news/defense/article/15395367> ; <https://www.ynet.co.il/blogs/118daysofwar/article/sksxiy9a>

⁸⁴⁹ <https://www.politico.eu/article/israels-netanyahu-says-he-will-defy-bidens-red-line-and-invade-rafah/>

ה-BBC מצא שרק אחד מ-280 סרטונים שצה"ל העלה עד ה-27 הראה מה שנראה כמו גופות של חמושי חמאס. צה"ל התייחס ב-160 פוסטים למספרים ספציפיים של חמושי חמאס שנהרגו והגיע לכך של 714. אזכורים אחרים להרוגים של חמאס היו עמומים ולא היה אפשר לספור אותם בבירור. ראה: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68387864>

⁸⁵⁰ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-12-25/ty-article-magazine/.premium/how-israeli-media-became-a-wartime-government-propaganda-arm/0000018c-a0d3-d957-a98f-aed3ea560000>

⁸⁵¹ <https://hazmanhazeh.org.il/dehumanization-by-disregard/> ; <https://www.the7eye.org.il/503665>

⁸⁵² <https://www.kikar.co.il/journalism/s6bo7x> ; https://www.democracynow.org/2024/1/17/gideon_levy_israel_gaza ; <https://www.the7eye.org.il/128234> ; <https://www.youtube.com/watch?v=Myby8-55uwc> ; <https://www.wsj.com/world/middle-east/inside-israel-its-a-very-different-war-628097b2> ; https://www.democracynow.org/2024/5/17/amira_hass_israel_palestine_gaza ; <https://x.com/the7/status/1799724456958706071>

⁸⁵³ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-12-25/ty-article-magazine/.premium/how-israeli-media-became-a-wartime-government-propaganda-arm/0000018c-a0d3-d957-a98f-aed3ea560000>

⁸⁵⁴ <https://en.idi.org/articles/53666>

⁸⁵⁵ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-04-03/ty-article/.highlight/0000018e-a04c-ded0-a18f-e2fc22fc0000>

⁸⁵⁶ <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-12-25/ty-article-magazine/.premium/how-israeli-media-became-a-wartime-government-propaganda-arm/0000018c-a0d3-d957-a98f-aed3ea560000> ; סקר מצא שהסיכוי שעזתים שצפו בסרטונים שהציגו את פשעי המלחמה של חמאס ב-7.10 יאמינו שחמאס ביצע פשעי מלחמה היה גדול פי 15 מעזתים שלא צפו בסרטונים כאלו. ראה: <https://pcpsr.org/en/node/980>

⁸⁵⁷ <https://www.972mag.com/> ; <https://www.the7eye.org.il/>

⁸⁵⁸ https://www.democracynow.org/2023/12/1/israel_gaza_war_gospel_artificial_intelligence

https://www.btselem.org/hebrew/press_releases/20231010_revenge_policy_in_motion_israel_committing_war_crimes_in_gaza ; <https://gisha.org/targeting-civilians-is-a-war-crime/>

ראש הממשלה ושר הביטחון של ישראל בשל "הטיה אנטי ישראלית מתמשכת של בית הדין".⁸⁵⁹ בהקשר זה, ישראל הקשתה במכוון על בדיקות חיצוניות רשמיות בנושא זוועות ה-7.10, למשל ועדה שהובילה מועצת זכויות האדם של האו"ם,⁸⁶⁰ או חקירות של האו"ם בנושא אלימות מינית ב-7.10.⁸⁶¹ כשדו"חות אלו פורסמו, הם קיבלו מעט תשומת לב בתקשורת הישראלית, שנטתה להטיל בהם ספק.

עמדת התקשורת הישראלית בעד המלחמה וללא ביקורת

עמדת התקשורת הישראלית בעד המלחמה עוברת רציונליזציה והצדקה, ומקובלת באופן נרחב. עוד לפני המלחמה, עיתונאים ישראלים רבים היטו באופן מכוון את הסיקור שלהם ימינה או צנזרו את עצמם בשנים האחרונות.⁸⁶² המנכ"ל החדש של ערוץ 13 למשל אמר לעובדיו באמצע מרץ שהם צריכים לאחד את העם באמצעות בידור והסברה.⁸⁶³ עיתונאי ישראלי חשוב אמר שהוא מאמין שעיתונאות צריכה לחזק את המורל הישראלי במהלך המלחמה.⁸⁶⁴ בהתאם, התקשורת הישראלית מעצימה קולות בעד המלחמה – שמוציגים כתומכים במטרות המדינה – בזמן שהיא משתיקה קולות אחרים. לכן, בעיקר בשלב מוקדם במלחמה, עיתונאים ישראלים נמנעו מלדווח על אירועים של נפגעים מאש ידידותית.⁸⁶⁵

עיתון הארץ (הנוטה לשמאל בשיח הישראלי) חיכה חמישה חודשים עד שקרא להפסקת אש,⁸⁶⁶ למרות עדויות רבות מאוד למחיר ההומניטרי של המלחמה, הכרה רחבה בכך שראש הממשלה מאריך את המלחמה בשל האינטרסים הפרטיים שלו, וחוסר היכולת של צה"ל להשיג את המטרות הצבאיות שהוצבו לו. באופן דומה, העיתון קרא נגד טיהור אתני רק כמעט חצי שנה אחרי תחילת המלחמה,⁸⁶⁷ ופרסם רק בסוף מרץ כתבה על מודל רפואי שתיאר את התמותה העודפת הצפויה ברצועה שפורסם במקור באמצע פברואר.⁸⁶⁸ עיתונאי חשוב בעיתון עבר מהפך דומה ללא שום ניסיון להודות בטעותו.⁸⁶⁹ במקרה אחר, כשבמאי ישראלי זכה בפרס עבור הסרט שלו והציג בנאום הזכייה שלו את האפרטהייד בישראל, ערוץ 11 כינה את הנאום אנטישמי.⁸⁷⁰ בעוד שהארץ הציג לא פחות מארבעה מאמרים נגדו.⁸⁷¹ הארץ גם לא איפשר לפלסטינית אזרחית ישראל שכתבה כתבת דעה להשתמש במונח 'פלסטינים' לתאר אזרחים ישראלים – ושינה את המינוח ל'ערבים'.⁸⁷²

התקשורת הישראלית המשיכה להפיץ טענות גם לאחר שהן כבר הופרכו. ערוץ 12 שידר כתבה בתוכנית תחקירים רצינית שכללה ראיון עם קצין בכיר שסיפר שראה זוועות שלא התרחשו.⁸⁷³ ערוץ 14 הציג מקרים חריגים יותר של קידום פייק ניזו וחזרה על טענות כוזבות. במקרה אחד, למשל, כדי להקטין את אחריותו של ראש הממשלה, שדרן פופולרי דן לעומק בכתבה שכביכול התפרסמה באטלנטיק על אירועי ה-7.10. תחקיר קצר מאוחר יותר גילה שמעולם לא פורסמה כתבה כזו באטלנטיק.⁸⁷⁴ במקרה אחר הערוץ שידר ראיון עם קצין צה"ל ששיקר בבירור לגבי זוועות שראה בעוטף עזה, הרבה אחרי שזוועות אלו כבר הופרכו בתקשורת

⁸⁵⁹ <https://www.idi.org.il/articles/54307>
⁸⁶⁰ <https://www.timesofisrael.com/government-forbids-doctors-from-speaking-to-un-group-investigating-oct-7-atrocities/>
⁸⁶¹ <https://www.france24.com/en/live-news/20231206-un-seeks-israel-access-for-hamas-sexual-violence-investigation> ;
⁸⁶² <https://www.reuters.com/world/middle-east/accounts-sexual-violence-hamas-attack-mount-justice-is-remote-israel-victims-2023-12-05/>
⁸⁶³ <https://www.wsj.com/world/middle-east/inside-israel-its-a-very-different-war-628097b2>
⁸⁶⁴ <https://www.haaretz.co.il/gallery/media/2024-03-13/ty-article-premium/0000018e-38a2-d21d-a3ef-3be6160f0000>
⁸⁶⁵ <https://www.haaretz.co.il/opinions/2024-01-14/ty-article-opinion-premium/0000018d-0361-d832-a59d-17f7e2e50000> גם
⁸⁶⁶ <https://www.haaretz.co.il/gallery/media/2023-12-27/ty-article-magazine-premium/0000018c-a5c7-d97c-a9ec-bfc6d6d00000>
⁸⁶⁷ <https://www.the7eye.org.il/503392>
⁸⁶⁸ <https://www.haaretz.co.il/opinions/editorial-articles/2024-03-01/ty-article-opinion/0000018d-f607-da4e-adbf-f6bf17c30000> ;
⁸⁶⁹ <https://www.the7eye.org.il/128234> : מומלץ להשוות לעמדת העיתון בוקר איתן ב-2014:
⁸⁷⁰ <https://www.haaretz.co.il/opinions/editorial-articles/2024-03-27/ty-article-opinion/0000018e-7bc4-d680-a1cf-ffc775940000>
⁸⁷¹ <https://www.haaretz.co.il/magazine/2024-03-27/ty-article-magazine-highlight/0000018e-8062-d49b-a3bf-f47f49810000> ;
⁸⁷² https://gaza-projections.org/gaza_projections_report.pdf ; <https://www.haaretz.co.il/opinions/editorial-articles/2024-03-31/ty-article-opinion/0000018e-907e-d9a4-a7bf-dc7f1b1f0000>
⁸⁷³ <https://twitter.com/idanlandau/status/1777753047789117499>
⁸⁷⁴ <https://www.haaretz.co.il/gallery/media/2024-02-26/ty-article-premium/0000018d-e6ee-d7f4-a3dd-e6ee92270000> ;
⁸⁷⁵ <https://www.haaretz.co.il/gallery/opinion/2024-02-28/ty-article-opinion-premium/0000018d-ef8e-d1e0-a1dd-ffffe46f0000> ;
⁸⁷⁶ <https://www.haaretz.co.il/opinions/2024-02-28/ty-article-opinion-premium/0000018d-eedc-d7f4-a3dd-eedcb0040000> ;
⁸⁷⁷ <https://www.haaretz.co.il/opinions/2024-03-05/ty-article-opinion-premium/0000018e-0b2c-d9cb-afdf-0bbc88e20000> ;
⁸⁷⁸ <https://www.haaretz.co.il/gallery/opinion/2024-03-04/ty-article-premium/0000018e-0a17-d9cb-afdf-0a9f2b770000>
⁸⁷⁹ <https://youtu.be/WHCMVqNOre0?si=PlZXwSpzeJ4boVyR&t=2430> : היא מזכרת בפודקאסט אחר:
⁸⁸⁰ <https://www.mako.co.il/news-military/6361323ddea5a810/Article-831cb8cdf6d6b81026.htm> ;
⁸⁸¹ https://twitter.com/brown_johnbrown/status/1768222848361881615
⁸⁸² <https://twitter.com/FakeReporter/status/1761696937256853788>

הישראלית.⁸⁷⁵ במקרים אחרים, התקשורת הישראלית מטילה ספק בנתונים שמעריכים על הלגיטימציה של ישראל. כך למשל ערוץ 11 שידר מקטע בסוף מרץ שכותרתו "האם יש רעב בעזה?",⁸⁷⁶ בעוד שאתר ynet העביר ללא ביקורת טענה רשמית כי "אין משבר הומניטרי ברצועת עזה" והאשים את האו"ם בהיעדר המזון.⁸⁷⁷

מדיה בארה"ב

מחקרים ומומחים שונים מצאו שבתקשורת האמריקאית יש הטיה מתמשכת נגד פלסטינים במשך כמאה שנים.⁸⁷⁸ למשל, בדיקה של הסיקור של פלסטינים בתקשורת האמריקאית מצאה שרק מיעוט זעיר (פחות מ-2%) ממאמרי מערכת, דעה, ואורחים שעסקו בפלסטין בניו יורק טיימס ובוושינגטון פוסט (בין 1970-2019) נכתבו על ידי פלסטינים.⁸⁷⁹ הסיקור התקשורתי של תחילת המלחמה נשאר פרו-ישראלי בבירור.⁸⁸⁰ עורך ראשי בניו יורק, למשל, קרא לשטח חלקים גדולים בעזה ולהפוך אותה למגרש חניה.⁸⁸¹ הניו יורק טיימס ציטט באופן ישיר גורמים בממשלה ובמערכת הביטחון הישראלית פי ארבע יותר פעמים מאשר מקביליהם הפלסטיניים.⁸⁸² בדוגמה אחרת, תחקיר של הגרדיאן הראה שהסיקור של ה-CNN מוטה בחדות לטובת ישראל,⁸⁸³ ביקורת שעלתה גם בתוך הערוץ.⁸⁸⁴ באופן דומה, מחקר של ה-Intercept מצא שכבר בשלב מוקדם במלחמה, הסיקור של הפלסטינים בעיתונים החשובים ביותר בארה"ב ירד ככל שמספר הפלסטינים המתים עלה. מילים עם מטען רגשי חזק שימשו באופן לא פרופורציונלי לתאר את מקרי המוות של ישראלים ולא את אלו של פלסטינים.⁸⁸⁵ מחקר אחר אישש את אותו הממצא בניו יורק טיימס עד לסוף פברואר.⁸⁸⁶ מחקר שלישי מצא שעד מרץ הניו יורק טיימס, הוויינגטון פוסט והוול סטריט ג'ורנל השתמשו במילה "ברוטלי" לתאר את הפלסטינים ופעולותיהם באופן הרבה יותר שכיח (77%) למרות יחס התמותה החד-צדדי.⁸⁸⁷ מזכר פנימי בניו יורק טיימס הנחה את כתיב העיתון להימנע ממילים כמו "ג'נוסייד", "טיהור אתני", "השטחים הכבושים", "מחנות פליטים" או "פלסטין" בסיקור המלחמה.⁸⁸⁸ מסמך דומה בארגון החדשות העולמי AFP הביע גם כן עמדה פרו-ישראלית.⁸⁸⁹

בעוד שישראלים שמתו קיבלו סיקור אינדיבידואלי, פלסטינים שמתו במספרים גדולים בהרבה תוארו בדרך כלל באופן קולקטיבי ופסיבי.⁸⁹⁰ בדיקה של 5 כלי תקשורת מובילים הראתה את האופן בו פלסטינים עוברים דה-הומניזציה והופכים למספרים, בהם מוטל ספק לאחר מכן.⁸⁹¹ השימוש בשפה כדי לטשטש את אחריותה של ישראל, למשל להרג של פלסטינים, ולשמר את תדמיתה, תועד במשך תקופה ארוכה וממשיך לאורך המלחמה.⁸⁹² כתוצאה מכך, למשל, סקר בפברואר מצא שכמחצית מהאמריקאים לא ידעו איזה צד ספג יותר אבידות במלחמה עד כה, למרות חוסר הפרופורציה במציאות בין השני הצדדים (בערך פי 20 יותר פלסטינים

⁸⁷⁵ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-01-21/ty-article/.premium/0000018d-2bb4-daf5-a1bf-aff41ac80000>

⁸⁷⁶ https://twitter.com/kann_news/status/1770492431990956343

⁸⁷⁷ <https://www.ynet.co.il/news/article/sys5qlta2>; עבור ההקשר: https://www.ipcinfo.org/fileadmin/user_upload/ipcinfo/docs/IPC_Gaza_Strip_Acute_Food_Insecurity_Feb_July2024_Special_Brief.pdf

⁸⁷⁸ הפניות רבות כאן: <https://palestine.beehiiv.com/p/new-york-times-complicit-plausible-genocide>; <https://newrepublic.com/article/171286/new-york-times-israel-coverage-history-netanyahu>

⁸⁷⁹ <https://www.972mag.com/us-media-palestinians>; הנישן כלל אחוז גבוה יותר (10.5%) הניו רפליק לא כלל מאמרים כאלו שנכתבו על ידי פלסטינים.

⁸⁸⁰ <https://www.columnblog.com/p/massacred-vs-left-to-die-documenting>

⁸⁸¹ https://twitter.com/josh_hammer/status/171185635229282605

⁸⁸² <https://newyorkwarcrimes.com/the-times-quotes-israeli-and-american-sources-more-than-3-times-as-much-as-palestinians>

⁸⁸³ <https://www.theguardian.com/media/2024/feb/04/cnn-staff-pro-israel-bias>

⁸⁸⁴ <https://theintercept.com/2024/03/01/cnn-christiane-amanpour-israel-gaza-coverage/>

⁸⁸⁵ <https://theintercept.com/2024/01/09/newspapers-israel-palestine-bias-new-york-times/>

⁸⁸⁶ <https://newyorkwarcrimes.com/the-times-quotes-israeli-and-american-sources-more-than-3-times-as-much-as-palestinians>

⁸⁸⁷ <https://fair.org/home/brutal-is-a-word-mostly-reserved-for-palestinian-violence>

⁸⁸⁸ <https://theintercept.com/2024/04/15/nyt-israel-gaza-genocide-palestine-coverage/>

⁸⁸⁹ <https://www.declassifieduk.org/analysis-how-the-uk-and-us-media-dehumanise-palestinians>

⁸⁹⁰ <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/11/a-new-abyss-gaza-and-the-hundred-years-war-on-palestine>; <https://newyorkwarcrimes.com/the-times-quotes-israeli-and-american-sources-more-than-3-times-as-much-as-palestinians>

⁸⁹¹ <https://www.declassifieduk.org/analysis-how-the-uk-and-us-media-dehumanise-palestinians>; לחריג: <https://www.nytimes.com/interactive/2024/04/18/world/middleeast/gaza-university-class.html>

⁸⁹² <https://palestine.beehiiv.com/p/new-york-times-complicit-plausible-genocide>; <https://twitter.com/AssalRad/status/1763453379811098672>; <https://twitter.com/AssalRad/status/1764012307385053635>; <https://twitter.com/AssalRad/status/1764815517548994866>; <https://twitter.com/AssalRad/status/1764752005673984066>; <https://twitter.com/AssalRad/status/1763254348942037335>; <https://twitter.com/AssalRad/status/1762992473067130934>; <https://twitter.com/AssalRad/status/1761979317779824767>; <https://twitter.com/AssalRad/status/1767686506939068845>; <https://x.com/AssalRad/status/1799543857539108962> למשל.

נהרגו מאשר ישראלים).⁸⁹³ הניו יורק טיימס פרסם מאמר מערכת בו הכיר בכך שהסיוע הצבאי לישראל לא יכול להיות בלתי תלוי בהתנהלותה של ישראל רק לאחר יותר מחצי שנה של מלחמה.⁸⁹⁴

התקשורת האמריקאית גם נמנעה מתחקירים של אירועים שעשויים להציג את ישראל באור שלילי. לפחות חלק מהתחקירים האלו כן קיבלו סיקור בתקשורת הישראלית, במיוחד בנוגע לאירועי ה-7.10, מה שרומז על כך שמדובר במגמה מכוונת שמתאימה לקבלת ההחלטות של הדרג הפוליטי. כך למשל ארגון FAIR להוגנות ודיוק בסיקור תקשורתי מצא כי התקשורת האמריקאית מונעת מהציבור האמריקאי מידע על נפגעים ישראלים מאש ידידותית באירועי ה-7.10 – מידע שקיבלת תשומת לב רבה יחסית בשיח הישראלי.⁸⁹⁵ באופן ספציפי, העבודה העיתונאית של רונן ברגמן – שעובד גם עבור ידיעות אחרונות וגם עבור הניו יורק טיימס – כוללת תחקירים של אירועים כאלו בעבודתו בידיעות אחרונות אבל לא בעבודתו עבור הניו יורק טיימס.⁸⁹⁶ הניו יורק טיימס לא סיקר כלל או סיקר בקצרה סיפורים שליליים אחרים עבור ישראל כמו מדיניות האש של צה"ל ברצועה, אחריות ישראל בהרעבת פלסטינים, או העינויים שעברו מעוכבים.⁸⁹⁷ במקום זאת, סיפור גדול שעסק באונס ההמוני של חמאס במהלך ה-7.10 קיבל משאבים יוצאי דופן – כולל תקציב לראיין מעל 150 בני אדם⁸⁹⁸ – והיוזמה לעשותו הייתה של העיתון עצמו. באופן בלתי מוסבר, הכתבה ניתנה לקצינת מודיעין ישראלית לשעבר ללא שום רקע בכתיבה עיתונאית, שאף עשתה לייק לציוץ שקרא "להפוך את רצועת עזה לבית מטבחיים".⁸⁹⁹ לאחר פרסום התחקיר, מדיה עצמאית כמו גם ה-Intercept מצאו שורה ארוכה של בעיות מהותיות עם התחקיר ואופן הביצוע שלו.⁹⁰⁰ הניו יורק טיימס עצמו נאלץ לפרסם הודעה שחלק מהמידע שמסר בנושא הוא שגוי,⁹⁰¹ וניתק לאחר מכן את קשריו עם הכתבה.⁹⁰² ה-Nation תיאר את הכתבה כ"כישלון הגדול ביותר של עיתונות" בניו יורק טיימס ב-20 השנים האחרונות,⁹⁰³ בעוד שהארץ השווה את קריסת תחקיר הניו יורק טיימס כ"7 באוקטובר" של העיתון.⁹⁰⁴ בסוף אפריל, 59 פרופסורים לתקשורת ולמדיה קראו לניו יורק טיימס להתמודד עם השאלות הפתוחות בנוגע לכתבה.⁹⁰⁵ למרות רצף הבעיות בעיתון, במאי הוא קיבל את פרס פוליצר על הסיקור שלו של מלחמת חרבות ברזל.⁹⁰⁶

היחס לאונר"א כמקרה של הטיה בייצוג תקשורתי

מקרה אחד של פעולות האסטרטגיה התקשורתית של ישראל היא היחס לאונר"א, הגוף באו"ם שאחראי על הסיוע לפלסטינים פלסטינים. באותו היום בו בית הדין הבינלאומי לצדק קבע שניתן לטעון שישראל מבצעת רצח עם בעזה (ה-26 בינואר), ישראל טענה ש-12 עובדי אונר"א (מתוך כ-13,000 ברצועה) השתתפו בהתקפות נגד ישראל ב-7.10.⁹⁰⁷ כמעט מיד, 16 מהתורמים של אונר"א – מדינות מערביות – הצהירו שהן יפסיקו את התמיכה בארגון.⁹⁰⁸ התקשורת הישראלית והמערבית עקבו אחרי סיפור אונר"א עם סיקורים ודיונים, וכך

⁸⁹³ <https://www.pewresearch.org/2024/03/21/emotions-news-and-knowledge-about-the-israel-hamas-war/>

⁸⁹⁴ <https://www.nytimes.com/2024/04/13/opinion/israel-military-aid.html>

⁸⁹⁵ גם; <https://fair.org/home/shielding-us-public-from-israeli-reports-of-friendly-fire-on-october-7/>

⁸⁹⁶ <https://theintercept.com/2024/02/27/zaka-october-7-israel-hamas-new-york-times/>

⁸⁹⁷ <https://fair.org/home/shielding-us-public-from-israeli-reports-of-friendly-fire-on-october-7/>

⁸⁹⁸ <https://palestine.beehiiv.com/p/new-york-times-implicated-in-genocide>

⁸⁹⁹ <https://www.nytimes.com/2023/12/28/world/middleeast/oct-7-attacks-hamas-israel-sexual-violence.html>

⁹⁰⁰ <https://theintercept.com/2024/02/28/new-york-times-anat-schwartz-october-7/>; <https://www.npr.org/2024/03/06/1236130609/new-york-times-hamas-attacks-israel-october-7-sexual-violence-kibbutz-beeri/>; <https://www.jacobin.com/2024/02/new-york-times-anti-palestinian-bias>

⁹⁰¹ <https://www.nytimes.com/2024/03/25/world/middleeast/video-sexual-assault-israel-kibbutz-hamas.html>

⁹⁰² <https://www.ynetnews.com/culture/article/rkoh8h8ya>

⁹⁰³ <https://www.thenation.com/article/culture/new-york-times-intercept-hamas-rape/>

⁹⁰⁴ <https://www.haaretz.co.il/gallery/galleryfriday/2024-03-28/ty-article-magazine-highlight/0000018e-7ab6-de80-a78f-7bf747280000>

⁹⁰⁵ <https://www.washingtonpost.com/style/media/2024/04/29/new-york-times-oct-7-journalism-professors-letter/>

⁹⁰⁶ <https://www.ynet.co.il/entertainment/article/bk8ntgcw0>; https://www.democracynow.org/2024/5/8/nyt_investigation; <https://www.washingtonpost.com/documents/adc3143c-ecc7-477f-8a38-a76308b18cca.pdf>

⁹⁰⁷ <https://twitter.com/PulitzerPrizes/status/1787561713291645419>; <https://www.nytimes.com/2024/05/06/business/pulitzer-prize-winners.html>

⁹⁰⁸ החקירה מתנהלת על ידי הגוף העליון באו"ם לעניין (Office of Internal Oversight Services). מקרה אחד נסגר מחוסר ראיות, 4 מקרים הושעו בשל היעדר ראיות מספקות, והחקירה ממשיכה להתנהל ב-14 המקרים הנותרים, ראה כאן: <https://www.nytimes.com/2024/05/30/opinion/israel-gaza-un-unrwa.html>

⁹⁰⁸ <https://www.theguardian.com/world/2024/mar/01/unrwa-funding-pause-employees-october-7-hamas-attack-claims-no-evidence-un>

העלימו את הסיפור החשוב יותר של בית הדין הבינלאומי לצדק. למרות שעד כה ישראל לא הציגה עדויות ציבוריות כלשהן לתמוך בטענותיה,⁹⁰⁹ כתבת תחקיר בערוץ 4 הבריטי חשפה את המסמך שישראל כביכול שלחה למדינות שתרמו לאונר"א. המסמך עצמו היה קצר מאוד. הוא לא כלל הוכחות כלשהן אלא רק שורה אחת ביחס לכל אחד מ-12 עובדי אונר"א שכביכול השתתפו בטבח.⁹¹⁰ מסמך מודיעיני אחר ששחררה ישראל גם כן לא כלל תימוכין בטענות.⁹¹¹ נכון לזמן הכתיבה, ראש אונר"א טען שלמרות בקשות חוזרות ונשנות ישראל לא שיתפה פרטים לגבי ההאשמות.⁹¹² טענות אחרות של ישראל מעולם לא הגיעו לאונר"א אלא יצאו ישירות לתקשורת.⁹¹³ על פי סוכנות מודיעין אמריקאית, המעורבות של מעט עובדי אונר"א ב-7.10 הוערכה ב"ביטחון נמוך".⁹¹⁴ העדויות החלשות שתמכו בטענה הישראלית הובילו חלק מהמדינות התורמות לאונר"א שהפסיקו את תמיכתן להחזיר את התמיכה במהלך מרץ.⁹¹⁵ מדינות אחרות עשו זאת בהמשך או שהצהירו שיעשו זאת בקרוב, וחלקן אף הגדילו את תמיכתן בסיוע ההומינטרי ברצועה.⁹¹⁶ באמצע מרץ, גם ראש ארגון הסיוע של האיחוד האירופי הצהיר שישראל לא העבירה שום תימוכין לטענותיה כלפי אונר"א.⁹¹⁷ על פי תחקיר אונר"א שהודלף, ישראל הפעילה לחץ על עובדי אונר"א בעזה להצהיר באופן שקרי שלאונר"א יש קשר לחמאס ושאותו אונר"א השתתף בהתקפות ה-7.10. עובדי אונר"א הוכו באופן קשה, עונו וקיבלו אימים שמשפחותיהם ייפגעו.⁹¹⁸ בסוף מרץ ארגון ישראלי פרסם תחקיר שחשף פעולת השפעה פרו-ישראלית שטירגטה מחוקקים אמריקאים שחורים מהמפלגה הדמוקרטית בניסיון להטות את דעתם נגד אונר"א והפלסטינים.⁹¹⁹ כמה חודשים לאחר מכן, התברר שמשרד התפוצות בישראל ניהל את פעולת ההשפעה, שנוהלה על ידי חברה לקמפיינים פוליטיים.⁹²⁰ בסוף אפריל, דו"ח בלתי-תלוי של שרת החוץ לשעבר של צרפת ושלושה מכוני מחקר הזכיר שישראל עדיין לא סיפקה הוכחות לטענותיה ביחס לקשרים כביכול של עובדי אונר"א לחמאס ולג'יהאד הפלסטיני. הדו"ח הוסיף שאונר"א העבירה באופן קבוע רשימות של עובדיה לישראל ולמדינות אחרות, ושמשלת ישראל לא הודיעה לאונר"א על בעיה כלשהי עם עובדים אלו מאז 2011.⁹²¹

גורמים רשמיים בישראל הצהירו שהם רוצים לסגור את אונר"א במשך זמן רב.⁹²² לאחרונה, ישראל הצהירה שוב על כוונה זו,⁹²³ ואף החלה לפעול כדי לממשה,⁹²⁴ כולל הצעת חוק שהגדירה את אונר"א כארגון טרור

⁹⁰⁹ אך וידיאו זה שסוקר בהתחלה בווינגטון פוסט מראה עובד אונר"א כביכול לוקח גופה של ישראל ב-7.10. <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-presents-video-allegedly-showing-un-aid-worker-taking-body-israeli-oct-7-2024-02-17/>

⁹¹⁰ <https://twitter.com/DrSakriKaia/status/1754685268454785074>

⁹¹¹ <https://www.scribd.com/document/702738861/Swords-of-Iron-UNRWA-Hamas-Relations>; סקירה של האופן שבו המדיה התמודדה עם הטענות של ישראל כאן: <https://responsiblestatecraft.org/unwra-hamas-israel/>

⁹¹² <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-02-20/ty-article-magazine/premium/unwra-chief-waiting-for-israels-evidence-on-hamas-infiltration-of-gaza-employees/0000018d-c5fc-db3b-a9cf-cdfdf5a0000>; <https://twitter.com/UNLazzarini/status/1760764594644013287>

⁹¹³ <https://www.un.org/unispal/document/unwra-claims-versus-facts-press-release-26feb2024/>

⁹¹⁴ <https://www.wsj.com/world/middle-east/u-s-finds-claims-that-u-n-aid-agency-staff-took-part-in-hamas-attack-credible-957b747e>

⁹¹⁵ <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-68518468>; <https://twitter.com/Kahlissee/status/1763587426163798282>

⁹¹⁶ <https://www.reuters.com/world/unwra-donors-likely-resume-funding-soon-norway-says-2024-03-06/>; <https://www.reuters.com/world/eu-holds-back-part-unwra-payment-boosts-palestinian-aid-2024-03-01/>; <https://www.timesofisrael.com/france-to-resume-unwra-funding-while-ensuring-right-conditions-are-met/>; <https://www.aljazeera.com/economy/2024/3/29/japan-to-resume-funding-to-unwra-following-sweden-finland-and-canada>; <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/24/germany-to-resume-funding-of-unwra-aid-operations-in-gaza>

⁹¹⁶ <https://www.middleeasteye.net/news/war-gaza-uk-unwra-plan-place-resume-funding>; https://www3.nhk.or.jp/nhkworld/en/news/20240228_10/; <https://apnews.com/article/australia-unwra-hamas-israel-gaza-funding-1b4bcb81251cf7eed0904da9fe4144b>

⁹¹⁷ <https://www.reuters.com/world/no-evidence-israel-back-unwra-accusations-says-eu-humanitarian-chief-2024-03-14/>

⁹¹⁸ https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/unwra-report-says-israel-coerced-some-agency-employees-to-falsely-admit-hamas-links/

⁹¹⁹ <https://www.haaretz.co.il/news/security/2024-03-19/ty-article-magazine/premium/0000018e-4cd5-d26a-afbf-ecd552de0000>; https://fakereporter.net/pdf/pro-israel_influence_network_report-0324.pdf?v=2

⁹²⁰ <https://www.haaretz.com/israel-news/security-aviation/2024-06-05/ty-article-magazine/premium/israel-secretly-targeted-american-lawmakers-with-gaza-war-influence-campaign/0000018f-e7c8-d11f-a5cf-e7cb62af0000>; https://fakereporter.net/pdf/pro-israel_influence_network-new_findings-0624.pdf

⁹²¹ <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/22/israel-unwra-staff-terrorist-links-yet-to-provide-evidence-colonna-report>; <https://www.washingtonpost.com/world/2024/04/22/unwra-israel-hamas-report-palestinians/>; https://www.unwra.org/sites/default/files/content/resources/unwra_independent_review_on_neutrality.pdf; https://www.passblue.com/wp-content/uploads/2024/04/2024_04_20_UNRWA-final-technical_report.pdf; <https://twitter.com/MartinKonecny/status/1783445318329147400>

⁹²² <https://www.youtube.com/watch?v=h0bMANfC0BQ>; <https://www.jewishcurrents.org/the-campaign-to-abolish-unwra>

⁹²³ <https://www.kikar.co.il/israel-news/sa71dq>; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-03-11/ty-article/premium/0000018e-2dbc-d468-a9ff-2fbbdafa0000>

⁹²⁴ <https://www.theguardian.com/world/2024/mar/31/israel-plan-un-dismantle-palestinian-relief-agency-unwra>; <https://www.theguardian.com/commentisfree/2024/mar/26/israel-unwra-palestine>

בסוף מאי.⁹²⁵ ממצאים אלו מעידים על כך שישראל משתמשת בטענותיה הנוכחיות נגד אונר"א למטרה זו.⁹²⁶ במלחמה האחרונה ישראל והתקשורת הישראלית קבעו או רמזו שיש קשר בין אונר"א לבין חמאס, אבל התקשורת הישראלית לא בחנה את ממצאי הצבא באופן עצמאי, ולא הציגה עובדות כמו הביקורות התכופות שאונר"א עוברת בתוך האו"ם,⁹²⁷ או יידעה את הציבור הישראלי שכל עובדי אונר"א קיבלו אישור מישראל לעבוד בסוכנות (כולל אישור מחדש מדי שנה, ובדיקה פעמיים בשנה מול רשימות של מועצת הביטחון של האו"ם).⁹²⁸ אונר"א אף פיטרה בעבר מספר עובדים לאחר שנמצא קשר בינם לבין חמאס.⁹²⁹ יתרה מזו, סגירת אונר"א תחמיר באופן משמעותי את המשבר ההומניטרי בעזה, בעוד שדיונים בתקשורת הישראלית לא כוללים תוכנית ברורה להענקת סיוע חלופי לעזתים (סקרים בסוף מרץ ובסוף מאי מצאו כי אונר"א סיפקה את הסיוע ל-62%-53% בהתאמה מהנשאלים בדרום הרצועה ששהו באזורי מקלט, במקביל לתלונות על אפליה בסיוע באזורים אלו).⁹³⁰

דוגמה נוספת של תעמולה מוצלחת: הטלת ספק בהערכת התמותה הפלסטינית⁹³¹

מוקדם במלחמה, ישראל ערערה באופן ציבורי על אומדן התמותה בעזה, בטענה שהערכות אלו מוגזמות ולא ריאליסטיות. גם כאן התקשורת שיחקה תפקיד משמעותי בהנחת הטענה ובזריעת ספק בקרב רבים בציבור. עד היום, התקשורת שומרת על ספקות אלו, בדרך כלל באזכור שהערכת התמותה בקרב הפלסטינים מגיעה מ"משרד הבריאות של חמאס בעזה" (או ניסוח דומה). ספקות אלו הגיעו עד לנשיא ארה"ב ג'ו ביידן, שהטיל ספק ציבורי במספרי המתים בנאום מתוקשר ב-25.10 ובו טען ש"אין [לו] ביטחון" במספרים אלו.⁹³² המספר הגדול של תגובות בעברית לגרסה מוקדמת של מסמך זה (שפורסם ב-15.3 בטוויטר) רומזת כי ספקות אלו נותרו בקרב רבים בציבור הישראלי. הטלת ספק שטחית במספר המתים ממשיכה להופיע מדי פעם בתקשורת הישראלית בעברית ובמכוני מחקר פרו-ישראליים באופן מובהק.⁹³³

הערעור ביחס למספרים המפורסמים לא משקף עמדה רצינית. גם מבלי לדון באינטרס הברור של ישראל להקטין את מספר המתים בצד הפלסטיני, כמה ימים לאחר שביידן פקפק בהערכת התמותה, משרד הבריאות בעזה פרסם רשימה של 6,747 הפלסטינים שמתו עד להצהרתו של ביידן ב-26.10, כולל שמם, מינם, גילם ומספר תעודת הזהות שלהם.⁹³⁴ למיטב ידיעתי, אף אחד, כולל ישראל שמחזיקה במרשם האוכלוסין בעזה, לא הטיל ספק במהימנות של רשימה זו.⁹³⁵ בהמשך, ביידן התנצל על כך שהטיל ספק בהערכות התמותה של הפלסטינים.⁹³⁶ למיטב ידיעתי, התקשורת הבינלאומית לא ערערה מאז על הערכות התמותה הפלסטיניות (למרות הרמיזות החוזרות אליהן התייחסתי בפסקה הקודמת). הניסיון היחיד לעשות זאת היה כתבה במרץ בעיתון היהודי השמרני בארה"ב Tablet Magazine, שברר מידע חלקי כדי לנסות לבנות טיעון סטטיסטי.⁹³⁷

⁹²⁵ <https://www.msf.org/israeli-proposal-designate-unrwa-terrorist-organisation-outrageous>

⁹²⁶ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-04-24/ty-article/premium/0000018f-1017-d361-a3ef-52f798500000>

⁹²⁷ <https://www.unrwa.org/who-we-are/frequently-asked-questions> [under oversight of UNRWA spending];

⁹²⁸ https://youtu.be/LA_xtBh3eLw?si=DXUkq3gct46VbE9O&t=445

⁹²⁹ <https://www.un.org/unispal/document/unrwa-claims-versus-facts-press-release-26feb2024/>; <https://jewishcurrents.org/the-campaign-to-abolish-unrwa>

⁹³⁰ <https://www.nytimes.com/2024/02/10/world/middleeast/unrwa-hamas-gaza.html>

⁹³¹ <http://pcpsr.org/sites/default/files/Poll%2091%20English%20press%20release%2020%20March%202024.pdf>; ע"מ 7-8;

⁹³² <http://pcpsr.org/en/node/980>

⁹³³ הוספתי את התוכן כאן בשל עניין ציבורי, במיוחד לאור התגובות לפרסום של הגרסה העברית של מסמך זה ב-15.3. אני מקווה שחלק זה יבהיר את המתודולוגיה שבה השתמשתי ובאותו זמן יציג מקרה נוסף של הטיה תקשורתית, תעמולה, והשפעותיהן לאורך המלחמה.

⁹³⁴ <https://www.reuters.com/world/middle-east/biden-says-he-has-no-confidence-palestinian-death-count-2023-10-26/>;

⁹³⁵ <https://www.npr.org/2023/10/25/1208577490/biden-says-hes-worried-about-civilian-deaths-in-gaza-but-questions-death-toll-st>;

⁹³⁶ <https://www.wsj.com/livecoverage/israel-hamas-war-palestinians-news/card/biden-says-he-doubts-accuracy-of-palestinians-death-toll-reports-WXQUdN2EwX9EZO3Jhziq>

⁹³⁷ <https://www.fdd.org/analysis/2024/04/09/hamas-run-gaza-health-ministry-admits-to-flaws-in-casualty-data/>; FDD: <https://twitter.com/petersavodnik/status/1778620648551829969>; <https://web.archive.org/web/20191116031839/https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/11/anti-iran-advocacy-group-fdd-registers-to-lobby.html>; Seliktar, Ofira, and Farhad Rezaei. *Iran, Israel, and the United States: The Politics of Counter-Proliferation Intelligence*. Rowman & Littlefield, 2018, pp. 162, 168.

⁹³⁸ <https://mondoweiss.net/2023/10/this-is-a-list-of-the-names-of-more-than-6000-palestinians-that-israel-has-killed-in-gaza/>

⁹³⁹ <https://theintercept.com/2023/10/31/gaza-death-palestine-health-ministry/>

⁹⁴⁰ <https://www.washingtonpost.com/politics/2023/10/27/biden-israel-palestine-muslim-americans-war/>;

⁹⁴¹ <https://www.nytimes.com/2024/02/09/us/politics/biden-aide-israel-regret.html>

⁹⁴² <https://www.tabletmag.com/sections/news/articles/how-gaza-health-ministry-fakes-casualty-numbers>

למרות שמומחים דחו את טיעוני הכתבה בשל הניתוח הסטטיסטי הקלוקל שבו עשתה שימוש,⁹³⁸ שורה של גורמי תקשורת ישראליים (כולל AIPAC) ניסו לדחוף את המסר ללא כל ביקורת כדי להמשיך להטיל ספק במספר הפלסטיני.⁹³⁹

ניסיון אחר להטיל ספק במספרים של משרד הבריאות הפלסטיני התרחש באמצע מאי, לאחר שמשרד התיאום של האו"ם, אשר מפרסם מדי כמה ימים דוחות עם סיכומי נתונים, שינה את המקור שעליו התבסס עבור מידע בנוגע לחלוקה הפנימית של המיתות בעזה (השינוי היה לעבור מהערכות של למעלה מ-9,500 נשים מתות ולמעלה מ-14,500 ילדים מתים, על בסיס משרד התקשורת העזתי, למספרים קונקרטיים יותר – 4,959 נשים מזוהות, 7,797 ילדים מתים וכ-10,000 מיתות לא מזוהות, בהתאם למידע שהגיע ממשרד הבריאות הפלסטיני).⁹⁴⁰ למרות שהמספר הכולל של המיתות שדווחו לא השתנה, והזיהוי הקונקרטי של ההרוגים על בסיס שמם ומידע דמוגרפי מלא לגביהם ייצג צעד קדימה מבחינת הדיוק והמהימנות של המידע שהגיע מעזה, דיווחי התקשורת על השינוי – שהחלו רק כמה ימים לאחר פרסום המספרים – שימשו בעיקר בשביל להטיל ספק במידע המדווח ואף באו"ם (תהליך ששוב הובילו מקורות מדיה פרו-ישראליים באופן מובהק).⁹⁴¹ למרות שנרטיב ההקטנה בחצי נשלל במהירות על ידי סגן הדובר של מזכ"ל האו"ם,⁹⁴² הנזק של מתקפת המידע כבר נעשה.⁹⁴³

הערכות משרד הבריאות הפלסטיני כוללות מספר בעיות מתודולוגיות. הבעיה הרצינית ביותר היא החלוקה של הערכות התמותה לשלוש קטגוריות שונות. הראשונה כוללת את התמותה שדווחה דרך מערכת הבריאות – בתי החולים (20,976, או 61% מסך כל התמותה המוערכת בדיווח מה-3.5). השנייה כוללת את דיווח העזתים דרך טופס מקוון (3,715, או 11% מסך התמותה). שתי קטגוריות אלו כוללות מידע דמוגרפי מלא ואנשים שמופיעים בהן מופיעים ברשימות התמותה המלאות של משרד הבריאות (שפורסמו לאחרונה ב-30.4). הקטגוריה השלישית כרגע רשומה כמיתות עבורן רק 'מידע חלקי' ידוע (9,963, או 29% מסך התמותה). בהתאם לדיווחים מוקדמים יותר של משרד הבריאות, הערכות אלו נאספו מ"גורמי תקשורת מהימנים" (לא ברור אילו) במקומות בהם למשרד הבריאות לא היה תקשורת או במקומות בהם מערכת הבריאות קרסה.⁹⁴⁴

מספר גורמי תקשורת רציניים קיבלו את הערכת התמותה הרשמית בעזה⁹⁴⁵ וקבעו כי "מספר [המתים בהערכה] נחשב באופן נרחב כמספר האמין ביותר הזמין".⁹⁴⁶ בדצמבר, מחקר אקדמי בכתב עת יוקרתי טען שאין עדות להערכת יתר של תמותה במספרים שהגיעו מעזה.⁹⁴⁷ משרד הבריאות ברצועה העביר דיווחים על התמותה למספר גורמי תקשורת בינלאומיים, כמו למשל ל-אל ג'זירה (רשימה של כמה אלפי ילדים מזוהים שמתו; הרשימה פורסמה)⁹⁴⁸ ול-NPR (דיווח על הערכות התמותה, הרשימה לא פורסמה דרך NPR).⁹⁴⁹

⁹³⁸ משל – הכתבה פורסמה חמישה חודשים לאחר תחילת המלחמה אבל בחנה רק מקטע של 15 ימים בתחילת המלחמה. אחרים ביקרו את הכתבה, למשל:

<https://twitter.com/joftius/status/1766199967364890949> ; <https://twitter.com/BalouxFrancois/status/1769476779234721915> ; <https://www.israelhayom.co.il/news/world-news/middle> ; <https://www.ijpost.com/israel-hamas-war/article-791838> ; <https://www.i24news.tv/en/news/israel-at-war/artc-expert-claims-hamas-s-gaza-death-toll-exaggerated-east/article/15388434-or-faked> ; <https://www.jns.org/hamas-fakes-casualty-figures-the-numbers-are-not-real/> ; <https://twitter.com/AIPAC/status/1769387362289655835> ; <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-213> ; <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-215> ; <https://www.ijpost.com/israel-hamas-war/article-800772> ; <https://www.usatoday.com/story/news/politics/2024/05/13/un-cuts-estimates-women-children-deaths-gaza/73669560007/> ; <https://www.foxnews.com/world/un-revises-gaza-death-toll-50-less> ; <https://www.theguardian.com/world/article/2024/may/13/gaza-ministry-revises-women-children-killed-previously-reported-figures-for-women-and-children-killed> ; <https://www.reuters.com/world/middle-east/un-says-gaza-death-toll-still-over-35000-not-all-bodies-identified-2024-05-13/> ; <https://www.newsweek.com/fact-check-did-un-halve-gaza-death-toll-1900325> ; <https://x.com/marcowenjoness/status/1790086787764715922> ; <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2024/05/gaza-death-count/678400/> ; <https://www.wsj.com/world/middle-east/in-gaza-authorities-lose-count-of-the-dead> ; https://en.wikipedia.org/wiki/Hurricane_Maria_death_toll_controversy ; <https://www.wsj.com/world/middle-east/in-gaza-authorities-lose-count-of-the-dead> ; <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScndnMoiJoffSPTD25uqkZSsUH--G05AMwcbbyJB42bNQCw/viewform> ; <https://time.com/6909636/gaza-death-toll/> ; <https://www.npr.org/2024/02/29/1234159514/gaza-death-toll-30000-palestinians-israel-hamas-war> ; [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(23\)02713-7/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(23)02713-7/fulltext) ; https://www.youtube.com/watch?v=NICzT9_YE9Y ; <https://www.npr.org/2024/02/29/1234159514/gaza-death-toll-30000-palestinians-israel-hamas-war> ;

⁹⁴⁰ למשל: <https://twitter.com/joftius/status/1766199967364890949> ; <https://twitter.com/BalouxFrancois/status/1769476779234721915> ; <https://www.israelhayom.co.il/news/world-news/middle> ; <https://www.ijpost.com/israel-hamas-war/article-791838> ; <https://www.i24news.tv/en/news/israel-at-war/artc-expert-claims-hamas-s-gaza-death-toll-exaggerated-east/article/15388434-or-faked> ; <https://www.jns.org/hamas-fakes-casualty-figures-the-numbers-are-not-real/> ; <https://twitter.com/AIPAC/status/1769387362289655835> ; <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-213> ; <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-215> ; <https://www.ijpost.com/israel-hamas-war/article-800772> ; <https://www.usatoday.com/story/news/politics/2024/05/13/un-cuts-estimates-women-children-deaths-gaza/73669560007/> ; <https://www.foxnews.com/world/un-revises-gaza-death-toll-50-less> ; <https://www.theguardian.com/world/article/2024/may/13/gaza-ministry-revises-women-children-killed-previously-reported-figures-for-women-and-children-killed> ; <https://www.reuters.com/world/middle-east/un-says-gaza-death-toll-still-over-35000-not-all-bodies-identified-2024-05-13/> ; <https://www.newsweek.com/fact-check-did-un-halve-gaza-death-toll-1900325> ; <https://x.com/marcowenjoness/status/1790086787764715922> ; <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2024/05/gaza-death-count/678400/> ; <https://www.wsj.com/world/middle-east/in-gaza-authorities-lose-count-of-the-dead> ; https://en.wikipedia.org/wiki/Hurricane_Maria_death_toll_controversy ; <https://www.wsj.com/world/middle-east/in-gaza-authorities-lose-count-of-the-dead> ; <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScndnMoiJoffSPTD25uqkZSsUH--G05AMwcbbyJB42bNQCw/viewform> ; <https://time.com/6909636/gaza-death-toll/> ; <https://www.npr.org/2024/02/29/1234159514/gaza-death-toll-30000-palestinians-israel-hamas-war> ; [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(23\)02713-7/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(23)02713-7/fulltext) ; https://www.youtube.com/watch?v=NICzT9_YE9Y ; <https://www.npr.org/2024/02/29/1234159514/gaza-death-toll-30000-palestinians-israel-hamas-war> ;

⁹⁴¹ למשל: <https://twitter.com/joftius/status/1766199967364890949> ; <https://twitter.com/BalouxFrancois/status/1769476779234721915> ; <https://www.israelhayom.co.il/news/world-news/middle> ; <https://www.ijpost.com/israel-hamas-war/article-791838> ; <https://www.i24news.tv/en/news/israel-at-war/artc-expert-claims-hamas-s-gaza-death-toll-exaggerated-east/article/15388434-or-faked> ; <https://www.jns.org/hamas-fakes-casualty-figures-the-numbers-are-not-real/> ; <https://twitter.com/AIPAC/status/1769387362289655835> ; <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-213> ; <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-215> ; <https://www.ijpost.com/israel-hamas-war/article-800772> ; <https://www.usatoday.com/story/news/politics/2024/05/13/un-cuts-estimates-women-children-deaths-gaza/73669560007/> ; <https://www.foxnews.com/world/un-revises-gaza-death-toll-50-less> ; <https://www.theguardian.com/world/article/2024/may/13/gaza-ministry-revises-women-children-killed-previously-reported-figures-for-women-and-children-killed> ; <https://www.reuters.com/world/middle-east/un-says-gaza-death-toll-still-over-35000-not-all-bodies-identified-2024-05-13/> ; <https://www.newsweek.com/fact-check-did-un-halve-gaza-death-toll-1900325> ; <https://x.com/marcowenjoness/status/1790086787764715922> ; <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2024/05/gaza-death-count/678400/> ; <https://www.wsj.com/world/middle-east/in-gaza-authorities-lose-count-of-the-dead> ; https://en.wikipedia.org/wiki/Hurricane_Maria_death_toll_controversy ; <https://www.wsj.com/world/middle-east/in-gaza-authorities-lose-count-of-the-dead> ; <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScndnMoiJoffSPTD25uqkZSsUH--G05AMwcbbyJB42bNQCw/viewform> ; <https://time.com/6909636/gaza-death-toll/> ; <https://www.npr.org/2024/02/29/1234159514/gaza-death-toll-30000-palestinians-israel-hamas-war> ; [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(23\)02713-7/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(23)02713-7/fulltext) ; https://www.youtube.com/watch?v=NICzT9_YE9Y ; <https://www.npr.org/2024/02/29/1234159514/gaza-death-toll-30000-palestinians-israel-hamas-war> ;

⁹⁴² למשל: <https://twitter.com/joftius/status/1766199967364890949> ; <https://twitter.com/BalouxFrancois/status/1769476779234721915> ; <https://www.israelhayom.co.il/news/world-news/middle> ; <https://www.ijpost.com/israel-hamas-war/article-791838> ; <https://www.i24news.tv/en/news/israel-at-war/artc-expert-claims-hamas-s-gaza-death-toll-exaggerated-east/article/15388434-or-faked> ; <https://www.jns.org/hamas-fakes-casualty-figures-the-numbers-are-not-real/> ; <https://twitter.com/AIPAC/status/1769387362289655835> ; <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-213> ; <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-215> ; <https://www.ijpost.com/israel-hamas-war/article-800772> ; <https://www.usatoday.com/story/news/politics/2024/05/13/un-cuts-estimates-women-children-deaths-gaza/73669560007/> ; <https://www.foxnews.com/world/un-revises-gaza-death-toll-50-less> ; <https://www.theguardian.com/world/article/2024/may/13/gaza-ministry-revises-women-children-killed-previously-reported-figures-for-women-and-children-killed> ; <https://www.reuters.com/world/middle-east/un-says-gaza-death-toll-still-over-35000-not-all-bodies-identified-2024-05-13/> ; <https://www.newsweek.com/fact-check-did-un-halve-gaza-death-toll-1900325> ; <https://x.com/marcowenjoness/status/1790086787764715922> ; <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2024/05/gaza-death-count/678400/> ; <https://www.wsj.com/world/middle-east/in-gaza-authorities-lose-count-of-the-dead> ; https://en.wikipedia.org/wiki/Hurricane_Maria_death_toll_controversy ; <https://www.wsj.com/world/middle-east/in-gaza-authorities-lose-count-of-the-dead> ; <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScndnMoiJoffSPTD25uqkZSsUH--G05AMwcbbyJB42bNQCw/viewform> ; <https://time.com/6909636/gaza-death-toll/> ; <https://www.npr.org/2024/02/29/1234159514/gaza-death-toll-30000-palestinians-israel-hamas-war> ; [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(23\)02713-7/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(23)02713-7/fulltext) ; https://www.youtube.com/watch?v=NICzT9_YE9Y ; <https://www.npr.org/2024/02/29/1234159514/gaza-death-toll-30000-palestinians-israel-hamas-war> ;

⁹⁴³ למשל: <https://twitter.com/joftius/status/1766199967364890949> ; <https://twitter.com/BalouxFrancois/status/1769476779234721915> ; <https://www.israelhayom.co.il/news/world-news/middle> ; <https://www.ijpost.com/israel-hamas-war/article-791838> ; <https://www.i24news.tv/en/news/israel-at-war/artc-expert-claims-hamas-s-gaza-death-toll-exaggerated-east/article/15388434-or-faked> ; <https://www.jns.org/hamas-fakes-casualty-figures-the-numbers-are-not-real/> ; <https://twitter.com/AIPAC/status/1769387362289655835> ; <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-213> ; <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-215> ; <https://www.ijpost.com/israel-hamas-war/article-800772> ; <https://www.usatoday.com/story/news/politics/2024/05/13/un-cuts-estimates-women-children-deaths-gaza/73669560007/> ; <https://www.foxnews.com/world/un-revises-gaza-death-toll-50-less> ; <https://www.theguardian.com/world/article/2024/may/13/gaza-ministry-revises-women-children-killed-previously-reported-figures-for-women-and-children-killed> ; <https://www.reuters.com/world/middle-east/un-says-gaza-death-toll-still-over-35000-not-all-bodies-identified-2024-05-13/> ; <https://www.newsweek.com/fact-check-did-un-halve-gaza-death-toll-1900325> ; <https://x.com/marcowenjoness/status/1790086787764715922> ; <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2024/05/gaza-death-count/678400/> ; <https://www.wsj.com/world/middle-east/in-gaza-authorities-lose-count-of-the-dead> ; https://en.wikipedia.org/wiki/Hurricane_Maria_death_toll_controversy ; <https://www.wsj.com/world/middle-east/in-gaza-authorities-lose-count-of-the-dead> ; <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScndnMoiJoffSPTD25uqkZSsUH--G05AMwcbbyJB42bNQCw/viewform> ; <https://time.com/6909636/gaza-death-toll/> ; <https://www.npr.org/2024/02/29/1234159514/gaza-death-toll-30000-palestinians-israel-hamas-war> ; [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(23\)02713-7/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(23)02713-7/fulltext) ; https://www.youtube.com/watch?v=NICzT9_YE9Y ; <https://www.npr.org/2024/02/29/1234159514/gaza-death-toll-30000-palestinians-israel-hamas-war> ;

⁹⁴⁴ למשל: <https://twitter.com/joftius/status/1766199967364890949> ; <https://twitter.com/BalouxFrancois/status/1769476779234721915> ; <https://www.israelhayom.co.il/news/world-news/middle> ; <https://www.ijpost.com/israel-hamas-war/article-791838> ; <https://www.i24news.tv/en/news/israel-at-war/artc-expert-claims-hamas-s-gaza-death-toll-exaggerated-east/article/15388434-or-faked> ; <https://www.jns.org/hamas-fakes-casualty-figures-the-numbers-are-not-real/> ; <https://twitter.com/AIPAC/status/1769387362289655835> ; <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-213> ; <https://www.ochaopt.org/content/hostilities-gaza-strip-and-israel-reported-impact-day-215> ; <https://www.ijpost.com/israel-hamas-war/article-800772> ; <https://www.usatoday.com/story/news/politics/2024/05/13/un-cuts-estimates-women-children-deaths-gaza/73669560007/> ; <https://www.foxnews.com/world/un-revises-gaza-death-toll-50-less> ; <https://www.theguardian.com/world/article/2024/may/13/gaza-ministry-revises-women-children-killed-previously-reported-figures-for-women-and-children-killed> ; <https://www.reuters.com/world/middle-east/un-says-gaza-death-toll-still-over-35000-not-all-bodies-identified-2024-05-13/> ; <https://www.newsweek.com/fact-check-did-un-halve-gaza-death-toll-1900325> ; <https://x.com/marcowenjoness/status/1790086787764715922> ; <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2024/05/gaza-death-count/678400/> ; <https://www.wsj.com/world/middle-east/in-gaza-authorities-lose-count-of-the-dead> ; https://en.wikipedia.org/wiki/Hurricane_Maria_death_toll_controversy ; <https://www.wsj.com/world/middle-east/in-gaza-authorities-lose-count-of-the-dead> ; <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScndnMoiJoffSPTD25uqkZSsUH--G05AMwcbbyJB42bNQCw/viewform> ; <https://time.com/6909636/gaza-death-toll/> ; <https://www.npr.org/2024/02/29/1234159514/gaza-death-toll-30000-palestinians-israel-hamas-war> ; [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(23\)02713-7/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(23)02713-7/fulltext) ;

המתים אז הייתה רק 9,770.⁹⁶⁹ תחקיר של ה-BBC הטיל ספק בהערכות הישראליות לאחר שצפה בכל הסרטונים ששחרר דובר צה"ל.⁹⁷⁰

סך כל העדויות מצביעות על כך שהערכות התמותה של משרד הבריאות הפלסטיני הן מדויקות ככל שאפשר לצפות בזמן מלחמה, לא כל שכן בהתחשב בנזק הרציני והמתמשך למערכת הבריאות הפלסטינית ולדיווחים שלה. העובדה שמספר גדול של משתמשים ברשתות החברתיות ממשיך להטיל ספק בדיווחים אלו ומוכן לעשות זאת באופן ציבורי מצביעה הן על היעילות של מערכת התעמולה בתחילת המלחמה והן על הניהול המוצלח של מלחמת המידע של ישראל שממשיכה להתנהל נכון לזמן הכתיבה.

⁹⁶⁹ <https://apnews.com/article/israel-hamas-war-death-toll-numbers-injured-5c9dc40bec95a8408c83f3c2fb759da0>
⁹⁷⁰ <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68387864>

ארה"ב שיחקה תפקיד מרכזי במלחמת חרבות ברזל מאז תחילתה באמצעות התמיכה שנתנה לישראל. תמיכה זו התבטאה באופנים שונים: סיוע צבאי (נשק) ומימון לקניית סיוע מארה"ב; הגנה על ישראל באמצעות שימוש בכוחות צבאיים אמריקאיים התקפיים והגנתיים; תמיכה דיפלומטית; ושחרור ישראל מפיקוח אמריקאי ומדרישה לתת דין וחשבון על פעולותיה. תתי החלקים למטה מתארים את כל אחד מהאופנים הללו. תת החלק החמישי בוחן את השינויים המשמעותיים ברטוריקה האמריקאית מאז תחילת המלחמה, שהפכה להיות ביקורתית יותר עם הזמן. המגמה הכללית ברורה – ארה"ב תמכה בישראל באופן מוחלט דרך פעולותיה. ההערות הביקורתיות יותר שלה כלפי ישראל כמעט ולא הובילו לשינויים במדיניותה כלפי ישראל. תת החלק האחרון בוחן בקצרה חלק מהמקרים של חוסר הסכמה ביחס למדיניות הממשלה האמריקאית – הן בממשל וכן בחברה הרחבה יותר. חלק מאוחר יותר, "זום-אין 2", בוחן את המחאות בקמפוסים בארה"ב מאפריל ובמאי.

סיוע צבאי לישראל

ארה"ב שלחה סיוע צבאי לישראל הרבה לפני המלחמה, כך ש"ישראל היא נמען הסיוע הגדול ביותר במצטבר של ארה"ב מאז מלחמת העולם השנייה". בסך הכל סיוע זה הגיע ל-158 מיליארד דולר עד 2023 (יותר מ-260 מיליארד דולר ועד ל-317.9 מיליארד דולר בהווה אם מחשיבים גם את האינפלציה).⁹⁷¹ ב-2016, ממשלות ארה"ב וישראל החליטו שבעשור בין 2019-2028 ארה"ב תספק לישראל 38 מיליארד דולר בסיוע צבאי (בשני העשורים הקודמים, ארה"ב סיפקה לישראל 30 ו-21.3 מיליארד דולר).⁹⁷² בעשור לפני המלחמה (2013-2022), 68% מהנשק שייבאה לישראל הגיע מארה"ב.⁹⁷³

ארה"ב החלה לספק סיוע צבאי לישראל תוך שעות מתחילת מתקפת ה-7.10. בעשרת הימים הבאים, ארה"ב שלחה חמישה משלוחי נשק לישראל.⁹⁷⁴ בחודשיים הראשונים של המלחמה, ארה"ב שלחה כ-200 מטוסים עם כ-10,000 טון של ציוד צבאי.⁹⁷⁵ בשלושת החודשים הראשונים של המלחמה, ארה"ב סיפקה לישראל לפחות 15,000 פצצות, שכללו יותר מ-5,000 פצצות לא מונחות ויותר מ-5,400 פצצות במשקל טון, כמו גם יותר מ-57,000 פגזי ארטילריה בקוטר 155 מ"מ.⁹⁷⁶ (ישראל השתמשה ביותר מ-100,000 פגזי ארטילריה בפחות מחודשיים של לחימה).⁹⁷⁷ כלי נשק אחרים שאותם ביקשה ישראל כללו מזל"טים מתאבדים, מזל"טים מפציצים, טילים ופגזי מרגמה.⁹⁷⁸ בחודשים לאחר מכן נרשמו מכירות נוספות של כלי נשק אלו ואחרים.⁹⁷⁹

בתחילת מרץ נחשף שארה"ב אישרה יותר מ-100 מכירות נשק נפרדות לישראל מאז תחילת המלחמה, ושמשל ביין עקף את הקונגרס כדי לאשר את המכירות – בכך שנמנע לדווח עליהם באמצעות אישור לישראל להשתמש במאגרי תחמושת אמריקאיים בשטחה, זירוז משלוחים שהיו מתוכננים למועד מאוחר יותר, ומשלוח הנשק בעסקאות קטנות יותר שנותרו מתחת לסף שמעליו הממשלה היתה צריכה לדווח לקונגרס.⁹⁸⁰

⁹⁷¹ <https://sgp.fas.org/crs/mideast/RL33222.pdf> ; <https://usafacts.org/articles/how-much-military-aid-does-the-us-give-to-israel/> ;
⁹⁷² <https://www.usnews.com/news/best-countries/articles/2023-10-10/how-much-aid-does-the-u-s-give-to-israel> ;
⁹⁷³ <https://sgp.fas.org/crs/mideast/RL33222.pdf> ;
⁹⁷⁴ <https://theconversation.com/where-do-israel-and-hamas-get-their-weapons-220762> ;
⁹⁷⁵ <https://web.archive.org/web/20231110173047/https://time.com/6325247/us-military-assistance-israel/> ; למשל :
⁹⁷⁶ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-10-10/boeing-sped-1-000-smart-bombs-to-israel-after-the-hamas-attacks> ;
⁹⁷⁷ <https://www.now14.co.il/%D7%A8%D7%9B%D7%91%D7%AA-%D7%90%D7%95%D7%95%D7%99%D7%A8%D7%99%D7%AA-%D7%9C%D7%A6%D7%94%D7%9C-%D7%9E%D7%98%D7%95%D7%A1-%D7%94%D7%97%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%A9-%D7%94-200-%D7%A0%D7%97%D7%AA-%D7%91%D7%99/> ;
⁹⁷⁸ <https://www.haaretz.co.il/news/security/2024-03-07/ty-article/0000018e-1947-d7d3-abce-79ef48310000> ;
⁹⁷⁹ <https://www.wsj.com/world/middle-east/u-s-sends-israel-2-000-pound-bunker-buster-bombs-for-gaza-war-82898638> ; חלק מהפגזים היו אמורים להישלח לאוקראינה <https://www.axios.com/2023/10/19/us-israel-artillery-shells-ukraine-weapons-gaza> ;
⁹⁸⁰ <https://www.ipost.com/israel-news/defense-news/article-775523> ; <https://www.haaretz.com/israel-news/security-aviation/2023-11-16/ty-article/premium/shells-laser-guided-missiles-and-bunker-busters-the-munitions-the-u-s-supplied-israel/0000018b-d3b9-dffa-ade7-f7b990750000> ; <https://www.wsj.com/world/middle-east/u-s-plans-to-send-weapons-to-israel-amid-biden-push-for-cease-fire-deal-184e75bc> ; <https://www.wsj.com/world/how-the-u-s-arms-pipeline-to-israel-avoids-public-disclosure-e238de75>

רק שתי מכירות נשק לישראל נודעו בציבור עד לזמן ההוא.⁹⁸¹ באותו זמן, עובדי מדינה בארה"ב טענו שהיו 600 מקרים פוטנציאליים של העברת או מכירת נשק לישראל, שערכם הכולל היה למעלה מ-23 מיליארד דולר.⁹⁸² בשבועות ובחודשים הבאים, ארה"ב המשיכה לאשר משלוחי נשק לישראל. בסוף מרץ, למשל, ארה"ב אישרה העברה של 1,800 פצצות נוספות במשקל טון ו 500 פצצות נוספות במשקל רבע טון, ואישרה להעביר 25 מטוסי קרב ומנועים לישראל.⁹⁸³ בתחילת אפריל, הממשל האמריקאי אישר את ההעברה של יותר מ-2,000 פצצות קטנות יותר (רבע טון ומטה) לישראל.⁹⁸⁴

למרות שארה"ב סיפקה כמות עצומה של סיוע צבאי לישראל לאורך המלחמה, זרם הנשק והתחמושת דעך לאחר כמה חודשים כשכמות הנשק הזמין שארה"ב הייתה יכולה לשלוח במהירות במקביל למשלוחי הנשק לאוקראינה ושמידה על המצבורים לצרכיה קטנה.⁹⁸⁵ ארה"ב המשיכה למכור נשק לישראל באפריל, למשל בדיון על עסקה של יותר מ-18 מיליארד דולר למכירת עד 50 מטוסי קרב לישראל.⁹⁸⁶ באפריל, בית הנבחרים האמריקאי אישר תוספת תקציב של 26.3 מיליארד דולר לישראל (סיוע צבאי ישיר, אבל גם רכש כדי למלא את מצבורי התחמושת האמריקאיים בישראל, תמיכה בפעולות צבאיות אמריקאיות באזור, וסיוע הומניטרי).⁹⁸⁷ בתחילת מאי, ארה"ב הודתה שערכה משלוח אחד של נשק לישראל (6,500 ערכות שהופכות פצצות "טיפשות" לפצצות חכמות).⁹⁸⁸ יחד עם זאת, במקביל ארה"ב המשיכה לקדם עסקאות אחרות – כמו עסקה ששוויה מיליארד דולר.⁹⁸⁹

כל האמור לעיל מעיד על התמיכה הצבאית החזקה של ארה"ב בישראל.

שימוש פעיל בצבא האמריקאי

ארה"ב תמכה בישראל גם באמצעות הפעלת כוחות צבאיים אמריקאים במזרח התיכון מאז תחילת המלחמה. בימים שלאחר ה-7.10, ארה"ב שלחה שתי נשאות מטוסים לאזור. בהמשך היא שלחה מטוסים נוספים לאזור.⁹⁹⁰ כלים נוספים, כמו מערכות ההגנה הטובות ביותר ברשות האמריקאים, נשלחו גם הם למזרח התיכון.⁹⁹¹ באמצע אוקטובר, ארה"ב הכינה כ-2,000 חיילים למשימה אפשרית בישראל.⁹⁹² כל אלו הציגו את מחויבותה של ארה"ב לתמוך בישראל ולהרתיע גורמים אחרים באזור מלהרחיב את המלחמה. למקרה בו מלחמה כזו הייתה פורצת ויוצאת משליטה, האמריקאים הכנו תוכנית לפנות את כל אזרחיהם מישראל (יותר מ-600,000 בני אדם).⁹⁹³ בנוסף, ארה"ב שלחה גנרל וקצינים נוספים לסייע להנהגה הצבאית הישראלית לנהל את המלחמה.⁹⁹⁴

חלק מהכוחות הצבאיים האמריקאים פעלו בתוך ישראל (קיימים לפחות שני בסיסים אמריקאים בישראל.⁹⁹⁵) סיקור תקשורתי חשף שארה"ב משתמשת בחברות משנה ב"מספר בסיסים צבאיים" בישראל, לכאורה כדי לתמוך בפעילות יחידות מיוחדות במדינה.⁹⁹⁶ בתחילת המלחמה נחשפו חיילים מ"כוח דלתא" בישראל.⁹⁹⁷ על פי הפנטגון, חיילים אלו נמצאו במדינה למטרות מודיעין ותכנון, כמו גם ייעוץ לצה"ל במאמצים לאיתור ושחרור החטופים, והם השתתפו בפעולה הישראלית ששחררה ארבעה חטופים ביוני לפחות באופנים אלו.⁹⁹⁸ אנשים אחרים שמעורבים במלחמה מתוך ישראל כוללים קציני CIA, סוכני FBI ונציגים של ה-DIA.⁹⁹⁹ היועץ לביטחון

⁹⁸¹ <https://www.washingtonpost.com/national-security/2024/03/06/us-weapons-israel-gaza/>

⁹⁸² <https://www.wsj.com/world/how-the-u-s-arms-pipeline-to-israel-avoids-public-disclosure-e238de75>

⁹⁸³ <https://www.washingtonpost.com/national-security/2024/03/29/us-weapons-israel-gaza-war/>

⁹⁸⁴ <https://www.cnn.com/2024/04/04/politics/us-israel-bombs-transfer/index.html>

⁹⁸⁵ <https://www.wsj.com/world/how-the-u-s-arms-pipeline-to-israel-avoids-public-disclosure-e238de75>

⁹⁸⁶ <https://edition.cnn.com/2024/04/01/politics/biden-administration-f15-fighter-jets-israel/index.html>

⁹⁸⁷ <https://www.reuters.com/world/us/us-house-vote-long-awaited-95-billion-ukraine-israel-aid-package-2024-04-20/>

⁹⁸⁸ <https://www.wsj.com/world/middle-east/u-s-delays-sending-precision-weapons-to-israel-253f12f0>

⁹⁸⁹ <https://www.ynet.co.il/news/article/r1wdjobma>; <https://www.nytimes.com/2024/05/14/us/politics/biden-arms-sale-israel.html>

⁹⁹⁰ <https://web.archive.org/web/20231110173047/https://time.com/6325247/us-military-assistance-israel/>

⁹⁹¹ <https://www.nytimes.com/2023/10/22/world/middleeast/patriot-israel-hamas-iran-gaza-eisenhower-pentagon.html>

⁹⁹² <https://edition.cnn.com/2023/10/16/politics/us-marines-pentagon-israel/index.html>

⁹⁹³ <https://www.washingtonpost.com/national-security/2023/10/23/us-evacuation-plans-israel-lebanon-hamas-war/>

⁹⁹⁴ <https://www.axios.com/2023/10/23/israel-gaza-war-marine-general-ground-operation>

⁹⁹⁵ <https://www.timesofisrael.com/in-first-us-establishes-permanent-military-base-in-israel/>

⁹⁹⁶ <https://theintercept.com/2023/10/27/secret-military-base-israel-gaza-site-512/>

⁹⁹⁷ <https://theintercept.com/2023/12/11/tiktok-military-contractor-recruiting-israel/>

⁹⁹⁸ <https://www.telegraph.co.uk/us/news/2023/10/20/white-house-shares-identities-secret-special-ops-israel/>

⁹⁹⁹ <https://web.archive.org/web/20231110173047/https://time.com/6325247/us-military-assistance-israel/>; <https://www.nytimes.com/2024/06/09/world/middleeast/gaza-hostage-rescues-israel.html>; <https://www.washingtonpost.com/national-security/2024/06/14/us-israel-intelligence-cia-hostages/>

לאומי של בידן אמר שהמודיעין שארה"ב מעבירה לישראל אינו מוגבל ושאררה"ב "לא מונעת כלום [מישראל]. אנחנו מספקים את כל המקורות, כל הכלים, כל היכולות".¹⁰⁰⁰

עם התארכות המלחמה, ארה"ב נמשכה ללחימה, בדרך כלל בצורת הפצצה של מטרות שתקפו את ישראל ו/או התנגדו לתפקידה של ארה"ב במלחמה. בים האדום באופן ספציפי, ספינות אמריקאיות יירוטו טילים רבים שאותם שלחו הח'ותים מתימן החל מאמצע אוקטובר.¹⁰⁰¹ כשהח'ותים החלו לתקוף ספינות הקשורות לישראל וספינות בדרכן לישראל,¹⁰⁰² ארה"ב החלה להפציץ אותם גם כן החל מאמצע ינואר ועד למועד כתיבת מסמך זה.¹⁰⁰³ התמיכה האמריקאית בישראל הובילה להתקפות רבות (מעל 170) על בסיסים אמריקאים בעירק ובסוריה.¹⁰⁰⁴ אחרי ששלושה אמריקאים נהרגו בהתקפה כזו על בסיס בירדן או ליד ירדן בסוף ינואר,¹⁰⁰⁵ ארה"ב הגיבה בקמפיין נרחב של הפצצות מהאוויר וחיסולים ממוקדים על מטרות באזור (בתימן, עירק וסוריה) שהמשיך בחודשים שלאחר מכן.¹⁰⁰⁶

ארה"ב הפכה למעורבת באופן ישיר יותר בלחימה לזמן קצר באמצע אפריל, כשהשתתפה בירוט הטילים והמזל"טים שאותם שיגרה איראן לישראל בתגובה להתקפתה של ישראל על השגרירות האירנית בסוריה (שעליה ישראל לא יידעה את ארה"ב).¹⁰⁰⁷ לאחר שירטה יותר מחצי מהטילים והמזל"טים האיראניים (שהיו חלק מאחת ההתקפות הגדולות ביותר של מזל"טים בהיסטוריה),¹⁰⁰⁸ ארה"ב הכריזה במהירות שלא תצטרף לישראל במתקפת נגד על איראן.¹⁰⁰⁹ באופן זה היא ככל הנראה שיחקה תפקיד חשוב בהרגעת המתרחבות המיידית בין ישראל ואיראן.

סיוע דיפלומטי

לאורך המלחמה, ארה"ב סיפקה לישראל סיוע דיפלומטי שהפך לנחוץ לאור התנהלות ישראל בעזה. האינדיקציה הברורה ביותר של סיוע זה הייתה שורה של הטלות וטו אמריקאיות במועצת הביטחון של האו"ם, הגוף היחיד באו"ם שבעל סמכות ביצועית. אינדיקציות אחרות כוללות את השימוש בהשפעה האמריקאית על מוסדות בינלאומיים כמו בית הדין הבינלאומי לצדק.

ארה"ב חיזקה את התמיכה הדיפלומטית שלה בניסיון להימנע מלדבר על הורדת הלהבות כבר בתחילת המלחמה. מזכר פנימי מאמצע אוקטובר ניסה למנוע מדיפלומטים אמריקאים לומר בהצהרות פומביות שארה"ב רוצה לראות פחות אלימות, בטענה שבכירים במדינה לא רוצים שהצהרות וראיונות לתקשורת ישתמשו במונחים ספציפיים כמו "הפחתת מתיחות/הפסקת אש", "סוף לאלימות/לשפיכות הדמים" ו"חזרה לרגיעה".¹⁰¹⁰ כמה ימים לפני כן, מזכיר המדינה האמריקאי השתמש באחד המונחים האמורים בטוויטר/X, ולאחר מכן מחק את הטוויט שלו והעלה במקומו טוויט אחר בנימה מיליטריסטית יותר.¹⁰¹¹ החלטה אמריקאית זו הסירה לחצים מישראל בתחילת המלחמה, שהייתה החלק האגרסיבי ביותר שלה נכון לזמן הכתיבה, ואפשרה לישראל יתר חופש לפעול כרצונה.

ארה"ב פעלה כדי לתמוך בישראל גם באו"ם. באמצע אוקטובר, היא הטילה וטו על החלטה של מועצת הביטחון שקראה ל"הפסקות הומניטריות" בלחימה (12 מדינות הצביעו בעד, ארה"ב התנגדה, 2 מדינות אחרות נמנעו).¹⁰¹² בסוף אוקטובר, ארה"ב דחתה הצהרה ללא השלכות ביצועיות מהעצרת הכללית אשר

¹⁰⁰⁰ <https://www.washingtonpost.com/national-security/2024/06/14/us-israel-intelligence-cia-hostages/>

¹⁰⁰¹ <https://abcnews.go.com/International/security-incident-involving-us-navy-destroyer-red-sea/story?id=104147141>

¹⁰⁰² למשל: <https://www.cbsnews.com/news/houthi-missile-drone-attack-red-sea-shipping-vessels-uss-gravelly-dwight-eisenhower/>

¹⁰⁰³ <https://www.cbsnews.com/news/us-uk-strike-yemen-to-retaliate-houthi-attacks/> ; <https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release-View/Article/3776858/may-15-us-central-command-update/>

¹⁰⁰⁴ <https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-update-january-28-2024>

¹⁰⁰⁵ <https://www.nytimes.com/2024/01/29/us/politics/us-troops-drone-attack-jordan-iran.html>

¹⁰⁰⁶ <https://www.nytimes.com/2024/02/07/us/politics/us-strike-iraq-militia.html>

¹⁰⁰⁷ <https://www.washingtonpost.com/national-security/2024/04/11/israel-damascus-strike-iran/> ; או הידיעה ממש לפני ההתקפה על

¹⁰⁰⁸ <https://www.nytimes.com/2024/04/17/world/middleeast/iran-israel-attack.html> ;

¹⁰⁰⁹ <https://theintercept.com/2024/04/15/iran-attack-israel-drones-missiles/> ; <https://www.foxnews.com/world/us-military-shoots-down-dozens-iranian-drones-fired-israel-jewish-state-air-defense-system-excels> ; <https://mwi.westpoint.edu/what-irans-drone-attack-ports-for-the-future-of-warfare/>

¹⁰¹⁰ <https://www.axios.com/2024/04/14/biden-netanyahu-iran-israel-us-wont-support>

¹⁰¹¹ https://www.huffpost.com/entry/state-department-internal-emails-gaza-israel_n_65296395e4b0a304ff6ff95d

¹⁰¹² <https://twitter.com/RobbieGramer/status/1711366571665342603>

¹⁰¹² <https://news.un.org/en/story/2023/10/1142507>

קראה להפסקת אש הומניטרית (שעברה ברוב של 121 מול 14, עם 44 מדינות שנמנעו).¹⁰¹³ בתחילת דצמבר, ארה"ב הטילה וטו נוסף במועצת הביטחון של האו"ם שקראה ל"הפסקת אש הומניטרית מיידית" (13 מדינות תמכו, ארה"ב התנגדה, מדינה אחרת נמנעה).¹⁰¹⁴ בסוף פברואר, ארה"ב הטילה וטו שלישי הקורא להפסקת אש מיידית (13 מדינות תמכו, ארה"ב התנגדה, מדינה אחרת נמנעה).¹⁰¹⁵ בהצבעה רביעית במועצת הביטחון שקראה להפסקת אש מיידית בסוף מרץ ארה"ב בחרה להימנע (14 מדינות אחרות הצביעו בעד). כשההצבעה עברה, הנוכחים בחדר מחאו כפיים בתקווה לסוף המלחמה.¹⁰¹⁶ למרות זאת, ארה"ב הכריזה במהירות שהחלטה לא הייתה מחייבת.¹⁰¹⁷ בדיעבד להחלטה לא הייתה השפעה על מהלך המלחמה.

ארה"ב הייתה מעורבת גם בעיכוב תהליכים אחרים.¹⁰¹⁸ כך, למשל, היא הטילה וטו על הבקשה הפלסטינית ממועצת הביטחון של האו"ם לחברות מלאה באו"ם (12 מדינות תמכו, ארה"ב התנגדה, 2 מדינות נוספות נמנעו).¹⁰¹⁹ על פי דברי המנכ"ל של ה-American Arab Chamber of Commerce, מזכיר המדינה האמריקאי איים שאם פלסטין תהפוך למדינה, ארה"ב תפסיק לממן את האו"ם, מה שיוביל לרעב ("העולם יצטרך לרעוב [ללחם] כמו שהעזתם [רעבים] עכשיו").¹⁰²⁰ הניסיון של ארה"ב להציע הפסקת אש זמנית במועצת הביטחון של האו"ם – הפעם הראשונה בה השתמשה במונח "הפסקת אש" – נכשל לאחר שרוסיה וסין הטילו וטו במרץ.¹⁰²¹ ביוני, ארה"ב עשתה מאמצים רציניים יותר להגיע להפסקת אש, אבל נכון לזמן הכתיבה לא הצליחה לגרום לישראל או לחמאס לקבל את הצעתה באופן גלוי.

ישראל עצמה רמזה לכך שלארה"ב הייתה השפעה כלשהי על בית הדין הפלילי הבינלאומי. באפריל, על רקע שמועות שבית הדין יוציא צווי מעצר נגד מנהיגים ישראלים כמו ראש הממשלה, ישראל הודיעה לארה"ב שבמקרה כזה היא תעניש את הרשות הפלסטינית ועשויה לגרום לקריסתה.¹⁰²² המהלך נועד לגרום לאמריקאים להפעיל לחץ על בית הדין הפלילי הבינלאומי כדי למנוע את הוצאת צווי המעצר. במקביל, 12 סנטורים רפובליקנים כתבו מכתב לתובע של בית הדין ובו איימו עליו באופן אישי ועל עובדיו והקולגות שלו, ומשפחותיהם במידה ויוציא צווי מעצר נגד מנהיגים ישראלים ("אם תסמן את ישראל כמטרה, נסמן אותך כמטרה... ראה הוזהרת").¹⁰²³

כשבית הדין הפלילי הבינלאומי התחיל בסופו של דבר את התהליך להוצאת צווי מעצר נגד מנהיגים ישראלים, ביידן דחה את ההליך וטען ש"מה שקורה [בעזה] אינו ג'נוסייד".¹⁰²⁴ הממשל האמריקאי אותה שיטל סנקציות על בית הדין,¹⁰²⁵ ובית הנבחרים האמריקאי העביר הצעת חוק שתממש סנקציות כלכליות והגבלות ויזה לאינדיבידואלים ושופטים הקשורים לבית הדין ולמשפחותיהם.¹⁰²⁶

פיקוח אמריקאי ודין וחשבון ישראלי

במקביל לתמיכתה הגדולה בישראל, ארה"ב הקטינה למינימום את הפיקוח שלה על פעולותיה של ישראל – כמעט בוודאות בשל החלטה פוליטית של הממשל האמריקאי. דה פקטו, ארה"ב העדיפה שלא לדעת או להעמיד פנים שאינה מודעת לעדויות הברורות שהגיעו מעזה. באותו הזמן, ארה"ב לא ניסתה לדרוש מישראל לתת דין וחשבון על פעולותיה אשר לא התאימו לחוקים ולערכים האמריקאים בעבר ובהווה. כתוצאה מהאמור

¹⁰¹³ <https://www.reuters.com/world/un-overwhelmingly-calls-aid-truce-between-israel-hamas-2023-10-27/>
¹⁰¹⁴ https://www.cnn.com/middleeast/live-news/israel-hamas-war-gaza-news-12-08-23/h_a7ad699a7e1acbc51205feb2276cdf29
¹⁰¹⁵ <https://www.theguardian.com/world/2024/feb/20/us-vetoes-un-resolution-ceasefire-israel-gaza>
¹⁰¹⁶ <https://news.un.org/en/story/2024/03/1147951>; <https://twitter.com/tparsi/status/1772281999358648553>
¹⁰¹⁷ <https://twitter.com/AasalRad/status/1772315270880866802>; https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/us-says-ceasefire-resolution-non-binding-less-influential-security-council-members-object/; <https://www.timesofisrael.com/us-blocks-security-council-motion-blaming-israel-for-deadly-gaza-aid-convoy-incident/>
¹⁰¹⁸ <https://www.theguardian.com/us-news/2024/apr/18/us-veto-palestine-membership-request-united-nations-council>
¹⁰¹⁹ <https://x.com/halalflo/status/1792944530389393422>
¹⁰²⁰ <https://www.nytimes.com/2024/03/22/world/middleeast/us-cease-fire-resolution-vetoes.html>
¹⁰²¹ <https://www.axios.com/2024/05/01/us-israel-palestinian-authority-icc-arrest-warrant/>
¹⁰²² <https://twitter.com/mehdirhasan/status/178750302299332951>
¹⁰²³ <https://x.com/RnaudBertrand/status/1792748783996207206>
¹⁰²⁴ <https://www.theguardian.com/us-news/live/2024/may/20/biden-trump-democrats-immigration-latest>
¹⁰²⁵ <https://www.ft.com/content/6700a246-e0cd-49d8-b5ef-d2379e86290f>
¹⁰²⁶ <https://www.theguardian.com/us-news/article/2024/jun/04/us-house-icc-sanctions-netanyahu>

לעיל, ישראל לא נתנה דין וחשבון על פעולותיה אפילו בתוך מערכת הכללים האמריקאית שאמורה לפקח על חלוקת הסיוע האמריקאי והשימוש בו.

בשלושת החודשים הראשונים של המלחמה ארה"ב לא ביצעה הערכה רשמית האם פעולותיה של ישראל בעזה הפרו זכויות אדם, למרות אינדיקציות רבות שהעלו אפשרות זו.¹⁰²⁷ מזכיר המדינה האמריקאי אנתוני בלינקן קבע שהאשמת ישראל בג'נוסייד על ידי דרום אפריקה – שהוכרה כעומדת בגדר הסבירות – הייתה "חסרת בסיס".¹⁰²⁸ הדחיה המיידית של האשמות כאלו מנעה בדיקה רצינית יותר של התנהלותה של ישראל במהלך המלחמה, בדיקה אשר הייתה יכולה להוביל להשלכות רציניות יותר עבור התמיכה האמריקאית בישראל. יש אינדיקציות ברורות שהגורמים הבכירים בארה"ב העדיפו לעכב הערכות ובדיקות כאלו.¹⁰²⁹

על פי "חוקי להי" (Leahy laws, נקראו על שם הסנטור שיזם אותם) מ-1997, ארה"ב צריכה להפסיק את הסיוע לכל צבא זר או יחידות שיטור זרות שמואשמות בהפרת בוטה של זכויות אדם. אמת המידה הנדרשת היא נמוכה באופן מכוון ואינה דורשת הוכחה ברורה או עדויות ברורות ומשכנעות.¹⁰³⁰ יחד עם זאת, ישראל קיבלה יחס מקל באופן קבוע בנושא זה.¹⁰³¹ סקירה של הגרדיאן מצאה שמנגנונים מיוחדים נועדו להגן על ישראל מחוקי להי, ושלא היו קיימים סידורים חריגים כאלו לאף בעלת ברית אחרת של ארה"ב (כפי שעובד לשעבר במחלקת המדינה האמריקאית אמר, "כולם ידעו שהחוקים שונים ביחס לישראל").¹⁰³² מנהל קודם של המשרד במזכירות המדינה שאחראי על בדיקת ההקפדה על חוקי להי אמר דברים דומים.¹⁰³³ למרות כמה מכתבים שכתב להי (הסנטור) עצמו שהתייחסו להפרות חמורות של זכויות אדם על ידי צה"ל, אף יחידה בצה"ל לא נענשה מסיבה זו.¹⁰³⁴

מקרה דומה קשור לשיתוף מודיעיני. על פי חוקי ארה"ב, גורמים שמקבלים מידע מודיעיני אמריקאי אמורים לעמוד בסטנדרטים של החוק הבינלאומי. במקרה של ישראל, ביקורות פנימיות מצאו עדויות שהביטחונות שישראל נתנה לפיה היא עומדת בסטנדרטים אלו היו לא מספקים ושהייתה מעט מאוד ביקורת עצמאית על ישראל כדי לוודא שהמידע המודיעיני שסיפקה ארה"ב לא שימש למותם של אזרחים.¹⁰³⁵ מספר פקידים ומחוקקים חוששים מאותו תרחיש.¹⁰³⁶ כפי שצוין לעיל, אין אינדיקציות שארה"ב הגבילה את שיתוף המודיעין עם ישראל בתגובה לכך.¹⁰³⁷

בסוף אפריל, סיפור תקשורת שיקף את הגישה של ממשל ביידן ביחס לדין וחשבון המצופה מישראל. חוקי להי האמורים היו מרכזיים במקרה זה. ב-18 באפריל, אתר ProPublica פרסם מאמר שבו בלינקן התעלם מהמלצה של פאנל מיוחד של משרד המדינה האמריקאי לפסול יחידות מסוימות בכוחות הביטחון הישראליים מסיוע אמריקאי בשל מעורבותן בהפרה של זכויות אדם, למשל במקרים של הרג ללא משפט או בטענה שחוקרים ישראלים עינו ואנסו מתבגר פלסטיני שהואשם בזריקת אבנים ובקבוקי תבערה.¹⁰³⁸ ב-20 באפריל (אותו היום בו בית הנבחרים האמריקאי הצביע על מתן 26 מיליארד דולר לישראל כסיוע חירום),¹⁰³⁹ האתר Axios פרסם סקופ לפיו הייתה ציפייה שארה"ב תטיל סנקציות על יחידה ספציפית על הפרת זכויות האדם שעשתה בגדה המערבית. רוב ההפרות האלו התרחשו הרבה לפני המלחמה הנוכחית,¹⁰⁴⁰ וכוללות, למשל, מקרה בו חיילים מהיחידה האמורה תפסו פלסטיני בן 78, אזקו אותו וחסמו את פיו, והשאירו אותו על הקרקע.

¹⁰²⁷ <https://www.politico.com/newsletters/national-security-daily/2024/01/04/us-hasnt-formally-assessed-if-israel-violating-human-rights-00133799>

¹⁰²⁸ <https://www.reuters.com/world/middle-east/blinden-says-daily-toll-gaza-too-high-israel-genocide-charge-meritless-2024-01-09/>

¹⁰²⁹ <https://www.propublica.org/article/israel-gaza-blinken-leahy-sanctions-human-rights-violations?taid=662030f9d453a400011f6bcc>

¹⁰³⁰ <https://www.justsecurity.org/96522/israel-leahy-law/>

¹⁰³¹ <https://www.propublica.org/article/israel-gaza-blinken-leahy-sanctions-human-rights-violations?taid=662030f9d453a400011f6bcc>

¹⁰³² <https://www.theguardian.com/world/2024/jan/18/us-supply-weapons-israel-alleged-abuses-human-rights>

¹⁰³³ <https://www.justsecurity.org/96522/israel-leahy-law/>

¹⁰³⁴ <https://www.theguardian.com/world/2024/jan/18/us-supply-weapons-israel-alleged-abuses-human-rights>

¹⁰³⁵ <https://www.justsecurity.org/96522/israel-leahy-law/>

¹⁰³⁶ <https://www.wsj.com/politics/national-security/u-s-and-israels-unprecedented-intelligence-sharing-draws-criticism-a85979b4>

¹⁰³⁷ <https://www.washingtonpost.com/national-security/2024/06/14/us-israel-intelligence-cia-hostages/>

¹⁰³⁸ <https://www.washingtonpost.com/national-security/2024/06/14/us-israel-intelligence-cia-hostages/>

¹⁰³⁹ <https://www.propublica.org/article/israel-gaza-blinken-leahy-sanctions-human-rights-violations>

¹⁰⁴⁰ <https://www.foxnews.com/politics/house-overwhelmingly-passes-26-billion-aid-israel-gaza-tensions-iran-escalate>

<https://www.justsecurity.org/96522/israel-leahy-law/>

הוא נמצא מת כמה שעות לאחר מכן (אף אחד לא עמד למשפט פלילי במקרה זה).¹⁰⁴¹ שתי יחידות צבאיות אחרות ושתי יחידות אזרחיות אחרות הואשמו ב"הפרות זכויות אדם" אבל הממשל האמריקאי הסתפק בפטירת העניין עם ארבעת היחידות האלו באמצעות הליך "גישור מחודש" עם ישראל.¹⁰⁴² באותו היום שהסקופ ב-Axios פורסם, ראש ממשלת ישראל הגיב בחריפות לרעיון לפיו יוטלו סנקציות על יחידה בצה"ל ("אם מישהו חושב שהוא יכול להטיל סנקציות על יחידה בצה"ל – אלחם בכך בכל כוחי"; הוא גם קרא לאפשרות "שיא האבסורדיות ושפל מוסרי").¹⁰⁴³ הסיפור משך תשומת לב רבה במשך כמה ימים,¹⁰⁴⁴ ולאחר מכן בלינקן כתב מכתב פנימי שהודלף ל-ABC ובו תיאר שישראל מסרה מידע חדש ביחס ליחידה האמורה ושגם במקרה זה הוא החליט על הליך של "גישור מחודש" במקום על סנקציות.¹⁰⁴⁵ מנהל קודם של המשרד במשרד החוץ האחראי על יישום חוקי להי אמר מאוחר יותר שמדיניות זו הייתה מקלה באופן חסר תקדים.¹⁰⁴⁶

באותו יום (ה-26 באפריל), מזכר אמריקאי חסוי חשף שבמזכר פנימי שנשלח לבלינקן, על פי USAID (גורם בארה"ב שאחראי על סיוע בינלאומי; 10 עובדים אישרו את המסמך) ישראל הפרה את החוק ההומניטרי הבינלאומי, בין השאר בשל מניעה מסיוע הומניטרי אמריקאי להיכנס לעזה.¹⁰⁴⁷ כפי שהתברר ביום שלמחרת, המסמך כלל גם ארבעה משרדים במשרד המדינה האמריקאי שהעריכו שהבטחונות של ישראל היו "לא אמינים ולא מהימנים" ושישראל תקפה אזורים מוגנים ותשתיות אזרחיות באופן קבוע, כמעט ולא פעלה כדי לחקור הפרות חוק, הרגה עובדים הומניטריים ועיתונאים בקצב חסר תקדים, והגבילה באופן שרירותי כניסת סיוע הומניטרי.¹⁰⁴⁸ כמה שבועות לאחר מכן באמצע מאי, משרד המדינה פרסם את הדו"ח הרשמי שלו בהמשך למזכר NSM-20 שחייב את הממשל האמריקאי לדווח לקונגרס על האם קיימים דיווחים מהימנים או האשמות שמנוגדות לטענות ישראל שהיא עומדת בכללי החוק הבינלאומי.¹⁰⁴⁹ הדו"ח קבע שישראל ככל הנראה השתמשה בנשק אמריקאי ב"מקרים שמעלים חשש" ביחס לעמידתה של ישראל בכללי החוק הבינלאומי, אבל גם קבע שישראל לא חסמה סיוע הומניטרי בהווה, שלא הייתה אינדיקציה לכך שישראל תקפה אזרחים בכוונה, וסיכם שבסך הכל ישראל הייתה מחויבת לדין הבינלאומי.¹⁰⁵⁰ גוף עצמאי פרסם סקירה מפורטת שהטילה ספק רציני במסקנות הדו"ח האמריקאי.¹⁰⁵¹ מעט לאחר פרסום הדו"ח האמריקאי, עובדת ותיקה (20 שנים) במשרד המדינה האמריקאי, אשר הייתה אחת המומחיות שכתבו את הטיטה של הדו"ח (עד סוף אפריל), התפטרה במחאה ואמרה שמסקנות הדו"ח היו מנוגדות לחלוטין לדעה הרווחת בקרב המומחים שנשאלו בנושא, ושהיה ברור של ישראל היה תפקיד בהגבלת המזון והציוד הרפואי שהוכנס לעזה.¹⁰⁵²

עם התארכות המלחמה, ארה"ב הטילה סנקציות על נציגים של תנועות ימין קיצוני בישראל, אבל סנקציות אלו היו סמליות במהותן. בפברואר, ארה"ב הטילה סנקציות על ארבעה אנשים שהואשמו בתקיפת פלסטינים ופעילי שלום ישראלים בגדה המערבית. מהארבעה נמנע להשתמש במערכת הפיננסית האמריקאית, ונאסר על אזרחים אמריקאים לעבוד איתם.¹⁰⁵³ פעולה זו התרחשה בזמן שביידן ביקר במישיגן, מדינת מפתח בבחירות הקרבות לנשיאות ארה"ב ובה יש אוכלוסיה ערבית-אמריקאית גדולה שהייתה ביקורתית ביחס לתמיכה של ביידן בישראל.¹⁰⁵⁴ בהקשר זה הסנקציות היו אינדיקציה שביידן ניסה להרגיע את מתנגדיו.

¹⁰⁴¹ <https://www.axios.com/2024/04/20/us-israel-sanctions-idf-west-bank> ; <https://news.walla.co.il/item/3659530> ;
¹⁰⁴² <https://www.reuters.com/world/middle-east/what-is-israeli-netzah-yehuda-battalion-accused-2024-04-22/> ;
¹⁰⁴³ <https://www.justsecurity.org/96522/israel-leahy-law/> ;
¹⁰⁴⁴ <https://www.nbcnews.com/news/world/us-sanctions-idf-unit-netzah-yehuda-west-bank-human-rights-abuses-rcna149549> ;
¹⁰⁴⁵ <https://abcnews.go.com/Politics/biden-sanction-israeli-military-units-accused-human-rights/story?id=109651562> ;
¹⁰⁴⁶ <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-04-20/ty-article/premium/u-s-set-to-sanction-ultra-orthodox-israeli-army-battalion-based-in-the-west-bank/0000018e-fd0b-d140-a3ee-fddf9a1c0000> ;
¹⁰⁴⁷ <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/21/us-poised-impose-sanctions-israel-defense-force-netzah-yehuda-battalion> ;
¹⁰⁴⁸ <https://www.reuters.com/world/middle-east/what-is-israeli-netzah-yehuda-battalion-accused-2024-04-22/> ;
¹⁰⁴⁹ <https://theconversation.com/netzah-yehuda-the-violent-and-aggressive-idf-unit-the-us-is-thinking-of-sanctioning-228436> ;
¹⁰⁵⁰ <https://abcnews.go.com/Politics/biden-sanction-israeli-military-units-accused-human-rights/story?id=109651562> ;
¹⁰⁵¹ <https://www.justsecurity.org/96522/israel-leahy-law/> ;
¹⁰⁵² <https://www.devex.com/news/exclusive-usaid-officials-say-israel-breached-us-directive-on-gaza-aid-107545> ;
¹⁰⁵³ <https://www.reuters.com/world/middle-east/some-us-officials-say-internal-memo-israel-may-be-violating-international-law-2024-04-27/> ;
¹⁰⁵⁴ <https://theintercept.com/2024/05/10/israel-human-rights-gaza-report/> ;
¹⁰⁵⁵ <https://theintercept.com/2024/05/10/israel-human-rights-gaza-report/> ; לגרסה הלא מצונזרת של הדו"ח :
¹⁰⁵⁶ <https://www.justsecurity.org/wp-content/uploads/2024/05/Report-to-Congress-under-Section-2-of-the-National-Security-Memorandum-on-Safeguards-and-Accountability-with-Respect-to-Transferred-Defense.pdf> ;
¹⁰⁵⁷ <https://www.justsecurity.org/94980/task-force-national-security-memorandum-20/> ; <https://www.justsecurity.org/wp-content/uploads/2024/04/NSM20-TF-Report-Final.pdf> ;
¹⁰⁵⁸ <https://www.theguardian.com/world/article/2024/may/30/stacy-gilbert-us-state-department-israel-gaza-aid> ;
¹⁰⁵⁹ https://www.democracynow.org/2024/5/31/stacy_gilbert_state_dept_resignation_gaza ;
¹⁰⁶⁰ <https://apnews.com/article/biden-west-bank-israeli-settlers-palestinians-80f9e6be6f6a7bb75dc86360ac2fa6ce> ;
¹⁰⁶¹ <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-68173904>

באמצע מרץ, ארה"ב הטילה סנקציות חדשות נגד שתי התנחלויות בלתי חוקיות ששימשו בסיס להתקפות מתנחלים על אזרחים פלסטיניים, ונגד שלושה מתנחלים אחרים.¹⁰⁵⁵ למרות שבשלב ראשון בנקים ישראלים מנעו משבעת המתנחלים מלהשתמש בחשבונות הבנק האישיים והעסקיים שלהם,¹⁰⁵⁶ התקשורת הישראלית דיווחה שארה"ב הקלה את הסנקציות אחרי איום מצד שר האוצר הישראלי לפיו יגרום לקריסת הכלכלה הפלסטינית (ארה"ב טענה שהקלת הסנקציות הייתה דומה למקרים אחרים).¹⁰⁵⁷ סבב שלישי של סנקציות כיוון לבעל ברית של השר לביטחון לאומי ולשני ארגונים שגייסו תרומות למתנחלים שנפגעו בסבבים הקודמים של הסנקציות.¹⁰⁵⁸ סבב רביעי של סנקציות באמצע יוני כוון לארגון המתנחלים "צו 9", שתקף את המשאיות שהעבירו סיוע הומניטרי לעזה.¹⁰⁵⁹ יחד עם זאת, הסנקציות עצמן, במיוחד לאחר ההקלה בהן, נותרו מוגבלות ולא אפקטיביות.¹⁰⁶⁰ המתנחלים עצמם, כמו גם ארגונים מקומיים של זכויות אדם ופלסטינים בגדה המערבית מתארים את האימפקט של הסנקציות כמינימלי.¹⁰⁶¹ מספר האנשים המועט שמעורב עד כה מעיד שההממשל האמריקאי השתמש בסנקציות כדי להביע את חוסר שביעות הרצון שלו – בעיקר בפני מצביעים אמריקאים ולא ביחס לקהלים ישראליים או בינלאומיים – אבל נמנע מעשיה משמעותית יותר כדי לשנות את המציאות בזמן המלחמה.

יחסי ארה"ב-ישראל

למרות שארה"ב המשיכה לתמוך בישראל לאורך המלחמה, היא גם ביקרה אותה באופן מילולי על התנהלותה באופן בוטה יותר ככל שהזמן עבר. חלק מגישה זו ככל הנראה נועד להגביל את הפגיעה המשמעותית במוניטין הבינלאומי של ארה"ב בשל התמיכה שלה בישראל, כמו גם לפייס חלק מהמצביעים בבחירות הקרבות לנשיאות בארה"ב. במקביל, ארה"ב הגבילה את ישראל באופן מסוים מאז תחילת המלחמה. חלק מהמגבלות האלו הצליחו, כך נראה, למנוע מישראל לפתוח חזית נוספת בלבנון, או להאט ולהגביל את הפלישה הישראלית לרפיח. במקביל, ממשלת ארה"ב נמנעה מלבצע פעולות רציניות שיגבו את הטענות וההצהרות המילוליות האלו. חלק זה של המסמך נוגע ביחסים בין שתי המדינות על פי חודשים, כשכל פסקה מוקדשת לחודש (לאחר אוקטובר). הדגש הוא על דבריהם של בכירים אמריקאים כמו נשיא ארה"ב ג'ו ביידן ומזכיר המדינה האמריקאי אנתוני בלינקן.

דברי הממשל האמריקאי בתחילת ואמצע אוקטובר הדגישו את התמיכה המוחלטת של ארה"ב בישראל. כבר ב-7.10, ביידן קבע ש"ארה"ב עומדת לצד ישראל. לעולם לא נפסיק לערוב לבטחונם". הנשיא הבטיח שיתוף פעולה עם ישראל, וסיוע חומרי, צבאי ודיפלומטי, שתיאר כ"מוחלט".¹⁰⁶² באמצע אוקטובר, ביידן ביקר בישראל ואמר ש"אני מגיע לישראל עם הודעה אחת: אתם לא לבד... ככל שארה"ב קיימת – ואנחנו נתקיים לנצח – לעולם לא ניתן לכם להיות לבד".¹⁰⁶³

יחד עם זאת, החל מסוף אוקטובר, מניין המתים הפלסטיני הגדל הוביל את הממשל האמריקאי לשנות את הגישה ולכלול בדבריו גם אזרחים פלסטינים. ביידן ובלניקן דיברו בפירוש על הסיוע ההומניטרי לפלסטינים והצורך להגן על אזרחים בזמן הפלישה הקרקעית של ישראל.¹⁰⁶⁴ ביידן הביע ביטחון ש"ישראל תפעל בהתאם

¹⁰⁵⁵ <https://www.axios.com/2024/03/14/us-settler-sanctions-west-bank>
¹⁰⁵⁶ <https://www.reuters.com/world/middle-east/israeli-banks-heed-us-anti-settler-sanctions-far-right-ministers-object-2024-02-05/>
¹⁰⁵⁷ <https://www.israelhayom.co.il/news/geopolitics/article/15507010>
¹⁰⁵⁸ <https://www.france24.com/en/live-news/20240329-us-pushes-back-against-claims-it-eased-west-bank-settler-sanctions>
¹⁰⁵⁹ <https://www.reuters.com/world/us-us-slaps-sanctions-entities-that-raised-funds-west-bank-settlers-2024-04-19/>
¹⁰⁶⁰ <https://apnews.com/article/israel-palestinians-sanctions-settlers-biden-west-bank-85cee76d68c17091d9b4d3e14f3eeb74>
¹⁰⁶¹ <https://www.reuters.com/world/middle-east/us-impose-sanctions-israeli-group-that-attacked-gaza-aid-2024-06-14/>
¹⁰⁶² <https://jacobin.com/2024/03/biden-sanctions-israeli-settlers-palestine>
¹⁰⁶³ <https://apnews.com/article/us-sanctions-israeli-settlers-west-bank-palestinians-354f8b0a44b70c25bf013614b4775900>
¹⁰⁶⁴ <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-06-13/ty-article/premium/israel-finances-west-bank-outpost-owned-by-settlers-placed-under-u-s-u-k-eu-sanctions/00000190-1105-db28-a995-559d87720000>
¹⁰⁶² <https://www.c-span.org/video/?530992-1/president-biden-remarks-situation-israel>
¹⁰⁶³ <https://apnews.com/article/joe-biden-israel-hamas-gaza-palestinians-a85cb682fdc61b80285cf4ab354354ce>
¹⁰⁶⁴ <https://www.npr.org/2023/10/19/1206997120/biden-israel-politics-democrat-republican-middle-east-hamas>
¹⁰⁶⁴ <https://www.reuters.com/world/behind-bidens-shift-israel-hamas-war-gaza-deaths-international-pressure-2023-10-27/>

הקמתה של מדינה פלסטינית, ביידן אמר שפתרון זה יכול להתקדם גם עם נתניהו כראש ממשלה.¹⁰⁸⁷ בכירים אמריקאים טענו שסבלנותו של ביידן עם נתניהו "פוקעת", שהיו תסכולים עמוקים בצד האמריקאי, ושביידן אמר לנתניהו שהוא לא רוצה שנה של מלחמה בעזה.¹⁰⁸⁸ בלינקן אמר שחייבים לאפשר לפלסטינים לחזור לבתייהם בעזה ושאסור להוציאם מהרצועה.¹⁰⁸⁹ במקרה אחר הוא תיאר את הקונפליקט כ"כואב במיוחד" וש"הסבל שובר את ליבי".¹⁰⁹⁰

בפברואר, ביידן תיאר את המערכה הישראלית כ"מוגזמת" וטען שהוא "מנסה מאוד עכשיו להגיע להפסקת אש סביב החטופים".¹⁰⁹¹ דובר הבית הלבן אמר שפעולה ברפיח בנסיבות בהווה "תהיה אסון לאנשים האלו [כלומר פלסטינים] ולא נתמוך בה".¹⁰⁹² כמה ימים לאחר מכן, ביידן אמר לנתניהו בשיחת טלפון שאסור להמשיך עם פעולה צבאית ברפיח ללא "תוכנית מהימנה וניתנת לביצוע שתבטיח את בטחונם ואת התמיכה בלמעלה ממיליון האנשים שמצאו מקלט שם [ברפיח]".¹⁰⁹³ באותו הזמן, שלושה פקידים אמריקאים הודו שארה"ב לא תעניש את ישראל אם תתחיל במערכה צבאית ברפיח.¹⁰⁹⁴ בלינקן קבע ש"ישראל חייבת להבטיח שמשלוח של סיוע מציל-חיים לעזה לא נחסם משום סיבה שהיא, על ידי אף אחד", והאיץ בישראל "לעשות יותר לעזור לאוכלוסיה האזרחית".¹⁰⁹⁵ למרות שביידן ובלינקן דחפו לתוכנית להפסקת אש (ביידן קיווה שיוכל להשיג הפסקת אש בתוך כשבוע), נתניהו הכריז באופן ציבורי שהמלחמה תמשיך עד שישראל תגיע לניצחון המוחלט.¹⁰⁹⁶ ייתכן שבתגובה, בלינקן קבע שהתרחבות ההתנחלויות בגדה המערבית היא "בניגוד לחוק הבינלאומי", ובכך חזר למדיניות האמריקאית המקובלת לפני ממשל טראמפ.¹⁰⁹⁷

בתחילת מרץ, נרטיב הפסקת האש המשיך כשסגנית הנשיא קמלה האריס קראה ל"הפסקת אש מיידית לפחות לששת השבועות הקרובים" בעזה בגלל "ההיקף העצום של הסבל בעזה".¹⁰⁹⁸ עד לזמן הכתיבה של מסמך זה, לא הייתה הפסקת אש כזו. כשארה"ב הודתה שכל אוכלוסיית עזה סבלה מ"רמות גבוהות של חוסר ביטחון תזונתי באופן אקוטי",¹⁰⁹⁹ ארה"ב החלה להצניח סיוע לעזה והחלה לעבוד על הקמת מזח זמני (ראה למעלה עבור שני הנושאים).¹¹⁰⁰ באמצע מרץ, ראש הרוב הדמוקרטי בסנאט ביקר את נתניהו בנאום והכריז שהוא "מכשול מרכזי לשלום" ש"איבד את דרכו".¹¹⁰¹ ביידן שיבח את הנאום כ"טוב".¹¹⁰² ביידן עצמו אמר שנתניהו "פוגע בישראל יותר מאשר עוזר לישראל",¹¹⁰³ וקבע ש"סיוע הומניטרי לא יכול להיות נושא משני או קלף מיקוח... הגנה על, והצלה של חיים של חפים מפשע חייבת להיות בעדיפות [גבוהה]".¹¹⁰⁴ הממשל האמריקאי גם התמקד במערכה העתידית ברפיח. במרץ הייתה גם הפעם הראשונה בה ביידן השתמש ברעיון של קו אדום בנוגע לפלישה לרפיח ("זה קו אדום, אבל לעולם לא אעזוב את ישראל"), למרות שרבים בחרו לפרש את דבריו באופן מוגבל שלא שלל לחלוטין כל פעולה צבאית ברפיח.¹¹⁰⁵ בלינקן הצהיר ש"פעולה צבאית רצינית [ברפיח] היא לא הדרך לעשות זאת. היא תסכן את חייהם של אזרחים רבים נוספים... היא מסכנת את ישראל בהמשך הבידוד שלה ברחבי העולם ומאיימת על בטחונה בטווח הארוך ועל מקומה בעולם".¹¹⁰⁶ סגנית

¹⁰⁸⁷ <https://www.aljazeera.com/news/liveblog/2024/1/19/israels-war-on-gaza-live-us-support-for-israel-ironclad-despite-rebuff?update=2635028>

¹⁰⁸⁸ <https://www.axios.com/2024/01/14/biden-netanyahu-israel-gaza-war-tensions> ; <https://www.axios.com/2024/01/26/biden-netanyahu-israel-hamas-war-gaza-timeline>

¹⁰⁸⁹ <https://www.cnn.com/2024/01/09/politics/blinden-israel-gaza-war-talks/index.html>

¹⁰⁹⁰ <https://www.reuters.com/world/us/blinden-says-us-demand-he-mourns-gutwrenching-scenes-gaza-2024-01-17/>

¹⁰⁹¹ <https://www.washingtonpost.com/politics/2024/02/08/biden-israel-gaza-speech-netanyahu/>

¹⁰⁹² <https://www.washingtonpost.com/politics/2024/02/08/biden-israel-gaza-speech-netanyahu/>

¹⁰⁹³ <https://www.aljazeera.com/news/liveblog/2024/2/11/israels-war-on-gaza-live-leaders-warn-of-catastrophe-if-rafah-invaded?update=2700975>

¹⁰⁹⁴ <https://www.politico.com/newsletters/national-security-daily/2024/02/13/us-wont-punish-israel-for-rafah-that-doesnt-protect-civilians-00141013>

¹⁰⁹⁵ <https://www.state.gov/secretary-antony-j-blinken-at-a-press-availability-46/>

¹⁰⁹⁶ <https://apnews.com/article/blinden-netanyahu-israel-hamas-gaza-saudi-arabia-qatar-palestinians-48ff7a3bbab5d92841df2949c29d9e72> ; <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68410226> ;

¹⁰⁹⁷ <https://www.nbcnews.com/politics/white-house/biden-walks-back-prediction-monday-ceasefire-deal-gaza-hopeful-probably-rcna141161>

¹⁰⁹⁸ <https://www.theguardian.com/world/2024/feb/23/blinden-oppose-new-israeli-settlements>

¹⁰⁹⁹ <https://x.com/KamalaHarris/status/1764409522553082344>

¹¹⁰⁰ <https://www.timesofisrael.com/blinden-says-all-of-gaza-facing-unprecedented-food-insecurity/>

¹¹⁰¹ <https://www.nbcnews.com/politics/white-house/biden-announces-us-will-airdrop-food-aid-gaza-rcna141436> ;

¹¹⁰² <https://time.com/6898685/biden-israel-pressure-gaza-aid-pier-in-state-of-the-union/>

¹¹⁰³ <https://www.cbsnews.com/news/biden-schumer-speech-netanyahu-gaza/>

¹¹⁰⁴ <https://www.cnn.com/2024/03/18/politics/joe-biden-netanyahu-phone-call/index.html>

¹¹⁰⁵ <https://apnews.com/article/biden-netanyahu-red-line-frustration-gaza-0f23fa8d02288c1b9d862ddc4035872e>

¹¹⁰⁶ <https://time.com/6898685/biden-israel-pressure-gaza-aid-pier-in-state-of-the-union/>

¹¹⁰⁷ <https://www.wsj.com/world/middle-east/how-israel-avoided-bidens-red-line-ad715144>

¹¹⁰⁸ <https://www.aljazeera.com/news/liveblog/2024/3/22/israels-war-on-gaza-live-the-choice-is-clear-a-2-state-solution?update=2790517> ; <https://www.axios.com/2024/03/22/israel-gaza-netanyahu-blinken-insurgency-warning>

הנשיא האריס אמר שארה"ב לא פסלה שום פעולה נגד ישראל במקרה בו תתקוף את רפיח.¹¹⁰⁷ נתניהו, לעומת זאת, הצהיר שאם ארה"ב לא תסייע בהתקפה על רפיח "נצטרך לעשות את זה בעצמנו".¹¹⁰⁸

בתחילת אפריל, ביידן הצהיר שישראל "לא עשתה מספיק כדי להגן על עובדי סיוע" או אזרחים בעזה ואמר שהוא "זועם ולבו נשבר בשל המוות של עובדי ה-World Central Kitchen.¹¹⁰⁹ הוא חזר על כך שעל ישראל לקחת צעדים ספציפיים וקונקרטיים כדי להתמודד עם בעיית הפגיעה באזרחים, הסבל ההומניטרי והביטחון של עובדי הסיוע, וטען שהמדיניות האמריקאית בנוגע לעזה תלויה בצעדים שישראל תעשה בנושאים אלו.¹¹¹⁰ ביידן אמר גם שנתניהו עשה "טעות" בגישה שלו לעזה.¹¹¹¹ בלינקן הזהיר שישראל עשויה להפוך לדומה לחמאס אם לא תגן על אזרחים עזתיים.¹¹¹² שר ההגנה לוי אלושין, עם זאת, קבע שלארה"ב "אין שום ראיות" שישראל מבצעת ג'נוסייד בעזה (אבל לא שלל לחלוטין את הרעיון).¹¹¹³ ההתקפה האיראנית באמצע אפריל, אשר בה ארה"ב שיחקה תפקיד במרכזי בהגנה על ישראל, עצרה את רצף האמירות הביקורתיות של ארה"ב. בסוף החודש, הממשל האמריקאי חזר לקרוא לישראל להכניס עוד סיוע הומניטרי לעזה (בשביל ההקשר – אפריל היה החודש בו נכנסה כמות הסיוע הרבה ביותר לעזה עד לזמן הכתיבה של מסמך זה).¹¹¹⁴ הממשל האמריקאי החל גם לקרוא להפסקת אש שלה ישראל כביכול הסכימה, למרות שלא הייתה שום אינדיקציה שישראל תמכה בעסקה כזו.¹¹¹⁵

בתחילת מאי, ביידן התנה את הסיוע האמריקאי לישראל בפעם הראשונה, כשאמר באופן ספציפי שיפסיק לשלוח פצצות ופגזי ארטילריה לישראל אם תפתח בפלישה משמעותית לרפיח: "אמרתי בפירוש שאם ייכנסו [הישראלים] לרפיח – הם עוד לא נכנסו לרפיח עד כה – אם הם ייכנסו לרפיח, לא אספק את כלי הנשק שבהם השתמשו היסטורית כדי להתמודד עם רפיח, להתמודד עם הערים, שמתמודדות עם הבעיה הזו [של התקפת ערים]".¹¹¹⁶ הפלישה לרפיח התקיימה לאחר מכן, וביידן לא הפסיק את משלוחי הנשק לישראל בהמשך ל"אולטימטום" (על פי התקשורת האמריקאית) הקודם שנתן לישראל (פקיד אנונימי טען שמשלוח אחד עוכב).¹¹¹⁷ יתרה מזאת, בימים שלאחר מכן הממשל האמריקאי קידם עסקת מכירת נשק בסך של מיליארד דולר לישראל.¹¹¹⁸ בסוף מאי, הממשל האמריקאי הבהיר שלא ישנה את מדיניותו ביחס לישראל,¹¹¹⁹ בזמן שהמערכה הישראלית על רפיח התרחבה.¹¹²⁰ בהקשר זה, ההנהגה של בית הנבחרים והסנאט משתי המפלגות הזמינו את נתניהו לנאום בקונגרס האמריקאי.¹¹²¹ באותו הזמן, ביידן קרא להפסקת אש קבועה, חשף הצעה מוקדמת לכך והאיץ בישראל ובחמאס לקבל אותה.¹¹²² במקביל למסרים הסותרים, ביידן הודה שכוחות הביטחון הישראליים השתמשו בפצצות אמריקאיות להרוג אזרחים פלסטינים,¹¹²³ ופקידים בכירים אנונימיים תיארו את האסטרטגיה הישראלית בעזה כ"גול עצמי".¹¹²⁴ בתגובה, כמה קולות ישראליים ניסו

¹¹⁰⁷ <https://abcnews.go.com/Politics/harris-us-ruled-consequences-israel-invades-rafah/story?id=108431225>

¹¹⁰⁸ <https://www.washingtonpost.com/world/2024/03/22/israel-blinken-hamas-doha-negotiations/>

¹¹⁰⁹ <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2024/04/02/statement-from-president-joe-biden-on-the-death-of-world-central-kitchen-workers-in-gaza/>

¹¹¹⁰ <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2024/04/04/readout-of-president-joe-bidens-call-with-prime-minister-netanyahu-of-israel-3/> ; <https://apnews.com/article/biden-netanyahu-3591fb5f82b22cf8e5d1060fcaeef115> ; <https://www.axios.com/2024/04/05/biden-netanyahu-us-support-israel>

¹¹¹¹ <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68766592>

¹¹¹² https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/blinden-warns-israel-risks-becoming-indistinguishable-from-hamas-if-it-doesnt-protect-gaza-civilians/

¹¹¹³ <https://www.axios.com/2024/04/09/israel-genocide-gaza-us-austin-palestinians>

¹¹¹⁴ <https://apnews.com/article/blinden-israel-hamas-war-gaza-saudi-arabia-c0425791dc59e745021d3dd726dc8f09>

¹¹¹⁵ <https://apnews.com/article/blinden-israel-hamas-war-gaza-saudi-arabia-c0425791dc59e745021d3dd726dc8f09>

¹¹¹⁶ <https://www.cnn.com/2024/05/08/politics/joe-biden-interview-cnntv/index.html>

¹¹¹⁷ <https://www.cnn.com/2024/05/08/politics/joe-biden-interview-cnntv/index.html#> ; <https://www.cnn.com/2024/05/09/politics/inside-bidens-public-ultimatum/index.html> ; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/war-2023/2024-05-07/ty-article-1122> ; <https://www.ynet.co.il/news/article/sjnzepogr> ; <https://www.cnn.com/2024/05/05/politics/war-israel-palestine-gaza-biden-weapons/index.html>

¹¹¹⁸ <https://www.nytimes.com/2024/05/14/us/politics/biden-arms-sale-israel.html>

¹¹¹⁹ <https://www.reuters.com/world/middle-east/us-vp-harris-says-israels-deadly-strike-rafah-was-beyond-tragic-2024-05-28/>

¹¹²⁰ https://www.democracynow.org/2024/5/30/headlines/israel_seizes_entire_gaza_egypt_border_continues_deadly_invasion_of_rafah

¹¹²¹ <https://x.com/SpeakerJohnson/status/1796628344269623520>

¹¹²² <https://www.nytimes.com/2024/05/31/us/politics/biden-israel-remarks-speech.html>

¹¹²³ <https://theintercept.com/2024/05/10/israel-human-rights-gaza-report/>

¹¹²⁴ <https://www.politico.com/news/2024/05/21/biden-admin-hammering-israel-military-strategy-gaza-00159262>

להצביע על קשרים בין ארה"ב וחמאס בשל אינטרסים משותפים ביניהם,¹¹²⁵ בעוד שהשר לביטחון לאומי הצהיר ש" Hamas ❤️ Biden" בטוויט.¹¹²⁶

ביוני, ביידן הצהיר בראיון ש"יש לאנשים את כל הסיבות להגיע למסקנה" שנתניהו מאריך את המלחמה לצרכיו הפוליטיים האישיים.¹¹²⁷ האמירה שלו התאימה להערכה של ה-CIA לפיה נתניהו יתנגד ללחץ לקבוע מראש את המצב בעזה ביום שאחרי המלחמה.¹¹²⁸ באותו הזמן, ממשל ביידן קבע שישראל לא "חצתה קו אדום ברפיח" וכינה את הפעולה הצבאית שם כ"עליה" מתונה יותר.¹¹²⁹ בהקשר זה יצוין כסקר פלסטיני מצא ש-51% מהנשאלים ברצועה טענו שהפעולה הישראלית ברפיח היא זו שגרמה להם לעזוב את המקום בו שהו עד אליה.¹¹³⁰

התנגדות בממשל האמריקאי ובחברה האמריקאית

במהלך המלחמה פקידים אמריקאים רבים בחרו להביע את התנגדותם, חלקם בשמם וחלקם באופן אנונימי. שמונה או תשעה פקידים התפטרו באופן ציבורי עד סוף מאי.¹¹³¹ בתחילת מאי, פקידים אשר כבר התפטרו סיפרו שהם ראו עליה במספר ההתפטרות הלא ציבוריות.¹¹³² על פי אחד המתפטרים, למעלה מ-24 פקידים התפטרו באופן פרטי.¹¹³³ אחרים השתמשו בדרכים אחרות. בכתב אחד בפברואר, למעלה מ-800 פקידים ציבור באירופה ובארה"ב התנגדו לתמיכה של הממשלות שלהם למלחמה בעזה.¹¹³⁴ באפריל, 90 עורכי דין בארה"ב ומחוצה לה, כולל 20 עורכי דין שעבדו בממשל האמריקאי, קראו לנשיא להפסיק את הסיוע הצבאי לישראל (עד מאי המספר גדל ל-130 בסך הכל).¹¹³⁵ מספר פקידים אמריקאים בכירים קבעו במזכר פנימי שהם הטילו ספק במהימנות ההצהרות הישראליות לגבי השימוש הישראלי בנשק אמריקאי.¹¹³⁶ אחרים תיארו באופן אנונימי את המדיניות של ביידן ביחס לישראל כ"טעות נוראית ומטופשת בעליל".¹¹³⁷

המלחמה העצימה את הקיטוב הפנימי בארה"ב. למרות שהתמיכה בישראל נותרה חזקה יותר אצל מצביעים רפובליקנים, מספר גדול של סקרים מראה שהמדיניות של ביידן במלחמה קיבלה מעט תמיכה ממצביעי מפלגתו הדמוקרטים, אשר הביעו את מורת רוחם בדרכים שונות עם התקדמות המלחמה. בעוד ש-50% מהאמריקאים הסכימו עם הפעולה הצבאית של ישראל בנובמבר, במרץ המספר ירד ל-36%.¹¹³⁸ כבר בינואר, 35% מהאמריקאים חשבו שישראל מבצעת ג'נוסייד בעזה (49% דמוקרטים, 18% רפובליקנים).¹¹³⁹ המספר גדל במאי ל-39% (56% דמוקרטים, 23% רפובליקנים).¹¹⁴⁰ במרץ, 52% מהאמריקאים (62% ממצביעי ביידן, 30% ממצביעי טראמפ) הסכימו שממשלת ארה"ב צריכה להפסיק לשלוח כלי נשק לישראל עד שישראל תפסיק את ההתקפה שלה על עזה.¹¹⁴¹ כשהשאלה נוסחה סביב שאלת משלוח נשק לישראל כדי לסייע לה במלחמתה נגד חמאס, 36% מהאמריקאים תמכו במדיניות ו-35% התנגדו לה.¹¹⁴² במאי, 51% מהיהודים האמריקאים שנשאלו תמכו בהחלטה של ביידן להפסיק את משלוחי הנשק לישראל אם היא ממשיכה

¹¹²⁵ <https://www.haaretz.co.il/opinions/2024-05-09/ty-article-opinion/.premium/0000018f-5d88-d1d4-afcf-fd8aae1d0000>
¹¹²⁶ <https://x.com/itamarbengvir/status/1788458123436433783> ; <https://www.jpost.com/breaking-news/article-800531>
¹¹²⁷ <https://time.com/6984968/joe-biden-transcript-2024-interview/>
¹¹²⁸ <https://www.cnn.com/2024/06/07/politics/cia-netanyahu-assessment/index.html>
¹¹²⁹ <https://abcnews.go.com/US/wireStory/biden-administration-israel-crossed-red-line-rafah-110739181>
¹¹³⁰ <https://pcpsr.org/en/node/980>
¹¹³¹ <https://x.com/SanaSaeed/status/1796202013044138221> : לדוגמאות
¹¹³² <https://twitter.com/amanpour/status/1773415507732947348> ; <https://transcripts.cnn.com/show/amp/date/2023-12-04/segment/01>
¹¹³³ <https://www.politico.com/newsletters/national-security-daily/2024/05/07/more-resignations-over-israel-and-a-failed-policy>
¹¹³⁴ <https://www.theguardian.com/us-news/article/2024/may/30/two-more-us-officials-resign-over-biden-9> ; <https://www.theguardian.com/us-news/article/2024/may/30/two-more-us-officials-resign-over-biden-administrations-position-on-gaza-war>
¹¹³⁵ <https://docs.google.com/document/d/e/2PACX-1vTbqPLjzDpGdamN2LWL1a-ILCkgs0nDOMgBN3MT-U-3-5D1qlgrc5KORsHfO9nEiuOBdCnD-5tDKX/pub>
¹¹³⁶ <https://www.politico.com/news/2024/04/29/lawyers-israel-arm-sales-biden-00154958> ; <https://www.politico.com/newsletters/national-security-daily/2024/05/01/does-israel-dissent-matter-to-biden-00155488>
¹¹³⁷ <https://www.reuters.com/world/middle-east/some-us-officials-say-internal-memo-israel-may-be-violating-international-law-2024-04-27/>
¹¹³⁸ <https://www.politico.com/news/2024/04/03/biden-israel-strike-aid-workers-gaza-00150356>
¹¹³⁹ <https://news.gallup.com/poll/642695/majority-disapprove-israeli-action-gaza.aspx>
¹¹⁴⁰ <https://www.theguardian.com/us-news/2024/jan/24/americans-believe-israel-committing-genocide-poll>
¹¹⁴¹ <https://zeteo.com/p/gaza-israel-genocide-poll-ceasefire-us-voters>
¹¹⁴² <https://cepr.net/press-release/poll-majority-of-americans-say-biden-should-halt-weapons-shipments-to-israel/> ; <https://www.pewresearch.org/short-reads/2024/04/02/younger-americans-stand-out-in-their-views-of-the-israel-hamas-war/>

בהתקפתה על רפיח.¹¹⁴³ במאי, 70% מהאמריקאים שהתכוונו להצביע בבחירות תמכו בהפסקת אש קבועה בעזה.¹¹⁴⁴ המופע הציבורי הבולט ביותר של התנגדות לממשלה היה רצף של הפגנות בקמפוסים בארה"ב שהגיע לשיא באפריל ובמאי. מחאות אלו מתוארות בפירוט רב יותר בחלק "זום-אין 2" בהמשך.

¹¹⁴³<https://www.jpost.com/diaspora/article-804548>
¹¹⁴⁴<https://zeteo.com/p/gaza-israel-genocide-poll-ceasefire-us-voters>

הפשיטה הישראלית השניה על בית החולים אל-שיפא באמצע-סוף מרץ הייתה פעולה צבאית משמעותית ומובחנת שמתאימה למספר מהחלקים במסמך זה. התיאור למטה מתמקד באירוע הספציפי כדי להדגיש כיצד פעולה צבאית זו משקפת את ההתנהלות שהוצגה לעיל.

ב-18 במרץ צה"ל פתח בפשיטה צבאית על בית החולים אל-שיפא.¹¹⁴⁶ דיווחים מוקדמים מתוך הרצועה טענו שצה"ל הרג או הוציא להורג כ-150 גברים.¹¹⁴⁷ עמותה בינלאומית דיווחה על עדויות של פשעים שיטתיים שכללו הרג מכוון והוצאות להורג, עיכוב של כ-400 אנשים ועינויים של תושבים מקומיים ומטופלים.¹¹⁴⁸ לאחר שצה"ל פרסם תמונת קולאז' עם תמונות של 358 מחבלים לכאורה שנתפסו בבית החולים, עמותה מצאה שמספר התמונות שנשלח היה קטן יותר (248), ש-52 מהאנשים בה הופיעו פעמיים, ו-11 מהאנשים זהו בשמם כעובדי מערכת הבריאות.¹¹⁴⁹ מספר רופאים ואנשי צוות אחרים נהרגו או הוצאו להורג,¹¹⁵⁰ כולל רוקח שנהרג לעיני מטופלים.¹¹⁵¹ אנשים שברחו מספרים סיפורים דומים,¹¹⁵² כמו גבר צעיר שמספר על חיילי צה"ל יורים בעצורים סביבו והורגים כמה מהם, כולל את אביו ואחיו.¹¹⁵³ צילומים של מעוכבים ששוחררו מראים שהם שוחררו בבגדיהם התחתונים.¹¹⁵⁴ חלק מהם היו בכסאות גלגלים.¹¹⁵⁵ בית חולים קרוב לאל-שיפא הופצץ במהלך הפשיטה, התקפה שגרמה נזק לחדרי מטופלים.¹¹⁵⁶ עד ראייה טען בראיון שראה ארבע פעמים קבוצות של 3-10 מעוכבים שהובלו לבנייני בית החולים. נשמעו יריות, והחיילים עזבו להביא קבוצה אחרת של מעוכבים. עדי ראייה אחרים תיארו אירועים דומים, כולל הוצאות להורג לכאורה.¹¹⁵⁷ אנשים שלא התפנו בהוראת צה"ל נהרגו.¹¹⁵⁸ עדי ראייה אחרים סיפרו שלא יכלו לזוז ולהביא מזון ומים במשך ימים.¹¹⁵⁹ תחקיר ראשוני של עמותה מצא עדויות להוצאות להורג של 13 ילדים,¹¹⁶⁰ כמו גם ש-25 אלף אזרחים נאלצו לפנות את בתיהם מסביבות בית החולים, והעריכו שצה"ל הרס ושרף למעלה מ-1,200 יחידות דיור באזור.¹¹⁶¹ על פי מספר עדויות תואמות, צה"ל השתמש באזרחים כמגינים אנושיים.¹¹⁶²

סרטונים ישראלים מבית החולים הראו שצה"ל הפך חלקים בבית החולים למוצב מאולתר, עם הרס בקנה מידה רחב. פלסטינים כפופים עם עיניים מכוסות הושבו לאורך מסדרונות בית החולים.¹¹⁶³ אוכלוסיה אזרחית שחיה באזור בית החולים הושארה ללא מזון ומים במשך ימים. על פי דבריה של עדת ראייה, משפחתה הייתה בין 65 משפחות שצה"ל הוציא בכוח מביתה. צה"ל שרף את בגדיהם כמו גם את המבנה שבו חיו. מבנים

¹¹⁴⁵ הפשיטה היא הנושא של סרט אשר מתעד עדויות של שורדים ונוגע בנקודות רבות מאלו המתוארות למטה: <https://www.youtube.com/watch?v=IlerY4M9kQc>
¹¹⁴⁶ <https://www.nytimes.com/2024/03/24/world/middleeast/al-shifa-hospital-gaza-israel.html>
¹¹⁴⁷ ; <https://twitter.com/HossamShabat/status/1770813640251195394> ; צה"ל טען שמדובר במחבלים: <https://twitter.com/ClubReel/status/1770822632725700746>
¹¹⁴⁸ <https://euromedmonitor.org/en/article/6236>
¹¹⁴⁹ <https://twitter.com/HCVWatch/status/1771307184145502250> ; <https://twitter.com/RamAbdu/status/1772039795662889006> ; <https://twitter.com/RamAbdu/status/1777339018453058024> ; <https://mondoweiss.net/2024/04/come-out-you-animals-how-the-massacre-at-al-shifa-hospital-happened>
¹¹⁵⁰ <https://twitter.com/NourNaim88/status/1771370478906822877>
¹¹⁵¹ <https://twitter.com/RamAbdu/status/1772039795662889006> ; מספר עדויות מופיעות בשרשור זה: <https://twitter.com/RamAbdu/status/1777365780172026029>
¹¹⁵² <https://twitter.com/trhxian/status/1771648909753864280>
¹¹⁵³ <https://twitter.com/RamAbdu/status/1771565663535960309>
¹¹⁵⁴ <https://twitter.com/RamAbdu/status/1771565663535960309>
¹¹⁵⁵ <https://twitter.com/RamAbdu/status/1771495855587000429>
¹¹⁵⁶ <https://euromedmonitor.org/en/article/6232/International-community-must-act-immediately-to-stop-Israeli-army%E2%80%99s-massacre-of-Palestinians-at-Al-Shifa-Hospital> ;
¹¹⁵⁷ <https://www.aljazeera.com/program/newsfeed/2024/3/25/palestinian-testimonies-of-israeli-executions-at-al-shifa-hospital> ;
¹¹⁵⁸ <https://mondoweiss.net/2024/04/come-out-you-animals-how-the-massacre-at-al-shifa-hospital-happened>
¹¹⁵⁹ <https://www.nytimes.com/2024/03/24/world/middleeast/al-shifa-hospital-gaza-israel.html> ;
¹¹⁶⁰ <https://www.aljazeera.com/news/2024/4/1/as-those-fleeing-al-shifa-get-to-south-gaza-they-recount-israeli-torture>
¹¹⁶¹ <https://euromedmonitor.org/en/article/6246/in-a-week-israeli-army-executes-13-children-in-and-near-Al-Shifa-Hospital>
¹¹⁶² <https://euromedmonitor.org/en/article/6254/Al-Shifa-Medical-Complex-Witnesses-One-of-the-Largest-Massacres-in-Palestinian-History>
¹¹⁶³ <https://reliefweb.int/report/occupied-palestinian-territory/gaza-israeli-army-uses-palestinian-civilians-human-shields-its-operation-shifa-medical-complex-and-its-vicinity-enar> ; <https://twitter.com/NourNaim88/status/1772757426887926144>

ואזרחים אחרים נשרפו גם כן לדבריה.¹¹⁶⁴ פעולות צה"ל כלאו יותר מ-240 מטופלים חולים ופצועים בתוך בית החולים, ללא גישה למזון, תרופות או טיפול במשך כשבוע.¹¹⁶⁵ רופאים שהיו בבית החולים במהלך המצור תיארו את חוויותיהם הקיצוניות.¹¹⁶⁶ לפחות 22 מטופלים מתו בשל מחסור בחמצן, מזון ומים.¹¹⁶⁷

לאחר שצה"ל עזב לבסוף את שיפא, מאות גופות נמצאו בהרס הנרחב באזור בית החולים ובתוכו.¹¹⁶⁸ עשרות או אפילו מאות גופות נמצאו מתפוררות באדמה בקברים מאולתרים וקברי אחים, חלקן אזוקות במה שנראה כמו הוצאות להורג.¹¹⁶⁹ מכון מחקר עצמאי הקשור לאקדמיה מצא שגופותיהם של אלו שנהרגו בפשיטה הזו הושחתו ונקברו חלקית על ידי בולדוזרים.¹¹⁷⁰

עמותה טענה שעל בסיס דיווחים מוקדמים, יותר מ-1,500 פלסטינים נהרגו, נפצעו או דווחו כנעדרים. נשים וילדים הם כמחצית ממספר ההרוגים והפצועים. מאות גופות נמצאו, כולל כמה שנשרפו ואחרות שראשיהן גופיהן בותרו.¹¹⁷¹ מנהלי ורופאי בית החולים הכריזו שהנזק הוציא את בית החולים מתפקוד, ואף קראו בשמות רבים מעמיתיהם שנהרגו, נלקחו וגורשו.¹¹⁷² למרות הכמות הרבה של עדויות מהצד הפלסטיני, הרמטכ"ל טען ש"במבצע הזה אין איש צוות רפואי אחד שנפגע, אין בו חולים שנפגעו".¹¹⁷³ ראש הממשלה הקודם של ישראל טען גם הוא שאף אזרח לא נהרג, מצב "חסר תקדים בלוחמה בשטח בנוי".¹¹⁷⁴

דובר צה"ל טען בחשבון הרשמי של צה"ל ש-200 מחבלים חוסלו ושיותר מ-500 פלסטינים נעצרו.¹¹⁷⁵ יחד עם זאת, כשצה"ל הביא עיתונאים מהתקשורת הבינלאומית לראות את בית החולים לפני שצה"ל עזב אותו, הנציג של דובר צה"ל העריך את מספר החמושים הפלסטינים שנהרגו במשך מעל לשבועיים בכ-40, בעוד שאחד המפקדים במקום העריך את המספר ב"עשרות בודדות".¹¹⁷⁶ תחקיר מאוחר יותר מצא שרוב האנשים שנהרגו ונעצרו היו עובדים בענף האזרחי של הממשלה בעזה – אנשים שעבדו בתחומים כמו הגנה אזרחית, המשטרה האזרחית, משרד הפנים וכיוצא בזה, שהגיעו לאל-שיפא כדי לקבל את משכורתיהם.¹¹⁷⁷

¹¹⁶⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=3mN1SRUx0R8> ; ¹¹⁶⁵ <https://twitter.com/PHRIIsrael/status/1771499307478229244> ; also ¹¹⁶⁶ <https://twitter.com/DrTedros/status/1771276290315653372> ; ¹¹⁶⁷ <https://twitter.com/DrMadsGilbert/status/1774371251881984169> ; ¹¹⁶⁸ <https://www.aljazeera.com/program/newsfeed/2024/4/1/israel-leaves-al-shifa-hospital-in-ruins-and-littered-with-human-remains> ; ¹¹⁶⁹ <https://euromedmonitor.org/en/article/6254/Al-Shifa-Medical-Complex-Witnesses-One-of-the-Largest-Massacres-in-Palestinian-History> ; ¹¹⁷⁰ כמה כאן, וראה גם את הערת השוליים הבאה : ¹¹⁷¹ <https://twitter.com/RamAbdu/status/1777321386991612112> ; ¹¹⁷² <https://twitter.com/RamAbdu/status/1777306768802038012> ; ¹¹⁷³ <https://twitter.com/HossamShabat/status/177726280084963393> ; ¹¹⁷⁴ <https://www.thenation.com/article/world/israel-al-shifa-massacre-denialism/> ; ¹¹⁷⁵ <https://www.aljazeera.com/program/newsfeed/2024/4/1/israel-leaves-al-shifa-hospital-in-ruins-and-littered-with-human-remains> ; ¹¹⁷⁶ הרבה תמונות וסרטונים : ¹¹⁷⁷ <https://twitter.com/HossamShabat/status/1774741588226273379> ; <https://twitter.com/KufiyyaPS/status/1774751378377773162> ; <https://twitter.com/DrMadsGilbert/status/1774704992445731264> ; <https://twitter.com/Reuters/status/1774936027360297304> ; <https://twitter.com/SkyNews/status/1776958103109664881> ; <https://twitter.com/RamAbdu/status/1779859676827431399> ; ¹¹⁷⁸ <https://twitter.com/EuroMedHR/status/1783855639006986260> ; ¹¹⁷⁹ זה בקבר האחים הרלוונטי נמצאו 30 גופות : ¹¹⁸⁰ <https://twitter.com/ForensicArchi/status/1778106742737375471> ; ¹¹⁸¹ <https://euromedmonitor.org/en/article/6254/Al-Shifa-Medical-Complex-Witnesses-One-of-the-Largest-Massacres-in-Palestinian-History> ; ¹¹⁸² <https://twitter.com/EuroMedHR/status/1777652447474749720> ; ¹¹⁸³ <https://twitter.com/DrMadsGilbert/status/1775300379967729675> ; ¹¹⁸⁴ <https://www.ynet.co.il/news/article/hymd23pka> ; ¹¹⁸⁵ <https://twitter.com/naftalibennett/status/1774663364314091870> ; ¹¹⁸⁶ <https://twitter.com/SaulStaniforth/status/1774816428916412574> ; ¹¹⁸⁷ <https://www.washingtonpost.com/world/2024/04/01/gaza-al-shifa-hospital-israel/> ; ¹¹⁸⁸ <https://www.ynet.co.il/news/article/hymd23pka> ; ¹¹⁸⁹ <https://mondoweiss.net/2024/04/come-out-you-animals-how-the-massacre-at-al-shifa-hospital-happened>

המחאה הברורה ביותר נגד המדיניות האמריקאית בנוגע למלחמת חרבות ברזל עד כה הייתה סדרה של מאהלי מחאה ומחאות בקמפוסים אוניברסיטאות, מגמה שהגיעה לשיאה באפריל ומאי. בסך הכל היו מעל 150 מאהלים באוניברסיטאות ברחבי העולם, ויותר מ-100 מהם היו בארה"ב.¹¹⁷⁸ הגרדיאן תיאר את המחאות האלו כ"אולי תנועת הסטודנטים החשובה ביותר מאז המחאות נגד המלחמה בוויטנאם בסוף שנות ה-60".¹¹⁷⁹ הסטודנטים עצמם התייחסו ולפעמים קישרו את פעולותיהם באופן ישיר למחאות 1968.

למרות שסטודנטים מחו בסולידריות עם עזה בקמפוסים משלב מוקדם, מעט מהפגנות אלו משכו תשומת לב ציבורית רבה בחודשים הראשונים של המלחמה.¹¹⁸⁰ המחאות בקמפוסים החלו למשוך הרבה יותר תשומת לב בהקשר של המאהל באוניברסיטת קולומביה וניסיונות האוניברסיטה להסירו באמצע ובסוף אפריל. בתגובה, סטודנטים הקימו מאהלים בקמפוסים רבים אחרים. מאהלים אלו בדרך כלל כללו סטודנטים שהקימו אוהלים באזור מסוים בקמפוס והחזיקו במקום עם שלטים ודגלים במשך ימים או שבועות, תוך כדי ארגון אירועים כמו הרצאות או שיעורים, הפגנות או קריאות. בחלק מהמקרים סטודנטים גם השתלטו על בניינים. כתנועה מבוזרת, למאהלים באוניברסיטאות שונות היו דרישות שונות אבל רובם ביקרו בחריפות את ישראל, במיוחד סביב המלחמה בעזה. דרישה נפוצה אחת הייתה קריאה לאוניברסיטה להפסיק את השקעותיה בחברות שהרוויחו מהכיבוש הישראלי, או חברות ישראליות. דרישות אחרות כללו ניתוק קשרים עם מוסדות ישראליים להשכלה גבוהה, הפסקת מחקר שתומך בצבא, תמיכה בסטודנטים או אוניברסיטאות פלסטיניים, קריאה לממשלה לסיים את הסיוע הצבאי לישראל, או קריאה להפסקת אש.¹¹⁸¹

המחאות היו בעיקרן תופעה באוניברסיטאות העילית בארה"ב,¹¹⁸² לפחות באופן חלקי מכיוון שלאוניברסיטאות אלו יש הון רב יותר להשקעה וסיכוי גדול יותר לקשרים בינלאומיים שכוללים קשרים עם אוניברסיטאות ישראליות, אבל גם מכיוון שלסטודנטים עניים במוסדות אחרים היו דאגות אחרות.¹¹⁸³ קבוצה קטנה של אוניברסיטאות עילית ובמיוחד אוניברסיטת קולומביה משכו יותר תשומת לב לאומית והייתה להן השפעה גדולה על האופן שבו המחאות נתפסו בשיח הציבורי. הסיקור התקשורתי של מחאות אלו היה פוליטי בדרך כלל (ראה את החלק למעלה על התקשורת). בחינה של 553 מחאות מצאה ש-97% מהן לא הובילו לאלימות פיזית (מעבר לדחיפות) או נזק לרכוש (שבירת חלון ומעלה). כמחצית מ-3% המחאות שהוגדרו כאלימות הפכו לכאלו מכיוון שהמוחים נלחמו בכוחות המשטרה שנשלחו לפנות את המאהלים. נזק לרכוש נמצא בשני מקרים.¹¹⁸⁴ התנגשויות רציניות בין מוחים משני הצדדים התרחשו רק ב-UCLA, היכן שעדויות מצולמות הראו מוחים פרו-ישראליים תוקפים את המאהל.¹¹⁸⁵ המשטרה חיכתה כמה שעות עד שהפרידה בין שני הצדדים, ועשרות בני אדם נפצעו בצד המוחים במאהל התמיכה בעזה.¹¹⁸⁶

רוב הנהלות האוניברסיטאות התנגדו למאהלים, בין השאר בשל לחץ מפוליטיקאים ותורמים. לחץ פוליטי היה ברור במיוחד בשורה של שימועים בהם נשיאים של אוניברסיטאות עלית זומנו לווישינגטון ונאלצו לענות על

¹¹⁷⁸ שני האתרים האלו כוללים הפניות וקישורים למאהלים השונים: <https://students4gaza.directory/>; <https://www.palestineiseverywhere.com/>. ניתוח זה מצא 123 קמפוסים עם מאהלים ו-318 קמפוסים עם מחאות: <https://washingtonmonthly.com/2024/05/24/are-gaza-protests-happening-mostly-at-elite-colleges/>
¹¹⁷⁹ <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/28/us-student-protests-gaza-israel>
¹¹⁸⁰ גרף ב: <https://theconversation.com/media-coverage-of-campus-protests-tends-to-focus-on-the-spectacle-rather-than-the-substance-229172>
¹¹⁸¹ לדרישות הסטודנטים, מוסדות לפי אוניברסיטה: <https://students4gaza.directory/>
¹¹⁸² <https://washingtonmonthly.com/2024/05/24/are-gaza-protests-happening-mostly-at-elite-colleges/>
¹¹⁸³ <https://washingtonmonthly.com/2024/05/24/are-gaza-protests-happening-mostly-at-elite-colleges/>
¹¹⁸⁴ <https://www.theguardian.com/us-news/article/2024/may/10/peaceful-pro-palestinian-campus-protests>; מידע וניתוח מקורי כאן: <https://acleddata.com/2024/05/10/us-student-pro-palestine-demonstrations-remain-overwhelmingly-peaceful-acledd-brief/>
¹¹⁸⁵ <https://www.benzionsanders.com/status/1785681768349118750>
¹¹⁸⁶ <https://www.filmthepolice.com/status/1785654963915588036>; <https://forward.com/news/608215/campus-violence-erupts-at-ucla-as-pro-israel-protesters-tries-to-dismantle-encampment/>; <https://www.cnn.com/2024/05/16/us/ucla-student-protests-counterprotesters-invs/index.html>; <https://www.kyunglahcnn.com/status/1790908711898165639>. נותרה באוניברסיטה מתיחות אבל אלימות בין שתי קבוצות המוחים הוגבלה לערב האחד שתואר: <https://www.theguardian.com/us-news/2024/apr/29/palestinian-israeli-protesters-clash-university-california>. נראה שמוחה פרו-ישראלי אחד בלבד נעצר, <https://forward.com/fast-forward/617536/arrest-in-ucla-encampment-violence-edan-on/>, <https://forward.com/opinion/608479/ucla-violence-campus-protests/>; <https://www.cbsnews.com/losangeles/news/police-clear-out-pro-palestinian-encampment-at-ucla/>; <https://www.latimes.com/california/story/2024-05-01/a-me-ucla-camp-police>; <https://www.latimes.com/california/story/2024-04-30/ucla-moves-to-shut-down-pro-palestinian-encampment-as-unlawful>

שאלות ביחס למדיניות האוניברסיטה שלהם, בדרך כלל סביב אנטישמיות והגנה על הסטודנטים.¹¹⁸⁷ לפחות שתי נשיאות של אוניברסיטאות איבדו את עבודותיהן כתוצאה מכך.¹¹⁸⁸ תורמים עשירים השתמשו בתרומות שלהם כדי להפעיל לחץ על אוניברסיטאות, תוך כדי אימוץ פרטיים או ציבוריים להפסיק את תרומותיהם שלפעמים אף מומשו.¹¹⁸⁹ לפחות במקרה של ניו יורק, קבוצה של עשרות בעלי חברות גדולות ובעלי הון ניסו להשפיע על ראש העיר להשתמש במשטרה כדי להתמודד עם המוחים בקולומביה.¹¹⁹⁰ סביר שלחצים כאלו הורגשו בתוך אוניברסיטאות. כתוצאה מהלחץ, הנהלות של אוניברסיטאות רבות ניסו באופן פעיל להגביל את מחאות הסטודנטים באופנים שונים, פעמים רבות באמצעות שימוש במשטרה וכוחות הביטחון של הקמפוסים שזוהו באופן מוחלט עם הפעלת כוח בקמפוסים. סרטונים ויראליים מקמפוסים הראו כוחות משטרה חמושים משתמשים בכדורי גומי וגז מדמיע נגד מוחים.¹¹⁹¹ אלימות פיזית הייתה שכיחה גם היא והופעלה נגד סטודנטים וחברי סגל, לפעמים לעיני המצלמות.¹¹⁹² כתוצאה מכך, לפחות 3,025 בני אדם נעצרו ב-61 אוניברסיטאות במשך כחודש של מחאות.¹¹⁹³ רבים אחרים הושעו או סולקו מהאוניברסיטאות שלהם. גם חברי סגל נעצרו, לפעמים תוך שימוש בכוח מוגזם.¹¹⁹⁴ במקרים רבים אחרים, הנהלות של אוניברסיטאות בחרו להשתמש באופנים פחות בוטים להתמודד עם המוחים וקריאותיהם. אלו כללו, למשל, מעבר ללימוד מקוון,¹¹⁹⁵ השארת כוחות משטרה בקמפוס,¹¹⁹⁶ העברת טקסים אל מחוץ לקמפוס, או ביטול נאומי מצטיינים.¹¹⁹⁷

חלק מהנהלות האוניברסיטאות נשאו ונתנו עם הסטודנטים בסופו של דבר, ולפעמים הגיעו להסכמות שקיבלו חלק מדרשות הסטודנטים.¹¹⁹⁸ במקרים רבים אחרים, האוניברסיטאות לא שינו את המדיניות שלהן כלפי ישראל/עזה. חלק מהאוניברסיטאות העדיפו לפתור את העניין בהכרזה שהן יפסיקו להתייחס לנושאים פוליטיים שאינם בליבת התפקוד של האוניברסיטה.¹¹⁹⁹ סוף השנה האקדמית (בארה"ב בסביבות מאי) הובילה לסיום כמעט כל המחאות הפעילות בארה"ב, למרות שבמקרים רבים סטודנטים מחו גם באירועים שונים של סוף השנה האקדמית – כמו למשל יציאה מופגנת מטקסי הסיום שלהם עצמם,¹²⁰⁰ הרמת דגלי פלסטין או שלטים עם כתובות עם מסרים דומים,¹²⁰¹ או דרישה לבטל את ההזמנות של דוברים חיצוניים שהגיעו לנאום בטקסים אלו.¹²⁰²

סיקור ותגובות

¹¹⁸⁷ השימוע הראשון בתחילת דצמבר כלל את נשיאות אוניברסיטאות הרווארד, פנסילבניה ו-MIT: <https://www.cnn.com/2023/12/11/business/university-leaders-testimony-nightcap/index.html>. השימוע השני באמצע אפריל כלל את נשיאת קולומביה: <https://www.cnn.com/business/live-news/columbia-antisemitism-house-testimony/index.html>. השימוע השלישי בסוף מאי כלל את נשיאי אוניברסיטאות מרתוסטרן, ראטגרס ו-UCLA: <https://www.nytimes.com/live/2024/05/23/us/college-antisemitism-hearing>. בניגוד לשני השימועים הקודמים, לא הייתה לו השפעה מיידית.

¹¹⁸⁸ אוניברסיטת פנסילבניה: <https://www.politico.com/news/2023/12/09/penn-president-resigns-00130961>. הרווארד: <https://www.reuters.com/world/us/harvard-president-gay-resigns-harvard-crimson-student-newspaper-2024-01-02/>. נכון לזמן הכתיבה, נשיאת קולומביה שמרה על מקום עבודתה, אבל: <https://www.politico.com/news/2024/05/16/columbia-university-faculty-pass-vote-of-no-confidence-in-president-00158393>.

¹¹⁸⁹ <https://www.foxbusiness.com/lifestyle/columbias-billionaire-donors-mull-giving-anti-israel-protests> ; <https://www.thedp.com/article/2024/05/penn-donors-react-encampment-university-response> ; <https://www.washingtonpost.com/nation/2024/05/16/business-leaders-chat-group-eric-adams-columbia-protests/> ; <https://twitter.com/JoshuaPHill/status/1785443970237317351> ; <https://x.com/Kahlissee/status/1783538202705285206> ; <https://x.com/balagonline/status/1783185444085117425> ; https://x.com/DD_Geopolitics/status/1783565419305136271 ; <https://x.com/JoshuaPHill/status/1783518484137226284> ; <https://x.com/AkbarSAhmed/status/1785856063226490986> ; <https://www.instagram.com/reel/C6MpTOhP5uS/> ; <https://apnews.com/article/israel-palestinians-campus-protests-50d754675b710c9b983f9ec9164d81> ; <https://x.com/PatrickQuinnTV/status/1783532600637681964> ; <https://x.com/RobertMackey/status/1783684235938894086> ; <https://www.newsweek.com/65-year-old-man-lucky-alive-after-arrest-campus-protest-1895846> ; <https://x.com/TylerKatzen/status/1785698828420608183> ; <https://x.com/meznagato/status/1785452260324979121> ; <https://x.com/probablyreadit/status/1782569732538843267> ; <https://x.com/rafaelshimunov/status/1786332708379017607> ; <https://www.cnn.com/2024/04/22/business/columbia-tensions-passover-virtual-classes/index.html> ; <https://www.nytimes.com/2024/04/30/nyregion/columbia-shafik-protests-police.html> ; <https://dailytrojan.com/2024/04/15/valedictorian-will-not-speak-at-class-of-2024-commencement/> ; <https://www.nytimes.com/2024/04/30/us/brown-divestment-deal.html> ; <https://www.haaretz.com/us-news/2024-05-06/ty-article/premium/rutgers-faces-backlash-over-shameful-capitulation-to-pro-palestinian-student-demands/0000018f-4e92-dcda-abcf-6e9711670000> ; https://newbrunswick.rutgers.edu/sites/default/files/2024-05/AGREEMENT_05072024.pdf ; <https://www.theguardian.com/education/article/2024/may/28/harvard-policy-issues-institutional-neutrality> ; https://x.com/JalalAK_jojo/status/1793672275809718459 ; <https://twitter.com/iamschvitzing/status/1789666643141914965> ; <https://twitter.com/brainnotonyet/status/1789796916022157770> ; <https://www.nytimes.com/2024/05/10/us/xavier-vermont-cancel-linda-thomas-greenfield.html> ;

במקום להתמודד עם הדרישות והבעיות שהעלו המוחים, הסיקור התקשורתי היה סנסציוני.¹²⁰³ תשומת הלב הציבורית נמשכה למספר קטן של מקרים של שפה או שלטים מסיתים, כמו גם לתחושה כללית יותר של חוסר נוחות או חוסר ביטחון אישי בקרב מיעוט של הסטודנטים בקמפוס. הרבה מהשיח הציבורי עסק בהאשמות באנטישמיות, בדרך כלל תוך כדי התעלמות מהעובדה שכמות משמעותית מהסטודנטים שארגנו ושהשתתפו בהפגנות, כמו גם חברי הסגל שתמכו בהם, היו יהודים בעצמם.¹²⁰⁴ בארה"ב, המחאות הובילו להצעת חוק שנועדה להגדיר אנטישמיות באופן רחב, שכולל גם ביקורת על ישראל (הצעת החוק עברה בבית הנבחרים במאי).¹²⁰⁵

קולות ישראליים השתמשו באנטישמיות בשיח הבינלאומי והלאומי (בישראל). באופן בינלאומי, ראש ממשלת ישראל הוציא סרטון שסוקר את המחאות באופן נרחב ובו הוא תיאר את המחאות באנגלית כ"אנטישמיות" וכ"מזעזעות", והשווה אותן להתאספיות באוניברסיטאות גרמניות בשנות ה-30 (כלומר בזמן שבו הנאצים עלו לשלטון): "כנופיות אנטישמיות השתלטו על אוניברסיטאות מובילות... הן קוראות להשמדת ישראל. הן תוקפות סטודנטים יהודים. הן תוקפות חברי סגל יהודים".¹²⁰⁶ נתניהו תיאר בהמשך סטודנטים שקראו "from the river to the sea, Palestine will be free" – קריאה נפוצה למדי במחאות – כ"תומכים בג'נוסייד" וקשר את הנושא ל"מצב העגום של מערכת ההשכלה האמריקאית... יש שם ריקבון ופשיטת רגל עמוקים".¹²⁰⁷ בישראל, המחאות בקמפוסים הוצגו כצורה של אנטישמיות וקיבלו סיקור שטחי.¹²⁰⁸ ישראל היום, העיתון הנפוץ ביותר בישראל, הקדיש את עמוד השער שלו ב-25 באפריל ל"אנטישמיות מסביב לגלובוס", עם תמונה כהה מהפגנה בה אנשים הנושאים דגלי פלסטין שכיסתה את רוב העמוד. כותרת המשנה הייתה "חשש לדבר עברית, הסתה בתקשורת ואוזלת יד של המשטרה... תמונת מצב מפחידה".¹²⁰⁹ קישור לכתבה בעמוד הבא הציע לקוראים פתרון ("למרות הכל, יש רק מקום אחד בטוח ליהודי העולם", כלומר ישראל).¹²¹⁰

מעבר לדיון על אנטישמיות, גופי התקשורת האמריקאים עסקו בשאלת נוכחותם של אנשים שאינם סטודנטים במחאות ובארגונם, למרות שהיו לכך מעט עדויות. שאלה דומה נשאלה לגבי מי נמצא "מאחורי" המחאות, אשר הייתה נפוצה יותר בגופי תקשורת שנטו לימין הפוליטי. מאמר דעה בוול סטריט ג'ורנל, למשל, טען ללא הוכחות שהמוחים טופחו על ידי חמאס, חיזבאללה והח'ותים.¹²¹¹ מאמרי דעה אחרים האשימו את ג'ורג' סורוס במחאה.¹²¹² בתקשורת הישראלית היו דאגות דומות, כמו למשל התייחסות ל"מיליארדי הדולרים" שבאמצעותם מדינות מוסלמיות כמו קטאר וערב הסעודית קנו השפעה באוניברסיטאות אמריקאיות.¹²¹³ מגמה נוספת בסיקור הישראלי שנעדרה כמעט לחלוטין מהשיח התקשורתי האמריקאי כוונה בעיקר לקהלים ישראליים והציגה את הסטודנטים האמריקאים המוחים כבורים ביחס למצב האמיתי בישראל/פלסטין וכתמימים ביחס לחמאס בפרט.¹²¹⁴ טיעונים אלו קיבלו תמיכה מצד יוזמה שמומנה על ידי אליטות פרו-ישראליות.¹²¹⁵

¹²⁰³ <https://theconversation.com/media-coverage-of-campus-protests-tends-to-focus-on-the-spectacle-rather-than-the-substance-229172> ; <https://www.nybooks.com/online/2024/06/13/acts-of-language-isabella-hammad/> ; ¹²⁰⁴ <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/24/not-like-other-passovers-hundreds-of-jewish-demonstrators-arrested-after-new-york-protest-seder> ; <https://x.com/rafaelshimunov/status/1786332708379017607> ; <https://x.com/ofercass/status/1783246682626400722> ; ¹²⁰⁵ <https://www.usnews.com/news/national-news/articles/2024-05-07/explainer-the-controversy-surrounding-the-antisemitism-bill> . ההגדרה המוצעת לאנטישמיות היא זו שהוגדרה על ידי ה-International Holocaust Remembrance Alliance, ששימשה פעמים רבות בעבר להגדיר ביקורת על ישראל כאנטישמיות, ראה: <https://www.theguardian.com/news/2023/apr/24/un-ihra-antisemitism-definition-israel-criticism> ; ¹²⁰⁶ <https://www.theguardian.com/us-news/2024/apr/24/us-campus-protests-benjamin-netanyahu-ceasefire> . מספר מחוקקים אמריקאים דחו את הטענות, למשל: <https://www.npr.org/transcripts/1247670359> ; ¹²⁰⁷ https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/netanyahu-says-college-protesters-chanting-from-the-river-to-the-sea-are-supporting-genocide/ ; ¹²⁰⁸ <https://www.the7eye.org.il/517399> ; ¹²⁰⁹ <https://www.pressreader.com/newspapers/n/israel-hayom/20240425> ; ¹²¹⁰ <https://www.pressreader.com/newspapers/n/israel-hayom/20240425> ; ¹²¹¹ <https://www.wsj.com/articles/whos-behind-the-anti-israel-protests-hamas-gaza-hezbollah-talking-points-d2f538ca> ; ¹²¹² <https://www.wsj.com/articles/some-anti-israel-protesters-are-paid-soros-rockefeller-funding-activism-hamas-fba26c20> ; ¹²¹³ <https://www.thedailybeast.com/theres-been-a-george-soros-for-every-era-of-antisemitic-panic> ; ¹²¹⁴ <https://www.ynet.co.il/economy/article/yokra13903697> ; <https://www.maariv.co.il/news/politics/Article-1095319> ; ¹²¹⁵ <https://www.israelhayom.co.il/news/geopolitics/article/15711685> ; <https://www.maariv.co.il/news/politics/Article-1095319> ; https://x.com/Facts_For_Peace/status/1794093433818096072 ; https://x.com/Facts_For_Peace/status/1801653974648410448 ; <https://www.semafor.com/article/11/09/2023/billionaires-discuss-50-million-anti-hamas-media-blitz/> ; <https://www.washingtonpost.com/nation/2024/05/16/business-leaders-chat-group-eric-adams-columbia-protesters/> ;

השיח הציבורי הגיע לאקדמיה הישראלית. ועד ראשי האוניברסיטאות (ור"ה) הוציא הצהרה שבה הביעו הנשיאים את "דאגתם" [העמוקה] ביחס ל"גילויי האלימות הקשה, האנטישמיות והאנטי ישראליות ששוטפים את הקמפוסים של רבות מהאוניברסיטאות המובילות באר"ב, בתמיכת ארגונים פלסטיניים ובהם ארגוני טרור". הם המשיכו והצהירו שיעזרו לחוקרים וסטודנטים יהודים וישראלים שירצו להגיע לאוניברסיטאות ישראליות "למצוא כאן בית אישי ואקדמי".¹²¹⁶ במאי, ישראל החלה בתוכנית ממומנת היטב להביא לישראל חוקרים ישראלים לשעבר או יהודים בגלל "גל חסר תקדים של אנטישמיות" באמצעות הצעת מענקי מחקר נדיבים.¹²¹⁷

¹²¹⁶ <https://www.maariv.co.il/news/israel/Article-1094819>
¹²¹⁷ <https://www.themarker.com/news/education/2024-05-26/ty-article/.premium/0000018f-b5b6-d390-ab8f-f5bee80a0000>;
https://www.facebook.com/Bezazelsmotrich/photos/%D7%91%D7%99%D7%9E%D7%99%D7%9D-%D7%90%D7%9C%D7%95-%D7%99%D7%95%D7%AA%D7%A8-%D7%9E%D7%AA%D7%9E%D7%99%D7%93-%D7%90%D7%A0%D7%95-%D7%90%D7%95%D7%9E%D7%A8%D7%99%D7%9D-%D7%9C%D7%97%D7%95%D7%A7%D7%A8%D7%99%D7%9D-%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9D-%D7%91%D7%90%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%91%D7%A8%D7%A1%D7%99%D7%98%D7%90%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%9E%D7%95%D7%91%D7%99%D7%9C%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%A2%D7%95%D7%9C%D7%9D-%D7%91%D7%95%D7%90/988484582838144/?paipv=0&eav=Afbn2KFToO1qrHWpcUKB5K_G0uVHfC0qdzwc_QxQih_5pjL2_3tHM_3585PmFbxxlxe&_rdr

עודכן לאחרונה¹²¹⁸: 5.12.24

באוקטובר 2024, ישראל החלה במבצע נוסף בצפון רצועת עזה. כמעט מיד התברר כי מבצע זה שונה באופן מהותי מהמבצעים שקדמו לו. ישראל החלה דה פקטו במצור מוחלט על צפון עזה, תקפה ישירות אזרחים ובתי חולים, וניסתה לסלק את האוכלוסייה המקומית מהשטח בתהליך שזוהה במהירות כטיהור אתני.

חלק זה מתמקד במבצע זה, החל מהאופן שבו המבצע ומטרותיו הוצגו בשיח הישראלי והבינלאומי כדי לספק ראיות לכך שהאירועים היו ברורים כבר מתחילתם. בהמשך החלק בוחן את המצור עצמו, את השימוש של ישראל ברעב ככלי נשק במלחמה, ואת ההתקפות על האוכלוסייה האזרחית בצפון עזה, שכולם תמכו במערכת הטיהור האתני. החלק עוסק גם בהתקפות על מתקני בריאות ועובדי מערכת הבריאות בצפון הרצועה.

תוכנית, קולות וסיקור תקשורתי

התוכנית למבצע זה נדונה מזה זמן רב בישראל תחת השם "תוכנית הגנרלים". התומך הבולט והקולני ביותר היה האלוף במיל' וראש המועצה לביטחון לאומי לשעבר, גיורא איילנד. על פי התוכנית, ישראל הייתה אמורה לדרוש מתושבי צפון עזה להתפנות בתוך שבוע מהאזור. מי שיבחרו להתפנות יקבלו מזון ומים באזור ייעודי. לאחר מכן צה"ל ידק את המצור ויעצור את כניסת כל המזון, המים והסיוע ההומניטרי לאזור שפונה, מה שיאלץ את התושבים הנותרים להיכנע או למות מרעב (למידע נוסף, ראו את הפרק על טיהור אתני/קולות ותוכניות מרכזיות במסמך זה).¹²¹⁹ תחקיר ישראלי חשף כי התוכנית עוצבה על ידי ארגונים נוספים כמו "צו 9",¹²²⁰ שהיה אחראי לחסימת הסיוע ההומניטרי לעזה במהלך אביב-קיץ 2024 (והוטלו עליו סנקציות על ידי ארצות הברית בתגובה).¹²²¹

בתוך השיח הישראלי, התוכנית זכתה לתשומת לב משמעותית בתקשורת, שלרוב תמכה. התוכנית פורסמה על ידי עמותה שטענה כי חברים בה יותר מ-1,500 קציני צה"ל.¹²²² כבר באמצע ספטמבר, כלי תקשורת בישראל דיווחו כי מפקדים בכירים בצה"ל שוקלים את תוכנית הגנרלים (שכונתה גם תוכנית איילנד),¹²²³ ומכתב עליו חתמו 27 שרים וחברי כנסת קרא לראש ממשלת ישראל לאמץ אותה רשמית.¹²²⁴ התוכנית זכתה לתמיכה מסוימת גם באקדמיה הישראלית.¹²²⁵ בסוף ספטמבר הצהיר ראש הממשלה כי "התוכנית הגיונית ונמצאת בדיון".¹²²⁶ חבר כנסת אמר בתחילת אוקטובר שהתוכנית מיושמת.¹²²⁷ בסוף אוקטובר, עמותה ישראלית קיימה אירוע מרכזי כהכנה להתנחלות יהודית בעזה. באירוע השתתפו 19 שרים וחברי כנסת.¹²²⁸

זמן קצר לאחר תחילת המבצע הצבאי בצפון עזה (ראו בהמשך), התברר שתוכנית הגנרלים, או גרסה שלה, מבוצעת דה-פקטו. עיתונאים ישראלים הצביעו על התוכנית במפורש כבר ב-6.10.¹²²⁹ עוד כלי תקשורת

¹²¹⁸ ברצוני להודות לקורא אנונימי שהעיר על הגרסה של חלק זה מנובמבר 2024.
¹²¹⁹ <https://www.bokeralmog/status/1831247052828786708>; ראו גם <https://www.ynet.co.il/news/article/h1psjosnc> עבור תומכים

נוספים

¹²²⁰ <https://www.facebook.com/watch/?v=430705303386981>; <https://x.com/omrimaniv/status/1847700434716160328>

¹²²¹ <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-01-30/ty-article/premium/a-new-low-the-israelis-advocating-to-starve-the->

<https://www.ynet.co.il/news/article/b1gdos7da>; סנקציות: people-of-gaza.org/0000018d-5b42-d0fc-a9bd-5f5fc0740000

¹²²² <https://www.theguardian.com/world/article/2024/jun/14/us-imposes-sanctions-on-extremist-israeli-group-for-blocking-gaza-aid>

<https://hamefakdim-bemiluim.org/%d7%aa%d7%95%d7%9b%d7%a0%d7%99%d7%aa-%d7%94%d7%90%d7%9c%d7%95%d7%a4%d7%99%d7%9d/>; <https://hamefakdim-bemiluim.org/%d7%90%d7%95%d7%93%d7%95%d7%aa/>

¹²²³ https://x.com/yuval_ganor/status/1848406512609231172; גם: <https://www.kan.org.il/content/kan-news/defense/799622/>

<https://www.ynet.co.il/news/article/sjcq4s11rr>; <https://www.972mag.com/northern-gaza-liquidation-scenario-eiland-rabi/>

¹²²⁴ <https://www.israelhayom.co.il/news/politics/article/16463062>

¹²²⁵ <https://x.com/radio103fm/status/1835207918087483732?s=48>

¹²²⁶ <https://www.kan.org.il/content/kan-news/politic/803098/>

¹²²⁷ <https://x.com/ytirawi/status/1842878570307219842>

¹²²⁸ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-10-16/ty-article/premium/00000192-94aa-d9c2-a7f3-9cae337a0000>; <https://www.instagram.com/reel/DBZR6anA-q4/>; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-10-21/ty-article->

magazine.premium/00000192-af02-d049-a3db-bf76397e0000; לרשימת הנוכחים:

¹²²⁹ <https://x.com/nitayp/status/1848282311281766869>

<https://x.com/ireallyhateyou/status/1842898570673852729>

ישראלים הכירו בכך כבר באמצע אוקטובר,¹²³⁰ עם אינדיקציות לכך שהתוכנית לא נדונה לעומק ולא התקבלה עליה החלטה פוליטית פורמלית.¹²³¹ גם קולות בינלאומיים החלו להיות מודעים לתוכנית בשלב זה.¹²³² בתגובה, איילנד עצמו טען כי תוכניתו אינה מיושמת מכיוון שצה"ל החל במבצע הצבאי לפני פינוי האזרחים, מה שיגדיל באופן משמעותי את מספר האבידות בצד הפלסטיני.¹²³³

קולות מסוימים בשיח הישראלי – כולל מאמר המערכת של "הארץ" בסוף אוקטובר – קראו לחיילי צה"ל לסרב ליישם את התוכנית.¹²³⁴ לקולות אלו לא הייתה השפעה מיידית על חיילים. קולות ישראלים אחרים קראו לפעולה נרחבת של מוסדות בינלאומיים – כולל סנקציות – כדי לעצור את ישראל. בין אלו הייתה עצומה עליה חתמו כמה אלפי ישראלים שקראו להטיל "כל סנקציה אפשרית" על ישראל כדי לעצור את ההתקפה על עזה.¹²³⁵ גם לקריאה זו הייתה השפעה מועטה. עם זאת, זמן קצר לאחר פרסום הקריאה קרא שר המשפטים של ישראל לעונש מאסר של 20 שנה על אזרחים ישראלים המקדמים סנקציות נגד ישראל.¹²³⁶

באמצע-סוף אוקטובר היו אינדיקציות ברורות לכך שהמבצע מתנהל על פי תוכנית פורמלית. כך למשל ראש הממשלה עצמו סירב לבקשת מזכיר המדינה האמריקאי אנטוני בלינקן להצהיר בפומבי שישראל לא מתכננת לגרש או להרעib את האוכלוסייה בצפון עזה. בלינקן הזהיר שהמשך הפעולה הישראלית עלול לסכן את המשך התמיכה הצבאית שארצות הברית סיפקה לישראל.¹²³⁷ בסוף אוקטובר הודו מפקדים בצה"ל כי למרות שצה"ל השיג את המטרות הצבאיות שלו באזור, כוחות צה"ל מנעו מפלסטינים לשוב לבתיהם.¹²³⁸ קולות בינלאומיים הגיבו בדאגה דומה. גורם סיוע באו"ם הזהיר כי "כלל האוכלוסייה בצפון עזה נמצאת בסכנת חיים".¹²³⁹

בתחילת נובמבר הזהיר קצין בכיר בצה"ל כי הפלסטינים לא יוכלו לשוב לבתיהם בג'באליה בסוף המבצע הצבאי.¹²⁴⁰ מאמר המערכת של "הארץ" הזהיר כי צה"ל מבצע טיהור אתני בצפון רצועת עזה.¹²⁴¹ קולות בינלאומיים השתמשו במילים חריפות יותר להביע את דאגתם. בהצהרה משותפת, מנהיגים של 15 ארגוני או"ם וסיוע הומניטרי הזהירו כי "המצב המתפתח בצפון עזה הוא אפוקליפטי" וחזרו על כך שכלל האוכלוסייה בצפון עזה "נמצאת בסכנת מוות מיידית ממחלות, רעב ו אלימות".¹²⁴² באמצע נובמבר, שר האוצר של ישראל

¹²³⁰ <https://x.com/ireallyhateyou/status/1848469118363582692>; <https://www.middleeasteye.net/explainers/israel-gaza-palestine-what-generals-plan>

¹²³¹ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-10-13/ty-article/premium/00000192-8282-de72-afba-b2d79d410000>

¹²³² <https://www.haaretz.com/opinion/editorial/2024-10-29/ty-article-opinion/if-it-looks-like-ethnic-cleansing-it-probably-is/00000192-da04-d91e-a9df-dbad3f940000>; <https://www.ynet.co.il/news/article/byuiwajaje>

¹²³³ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-10-21/ty-article/premium/00000192-aeaf-da5c-a9b7-febf25980000>

¹²³⁴ <https://www.bbc.com/news/articles/c5y5zy1vwmlo>

¹²³⁵ <https://x.com/DropSiteNews/status/185001191281652154>; <https://www.ynet.co.il/news/article/yokra14124023>

¹²³⁶ <https://www.haaretz.co.il/opinions/2024-10-31/ty-article-opinion/premium/00000192-e2a6-dd31-a9be-fbaf597b0000>; <https://x.com/DropSiteNews/status/1857291886014206402>

¹²³⁷ <https://www.bbc.com/news/articles/cx24ngy9q700>

¹²³⁸ <https://x.com/eranetzion/status/1848635092463132779>; <https://x.com/TomerPersico/status/1848610983670899017>

¹²³⁹ <https://x.com/TomerPersico/status/1854403910305505520>; <https://x.com/TomerPersico/status/1855858123602309152>

¹²⁴⁰ <https://www.haaretz.co.il/opinions/editorial-articles/2024-10-23/ty-article-opinion/00000192-b4d9-d006-a5b3-fed91a400000>; <https://x.com/PeaceNowIL/status/1853430263423910399>; <https://x.com/selfitled/status/1851698751733404138>; <https://x.com/eliavl/status/1845476781576380672>

¹²⁴¹ <https://news.walla.co.il/item/3703552>; <https://www.haaretz.co.il/opinions/2024-11-17/ty-article-opinion/premium/00000193-35e5-d19b-afbb-37f5b2080000>; <https://www.haaretz.co.il/opinions/2024-11-16/ty-article-opinion/premium/00000193-2b85-d506-a5d3-2f97180e0000>

¹²⁴² <https://x.com/btselem/status/1848770778462060744>; <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-10-31/ty-article/premium/haaretz-publisher-clarifies-hamas-remarks-as-netanyahu-govt-threatens-sanctions/00000192-e326-df50-a1bf>; <https://maki.org.il/en/?p=32171>; <https://www.newarab.com/news/3000-israelis-call-every-possible-sanction-israel-against-the-state/>

¹²³⁷ <https://www.washingtonpost.com/world/2024/10/22/blincken-israel-netanyahu-gaza-aid/>

¹²³⁸ <https://x.com/eranetzion/status/1848817655115092252>

¹²³⁹ <https://www.commondreams.org/news/northern-gaza-risk-dying>

¹²⁴⁰ https://x.com/Doron_Kadosh/status/1853844668535955848; <https://archive.md/OTJKW>

¹²⁴¹ <https://www.theguardian.com/world/2024/nov/06/palestinians-will-not-be-allowed-to-return-to-homes-in-northern-gaza-says-idf>; <https://x.com/idanlandau/status/1854412734168772892>

¹²⁴² <https://www.theguardian.com/world/2024/nov/07/idf-israel-military-no-return-remarks-north-gaza>; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-11-08/ty-article/premium/00000193-0bb2-de12-adbb-8bf721150000>

¹²⁴¹ <https://www.haaretz.co.il/opinions/editorial-articles/2024-11-10/ty-article-opinion/00000193-11b9-d3a2-a3d7-5bf956bf0000>

¹²⁴² <https://interagencystandingcommittee.org/inter-agency-standing-committee/statement-principals-inter-agency-standing-committee-stop-assault-palestinians-gaza-and-those-trying>

אמר שישראל צריכה להישאר בצפון עזה ללא הגבלת זמן כדי ללחוץ על חמאס לשחרר את החטופים.¹²⁴³ ערוץ טלוויזיה ישראלי מרכזי שידר ריאיון עם פרופסור ישראלי שקרא ליישב מחדש את עזה והסכים במפורש לבצע טיהור אתני של עד שני מיליון פלסטינים, כולל הריגת מאות אלפים שלא יעזבו.¹²⁴⁴

בסוף נובמבר, הארגון ההומניטרי Oxfam קבע שישראל נמצאת בשלבים המאוחרים של טיהור אתני של מחוז צפון עזה.¹²⁴⁵ כמה ימים לאחר מכן, משה יעלון, רמטכ"ל ושר ביטחון לשעבר, טען שישראל מבצעת טיהור אתני בפלסטינים בצפון עזה.¹²⁴⁶ פוליטיקאים רבים – כולל שני מנהיגי מפלגות המרכז-שמאל היהודיות – וכלי תקשורת, כמו גם צה"ל, דחו את טענותיו של יעלון.¹²⁴⁷

המצור וטיהור אתני

המצור

בשטח, הצעד הראשון במבצע היה הטלת מצור משולש. המצור הכללי על רצועת עזה, שהחל בשנת 2007 אך עבר לשלבו הנוכחי בתחילת המלחמה, הודק. במהלך אוקטובר 2024, ישראל עצרה כמעט לחלוטין את כניסת הסיוע ההומניטרי לעזה. במהלך החודש נכנסו בממוצע 58 משאיות ביום, המספר הנמוך ביותר מאז נובמבר 2023 (המינימום הקודם היה 113 משאיות ביום בדצמבר 2023).¹²⁴⁸ כמות האספקה (מזון, מים, ציוד רפואי) שנכנסה הייתה כרבע מהממוצע של תשעת החודשים הקודמים ב-2024 (26.4 אלף טון באוקטובר 2024 לעומת 103.4 אלף טון).¹²⁴⁹ נתונים אלו מתייחסים לכל רצועת עזה, והם דווחו בתקשורת הישראלית החל מסוף אוקטובר.¹²⁵⁰

בנוסף למצור הכללי, הוטל מצור הדוק יותר על צפון הרצועה, כלומר האזור שמצפון למסדרון נצרים שכולל את העיר עזה וצפון עזה. כמות האספקה והסיוע ההומניטרי שנכנסה לאזור זה הייתה נמוכה באופן משמעותי ממה שנכנס לחלקה הדרומי של הרצועה.¹²⁵¹

המצור השלישי וההדוק ביותר הוטל על צפון עזה – הנפה הצפונית ביותר מבין חמש הנפות של הרצועה, שמצפון לעזה העיר – במיוחד על ג'באליה, בית חאנון ובית להיא. אלו היו גם האזורים שבהם הופעל הכוח הצבאי הרב ביותר, כפי שניתן לראות בהתקפות היומיות הרבות, בעיקר מהאוויר (ראו בהמשך). כפי שצינו משקיפים רבים כבר באמצע וסוף אוקטובר, לאזור זה לא הוכנסו מזון או מים במשך שבועות.¹²⁵² צה"ל ביסס

¹²⁴³ <https://www.timesofisrael.com/smotrich-israel-must-vow-to-stay-in-northern-gaza-forever-unless-hostages-returned/>; ראו גם: <https://www.ynet.co.il/news/article/h1takgiz1g>
¹²⁴⁴ <https://www.kan.org.il/content/dig/digital/p-11685/s2024/825913/>
¹²⁴⁵ <https://www.oxfam.org/en/press-releases/no-aid-or-access-israel-intensifies-its-ethnic-cleansing-north-gaza-governorate-says>
¹²⁴⁶ <https://edition.cnn.com/2024/12/02/middleeast/israel-idf-gaza-moshe-yaalon-palestinians-ethnic-cleansing-intl/index.html>
¹²⁴⁷ <https://www.ynet.co.il/news/article/s1xbixj71g>
¹²⁴⁸ המספרים מבוססים על הספירה של מתפ"ש: <https://gaza-aid-data.gov.il/main/#AidData>. על פי משרד התיאום של האו"ם המספר היה 37 משאיות (truckloads) ביום לאורך אוקטובר: <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-12-november-2024>; <https://www.npr.org/2024/10/18/nx-s1-5156064/north-gaza-is-starving-as-humanitarian-aid-declines>; <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-3-december-2024>; <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-5-november-2024>; <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-12-november-2024>; <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-19-november-2024>; <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-26-november-2024>; <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-3-december-2024>; <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-241-gaza-strip>; <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-243-gaza-strip>
¹²⁴⁹ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-10-31/ty-article/.premium/00000192-de68-d6c4-adfe-fee52230000>; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-10-31/ty-article/.premium/00000192-de68-d6c4-adfe-fee52230000>
¹²⁵⁰ <https://www.haaretz.co.il/news/magazine/2024-11-04/ty-article-magazine/.premium/00000192-f14c-dec7-afda-f1dd75c60000>; <https://apnews.com/article/israel-gaza-humanitarian-aid-military-funding-11bdf4fd22e0f4c68b2b7b0e24bda77>
¹²⁵¹ <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-5-november-2024>; <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-12-november-2024>; <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-19-november-2024>; <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-26-november-2024>; <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-3-december-2024>; <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-241-gaza-strip>; <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-243-gaza-strip>
¹²⁵² <https://x.com/DropSiteNews/status/1848819280730853559>; <https://x.com/HossamShabat/status/1848810576828305645>; <https://x.com/HossamShabat/status/1851452023117660582>; <https://x.com/AnasAlSharif0/status/1846626226951409921>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1850583598782353415> (הוא היה מחוץ לעזה אבל משפחתו נשארה בצפון עזה, רבים נהרגו במהלך המבצע הצבאי); <https://www.washingtonpost.com/world/2024/10/22/blincken-israel-netanyahu-gaza-aid/> (השבועיים הראשונים של אוקטובר). ראו גם: <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-10-15/ty-article/.premium/00000192-8c88-d953-afbe-9fd9be790000>

בפינוי גופות.¹²⁸⁵ במשך מספר ימים מנעה ישראל ממשד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים (OCHA) גישה לבניינים שקרסו, עד שלבסוף ציינה שאין עוד טעם לאפשר גישה משום שהאנשים מתחת להריסות ככל הנראה מתו.¹²⁸⁶ באמצע אוקטובר ישראל גם הפסיקה לאפשר לשישה ארגוני סיוע רפואי שפעלו בעזה להיכנס לרצועה, ללא מתן הסבר.¹²⁸⁷ בסוף נובמבר, ההגנה האזרחית במחוז עזה דיווחה שכל רכבי כיבוי האש, ההצלה והאמבולנסים שלהם הפסיקו לעבוד בשל מחסור בדלק.¹²⁸⁸

ישראל גם הגבילה או ביטלה סיוע אחר לצפון עזה. מדיניות זו כללה ניסיונות לנתק את אספקת המים באמצעות איסור על העברת דלק לתחנות השאיבה המקומיות ולמתקן ההתפלה.¹²⁸⁹ עדויות מאמצע נובמבר הראו שצה"ל השתלט על מתקן ההתפלה המקומי והשתמש בו כבסיס מאולתר.¹²⁹⁰ מבצע הסיוע ההומניטרי של ארגון הבריאות העולמי (WHO) לחסן כ-120,000 ילדים נגד פוליו נעצר באופן זמני.¹²⁹¹ ישראל גם ניסתה לצמצם את כמות המידע היוצאת מצפון עזה. פעולותיה של ישראל הרגו חלק מהעיתונאים הנותרים באזור, וצה"ל הכריז על אחרים כמשויכים לחמאס – מהלך שרבים הבינו ככזה שהתיר את דמם.¹²⁹² במקביל, האזור חווה "שיבושים חמורים בתקשורת, כולל באינטרנט".¹²⁹³

ההפצצות היומיות על צפון עזה נמשכו לאורך כל המבצע, וגרמו למותם של מאות אזרחים לפחות. כבר בסוף אוקטובר התרחשו אירועי הרג המוניים על בסיס יומי – תקיפות שפגעו בעשרות עד מאות אזרחים בכל פעם – שהמשיכו לפחות עד תחילת דצמבר.¹²⁹⁴ במקרים רבים, צה"ל לא טען שהאנשים שנפגעו בתקיפות היו קשורים לחמאס.¹²⁹⁵ למרות שתוצאותיהן של רבות מהתקיפות צולמו, בשל מצבה הרעוע של מערכת הבריאות, המגבלות על שירותי אינטרנט סלולרי, והיעדרם של עיתונאים חיצוניים, התקשורת הבינלאומית תלויה במספרים שפורסמו על ידי משרד הבריאות הפלסטיני ועיתונאים מקומיים. הערכות לגבי מספר ההרוגים בצפון עזה היו מגוונות, אך רובן עברו את ה-1,000 בחודש הראשון של המבצע.¹²⁹⁶ בתחילת

¹²⁸⁵ למשל: <https://x.com/HossamShabat/status/1858558987513344059>; <https://x.com/HossamShabat/status/1863059618705916244>
¹²⁸⁶ <https://x.com/ochaopt/status/1848098727669682447>; <https://www.haaretz.co.il/news/magazine/2024-11-04/ty-article-magazine/premium/00000192-f14c-dec7-affa-f1dd75c60000>
¹²⁸⁷ <https://www.washingtonpost.com/world/2024/10/18/israel-gaza-war-aid-hospitals-doctors/>
¹²⁸⁸ <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-241-gaza-strip>
¹²⁸⁹ <https://x.com/HossamShabat/status/1849476686674280529>
¹²⁹⁰ <https://www.dropsitenews.com/p/gaza-water-desalination-plant-israeli-base>
¹²⁹¹ <https://x.com/tamerqdh/status/1859543941068038214>
¹²⁹² <https://www.theguardian.com/world/2024/oct/24/israel-gaza-strikes-jabalia-polio-vaccine-campaign-postponed>
¹²⁹³ <https://news.un.org/en/story/2024/11/1156466>
¹²⁹⁴ <https://x.com/IDF/status/1849088691450339461>; אחד העיתונאים האלו נפצע מאוחר יותר בהתקפה:
¹²⁹⁵ <https://x.com/HossamShabat/status/1859286304854327323>; <https://x.com/HossamShabat/status/1859050248632471990>; <https://x.com/HossamShabat/status/1859034111714750788>
¹²⁹⁶ <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-235-gaza-strip>
¹²⁹⁷ <https://x.com/DropSiteNews/status/1851832529411588266>; <https://www.haaretz.co.il/news/magazine/2024-11-04/ty-article-magazine/premium/00000192-f14c-dec7-affa-f1dd75c60000>; <https://edition.cnn.com/2024/11/07/middleeast/jabalya-gaza-israel-strike-intl/index.html> (עם כמה פרטים ספציפיים). בשביל דיווחים ספציפיים מתקופה זו, ראו את הרשימה המאוד חלקית כאן: הפצצות נגד מספר בתי מגורים ב-20.10. <https://x.com/AnasAlSharif0/status/1847767278894608653>; בית ספר בג'באליה ב-21.10. <https://x.com/RamAbdu/status/1848351885901611428>; <https://english.wafa.ps/Pages/Details/150633>; תוצאות התקפה על בית משפחת חלאוה ב-23.10. <https://x.com/MosabAbuToha/status/1848843265883128050>; התקפות על חמישה בתים בבית להיא ב-26.10. <https://x.com/SuppressedNws/status/1850243630575030506>; <https://x.com/ytirawi/status/1850256376112594991>; <https://x.com/RamAbdu/status/1850268042082877891>; <https://x.com/mustafabarghou1/status/1850265469481087145?s=46>; הפצצות על בתים בג'באליה ובית ספר בו שכנו מפונים ב-27.10. <https://x.com/idanlandau/status/1850589992994718195>; הפצצה מערב לעיר עזה ב-29.10. <https://x.com/MosabAbuToha/status/1851738959149187466>; <https://x.com/RamAbdu/status/1852238516471648480> 1.11. בתוכו על בתים בבית להיא ב-5.11. <https://x.com/SaulStaniforth/status/1853752172485218305>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1852677911553450486>; <https://x.com/DropSiteNews/status/1852547862036455896>; <https://x.com/RamAbdu/status/185316042687722843>; התקפות ליד מתקן להתפלת מים ב-3.11. <https://x.com/ytirawi/status/1853087728398725338>; התקפות על בנייני מגורים בבית להיא ב-4.11. <https://x.com/DmodosCutter/status/1853435319384727784>; <https://x.com/ytirawi/status/1853550375673930088>; התקפות נוספות על בתים בבית להיא ב-5.11. <https://x.com/AbujomaaGaza/status/1853847622236418257>; <https://x.com/ytirawi/status/1854100119735431538>; הפצצה של בית מגורים ובית ספר ב-7.11. <https://x.com/MosabAbuToha/status/1854531145062642158>; <https://x.com/RamAbdu/status/1854547876300361769>; <https://x.com/AbujomaaGaza/status/1862005651968254040>; <https://x.com/ytirawi/status/1862527959640277095>; <https://x.com/translatingpal/status/1862512152793194918>; <https://x.com/AnasAlSharif0/status/1862517626246779011>; <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-243-gaza-strip> 1.12. על בית מגורים בבית להיא ב-1.12. <https://www.haaretz.co.il/news/magazine/2024-11-04/ty-article-magazine/premium/00000192-f14c-dec7-affa-f1dd75c60000>
¹²⁹⁸ יותר מ-1,200 ב-31.10. <https://archive.md/bt9pa>; יותר מ-1,500 ב-8.11. <https://www.yenisafak.com/en/news/over-1500->
¹²⁹⁹ 900 פעילי טרור ב-2.11. <https://www.timesofisrael.com/two-soldiers-killed-in-north-gaza-idf-says-900-terror-operatives-dead-in-> (palestinians-killed-in-israeli-onslaught-in-northern-gaza-health-ministry-3694089). המספר שעליו דיווח צה"ל היה קרוב יחסית: "900"

דצמבר, ארגון ההגנה האזרחית הפלסטינית העריך כי למעלה מ-2,700 פלסטינים נהרגו, שכמחצית מהם לא נאספו מהשטח, ושלמעלה מ-10,000 פלסטינים נפצעו.¹²⁹⁷ סיפוריהם הטראגיים של מספר פלסטינים ממחישים את השפעת ההתקפה על האוכלוסייה המקומית.¹²⁹⁸ צילומים תיעודו בתי קברות מאולתרים בלב אזורים עירוניים, כמו שוק בית להיא.¹²⁹⁹

אחת ההתקפות הגדולות ביותר התרחשה בג'באליה, שם נהרגו למעלה מ-150 אזרחים כאשר צה"ל הפציץ 11 דירות מגורים באותו רחוב ב-24 באוקטובר.¹³⁰⁰ נודעו מעט פרטים על התקפה זו משום שצה"ל לא איפשר לאנשי רפואה ולצוותי ההגנה האזרחית להגיע לאזור.¹³⁰¹ תקיפה גדולה נוספת התרחשה ב-29 באוקטובר, כאשר צה"ל תקף בניין בן חמש קומות שבו שהו מעל 200 פלסטינים. צה"ל טען כי הבניין הותקף משום שתצפיתן של חמאס זוהה על גגו יום קודם לכן.¹³⁰² בסופו של דבר זוהו כ-137 הרוגים.¹³⁰³ דובר ההגנה האזרחית בעזה טען כי 255 אנשים נהרגו מכיוון שרבים נותרו מתחת להריסות משום שלא הייתה דרך לחלץ אותם.¹³⁰⁴ עדויות מצולמות מצפון עזה מראות אנשים רבים שנמחצו מתחת לבניינים,¹³⁰⁵ כמו גם מצבים קשים אחרים.¹³⁰⁶ דווח שהתקפה נוספת ב-17 בנובמבר על בניין בן חמש קומות בבית להיא גרמה למותם של

(<https://www.israelhayom.co.il/news/defense/article/16727495>) 5.11; אלף מחבלים שנהרגו ב-1,300 "פעילי טרור" ב-22.11 (<https://www.timesofisrael.com/idf-says-it-killed-five-hamas-terrorists-who-led-mefalsim-area-massacres-on-oct-7>). ההגנה האזרחית הפלסטינית העריכה שבערך 1,300 פלסטינים נהרגו עד ה-11.5: (<https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-235-gaza-strip>). משרד התקשורת בעזה טען שיותר מ-2,000 עזתים נהרגו עד ה-12.11. (<https://www.arab48.com/%D9%81%D9%84%D8%B3%D8%B7%D9%8A%D9%86%D9%8A%D8%A7%D8%AA%D8%A7%D9%84%D8%AD%D8%B1%D8%A8-%D8%B9%D9%84%D9%89-%D8%BA%D8%B2%D8%A9-2023/2024/11/12/%D8%A7%D9%84%D8%A5%D8%B9%D9%84%D8%A7%D9%85-%D8%A7%D9%84%D8%AD%D9%83%D9%88%D9%85%D9%8A-%D8%A5%D8%B3%D8%B1%D8%A7%D8%A6%D9%8A%D9%84-%D9%82%D8%AA%D9%84%D8%AA-%D8%A3%D9%83%D8%AB%D8%B1-%D9%85%D9%86-%D8%A3%D9%84%D9%81%D9%8A-%D9%85%D8%AF%D9%86%D9%8A-%D8%B4%D9%85%D8%A7%D9%84%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D9%82%D8%B7%D8%A7%D8%B9-%D8%AE%D9%84%D8%A7%D9%84-38-%D9%8A%D9%88%D9%85%D8%A7>).
<https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-243-gaza-strip>¹²⁹⁷
 בשביל הסיפור האישי על משורר שמשפחתו נותרה בבית להיא, ראה למשל:
<https://x.com/MosabAbuToha/status/1851015506716770323>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1847276685215101146>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1847484071938519257>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1847164574648201352>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1846914259986391468>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1850246439261147276>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1852677911553450486>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1854538625733800116>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1854566739939635375>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1854656474410369538>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1850891173298106456>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1851260276001148957>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1853105080708501626>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1855275734614327683>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1856751977767600605>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1858260298408534252>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1858299701562388914>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1862419644855812188>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1862901576207077844>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1862932392081608967>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1864314281384198597>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1864284704867856422>; <https://x.com/HossamShabat/status/1854595897042083944>; בשביל הטרגדיה האישית של עיתונאי:
<https://x.com/HossamShabat/status/1854598342333944270>; <https://x.com/HossamShabat/status/1854550843686531440>; <https://x.com/HossamShabat/status/1854658153087914106>; <https://x.com/HossamShabat/status/1855751832796274885>; <https://x.com/HossamShabat/status/1856157430503145907>; <https://x.com/HossamShabat/status/1856506570705678625>; <https://x.com/HossamShabat/status/1859676703938970109>; <https://x.com/HossamShabat/status/1862168815045394848>; בשביל הסיפור של משפחתו של עיתונאי אחר: <https://x.com/AbuSalah9/status/1852144588053451216>; ראו:
<https://x.com/OmarHamadD/status/1855705318598078864>; <https://x.com/AyaHassoun30/status/1857523402518434160>; <https://x.com/ezzingaza/status/1857909049532010610>; <https://x.com/OmarHamadD/status/1857858474152980830>; <https://x.com/muhammadshehad2/status/1858951043029106973>¹²⁹⁹
<https://x.com/MosabAbuToha/status/1849523823093109172>; <https://x.com/Timesofgaza/status/1849531836092842341>; <https://x.com/QudsNen/status/1849517984823304699>; <https://x.com/ytirawi/status/1849769737686859852>; <https://x.com/AbujomaaGaza/status/1849732808333287510>; <https://english.wafa.ps/Pages/Details/150807>; <https://euromedmonitor.org/en/article/6522/Urgent-int%E2%80%9999-intervention-needed-to-send-rescue-teams-to-residential-block-bombed-by-Israeli-army-in-Jabalia>; <https://reliefweb.int/report/occupied-palestinian-territory/gaza-deadly-24-hours-underscores-urgent-need-global-intervention-yet-more-children-killed-save-children>
<https://x.com/AbujomaaGaza/status/1849732808333287510>¹³⁰¹
<https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-10-30/ty-article-magazine/premium/00000192-de9d-d7b5-af97-ff9d2d0d0000>¹³⁰²
 המספרים השתנו לאורך זמן. הם הגיעו במהירות ל-93 ב-29.10, כשרוב הסיקור התקשורתי התרחש:
<https://x.com/ytirawi/status/1851179601390670299>; <https://x.com/alonleegreen/status/18511835586535509587s=46>; <https://x.com/ytirawi/status/1851226593319875036>; <https://x.com/ShovrimShtika/status/1851935062545064116>; <https://www.timesofisrael.com/idf-official-deadly-gaza-strike-targeted-spotter-wasnt-aimed-at-felling-structure/>; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-10-30/ty-article-magazine/premium/00000192-de9d-d7b5-af97-ff9d2d0d0000>
 המספר גדל ל-126 מזוהים ב-2.11.13: <https://x.com/ytirawi/status/1852519949987668134>; <https://x.com/OnePathNetwork/status/1852676152361623595>; <https://x.com/gazanotice/status/1852519949987668134>; <https://x.com/OnePathNetwork/status/1852676152361623595>; <https://x.com/lhabHassane/status/1852461589229642081>; <https://x.com/gazanotice/status/1852805823157723314>¹³⁰⁴
https://x.com/Dr_Muneer1/status/1859704352124043709; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1859440967381569931¹³⁰⁵
<https://x.com/MosabAbuToha/status/1862908453913555096>; <https://x.com/HossamShabat/status/1864382818396057979>¹³⁰⁶

לפחות 50 או 72 פלסטינים.¹³⁰⁷ על פי דיווחים, התקפה ליד בית החולים כמאל עדואן ב-20 בנובמבר גרמה למותם של 66 פלסטינים.¹³⁰⁸ כמה התקפות קטנות יותר זכו לתשומת לב ציבורית גם כן. סרטון אחד מראה ילד שנפצע בתקיפה – כנראה מטיל – שוכב ברחוב ("בחיכות", לפי המתעדת שצילמה מרחוק). מספר עוברי אורח ניגשו לעזור לו, ונפגעו מהתקפה נוספת.¹³⁰⁹ התקפות גדולות אחרות זכו לפחות תשומת לב ציבורית, כמו התקפה על בניין בבית להיא שגרמה למותם של 87 פלסטינים שהתרחשה במהלך זמן בו התקשורת נותקה ב-19 באוקטובר.¹³¹⁰

התקפות על בתי ספר – ששימשו כמרכזים בהם שהו מאות פלסטינים עקורים לאחר שהבתים שלהם נהרסו – היו נפוצות.¹³¹¹ דוח של UNICEF בתחילת נובמבר מצא שלפחות 64 מתוך 226 התקפות על בתי ספר מאז תחילת המלחמה התרחשו באוקטובר 2024, ושרוב ההתקפות האלו התרחשו בצפון.¹³¹² עמותת תיעדה עשרות התקפות על בתי ספר בצפון עזה באוקטובר 2024.¹³¹³ כמות משמעותית של עדויות מנובמבר מצביעה על כך שהדפוס נמשך גם בחודש זה.¹³¹⁴ עיתונאי מקומי ציין כי הוא היה עד להפצצה חדשה של בית ספר כמעט מדי יום.¹³¹⁵ כמות ההתקפות דווחה גם בתקשורת הישראלית.¹³¹⁶

במקביל לכך, דווח על הוצאות להורג של פלסטינים,¹³¹⁷ כולל פלסטינים שהיו עצורים.¹³¹⁸ אזרחים נהרגו בעת שעמדו בתור לקבלת מים.¹³¹⁹ אחרים מתו מחשיפה או תשישות בזמן שפנו.¹³²⁰ שורדים הביעו ייאוש ממצבם, על רקע הפצצות, הרס והיעדר סיוע הומניטרי.¹³²¹ לדברי מתאם הומניטרי של האו"ם שביקר בבית ספר בצפון עזה, תנאי המשפחות שחיפשו שם מקלט היו "בלתי נסבלים". הוא דיווח כי ביוב זרם בכל מקום וכי פסולת הייתה בכל מקום, וטען כי "זה לא מקום בו בני אדם צריכים לשרוד. זה מעבר לדמיון".¹³²²

כבר באמצע אוקטובר, חיילים רבים בצה"ל העלו תמונות שבהן תיעדו את שריפתם של מבנים שונים בג'באליה.¹³²³ לפחות פעמיים במשך יומיים באמצע נובמבר, חיילים שרפו בתי ספר של האו"ם שבהם שהו

¹³⁰⁷ <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/at-least-96-palestinians-killed-in-israeli-airstrikes-on-northern-central-gaza/3395886> ; <https://x.com/KhailAsslan/status/1858035093589152245> ; <https://x.com/RamAbdu/status/1858041776675668015> ; <https://x.com/AnasAlSharif0/status/1858082971430818072> ; <https://x.com/HossamShabat/status/1858042251806416971> ; <https://x.com/AnasAlSharif0/status/1858038134434345306> ; <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-239-gaza-strip> ; ¹³⁰⁸ <https://www.middleeasteye.net/live-blog/live-blog-update/66-killed-attack-near-kamal-adwan-hospital> ; <https://www.thenationalnews.com/news/mena/2024/11/21/beit-lahia-gaza/> ; <https://x.com/DropSiteNews/status/1859663484700508233> ; <https://x.com/AbuLocation/status/1859513065697374658> ; <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-241-gaza-strip> ; ¹³⁰⁹ <https://x.com/AnasAlSharif0/status/1847352625974399346> ; https://x.com/Nadav_Eyal/status/1849135512373592563 ; <https://www.washingtonpost.com/world/2024/10/21/gaza-israel-strike-jabalya-video/> ; ^{סיקור ב:} <https://x.com/YousefHammash/status/1848685041833885972> ; <https://www.ynet.co.il/news/article/rknemaleig> ; <https://www.gna.org.qa/en/News-Area/News/2024-10/19/0042-73-palestinians-martyred-following-israeli-massacre-in%C2%A0beit-lahia-in-northern-gaza-strip> ; <https://x.com/AbuLocation/status/1858819672201691574> ; <https://x.com/PalinfoAr/status/1847955843234373719> ; ¹³¹¹ <https://x.com/HossamShabat/status/1857812218475163850> ; <https://x.com/RamAbdu/status/1857799491266449519> ; <https://www.unicef.org/press-releases/regular-attacks-put-gaza-schools-turned-shelters-frontlines-war> ; ¹³¹² <https://reliefweb.int/report/occupied-palestinian-territory/less-month-israeli-army-attacks-shelter-centres-39-times-displaced-palestinians-and-empty-gaza-enar> ; ¹³¹³ <https://x.com/MiddleEastEye/status/1857468010480427383> ; <https://www.aljazeera.com/gallery/2024/11/12/dozens-killed-others-displaced-as-israel-continues-attacks-on-gaza> ; <https://x.com/AbuLocation/status/1856250030912344560> ; <https://english.alarabiya.net/News/middle-east/2024/11/16/health-ministry-in-gaza-says-war-death-toll-at-43-799> ; <https://www.aljazeera.com/news/liveblog/2024/11/14/live-israel-bombs-gaza-camps-6-israeli-soldiers-killed-in-south-lebanon?update=3324274> ; <https://www.dailysabah.com/world/mid-east/israeli-strike-on-ngaza-kills-14-as-aid-remains-distant-lifeline> ; <https://x.com/Ytirawi/status/1857046066815779196> ; <https://www.palestinechronicle.com/massacre-in-shati-israel-bombs-school-sheltering-displaced-palestinians/> ; ¹³¹⁴ <https://x.com/AbuLocation/status/1861431831444226331> ; <https://x.com/AbuLocation/status/1861686736474050797> ; <https://x.com/HossamShabat/status/1857838004619919468> ; ¹³¹⁵ <https://www.haaretz.co.il/news/magazine/2024-11-24/ty-article-magazine-premium/00000193-4db6-d68e-a1db-edb69fbb0000> ; ¹³¹⁶ <https://x.com/RamAbdu/status/1849373431801753885> ; <https://x.com/RamAbdu/status/1847600787901337728> ; ¹³¹⁷ <https://x.com/HossamShabat/status/1854229496401932557> ; <https://x.com/Ytirawi/status/1856287070907502972> ; <https://x.com/Ytirawi/status/1853882898744553879> ; <https://x.com/HossamShabat/status/1854229496401932557> ; ¹³¹⁸ <https://x.com/RamAbdu/status/1853760310743531716> ; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1853876427902640403> ; ¹³¹⁹ <https://x.com/HossamShabat/status/1857096991961985095> ; ¹³²⁰ <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-235-gaza-strip> ; ¹³²¹ <https://x.com/Ytirawi/status/1847980759262384246> ; ¹³²² <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-235-gaza-strip> ; ¹³²³ <https://x.com/Ytirawi/status/1847980759262384246> ;

פלסטינים עקורים.¹³²⁴ חיילים אחרים דיברו על התנחלות יהודית באזור.¹³²⁵ עדויות מסוימות החל מסוף אוקטובר – כמו חיילים שהציבו מזוזה על דלת בבניין שבו שהו¹³²⁶ או הדפיסו ספר תניא¹³²⁷ – מצביעות על כך שחלקם תכננו להישאר בצפון עזה. צילומי לוויין מאמצע נובמבר הראו שישראל הורסת מבנים כדי ליצור מסלול מזרח-מערב נוסף, הפעם חוצה את צפון עזה (בית חאנון, בית להיא וג'באליה) מהעיר עזה.¹³²⁸ בסוף נובמבר, צילומי לוויין הראו שג'באליה נחרבה "כמעט לחלוטין".¹³²⁹

רוב התקשורת הישראלית לא הקדישה תשומת לב רבה לאירועים בשטח.¹³³⁰ במקרה חריג אחד, עיתונאי ישראלי ששולב עם צה"ל בעזה ראיין עזתים שגורשו מבתיהם. הוא שאל אותם מי אחראי למצבם והביע הסכמה כאשר האשימו את חמאס.¹³³¹ התגובות היו צפויות, משום שהיו מוקפים בחיילי צה"ל. במקרים אחרים, התקשורת הישראלית התמקדה בסיפורים זניחים, כמו קבוצה של חיילים שגילו שקנאי שנתקע בבזין והצילו את חייו.¹³³²

השילוב של תקיפות, פירוק שרידי החברה האזרחית והעברות אוכלוסייה כפויות הוביל פלסטינים רבים לעזוב את צפון עזה. תמונות של פלסטינים העוזבים את צפון עזה בהמוניהם הופצו בתקשורת וברשתות החברתיות. בתמונה אחת, מעל 200 פלסטינים הונחו על ידי צה"ל להתפשט, ולאחר מכן הוחזקו שעות ארוכות בחוץ בקור, תוך שהם נתונים להשפלה מילולית.¹³³³ מקומות שבהם שהו פליטים פלסטינים, כמו בתי ספר, הוצתו, בעוד הפליטים ששכנו בהם נעקרו שוב.¹³³⁴ עדויות מהשטח מראות את קשיי הפליטים.¹³³⁵ באמצע נובמבר העריך האו"ם שכ-100,000-131,000 איש נעקרו מצפון עזה לעיר עזה, וכ-65,000-75,000 איש נותרו.¹³³⁶ מספר הפלסטינים שעברו לדרום הרצועה, מעבר למסדרון נצרים, היה זניח נכון לכתיבת הדברים.

בסוף נובמבר, עדויות מהשטח תיארו גופות פזורות בכל מקום ואנשים פצועים ש"נחנקו מדמם ולא היה מי שיעזור להם".¹³³⁷ בתחילת דצמבר, מקורות ישראלים ופלסטינים דיווחו שאזרחים עזתים סולקו מבתי הספר האחרונים בהם חסו בצפון הרצועה (ספציפית בית להיא וג'באליה).¹³³⁸ בנוסף, היו גם עדויות לחברה פרטית ישראלית אשר הפעילה בולדוזרים כחלק מהריסת ג'באליה, ודיווחים על אנשים שאינם חיילים באזור.¹³³⁹

מערכת הבריאות

בתחילת המבצע נותרו שלושה בתי חולים בצפון עזה: כמאל עדואן, אל-עודה ובית החולים האינדונזי. ניסיונותיהם להמשיך ולפעול עוררו תשומת לב ציבורית מסוימת. מוקדם במבצע, רופאים מקומיים נאלצו לבצע ניתוחים ברחוב כדי להציל חיים.¹³⁴⁰ באמצע-סוף אוקטובר, מאמצים הומניטריים להביא לבתי החולים מזון,

¹³²⁴ <https://x.com/RamAbdu/status/1856798704939761937>; <https://x.com/ytirawi/status/1857046066815779196> נוסף אחר שבער אחרי שריפה: <https://x.com/HossamShabat/status/1857078038858531087>; לדוגמאות מוקדמות יותר: <https://x.com/AbuLocation/status/1848119454980288647>; <https://x.com/ytirawi/status/1848442788620234971> <https://x.com/ytirawi/status/1854641685961326597> ¹³²⁵ <https://x.com/adinitay/status/1852721404082360614> ¹³²⁶ <https://x.com/ireallyhateyou/status/1859318914620010722> ¹³²⁷ https://www.chabad.org/therebbe/article_cdo/aid/2515469/jewish/The-Printing-of-Tanya.htm ¹³²⁸ <https://x.com/BenTzionMacales/status/1857875008602636546>; לדוגמא של ההרס, ראו: <https://x.com/ireallyhateyou/status/1859332541913637040> ¹³²⁹ <https://www.haaretz.co.il/news/security/2024-11-24/ty-article-magazine/premium/00000193-3eab-d5cd-a3bf-7eff92f00000> ¹³³⁰ ראו למשל: <https://open.spotify.com/episode/6FuQTRIFTyIP5Ew0YJqf86> ¹³³¹ <https://x.com/ireallyhateyou/status/1857172750940447136>; <https://x.com/ireallyhateyou/status/1857208151507976566> ¹³³² <https://www.ynet.co.il/environment-science/article/r1s9f11qfk> ¹³³³ <https://edition.cnn.com/2024/10/29/middleeast/gaza-jabalya-palestinians-strip-photo-intl/index.html> ¹³³⁴ <https://x.com/HossamShabat/status/1856413482129748306>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1856405376079421656>; <https://x.com/ytirawi/status/1856287070907502972>; <https://x.com/RamAbdu/status/1856324650180968737> ¹³³⁵ <https://x.com/translatingpal/status/1856280401074888779> ¹³³⁶ גם: <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-239-gaza-strip> ¹³³⁷ <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-237-gaza-strip>; <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-235-gaza-strip> ¹³³⁸ <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-243-gaza-strip> ¹³³⁹ <https://www.972mag.com/beit-lahiya-gaza-rubble-corpses/> ¹³⁴⁰ <https://x.com/TomerPersico/status/1864346370406039591>; <https://x.com/DmodosCutter/status/1862988412803862631>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1863921104726712731>; <https://x.com/AnasAlSharif0/status/1864317910711173368>; <https://x.com/ytirawi/status/1864282791900229727>; <https://x.com/ezzingaza/status/1864290451139735677>; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1863201179041218608>; <https://x.com/ytirawi/status/1864038176987201623> ¹³⁴⁰ <https://www.washingtonpost.com/world/2024/10/22/blinking-israel-netanyahu-gaza-aid/>

דלק, דם ותרופות נדחו.¹³⁴¹ צה"ל קרא לרופאים להתפנות מבתי החולים בטענה שחייהם בסכנה, כיוון שצה"ל תכנן לפוצץ את המבנים.¹³⁴² זמן קצר לאחר האזהרות, צה"ל כיתר את בתי החולים¹³⁴³ ואז פשט עליהם.¹³⁴⁴ בבית החולים כמאל עדואן עוכבו 57 אנשי צוות רפואי, ומתוכם שוחררו מאוחר יותר 14. חלקם נורו ונפצעו בניסיון לחזור לבית החולים.¹³⁴⁵ לפחות אדם לא מזוהה אחד נקבר מחוץ לחומות בית החולים (הזיהוי אמור להיעשות בבתי החולים, וכנראה היה מסוכן מדי להכניס את הגופה).¹³⁴⁶ הפשיטה גם גרמה לנזק בתחנת החמצן של בית החולים, מה שהוביל למותם של שני תינוקות.¹³⁴⁷ בהקשר זה ציין ארגון הבריאות העולמי (WHO) כי הגישה לבתי החולים בעזה "נעשת בלתי אפשרית" וכי הוא איבד קשר עם בית החולים כמאל עדואן.¹³⁴⁸ סרטונים שפורסמו מאוחר יותר הציגו את ההרס באזור בית החולים.¹³⁴⁹

הקול המרכזי שסיפר על דעיכתה של מערכת הבריאות בצפון עזה היה מנהל בית החולים כמאל עדואן, ד"ר חוסאם אבו ספייה.¹³⁵⁰ כבר בתחילת אוקטובר הצהיר אבו ספייה כי לא יעזוב את בית החולים כל עוד יש בו מטופלים,¹³⁵¹ ובראיון מאוחר יותר סיפר שמדינה זרה הציעה לחלץ אותו ואת משפחתו והוא סירב מתוך מחויבות למטופליו.¹³⁵² הוא דיווח על תנאי בית החולים במהלך המצור והפשיטה, ונעצר לזמן קצר עם אנשי צוות נוספים במהלך הפשיטה בסוף אוקטובר. אף ששוחרר במהרה, בנו בן ה-15 נהרג באותו יום.¹³⁵³ אבו ספייה ציין כי הוא ורופא נוסף בלבד נותרו אז בבית החולים ביחד עם יותר מ-145 מטופלים שהיו זקוקים לניתוחים, אשר חלקם גססו עקב מחסור בטיפול. אבו ספייה הדגיש שלא היו להם האמצעים הנדרשים כדי לטפל במטופלים.¹³⁵⁴

במהלך רוב אוקטובר ונובמבר, המשיך אבו ספייה לספק עדכונים יומיים על התנאים ותפעול בית החולים שלו. הוא קרא לקהילה הבינלאומית לספק סיוע הומניטרי וציוד, לשלוח צוותי חילוץ לחלץ אנשים מההריסות ולשלוח רופאים שיסייעו בטיפול במטופלים הרבים. אבו ספייה והרופא האחר שנותר בבית החולים היו רופאי ילדים, ללא התמחות בניתוחים.¹³⁵⁵ אבו ספייה הדגיש כי "מערכת הבריאות קרסה לחלוטין", אף שבית החולים המשיך לפעול באופן מוגבל.¹³⁵⁶ עדויות מצולמות הצביעו על היעדר שירותי חילוץ או אמבולנסים לפינוי אנשים מההריסות, לפינוי פצועים או לכיסוי המתים בתכריכים.¹³⁵⁷

¹³⁴¹ <https://x.com/UNOCHA/status/1849072683725525242> ; <https://www.haaretz.co.il/news/magazine/2024-11-04/ty-article-1341>
¹³⁴² <https://x.com/AMokhallalati/status/1849082736402632878>
¹³⁴³ https://x.com/Ahmad_tibi/status/1848647941617057834
¹³⁴⁴ <https://x.com/SuppressedNws/status/1849567005633884650> ; <https://x.com/HossamShabat/status/1849484027478044985>
¹³⁴⁵ <https://x.com/HossamShabat/status/1849682158387974236>
¹³⁴⁶ <https://x.com/DrTedros/status/1849903588732256534> ; <https://www.commondreams.org/news/northern-gaza-risk-dying> ; <https://x.com/RamAbdu/status/1849663271378297014> ; <https://x.com/translatingpal/status/1849803852201046070> ; <https://www.972mag.com/kamal-adwan-hospital-1344> ; <https://x.com/ytirawi/status/1852472357635432745>
¹³⁴⁷ <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-1345> ; <https://x.com/HussamAbuSafia/status/1849082736402632878> ; <https://msf.lu/en/articles/msf-alarnee-par-la-detention-du-dr-obeid-par-les-forces-israeliennes>
¹³⁴⁸ <https://x.com/AbuLocation/status/1853130631250669814>
¹³⁴⁹ <https://x.com/EuroMedHR/status/1850132619066855815> ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1849793452768125336 ; <https://www.972mag.com/kamal-adwan-hospital-hussam-abu-safia/>
¹³⁵⁰ <https://x.com/DrTedros/status/1849765533559746576>
¹³⁵¹ <https://x.com/RamAbdu/status/1850159665188835814>
¹³⁵² https://x.com/Dr_Muneer1/status/1856926494812987823 ; <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-11-26/ty-article-premium/00000193-64ec-d610-add3-7fecf8c50000> ; <https://www.nytimes.com/2024/12/02/opinion/gaza-hospital-kamal-adwan.html>
¹³⁵³ <https://www.dropsitenews.com/p/northern-gaza-kamal-adwan-hospital-director-defies-israeli-order>
¹³⁵⁴ https://x.com/Dr_Muneer1/status/1850110968249930157 ; <https://www.instagram.com/reel/DBIfCUmN2H3/> ; <https://www.972mag.com/kamal-adwan-hospital-hussam-abu-safia/> ; <https://www.middleeasteye.net/live-blog/live-blog-update/son-director-besieged-north-gaza-hospital-killed-israeli-forces>
¹³⁵⁵ <https://x.com/gazanotice/status/1851262527893622978> ; <https://x.com/translatingpal/status/1854506337528365403> ; <https://x.com/AbujomaaGaza/status/1855212378335391870> ; <https://x.com/translatingpal/status/1856359137212240103>
¹³⁵⁶ https://x.com/Dr_Muneer1/status/1857523662435287545
¹³⁵⁷ <https://x.com/gazanotice/status/1851262527893622978> ; גם : https://x.com/Dr_Muneer1/status/1851212348448784503 ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1857523662435287545 ; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1851260276001148957> ; <https://x.com/gazanotice/status/1851262527893622978> ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1857523662435287545

בתחילת נובמבר נותר מנתח אחד בלבד בשלושת בתי החולים בצפון עזה.¹³⁵⁸ צה"ל המשיך לתקוף את בית החולים כמאל עדואן, כולל פגיעות ישירות במטופלים ילדים.¹³⁵⁹ התקפה אחת גרמה לשריפה שהרסה את מכלי המים של בית החולים, מה שהותיר אותו ללא אספקת מים.¹³⁶⁰ בתי החולים פונו חלקית בתחילת נובמבר, כאשר חלק מהמטופלים במצב קשה הועברו לבתי חולים בדרום עזה.¹³⁶¹ מטופלים שהיו תלויים במכונות הנשמה לא יכלו להתפנות משום שלא נותרו אמבולנסים עם מכונות הנשמה ברצועה. חייהם של מטופלים אלו היו תלויים בדלק שנותר בבית החולים כמאל עדואן.¹³⁶² ניסיונות נוספים להביא ציוד נכשלו.¹³⁶³

העדכונים המאוחרים יותר של אבו ספייה התייחסו למותם של פצועים בשל מחסור בציוד,¹³⁶⁴ למותם של אנשים שנקברו מתחת להריסות בהיעדר יחידות ההגנה האזרחית שיחלצו אותם,¹³⁶⁵ ולמותם של רופאים נוספים בצפון עזה.¹³⁶⁶ הוא ציין מספר פעמים כי לאלו שהצליחו להגיע לבית החולים היה סיכוי לשרוד, ואילו אלו שלא – נותרו למות.¹³⁶⁷ אבו ספייה דיבר גם על התקפות ישירות על בית החולים, שפצעו אנשי צוות, ותיאר כיצד רחפנים הטילו "פצצות קול" (רימוני הלם?) ופצצות נוספות על חצרות בית החולים.¹³⁶⁸ ניסיונות רבים להביא רופאים מומחים לבית החולים נדחו.¹³⁶⁹

באמצע נובמבר החל אבו ספייה לדווח על תושבי עזה שסבלו מתת-תזונה והגיעו לבית החולים.¹³⁷⁰ מספר ימים לאחר מכן, תוך 24 שעות, קיבל בית החולים 17 ילדים בתת-תזונה והתייבשות, בעוד שקשיש נפטר מהתייבשות.¹³⁷¹ במהלך פשיטה נוספת על בית החולים הופשטו (בתנאי קור) עשרות פלסטינים, כולל מטופלים, ועוכבו לפני שחלקם נלקחו למקומות לא ידועים.¹³⁷² המשאבים המעטים שנותרו הובילו את בית החולים לפרסם קריאה לעזתים מקומיים להם נותרו תרופות להביא אותן לבית החולים.¹³⁷³ מספר עדויות, ככל הנראה מבית החולים, מאששות את היעדרם של רופאים וציוד, כמו גם את סבלם של המטופלים.¹³⁷⁴ רופאים גם היו צריכים להתמודד עם אובדן בני משפחותיהם. שני רופאים שעבדו בבית החולים כמאל עדואן איבדו 17 ו-19 בני משפחה בימים עוקבים באמצע נובמבר.¹³⁷⁵ משימה הומניטרית ב-17 בנובמבר העבירה דלק לבית החולים ופינתה חלק מהמטופלים, אבל לא קיבלה אישור להעביר מזון וקיבלה אישור להעביר רק חלק מהציוד הרפואי שתוכנן.¹³⁷⁶ ההתקפות על בית החולים המשיכו – כולל פגיעות בפצועים ממש מחוץ לשער או למשרד של אבו ספייה.¹³⁷⁷ התקפות נוספות בסוף נובמבר פצעו מספר עובדי רפואה ופגעו בתשתיות החשמל והחמצן

¹³⁵⁸ <https://x.com/MosabAbuToha/status/1852434690600235131> ;
¹³⁵⁹ <https://uk.news.yahoo.com/israel-tells-un-cutting-ties-093606959.html> ;
https://x.com/Dr_Muneer1/status/1852018347073818847 ; <https://x.com/SaulStaniforth/status/1853682654345875956> ;
<https://www.972mag.com/kamal-adwan-hospital-hussam-abu-safiah/> ;
<https://x.com/SuppressedNws/status/1853465675659898905> ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1853420267965468995 ;
<https://x.com/MosabAbuToha/status/1853119264066351514> ; <https://x.com/DropSiteNews/status/1853830231259263091> ;
<https://x.com/SaulStaniforth/status/1854479721876074814> ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1852018347073818847 ;
<https://x.com/DropSiteNews/status/1853830231259263091> ;
¹³⁶¹ <https://www.haaretz.co.il/news/magazine/2024-11-04/ty-article-magazine/.premium/00000192-f14c-dec7-affa-f1dd75c60000> ; <https://www.ochaopt.org/content/gaza-humanitarian-response-update-27-october-9-november-2024> ;
¹³⁶² <https://www.haaretz.co.il/news/magazine/2024-11-04/ty-article-magazine/.premium/00000192-f14c-dec7-affa-f1dd75c60000> ;
¹³⁶³ למשל: <https://www.unocha.org/news/todays-top-news-occupied-palestinian-territory-lebanon-haiti-philippines-ukraine> ;
https://x.com/Dr_Muneer1/status/1857850411601858948 ;
¹³⁶⁴ <https://x.com/KhaledYousry22/status/1855611844456501489> ; <https://x.com/translatingpal/status/1856007165791580237> ;
¹³⁶⁵ <https://x.com/KhaledYousry22/status/1855611844456501489> ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1855860121982615882 ;
ראו גם: https://x.com/Dr_Muneer1/status/1855905476795306453 (6:00); https://x.com/Dr_Muneer1/status/1857523662435287545 ;
¹³⁶⁶ <https://x.com/translatingpal/status/1856359137212240103> ;
¹³⁶⁷ https://x.com/Dr_Muneer1/status/1855860121982615882 ;
¹³⁶⁸ <https://x.com/translatingpal/status/1856007165791580237> ;
¹³⁶⁹ https://x.com/Dr_Muneer1/status/1857850411601858948 ;
¹³⁷⁰ https://x.com/Dr_Muneer1/status/1857523662435287545 ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1857850411601858948 ;
גם: https://x.com/Dr_Muneer1/status/1857825220653994421 ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1858528590297706553 ;
¹³⁷¹ <https://x.com/yirawi/status/1859179872297382300> ; <https://x.com/AbujomaaGaza/status/1859190079702405379> ;
¹³⁷² https://x.com/Dr_Muneer1/status/1858944607624835210 ; גיאולוקציה: <https://x.com/AbuLocation/status/1858843252469772678> ;
¹³⁷³ <https://x.com/ezzingaza/status/1857175646641762675> ;
¹³⁷⁴ https://x.com/Dr_Muneer1/status/1857803828101361766 ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1857624250414182465 ;
¹³⁷⁵ <https://x.com/AnasAlSharif0/status/1858995226855309622> ;
¹³⁷⁶ <https://x.com/DropSiteNews/status/1858905688652570662> ; <https://x.com/AbubakerAbedW/status/1858502758946455815> ;
¹³⁷⁷ <https://x.com/ezzingaza/status/1858599026511540389> ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1858548788476137917 ;
<https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-239-gaza-strip> ;
<https://x.com/ezzingaza/status/1857175646641762675> ; <https://x.com/DropSiteNews/status/1858905688652570662> ;
https://x.com/Dr_Muneer1/status/1858787051639820359 ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1858548788476137917

של בית החולים.¹³⁷⁸ באחת מהן נהרג מנהל מחלקת טיפול נמרץ בבית החולים.¹³⁷⁹ אבו ספיה עצמו נפצע ביחד עם שתי בנותיו בהתקפה אחרת.¹³⁸⁰ אבו ספיה ואנשי צוות רפואי אחרים צילמו עצמם מוחים באחד מחדרי בית החולים, ואמרו כי כ-20 אנשי צוות נפגעו בתוך בית החולים.¹³⁸¹ התקפות על בית החולים, לפעמים אף חמש פעמים ביום, המשיכו גם בתחילת דצמבר.¹³⁸² צוות חירום רפואי הגיע לבית החולים בפעם הראשונה לאחר 60 יום ב-1.12.¹³⁸³

מידע על שני בתי החולים האחרים בצפון עזה היה פחות נגיש, אך עדויות שנאספו בתחקיר של AP שפורסם בנובמבר 2024 לאחר חודשים של איסוף עדויות על הפשיטות על שלושת בתי החולים בצפון עזה מצביעות על חוויות דומות.¹³⁸⁴ משלחת הומניטרית לבית החולים אל-עודה באמצע נובמבר העבירה דלק וציוד רפואי, ופינתה מטופלים, אבל לא קיבלה אישור להעביר מזון או מים. בשל המחסור, בית החולים פעל 4 שעות ביום.¹³⁸⁵ בית החולים הותקף שוב בסוף נובמבר.¹³⁸⁶ גם בתי החולים בעיר עזה התמודדו עם מחסורים רבים.¹³⁸⁷

הצוות של AP ראיין עדים רבים אך "מצא שישראל הציגה מעט או אפילו לא הציגה ראיות לנוכחות משמעותית של חמאס" בשלושת בתי החולים הצפוניים.¹³⁸⁸ בבית החולים אל-עודה, צה"ל מעולם לא טען לנוכחות חמאס. בבית החולים האינדונזי טען צה"ל שזיהה פתח מנהרה בחצר באמצעות צילומי אוויר, אך לאחר הפשיטה לא הוצגו ראיות לכך, ולא נמסרה תשובה לשאלה אם נמצאו מנהרות בפשיטה. צה"ל הצהיר כי חמאס השתמש בבית החולים כמאל עדואן כמרכז פיקוד אך לא הציג ראיות לכך, והציג סרטון של אקדח אחד בלבד שנמצא לכאורה במקום.¹³⁸⁹ מתוך כל בתי החולים שצה"ל פשט עליהם מאז תחילת המלחמה ועד לתחקיר AP, צה"ל הציג פתח מנהרה אחד בלבד (בשטחי בית החולים שיפא', ראו למעלה).¹³⁹⁰

¹³⁷⁸ <https://x.com/DropSiteNews/status/1859716133093507365> ; <https://x.com/DropSiteNews/status/1859718365360656672> ; <https://x.com/AnasAlSharif0/status/1859730966820028489> ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1859985594039849426 ; <https://x.com/RamAbdu/status/1859845890212503727> ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1860165191184384398 ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1860165388526346423 ; <https://x.com/translatingpal/status/1861495746391859469> ; <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-241-gaza-strip> ; <https://x.com/AnasAlSharif0/status/1862935483950551249> ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1862459637301174377 ; <https://x.com/HossamShabat/status/1862458598909002041> ; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1862838797961924646> ; <https://x.com/translatingpal/status/1860458131286790339> ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1860727752267063532 ; <https://x.com/SaulStaniforth/status/1861063612640420287> ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1861113833542332843 ; <https://x.com/AnasAlSharif0/status/1860662455287885919> ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1860616353297690877 ; <https://x.com/AnasAlSharif0/status/1860457388169363911> ; <https://x.com/translatingpal/status/1863944304466563475> ; <https://x.com/MosabAbuToha/status/1860719715242398140> ; <https://x.com/SaulStaniforth/status/1861063612640420287> ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1860773982770716878 ; <https://x.com/AnasAlSharif0/status/1864042273261977890> ; <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-243-gaza-strip> ; <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-239-gaza-strip> ; <https://x.com/AnasAlSharif0/status/1859730966820028489> ; https://x.com/Dr_Muneer1/status/1863059825745109229 ; <https://x.com/ezzingaza/status/1862231344329498677> ; <https://x.com/ezzingaza/status/1861854116114485655> ; <https://x.com/ezzingaza/status/1853541420017046013> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; <https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000> ; [https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids](https://apnews.com/world-news/still-wrecked-from-past-israeli-raids-hospitals-in-northern-gaza-come-under-attack-again-00000192eebfd414a79ffbf88cc0000)

כפי שאני מקווה שהצגתי באמצעות העדויות למעלה, המצב בעזה הוא קטסטרופה מזעזעת שממשיכה להתפתח לנגד עינינו. המעט שביכולתי לעשות בעניין הוא לאסוף מידע ולהציג את הדברים כפי שאני מבין אותם.

כשהרשע בא כמו גשם נופל / ברטולט ברכט

כאחד המביא מכתב חשוב לאשנב לאחר שעות-הקבלה: האשנב כבר נעול.

כאחד הרוצה להזהיר את העיר מפני שטפון: אבל

הוא מדבר לשון אחרת. אין מבינים את דבריו.

קקבצן, הדופק בפעם החמישית באותה דלת שבה כבר

קבל ארבע פעמים: הוא רעב בפעם החמישית.

כאחד שדמו זורם מתוך פצע והוא מחכה לרופא:

דמו ממשיך לשתת.

כה באים אנחנו ומספרים שעשו לנו מעשים

שלא יעשו.

כשספר לראשונה, שידידינו נשחטים בהדרגה

קמה זעקה של פלצות. אז נשחטו מאה. אבל

כאשר נשחטו אלף ולשחטה לא היה סוף, נפוצה

השתיקה.

כשהרשע בא כמו גשם נופל, איש אינו קורא עוד:

עצור!

כשהפושעים נעצרים, הם נעשים בלתי-נראים.

כשהסבל נעשה ללא-נשא, אין שומעים

עוד את הצעקות.

גם הצעקות נופלות כגשם-קייץ.

עודכן לאחרונה: 18.6.24

הערה: בניגוד לחלקים אחרים במסמך זה שמסכמים את הממצאים ביחס למלחמה, חלק זה מסביר את עמדתי בנוגע להגדרת פעולותיה של ישראל במהלכה כרצח עם.

ההגדרה שלי לרצח עם מבוססת על ההבנה שלי את דברי האמנה בדבר מניעתו וענישתו של פשע השמדת עם מ-1948. אמנה זו הגדירה רצח עם כ"אחד המעשים המפורשים להלן שנעשה בכוונה להשמיד, השמדה גמורה או חלקית, קבוצה לאומית, אתנית, גזעית או דתית, באשר היא לקבוצה כזו." ההגדרה דורשת קשר בין שני חלקים.

1. ביצוע אחת או יותר מהפעולות האלו נגד קבוצה:
 - א. הריגת אנשים הנמנים עם הקבוצה
 - ב. גרימת נזק חמור, בגוף או בנפש, לאנשים הנמנים עם הקבוצה
 - ג. העמדת הקבוצה בכוונה תחילה בתנאי חיים שיש בהם כדי להביא לידי השמדתם הגופנית, כולה או מקצתה
 - ד. קביעת אמצעים שכוונתם למנוע את הילודה בקבוצה
 - ה. העברת ילדי הקבוצה לקבוצה אחרת בדרך כפייה
2. הכוונה העומדת בבסיס ביצוע אחד או יותר מהמעשים מהסעיף הקודם.

אני מאמין ששני התנאים מתקיימים במלחמה הנוכחית. ישראל ביצעה את פעולות 1א, 1ב, ו-1ג למעלה. ההרג של כ-2% מאוכלוסיית הרצועה שתיארת בחלק לעיל על הרג פלסטינים מתאים לסעיף 1א. כפי שהסברתי באותו חלק, פציעתם של למעלה מ-3% מאוכלוסיית הרצועה, כמו גם הטראומה הקולקטיבית הנובעת מההתקפות החוזרות על הרצועה והזעירה והצפופה מתאימה לסעיף 1ב. ההרעבה של עזה, שאותה תיארת בחלק על גרימת מוות לאוכלוסייה האזרחית, מתאים לסעיף 1ג. האספקט של "כוונה תחילה" בסעיף 1ג עולה בבירור מהתיאורים של נציגים של ישראל וחיילי צה"ל שאותם ציטטתי בחלק על השיח הישראלי ודה-הומניזציה של פלסטינים.

בנוגע לכוונה, אני מאמין שרצף אמירות של בכירים ישראלים כולל ראש הממשלה והנשיא שהתרחשו בעיקר בתחילת המלחמה, אבל המשיכו גם מאוחר יותר באמירות של בעלי תפקידים זוטרים יותר כולל לאחרונה, מעידות על כוונה כללית שהעבירה את "רוח המפקד" והפכה אלימות חסרת פרופורציה כלפי פלסטינים ללגיטימית בחודשים שלאחר מכן. עדויות רבות מחיילי צה"ל – בעיקר מפקדים מדרגי הביניים והדרגים הנמוכים – כמו גם חלקים אחרים מהחברה האזרחית הישראלית, מרבנים לאמני בידור, ממחישות שתכנים של רצח עם, למשל דרך התייחסויות חוזרות לעמלק, וטיהור אתני, או באמצעות התייחסויות חוזרות להתיישבות יהודית מחודשת ברצועת עזה, נפוצים בשיח. העובדה שאף אחד, למיטב ידיעתי, לא נתבע על קריאות כאלו, או אפילו ננזף על העברת מסרים קיצוניים כאלו מעידה על הלגיטימציה של מסרים אלו בקרב נציגים ישראלים והחברה הישראלית הרחבה יותר.

בהתבסס על העדויות הזמינות נכון לעכשיו, אני מאמין שישאל ניסתה לעשות שילוב כלשהו של: (1) סילוק פלסטינים מרצועת עזה, במיוחד חלקיה הצפוניים; (2) הפיכת חלקים גדולים מהרצועה לבלתי ניתנים ליישוב אנושי, בתקווה שהדבר יסייע לנקודה הקודמת; ו-(3) הריגת עזתים באמצעות אלימות ישירה, הרעבה או מניעת סיוע או טיפול, לפחות חלקית בשל מדיניות נקמה דה פקטו, ולפחות חלקית כניסיון לסייע לסילוק העזתים מהרצועה. אני מפרש את המדיניות של שימוש בהרעבה כנשק במלחמה – מדיניות שעמותות מסוימות תיארו כבר בדצמבר¹³⁹¹ ומאז בכירים בינלאומיים ומשפטנים רבים גם כן הכירו בקיומה¹³⁹² – כניסיון לגרום להרס הפיזי של עזה כיישום פוליטי וכקבוצת אוכלוסייה, ספציפית כדי לקדם את המטרה של טיהור עזה מיושביה. ההרס המסיבי של מטרות ללא כל ערך צבאי כמו ארכיונים, ספריות, אוניברסיטאות, מסגדים

¹³⁹¹ <https://www.hrw.org/news/2023/12/18/israel-starvation-used-weapon-war-gaza>
¹³⁹² ראה את חוות הדעת של מומחים עבור ה-ICC, פסקאות 28-33: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2024-05/240520-panel-report-eng.pdf>

ואתרי מורשת – כמו גם ההרס הרחב יותר של התשתיות האזרחיות כמו גם מעל חצי מהמבנים ברצועת עזה – כולם תורמים למטרה של הפיכת עזה לבלתי ראויה למחייה.

אינני מאמין שמדיניות זו תוכננה באופן מדויק או נכתבה כתוכנית פעולה. להערכתי, בכירים במדינה ובצבא הגדירו את המלחמה כמתיירנית באופן מפורש ביחס לנקמה חסרת פרופורציה מיד בתחילת המלחמה, מציאות שאפשרה למפקדים בשטח (קצינים בדרגי הביניים ובדרגים הנמוכים, כמו גם מפקדים שאינם קצינים) לפעול על פי רצונם. אותם בכירים קבעו מדיניות בכמה נושאים – כמו למשל ההרעבה, או האישור להתקפות על בתי חולים, ובאותו זמן שימרו את יכולתם להכחיש את מעורבותם וניסו לבזר את אחריותם, לפחות ביחס לציבור. במקביל, הבכירים לא מעוניינים (וככל הנראה לא יכולים)¹³⁹³ למנוע מעשי הרג והרס בשטח, או את השימוש בשפה המתייחסת במפורש לרצח עם בקרב גורמים ציבוריים מעולמות התרבות והרוח בישראל, מציאות שמסייעת להמשך מעשים אלו.

פעמים רבות, הפקודות של מפקדים בשטח הן פשוט לירות בכל גבר בוגר, כפי שעיתונאי ישראלי חשוב אמר ב-CNN.¹³⁹⁴ עיתונאים ישראלים אחרים הצביעו בעבודתם על אותה מדיניות שבה כולם בעזה קובעים את הכללים לעצמם, על בסיס ראיונות עם מפקדים וחיילים בשטח. העמימות המכוונת הזו – בתוספת לשיח שמעודד ותומך ברצח עם ו/או טיהור אתני בקרב גורמים ציבוריים בעולמות הפוליטיקה, התרבות והדת – משחררים את ההנהגה הישראלית מאחריות, ומפזרים את האחריות בקרב מפקדים זוטרים יותר בשטח. כפי שקצין מילואים אמר "אין משמעות לפקודות בשטח... כל מפקד גדוד יכול להחליט שכל מי שזז בגזרה שלו הוא מחבל."¹³⁹⁵ לוחם הנדסה הוסיף כי "המגבלה היחידה על כמות הבניינים שפוצצנו הייתה הזמן בו שהינו בעזה".¹³⁹⁶ ביחד עם היעדר הניסיון להגביל את פעולותיהם של מפקדים או חיילים בשטח, התוצאה היא שניתן להסביר מעשי זוועה שנעשים בשטח כ"בניגוד לנהלים" של הפיקוד הבכיר למרות שאותו פיקוד לא עושה כמעט דבר כדי למנוע מעשי זוועה דומים מלהתרחש בעתיד.

המפתח לכל המדיניות היא דה-הומניזציה העמוקה בחברה הישראלית כפי פלסטינים. חלקים גדולים בציבור רואים בפלסטינים כפחות אנושיים, בהתבסס על שיח, התנהגות ודעות התומכות בשימוש בכוח עודף בעזה. לכן, פעולות אלימות נגד פלסטינים מותרות ולעיתים קרובות מקבלות עידוד ציבורי, במיוחד על ידי דמויות חשובות שמקבלות יותר תשומת לב ציבורית כמו השר לביטחון לאומי, שהינו פופולרי במיוחד בקרב קהלים צעירים וחיילים.¹³⁹⁷

¹³⁹³ התמיכה הכללית בציבור שצה"ל חייב לשמר משחקת תפקיד חשוב – הגבלת מפקדים וחיילים תערער תמיכה זו.

¹³⁹⁴ <https://twitter.com/justfp/status/1775613111711465554>

¹³⁹⁵ ; <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2024/04/11/the-idf-is-accused-of-military-and-moral-failures-in-gaza>

למשל <https://www.youtube.com/watch?v=Aa-VDAjL8vM>

¹³⁹⁶ <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2024/04/11/the-idf-is-accused-of-military-and-moral-failures-in-gaza>

¹³⁹⁷ ; <https://www.kan.org.il/content/kan-news/politic/250473/> ; https://www.calcalist.co.il/local_news/article/s1xz6uvs ;

<https://www.ynet.co.il/news/election2022/article/s1ar9pebi>

הערה: נספח זה מהווה ניסיון להבהיר את המתודולוגיה שלי בהערכת מקורות המידע בהם השתמשתי במסמך זה אל מול המציאות הלא ברורה בעזה.

סקירה כללית

כפי שנדון בהרחבה בפרק המדיה של מסמך זה, המלחמה בעזה מאופיינת בטשטוש מכוון, זיוף והעלמת מידע על ידי גורמים שונים המעורבים בה. מאחר שהאמינות של רוב המידע הזמין לציבור אינה מוחלטת, ניסיונות להבין את המלחמה, כמו מסמך זה, נדרשים להתמודד עם מתח. גישה נאיבית מדי לראיות עלולה להוביל להכללה של תוכן שגוי רב. מנגד, גישה ספקנית מדי לראיות עלולה להוביל לכך שנדע מעט מאוד – מה שמשרת את מטרתם של חלק מהצדדים במלחמה. האתגר הוא לצמצם את המידע השגוי למינימום תוך מקסום המידע המהימן שעליו המסמך מתבסס. לעיתים קרובות, הדבר מתמצה במתח שבין מה שרצוי לבין מה שאפשרי במגבלות הקיימות. אחד המאפיינים המרכזיים במלחמה זו הוא היעדר דיווח חיצוני – ישראל מנעה כניסת עיתונאים בינלאומיים לרצועת עזה במשך למעלה משנה נכון למועד כתיבת מסמך זה, מה שהפחית משמעותית את כמות המידע היוצא מעזה. לכן, הקולות הברורים ביותר היוצאים מעזה הם של עיתונאים פלסטינים, שנהרגו – לעיתים במכוון – והופחדו על ידי ישראל (אני עוסק בשני הנושאים הללו בהרחבה בפרקי הטבח והמדיה של המסמך).

הגישה האישית שלי היא לדבר ככל יכולתי ולשתף את האמת כפי שאני מבין אותה, בשל הדחיפות שבעניין. אני מודע לכך שאחרים עשויים להטעות אותי בכוונה או בטעות, כך שחלק מהתוכן ששיתפתי עלול להיות לא מדויק (אם ידוע לך על תוכן כזה, נא לעדכן אותי!). עם זאת, אני לא מאמין שיש לנו את הפריבילגיה להמתין עד שערפל המלחמה יתפוגג לפני שנפעל. כפי שמתואר להלן, אני מניח מעט מאוד, ובוחן באופן רציף וביקורתי את מקורותי, תוך שימוש בכישורים שאני מפעיל בעבודתי המקצועית כהיסטוריון.

אני מעריך את תוצאות מאמצי – מסמך זה – על פי הסטנדרטים של מוסדות אחרים המשתתפים בשיח הקיים סביב המלחמה. מוסדות אלה כוללים גופים רשמיים כמו האומות המאוחדות, וכן ארגונים לא ממשלתיים מכובדים כמו Human Rights Watch או אמנסטי אינטרנשיונל. חלק מהתוצרים של מוסדות אלה כוללים פרק המתאר את המתודולוגיה שלהם (כמו פרק זה), ומצד שני, חלק מהמוצרים שלהם אינם כוללים הערות שוליים שמאפשרות לעקוב אחרי הראיות שבהן השתמשו (ולשחזר, במידת מה, את המתודולוגיה שלהם). הסטנדרטים של מדינות או של כלי תקשורת נוטים להיות נמוכים בהרבה. בעוד שאני מאמין כי כל מי שדן במלחמה (כולל אני עצמי) מוטה במידה מסוימת, המקורות הרציניים יותר לפחות עושים מאמץ למתן חלק מההטיות הללו, בעוד שמדינות וכלי תקשורת נוטים להיות מוטים באופן גלוי למדי לטובת עמדה פוליטית זו או אחרת.

בתוך השיח הנוכחי, אני מאמין שמסמך זה ומבוסס יותר מרוב הסיכומים, הדו"חות והניתוחים האחרים שבהם נתקלתי. הוא אינו מושלם – ניתן לעקוב אחרי התפתחותו דרך גרסאותיו הקודמות, שאני שומר באופן זמין ברשת – והוא אינו סופי. עם זאת, המידע הנוסף שהתברר במשך השנה האחרונה שבה אני כותב ומעדכן את המסמך אישש כמעט את כל ההערכות המוקדמות שלי. יתרה מזאת, חלק מהראיות החדשות הראו כי חלק מההערכות המוקדמות הללו היו שמרניות מדי.

בהמשך חלק זה אני מפרט כיצד אני בוחן ומעריך את מקורות המידע שבהם השתמשתי במסמך זה, אותם אני מחלק למקורות ראשוניים ומשניים. לאחר מכן, אני מציג מספר דוגמאות לראיות וכיצד אני מעריך אותן.

מקורות ראשוניים

¹³⁹⁸ ברצוני להודות לקוראת אנונימית ולחנוך שיימן שהעירו על גרסת חלק זה מנובמבר 2024.

במונח מקורות ראשוניים אני מתייחס למספר סוגים של ראיות:

1. עדויות שתועדו או הועברו ישירות על ידי אנשים שחוו היבט כלשהו של המלחמה בעצמם. קטגוריה זו כוללת למשל פוסטים ברשתות החברתיות של חיילים ישראלים או עדויות של אזרחים מעזה.
סוג זה של מקור ראשוני הוא בדרך כלל הבעייתי ביותר לצרכי מסמך זה, מאחר שלעיתים אין דרך לאמת את התוכן ואפילו את זהות המקורות שמעבירים אותו. הנטייה שלי היא להאמין לאנשים המספרים את חוויותיהם בצורה מפורטת – בין אם מדובר בחטופים ישראלים ששוחררו ובין אם באוכלוסיה אזרחית בעזה. הדעה הפוליטית או השייך הפוליטי של מקורות אלה עשויים להטות את תיאוריהם, אך אינם הופכים אותם לבלתי מהימנים. אני רואה בעדויות אלה אמינות יותר אם אחד משני התנאים הבאים מתקיים:
א. הדובר המספק את עדותו עושה זאת בניגוד או לפחות מבלי לקדם את האינטרסים הרחבים של הצד שלו.
ב. התוכן שמשותף תואם דיווחים, עדויות או סיפורים נוספים שנתקלתי בהם, מצב שמאפשר לי להצליב את המקורות השונים. ככל שיותר מקורות בלתי תלויים מציגים דבר מה בצורה מפורטת יותר, כך אני רואה מידע זה כמהימן יותר.

תמיד ניתן להטיל ספק בראיות מסוג זה ולטעון שהן חלק ממבצע השפעה רחב יותר שמטרתו לשכנע את הקוראים במידע שקרי כלשהו. על סמך ניסיוני בשיח זה במשך יותר משנה, התקפות כאלו נוטות להיות ניסיונות לפגוע באמינותם של יחידים או קבוצות שלמות למטרות פוליטיות, ולא חיפוש אחר האמת כשלעצמה. במקרים שבהם התברר כי מדובר במבצעי השפעה (כמו זה¹³⁹⁹ או זה¹⁴⁰⁰) – התוכן בדרך כלל פשטני וחסר פרטים, מה שמקל על זיהוי כוזבים. למרות שתוכן פשטני וחסר פרטים עשוי להיות נכון, אני מעדיף להמתין עד שיצטבר מידע נוסף לפני שאני משלב אותו בהבנתי את המלחמה. במקרים הנדירים מאוד שבהם השתמשתי במידע כזה בגרסאות מוקדמות של מסמך זה בשל היעדר יחסי של ראיות בשלב מוקדם של המלחמה, הבהרתי את דבריי בהתאם וחיפשתי באופן פעיל מידע נוסף, שאותו שילבתי בגרסאות מאוחרות יותר של המסמך.

אני עוקב אחר המלחמה בקפדנות כבר למעלה משנה. מקורות המספקים באופן עקבי מידע שאני יכול לאמת ממקורות אחרים הופכים לאמינים יותר בעיני עם הזמן. אם אגלה שמקור משקר בכוונה או טועה באופן משמעותי, אתייחס אליו כבלתי אמין ואמנע משימוש בו. מקורות שטועים בשוגג, מגלים את טעותם ומודים בה, פטורים מכלל זה – אני מאמין שווידיזם זה הופך אותם לאמינים יותר (ראו נקודה 1 למעלה). כמו כן, אינני מתייחס כאן לטעויות זניחות כמו שימוש בחומרים לא עדכניים – טעויות אלה שכיחות ואין טעם להתעכב עליהן כעת מאחר שהן פחות חשובות בהקשר הנוכחי.

2. עובדות שדווחו על ידי עיתונאים במלחמה.

אני נוטה לבטוח בדיווחים מבוססי עובדות, אך אני קורא אותם באופן ביקורתי ומנסה להצליבם במידת האפשר. סוג זה של דיווח עשוי להיחשב גם כמקור משני (ראו נקודה 1 בחלק הבא).

3. הצהרות, שלעיתים אני מצטט מכיוון שהאנשים שמצהירים אותן מחזיקים בתפקיד רשמי, בעלי השפעה חברתית או משתתפים במלחמה באיזשהו תפקיד.

אני משתמש בהצהרות אלה כראיות לכוונות או למטרות של האדם או הממשלה שהוא מייצג. הצהרות אלו אינן בהכרח מהימנות. בשל האופי הזמני של חלק גדול מהחומרים הללו, אני נוטה לעיתים להפנות בהערות השוליים לחשבון טוויטר אקראי שתיעד והעלה תוכן מסוים כזה, שלא היה נגיש לי בדרך אחרת. במקרים כאלו, אני מבהיר כאן שאני מצטט את התוכן המקורי ששותף ולא את חשבון הטוויטר של האדם ששיתף אותו, אשר עימו אני יכול שלא להסכים לחלוטין.

¹³⁹⁹<https://www.nytimes.com/2024/06/05/technology/israel-campaign-gaza-social-media.html>
¹⁴⁰⁰<https://www.reuters.com/investigates/special-report/usa-covid-propaganda/>

אני גם מקבל ציטוטים בתקשורת שבהם נאמר שגורם רשמי אמר משהו בציטוט ישיר כהצהרות. כמובן שאעריך את התוכן של ההצהרה, אך אני מפקפק בכך שהיא נאמרה אם עיתונאי מציין זאת. דיווחים בתקשורת המשתמשים בציטוטים עקיפים יכולים להטעות במכוון, כפי שקרה למשל במקרה שבו התקשורת הישראלית סיקרה את נועה ארגמני, החטופה לשעבר (לדוגמה כאן¹⁴⁰¹).

4. מסמכים רשמיים של מוסד המתייחסים למדיניות, נהלים וכדומה.

גם מסמכים אלו אינם בהכרח מהימנים, אך הם רשמיים ולכן מייצגים את המציאות או את מה שמוסד זה רוצה שאחרים יאמינו שהוא המציאות. אני משתמש במסמכים כאלה לצורך הטענות העובדתיות שהם מציגים לאחר הערכה זהירה שלהם, ויכול גם להשתמש בהם לצורך הבנת המטרות או הכוונות של המוסד שהנפיק אותם.

מקורות משניים

1. דיווחים בתקשורת.

התקשורת המסורתית כוללת מגוון רחב של מקורות באיכות שונה. חלק ניכר מהתקשורת נוטה בבירור לצד אחד או אחר, ואני משתמש בגישה שתיארת למעלה (בחלק מקורות ראשוניים - 1). חקירות מעמיקות הכוללות פרטים ספציפיים הניתנים לאימות או להפרכה הן לרוב אמינות יותר. אף כלי תקשורת אינו מושלם, ואפילו התקשורת המסורתית עם המוניטין הטוב ביותר עשויה לעשות טעויות משמעותיות, כפי שהוכח במקרה של הכתבה "Screams Without Words" של הניו יורק טיימס או באופן שבו אותו עיתון היטה את הסיקור שלו של המלחמה לטובת ממשלת ארה"ב/ישראל (שני המקרים נידונים בפרק המדיה).

אני גם לוקח בחשבון את העיתונאים האחראים לכתבה או לדיווח כחלק מהערכתם. עיתונאים ש"צדקו" בעבר, אשר יש להם גישה למקורות בעלי ערך ושדיווחיהם לא הופרכו הופכים לאמינים יותר בעיניי עם הזמן. עיתונאים הפועלים בפועל כשופרי מדינה או מוסד (כלומר, משחזרים את הנרטיבים שלהם עם מעט או ללא ביקורת כלל) הם הרבה פחות אמינים, גם אם הם לעיתים משמשים להדלפת מידע שאני מצטט.

אני נמנע ככל האפשר משימוש בניתוחים או טורי דעה שמופיעים בתקשורת, משום שאני מאמין שערכם להבנת ההווה מוגבל, ועדיף שכל אחד ואחת יגבשו את דעתם בעצמם באמצעות הערכת הראיות הקיימות.

2. דו"חות של עמותות.

אין כאן כלל חד-משמעי, אך באופן כללי, אני מחשיב דו"חות של עמותות המאפשרים גישה למקורות שעליהם הם מבוססים באמצעות הערות שוליים או ציטוט ישיר עם פרטים מזהים כיותר אמינים מאשר דו"חות שאינם עושים זאת. בתוך קטגוריה זו יש לנסות לאזן גישה זו עם מה שמציאותי לצפות בהינתן הנסיבות.

אני מחשיב עמותות שממוקדות בצורה ברורה בשיח הציבורי סביב ישראל/פלסטין/עזה כיותר מוטות ופחות מהימנות מאחרות. הרושם שלי הוא שעמותות עם תחומי עניין רחבים יותר (למשל, זכויות אדם באופן כללי) הן לרוב פחות מוטות ויותר מהימנות. אני משתמש בסופו של דבר בעמותות שמעבירות יותר מידע מהשטח בעזה גם כאשר המתודולוגיה שלהן אינה ברורה כאשר זה המידע האיכותי ביותר שאני יכול למצוא בעניין. כפי שצוין למעלה, אני מתייחס לעמותות שהתגלה כי הן מזייפות מידע בכוונה או משקרות כלא מהימנות.

¹⁴⁰¹https://www.mako.co.il/press_and_marketing-news_press/Article-fc827fb13af7191027.htm

דוגמאות:

- התמונות והסרטונים שחיילי צה"ל מעלים ושבהם הם מתארים את חוויותיהם בעזה, ושבהם הם פועלים באופן לא מוסרי ו/או נהנים מפעולות כאלו.
זהו מקור ראשוני. אני מעריך את התוכן הזה כמהימן בדרך כלל מכיוון שהחיילים מציגים מידע שגורם נזק פוליטי לצד שלהם. היו בעבר מספר מקרים בהם תוכן כזה התגלה כלא-אותנטי, אבל אלו זניחים ביחס לכמות המידע ששותפה על ידי החיילים מרצונם.

- הדיווחים של זק"א ביחס לזוועות ה-7.10.

זה היה מקור ראשוני שמשך תשומת לב רבה בתחילת המלחמה. האמנתי לדברי זק"א כעמותה בשלב ראשון, אבל כמה חודשים לאחר תחילת המלחמה תחקירים חשפו שחלק מהזוועות הקשות ביותר עליהם דיווחו עובדי זק"א, זוועות שגם משכו תשומת לב רבה במיוחד, לא התרחשו. יתרה מכך, כעמותה זק"א לא הודתה שהמידע שמסרה לא היה מהימן. מסיבות אלו זק"א איבדה את מהימנותה בעיניי.

- תיאורים של מחירי מזון בעזה.

חלק ממחירי המזון מדווחים על ידי אנשים פרטיים בעזה, בעוד שמחירים אחרים מתוארים בכתבות בתקשורת או בדו"חות של עמותות. המחירים שמדווחים בשלושת סוגי המקורות האלו נוטים להשתנות באופן דומה לאורך זמן, ושינויים אלו משתנים בהתאם לזמינות המזון ברצועת עזה (או חלקים ספציפיים בה) כפי שמעידים אינדיקטורים אחרים, כמו מספר המשאיות שנכנסו לעזה. לכן, אני מחשיב מידע כזה כאמין בדרך כלל.

- תיאורים של מעשי טבח ומוות בעזה.

לאורך המלחמה היו מספר רב מאוד של סרטונים ותמונות שנטען שמראים את הניצולים או הקורבנות של התקפות ישראליות. אלו בדרך כלל מדממים ולפעמים כוללים פרטים קשים לצפייה. הסרטונים והתמונות משותפים במדיה החברתית על ידי אנשים פרטיים בתוך ומחוץ לעזה, עובדי עמותות וכמה אמצעי תקשורת כמו אל-ג'זירה. רק במעט מהפעמים נטען שתוכן זה הוא מזויף, כוזב או מטעה. מעשי הטבח והמוות מאששים מידע כתוב וסטטיסטי ביחס לתוצאות ההתקפות הישראליות, שמשתקפים למשל בתחקירים או בדו"חות של עמותות. למרות שאי אפשר להיות בטוחים לחלוטין שכל המידע הזה מהימן, יש מספיק ממנו שמגיע ממקורות בלתי תלויים עבורי כדי להעריך את רובו כמהימן.

החוויה של הניסיון לקבוע את האמת בתהליך כתיבת מסמך זה הייתה מאירת עיניים עבורי. ניסיונות אלו חשפו לעיתים את הפערים הגדולים בין הראיות הקיימות והיעדר הדיווח לגבי אותן ראיות, או בין הטענות הפרועות לעיתים שמקובלות כאמת והיעדר ראיות שיבססו טענות כאלו. אני מודע לכך שיהיו כאלו שלא יסכימו עם המתודולוגיה שלי. אשמח לקבל הצעות שישפרו את המתודולוגיה לטובת כל אלו שמעדיפים לחשוף את האמת, גם כשזו מאוד לא נוחה.